

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Predmet: KSC-BC-2020-06

Rešava: sudija za prethodni postupak
sudija Nikola Giju

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Datum: 26. oktobar 2020.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: Javno

**Javna redigovana verzija odluke o potvrđivanju optužnice protiv Hašima Tačija,
Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija**

Specijalizovani tužilac
Džek Smit

Branilac Hašima Tačija
Dejvid Huper

Branilac Kadrija Veseljija
Ben Emerson

Branilac Redžepa Seljimija
Dejvid Jang

Branilac Jakupa Krasnićija
Venkatesvari Alagenda

I. TOK POSTUPKA	2
II. IZNETA ARGUMENTACIJA	5
III. MERODAVNO PRAVO	7
A. Ispitivanje optužnice	7
B. Krivična dela i vidovi odgovornosti	8
C. Čuvanje tajnosti	9
IV. NADLEŽNOST	10
A. Stvarna nadležnost	10
B. Vremenska nadležnost.....	13
C. Mesna ili personalna nadležnost	14
V. PRAVNE PRETPOSTAVKE	15
A. Priroda i granice ispitivanja optužnice	15
1. Priroda ispitivanja	15
2. Granice ispitivanja optužnice	17
B. Obeležja krivičnih dela	18
1. Zločini protiv čovečnosti.....	18
2. Ratni zločini	38
C. Vidovi odgovornosti	47
1. Udruženi zločinački poduhvat.....	47
2. Pomaganje	51
3. Odgovornost pretpostavljenog	53
VI. OPTUŽBE.....	56
A. Kontekstualna obeležja	57
1. Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti	57
2. Kontekstualna obeležja ratnih zločina	61
B. Krivična dela za koja se optuženi terete	66
1. Tačke 2 i 3: Zatvaranje i proizvoljno lišavanje slobode	66
2. Tačke 4 i 5: drugi nehumani postupci i surovo postupanje	97
3. Tačke 6 i 7: mučenje	149
4. Tačke 8 i 9: Ubistvo	157
5. Tačka 10: prisilni nestanci lica	180
6. Tačka 1: Progon	189
7. Dodatne pravne pretpostavke za postojanje zločina protiv čovečnosti i ratne zločine	193
C. Vidovi odgovornosti prema kojima se optuženi terete	196
1. Udruženi zločinački poduhvat I	196
2. Udruženi zločinački poduhvat III.....	209
3. Pomaganje	211
4. Odgovornost pretpostavljenog	212
VII. PRATEĆI ZAHTEVI ZA ČUVANJE TAJNOSTI.....	227
VIII. DISPOZITIV	230

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK¹ donosi ovu odluku u skladu s članom 39(2) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon) i pravilom 86 Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik).

I. TOK POSTUPKA

1. Dana 24. aprila 2020, specijalizovani tužilac podneo je na potvrđivanje strogo poverljivu i *ex parte* optužnicu (u daljem tekstu: optužnica) zajedno sa dokaznim materijalom kojim se potkrepljuju činjenice u osnovi optužbi i detaljnim prikazom relevantne veze između svakog pojedinačnog dokaza u dokaznom materijalu i svakog pojedinačnog navoda u optužnici.²

2. Dana 28. maja 2020, specijalizovani tužilac podneo je sledeće zahteve: (i) zahtev za izdavanje naloga za hapšenje Hašima Tačija (u daljem tekstu: g. Tači), Kadrija Veseljija (u daljem tekstu g. Veselji), Redžepa Seljimija (u daljem tekstu: g. Seljimi) i Jakupa Krasnićija (u daljem tekstu: g. Krasnići) (u daljem tekstu zbirno: osumnjičeni) i prateće naloge za njihovo dovođenje; (ii) zahtev za izvršenje pretresa i plenidbe [BRISANO], i (iii) zahtev za privremeno neobelodanjivanje optužnice, pratećih dokumenata i identiteta svedoka i žrtava.³

¹ KSC-BC-2020-06, F00001, predsednik, *Odluka o određivanju sudije za prethodni postupak*, 23. april 2020, poverljivo.

² KSC-BC-2020-06, F00002, specijalizovani tužilac, *Zahtev za potvrđivanje optužnice* (u daljem tekstu: prvi podnesak), 24. april 2020, strogo poverljivo i *ex parte*, sa strogo poverljivim i *ex parte* priložima 1-3, strogo poverljivo i *ex parte*.

³ KSC-BC-2020-06, F00005, specijalizovani tužilac, *Zahtev za izdavanje naloga za hapšenje i pratećih naloga* (u daljem tekstu: podnesak u vezi s pratećim nalogima), 28. maj 2020, strogo poverljivo i *ex parte*, s priložima 1-3, strogo poverljivo i *ex parte*.

3. Dana 2. juna 2020, specijalizovani tužilac je zatražio dozvolu da priloži dodatni propratni materijal i podneo ažuriran detaljni prikaz.⁴
4. Dana 17. juna 2020, sudija za prethodni postupak odobrio je podnošenje dodatnog propratnog materijala i ažuriranog detaljnog prikaza.⁵
5. Dana 23. juna 2020, na zahtev specijalizovanog tužioca,⁶ sudija za prethodni postupak odobrio je objavljivanje sledećih informacija iz optužnice: (i) identitet g. Tačija i g. Veseljija kao osumnjičenih lica protiv kojih je podignuta optužnica, i (ii) broj tačaka optužnice, pravna kvalifikacija i priroda krivičnih dela za koja se terete, približni broj žrtava za koje se zna i njihovo opredeljenje ili etnička pripadnost.⁷
6. Dana 2. jula 2020, sudija za prethodni postupak izdao je nalog kojim je od specijalizovanog tužioca zatražio da podnese revidiranu optužnicu sa detaljnim opisom činjenica, u kome će konkretnije izložiti činjenične tvrdnje u odnosu na svako krivično delo.⁸ Sudija za prethodni postupak takođe je zatražio da specijalizovani tužilac optuži četvoricu osumnjičenih isključivo po članovima 13, 14 i 16 Zakona.⁹
7. Dana 24. jula 2020, specijalizovani tužilac je podneo revidiranu optužnicu na potvrđivanje (daljem tekstu: revidirana optužnica), kao što je zatraženo.¹⁰

⁴ KSC-BC-2020-06, F00006, specijalizovani tužilac, *Zahtev za iznošenje dodatnih potkrepljujućih materijala*, 2. jun 2020, strogo poverljivo i *ex parte*, s prilogom 1 i prilogom 2 (u daljem tekstu: ažurirani prikaz uz optužnicu), strogo poverljivo i *ex parte*.

⁵ KSC-BC-2020-06, F00007, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zahtevu specijalizovanog tužioca za iznošenje dodatnih potkrepljujućih materijala*, 17. jun 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

⁶ KSC-BC-2020-06, F00008, specijalizovani tužilac, *Hitan zahtev da se odobri obelodanjivanje informacija u vezi sa optužnicom*, 23. jun 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

⁷ KSC-BC-2020-06, F00009, sudija za prethodni postupak, *Odluka po hitnom zahtevu specijalizovanog tužioca*, 23. jun 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

⁸ KSC-BC-2020-06, F00010, sudija za prethodni postupak, *Nalog specijalizovanom tužiocu u skladu s pravilom 86(4) Pravilnika* (u daljem tekstu: nalog u skladu s pravilom 86(4)), 2. jul 2020, strogo poverljivo i *ex parte*, stavovi 22 i 27(a).

⁹ Nalog u skladu s pravilom 86(4), stavovi 23, 26, 27(b).

¹⁰ KSC-BC-2020-06, F00011, specijalizovani tužilac, *Zahtev za potvrđivanje revidirane optužnice* (u daljem tekstu: drugi podnesak), 24. jul 2020, strogo poverljivo i *ex parte* s prilogom 1 (u daljem tekstu: revidirana optužnica), strogo poverljivo i *ex parte*.

8. Dana 29. jula 2020, specijalizovani tužilac je po drugi put zatražio odobrenje za podnošenje dodatnog propratnog materijala.¹¹
9. Dana 30. jula 2020, sudija za prethodni postupak odobrio je podnošenje dodatnog propratnog materijala i naložio prilaganje dopunskog detaljnog prikaza.¹²
10. Dana 12. avgusta 2020, specijalizovani tužilac podneo je dopunski detaljni prikaz, kao što je naloženo.¹³
11. Dana 18. septembra 2020, sudija za prethodni postupak izdao je nalog u kome je zatražio da specijalizovani tužilac objasni nepodudarnosti između revidirane optužnice i detaljnog prikaza u odnosu na određena mesta i pojedince i da, ukoliko je potrebno, podnese dodatno revidiranu optužnicu.¹⁴
12. Dana 21. septembra 2020, predsednik je odredio državu domaćina, Holandiju, za mesto vođenja ovog postupka i rešavanje eventualnih pitanja koja se jave u vezi s postupkom.¹⁵
13. Dana 24. septembra 2020, specijalizovani tužilac pojasnio je optužbe iz optužnice, kao što je naloženo, i obavestio sudiju za prethodni postupak da ne namerava da podnese dodatno revidiranu optužnicu.¹⁶

¹¹ KSC-BC-2020-06, F00012, specijalizovani tužilac, *Drugi zahtev za iznošenje dodatnih potkrepljujućih materijala*, 29. jul 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

¹² KSC-BC-2020-06, F00013, sudija za prethodni postupak *Druga odluka po zahtevu specijalizovanog tužioca za iznošenje dodatnih potkrepljujućih materijala*, 30. jul 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

¹³ KSC-BC-2020-06, F00014, specijalizovani tužilac, *Dopunski detaljni prikaz po pravilu 86(3)(b)*, 12. avgust 2020, strogo poverljivo i *ex parte*, s prilogom 1, strogo poverljivo i *ex parte*.

¹⁴ KSC-BC-2020-06, F00016, sudija za prethodni postupak, *Drugi nalog specijalizovanom tužiocu u skladu s pravilom 86(4) Pravilnika*, 18. septembar 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

¹⁵ KSC-BC-2020-06, F00017, predsednik, *Odluka o premeštanju postupka u državu domaćina*, 21. septembar 2020, poverljivo i *ex parte*.

¹⁶ KSC-BC-2020-06, F00018, specijalizovani tužilac, *Podnesak u skladu s nalogom KSC-BC-2020-06/F00016*, 24. septembar 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

14. Dana 19. oktobra 2020, sudija za prethodni postupak izdao je nalog sa datumom kada se planira donošenje ove odluke.¹⁷

II. IZNETA ARGUMENTACIJA

15. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo osumnjičene tereti za zločine protiv čovečnosti izvršene u kontekstu sistematskog napada ili napada širih razmera na civilno stanovništvo (član 13 Zakona) i ratne zločine izvršene u kontekstu nemeđunarodnog oružanog sukoba (član 14(1)(c) Zakona).¹⁸ Konkretno, Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da su krivična dela progona (tačka 1),¹⁹ zatvaranja/proizvoljnog lišavanja slobode (tačke 2 i 3),²⁰ drugih nehumanih postupaka/surovog postupanja (tačke 4 i 5),²¹ mučenja (tačke 6 i 7),²² ubistva (tačke 8 i 9)²³ i prisilnih nestanaka lica (tačka 10)²⁴ izvršena u periodu najkasnije od marta 1998. do septembra 1999. (u daljem tekstu: inkriminisani period)²⁵ na Kosovu i u delovima severne Albanije.²⁶ Prema tvrdnjama Specijalizovanog tužilaštva, osumnjičeni snose individualnu krivičnu odgovornost za izvršenje krivičnih dela po tačkama 1-10, učešćem u udruženom zločinačkom poduhvatu (u osnovnom i proširenom obliku)²⁷ najkasnije od marta 1998. do septembra 1999, odnosno za pomaganje²⁸ u izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10. Pored

¹⁷ KSC-BC-2020-06, F00023, sudija za prethodni postupak, *Nalog kojim se određuje datum planiran za donošenje odluke shodno članu 39(2)*, 19. oktobar 2020, strogo poverljivo i *ex parte*.

¹⁸ Revidirana optužnica, stavovi 16-31, 173-174 [68].

¹⁹ Revidirana optužnica, stavovi 57-58, 174 [68].

²⁰ Revidirana optužnica, stavovi 59-94, 174 [68].

²¹ Revidirana optužnica, stavovi 95-134, 174 [68].

²² Revidirana optužnica, stavovi 136, 174 [68].

²³ Revidirana optužnica, stavovi 137-171, 174 [68].

²⁴ Revidirana optužnica, stavovi 172, 174 [68].

²⁵ Revidirana optužnica, stavovi 16, 18, 57, 59, 95-96, 136-137, 172.

²⁶ Revidirana optužnica, stavovi 57, 59, 95-96, 136-137, 172, tabelarni prikazi A-C.

²⁷ Revidirana optužnica, stavovi 32-51, 173, 174 [68]. Kao alternativu tome, tužilaštvo tvrdi da su osumnjičeni izvršili, u celosti ili delimično, krivična dela iz tačaka 1-10 učešćem u proširenom obliku udruženog zločinačkog poduhvata. Vidi revidiranu optužnicu, stav 34.

²⁸ Revidirana optužnica, stavovi 52, 173, 174 [68].

toga, Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da, alternativno, osumnjičeni snose individualnu krivičnu odgovornost kao pretpostavljeni za krivična dela iz tačaka 1-10 prema članu 16(1)(c) Zakona.²⁹

16. Pored zahteva za potvrđivanje revidirane optužnice,³⁰ Specijalizovano tužilaštvo je zatražilo da se, do izdavanja daljeg naloga,³¹ javnosti i optuženima privremeno ne obelodanjuju revidirana optužnica, prateći dokumenti i informacije, kao i da se do izdavanja naloga za uvođenje odgovarajućih zaštitnih mera³² privremeno ne obelodanjuje identitet žrtava i svedoka. Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da postoji realna opasnost da će osumnjičeni pobeći,³³ uticati na svedoke i žrtve³⁴ ili izvršiti nova krivična dela,³⁵ što pokazuje da postoje valjani razlozi za navedene zahteve.

17. Da bi se sprečilo obelodanjivanje identiteta žrtava i svedoka, Specijalizovano tužilaštvo traži da se : (i) javnosti ne obelodane imena svedoka i žrtava, kao ni podaci koji mogu otkriti njihov identitet; (ii) pre obelodanjivanja osumnjičenima ili javnosti, brišu imena ili podaci koji bi mogli otkriti identitet žrtava i svedoka, kao i da se navedenim svedocima i žrtvama dodele privremeni pseudonimi, i (iii) primenjuju mere neobelodanjivanja sve dok se ne donese dalja odluka po zahtevu tužilaštva, odnosno saslušaja argumentacija tužilaštva.³⁶

²⁹ Revidirana optužnica, stavovi 53-55, 173, 174 [68].

³⁰ Prvi podnesak, stav 7(i).

³¹ Prvi podnesak, stavovi 5, 7(ii); podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 2, 55, 60(e); drugi podnesak, stav 7.

³² Prvi podnesak, stavovi 5, 7(ii); podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 2, 54, 60(d); drugi podnesak, stav 7.

³³ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 31-33.

³⁴ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 34-38.

³⁵ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 39-40.

³⁶ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stav 54(a)-(c).

III. MERODAVNO PRAVO

A. ISPITIVANJE OPTUŽNICE

18. Član 39(1) i (2) Zakona i pravilo 86(4) Pravilnika ovlašćuju sudiju za prethodni postupak da ispituje optužnicu. Prema članu 39(2) Zakona i pravilu 86(4) i (5) Pravilnika, sudija za prethodni postupak potvrđuje optužnicu ukoliko se uveri da je specijalizovani tužilac pružio dokaze o postojanju dobro utemeljene sumnje. Ukoliko se sudija za prethodni postupak u to ne uveri, optužnica ili pojedine optužbe iz optužnice se odbacuju. Pravilom 86(5) Pravilnika predviđena je obaveza sudije za prethodni postupak da o tome donese obrazloženu odluku.
19. Prema pravilu 86(3) Pravilnika, optužnica mora da sadrži ime i lične podatke osumnjičenog, sažet opis činjeničnog stanja i krivičnog (krivičnih) dela koja mu se stavljaju na teret, a naročito vid odgovornosti u odnosu na krivična dela za koja je optužen. Optužnica se podnosi zajedno sa propratnim materijalom, tj. dokazima koji potkrepljuju činjenice na kojima počivaju optužbe, i detaljnim prikazom relevantne veze između svakog elementa dokaznog materijala i svake pojedinačne optužbe.
20. Po potvrđivanju jedne ili više optužbi iz optužnice, prema pravilu 86(6) Pravilnika osumnjičeni stiče status optuženog a sudija za prethodni postupak može da donosi druge odluke ili naloge iz člana 39(3) Zakona.
21. Pravilom 86(8) i (10) Pravilnika predviđeno je da sekretar čuva optužnicu, izrađuje overene kopije potvrđene optužnice s pečatom Specijalizovanih veća i obaveštava predsednika o potvrđivanju optužnice.

B. KRIVIČNA DELA I VIDOVI ODGOVORNOSTI

22. Pored Ustava Republike Kosovo, Zakona, odredaba kosovskog zakonodavstva koje su izričito preuzete Zakonom, kao i međunarodnog prava ljudskih prava, članovi 3(2)(d), (3) i 12 Zakona predviđaju da se u postupcima Specijalizovanih veća primenjuju i norme međunarodnog običajnog prava na snazi u vreme kada su krivična dela izvršena. Da bi utvrdio koje su norme međunarodnog običajnog prava bile na snazi u vreme izvršenja krivičnih dela, sudija može da koristi izvore međunarodnog prava, uključujući i supsidijarne izvore kao što su sudska praksa međunarodnih *ad hoc* sudova, Međunarodnog krivičnog suda i drugih krivičnih sudova.

23. Članom 13 Zakona predviđeno je da se u smislu tog Zakona, prema međunarodnom običajnom pravu na snazi u periodu za koji Specijalizovana veća imaju vremensku nadležnost, zločinom protiv čovečnosti smatra bilo koje od sledećih dela ako je izvršeno kao sastavni deo napada širih razmera ili sistematskog napada na ma koje civilno stanovništvo: (i) ubistvo; (ii) istrebljenje; (iii) porobljavanje; (iv) deportacija; (v) zatvaranje; (vi) mučenje, (vii) silovanje, seksualno ropstvo, prinudna prostitucija, prisilna trudnoća i bilo koji drugi oblik seksualnog nasilja; (viii) progoni na političkoj, rasnoj, etničkoj ili verskoj osnovi, (ix) prisilni nestanak lica, i (x) drugi nehumani postupci.

24. Članom 14(1)(c) Zakona predviđeno je da se u smislu tog Zakona, prema međunarodnom običajnom pravu na snazi u periodu za koji Specijalizovana veća imaju vremensku nadležnost, ratnim zločinom u slučaju nemeđunarodnog oružanog sukoba smatraju teške povrede člana 3 zajedničkog za sve četiri Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949 (u daljem tekstu: zajednički član 3), uključujući bilo koju od sledećih radnji učinjenih protiv lica koja ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima, podrazumevajući i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i one koji su onesposobljeni za borbu usled bolesti, ranjavanja,

lišenja slobode ili iz bilo kog drugog razloga: (i) nasilje nad životom i telom, naročito ubistvo bilo koje vrste, sakaćenje, surovo postupanje i mučenje; (ii) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljive i ponižavajuće postupke; (iii) uzimanje talaca, i (iv) izricanje kazni i izvršenje pogubljenja bez prethodne presude od strane redovno ustanovljenog suda koji pruža sve sudske garancije koje su opšte priznate kao neophodne.

25. Za zločine iz članova 13 i 14 Zakona, član 16(1)(a) predviđa, između ostalog, da lice koje podstrekava, naređuje, vrši ili na drugi način pomaže u planiranju, pripremi ili izvršenju takvog krivičnog dela snosi individualnu krivičnu odgovornost za to krivično delo. Dalje, članom 16(1)(c) Zakona predviđeno je da činjenica da je neku radnju činjenja ili nečinjenja izvršilo potčinjeno lice ne oslobađa pretpostavljenog od odgovornosti ukoliko je znao ili je imao osnova da zna da će njegov potčinjeni izvršiti takve radnje, ili ih je već izvršio, a pretpostavljeni nije preduzeo potrebne i razumne mere da ih spreči ili kazni lica koja su ih izvršila.

C. ČUVANJE TAJNOSTI

26. Član 39(11) Zakona predviđa da sudija za prethodni postupak može, kada je to potrebno, obezbediti zaštitu žrtava i svedoka.

27. Pravilom 85(4) Pravilnika predviđeno je da svi dokumenti i informacije koje Specijalizovano tužilaštvo podnese sudiji za prethodni postupak u toku istrage ostaju, kao minimum, poverljivi i *ex parte*, uz izuzetke iz pravila 102 Pravilnika.

28. Pravilom 88 Pravilnika predviđeno je da se optužnica objavljuje nakon što je sudija za prethodni postupak potvrdi. Međutim, u izuzetnim okolnostima, ako se iznese valjan razlog, sudija za prethodni postupak može naložiti da se optužnica i prateći dokumenti ili informacije privremeno ne objavljuju do

novog naloga. Optužnica se uvek objavljuje, uz redigovanje ukoliko je potrebno, najkasnije prilikom prvog pristupanja optuženog sudu. Tužilaštvo može obelodaniti optužnicu ili neke njene delove vlastima treće države ili drugom pravnom licu ukoliko to smatra neophodnim za potrebe istrage ili krivičnog gonjenja.

29. Pravilo 102(1)(a) Pravilnika predviđa da je tužilaštvo dužno da optuženom stavi na uvid što ranije, a najkasnije u roku od 30 dana od prvog pristupanja optuženog sudu, propratni materijal uz optužnicu koja je podnesena na potvrđivanje, kao i sve izjave dobijene od optuženog.

30. Pravilo 105(1) Pravilnika predviđa da tužilaštvo može panelu da podnese zahtev za privremeno neobelodanjivanje identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku do izdavanja naloga o odgovarajućim zaštitnim merama.

IV. NADLEŽNOST

31. Za potvrđivanje optužnice potrebno je da su ispunjeni uslovi za stvarnu i vremensku nadležnost i mora postojati ili mesni ili personalni osnov nadležnosti.

A. STVARNA NADLEŽNOST

32. Članom 6 Zakona predviđeno je da Specijalizovana veća imaju nadležnost za krivična dela iz članova 12-15 Zakona. Progon, zatvaranje, drugi nehumani postupci, mučenje, ubistvo i prisilni nestanci lica, kao zločini protiv čovečnosti (tačke 1, 2, 4, 6, 8 i 10) za koje specijalizovani tužilac tereti osumnjičene, pobrojani su u članu 13 Zakona, te prema tome spadaju u stvarnu nadležnost Specijalizovanih veća. Isto tako, ratni zločini surovog postupanja, mučenja i ubistva (5, 7 i 9), za koje specijalizovani tužilac tereti osumnjičene, pobrojani su

u članu 14(1)(c)(i) Zakona, te prema tome spadaju u stvarnu nadležnost Specijalizovanih veća

33. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da osumnjičeni takođe snose krivičnu odgovornost za ratni zločin proizvoljnog lišavanja slobode (tačka 3), čime su prekršili član 14(1)(c) Zakona.³⁷ Mada se u ovoj odredbi proizvoljno lišavanje slobode kao ratni zločin u sukobima koji nemaju međunarodni karakter ne pominje eksplicitno, njom se ne ograničava nadležnost Specijalizovanih veća samo na dela koja su u njoj izričito pobrojana. Međutim, da bi postojala nadležnost za ratni zločin koji nije naveden u članu 14(1)(c)(i)-(iv) Zakona, taj zločin: (i) mora predstavljati ozbiljnu povredu zajedničkog člana 3, i (ii) mora biti zabranjen međunarodnim običajnim pravom koje je važilo u vreme njegovog izvršenja, u skladu s članovima 3(2)(d) i 12 Zakona.

34. Zajednički član 3 predviđa sledeće: “[P]rema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumevajući tu [...] i lica onesposobljena za borbu usled bolesti, rane, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se u svakoj prilici čovečno [...]”. Ovu zaštitu, koja je propisana i članom 4(1) Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba od 8. juna 1977. (Protokol II), moraju pružiti sve strane u oružanom sukobu i to svim licima lišenim slobode bez obzira na osnov lišenja slobode.³⁸ Zahtev čovečnog postupanja osnovna je

³⁷ Revidirana optužnica, stavovi 59-94, 174 [68].

³⁸ MKCK, Komentar Prve Ženevske konvencije: Konvencija (I) za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika u oružanim snagama u ratu, drugo izdanje, 2016. (u daljem tekstu: Komentar MKCK iz 2016) kaže o zajedničkom članu 3: “neosporno je da materijalne odredbe zajedničkog člana 3 obavezuju sve naoružane grupe koje učestvuju u oružanom sukobu” (stav 508). Vidi takođe MKCK, Komentar Dopunskih protokola uz Ženevske konvencije, 1987. (u daljem tekstu: Komentar MKCK iz 1987. Dopunskog protokola II) u vezi sa članom 1, (stavovi 4460, 4470). U vezi sa članom 5, Komentar MKCK iz 1987. Dopunskog protokola II pojašnjava da se izraz “oni koji su odgovorni za interniranje ili pritvaranje” odnosi na “lica koja su, nezavisno od priznatih legalnih organa vlasti, *de facto* odgovorna za logore, zatvore ili druga mesta za pritvaranje” (stav 4582).

obaveza po međunarodnom humanitarnom pravu i odražava zahteve međunarodnog običajnog prava.³⁹ On je širi od zabrana izričito pobrojanih u zajedničkom članu 3, koje služe kao primeri ponašanja nesumnjivo protivnih tog odredbi.⁴⁰

35. Lišavanje slobode bez pravnog osnova ili protivno osnovnim garancijama nespojivo je sa zahtevom čovečnog postupanja prema svim licima onesposobljenim za borbu, uključujući i lica lišena slobode, i predstavlja povredu tog zahteva, predviđenog zajedničkim članom 3.⁴¹

36. Međunarodno običajno pravo zabranjuje proizvoljno lišavanje slobode. Raširena praksa država, između ostalog u obliku vojnih priručnika, krivičnopravnih normi, dokumenata međunarodnih organizacija i konferencija, kao i međunarodnih sudskih i kvazi-sudskih tela, ustalila je primenu ove zabrane kako u međunarodnim tako i u nemeđunarodnim oružanim sukobima.⁴² To je potvrdio i Međunarodni komitet Crvenog krsta (u daljem

³⁹ Vidi pravilo 87, Henkerts J.-M., Dosvald-Bek L., *Običajno međunarodno humanitarno pravo* (u daljem tekstu: Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu), tom I (Pravila), Cambridge University Press, 2005, str. 306. Vidi takođe Međunarodni sud pravde, *Case Concerning the Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, Merits, [presuda od 27. juna 1986](#), stav 218; Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: MKSJ), *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1-AR72, žalbeno veće, [Odluka po interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost Suda](#) (u daljem tekstu: odluka o nadležnosti u predmetu *Tadić*), IT-94-1-A, 2. oktobar 1995, stav 98.

⁴⁰ Komentar MKCK iz 2016. o zajedničkom članu 3, stav 555; MKSJ, *Tužilac protiv Aleksovskog*, I-95-14/1, Pretresno veće, [Presuda](#), 25. jun 1999, stav 49.

⁴¹ Pravilo 99, Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, tom I (Pravila), str. 344

⁴² Vidi praksu navedenu u pravilu 99, Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, tom I (Pravila), str. 347; tom II (Praksa), str. 2331-2344, naročito str. 2331 (stav 2555), 2332 (stav 2563), 2333 (stavovi 2576, 2579, 2580), 2334 (stav 2593), 2335 (stavovi 2599, 2600, 2605), 2336 (stavovi 2606, 2607, 2608, 2611); rezolucije Saveta Bezbednosti UN: 1019 (1995), U.N. Doc. S/RES/1019, 9. novembar 1995; 1034 (1995), U.N. Doc. S/RES/1034, 21. decembar 1995; Rezolucija Generalne skupštine UN 50/193 (1996), U.N. Doc. A/RES/50/193, 11. mart 1996; Komisija UN za ljudska prava, Stanje ljudskih prava u Republici Bosni i Hercegovini, državi Bosni i Hercegovini, Republici Hrvatskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji (Srbija i Crna Gora), U.N. Doc. E/CN.4/RES/1996/71, 23. april 1996; Komisija UN za ljudska prava, Stanje ljudskih prava u Sudanu, U.N. Doc. E/CN.4/RES/1996/73, 23. april 1996, stav 15. Vidi takođe član 142 Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (1976)(u daljem tekstu: Krivični zakon SFRJ).

tekstu: MKCK) pravilom 99 Studije o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu iz 2005. godine.⁴³

37. U svjetlu gore navedenog, sudija za prethodni postupak konstatuje da proizvoljno lišavanje slobode predstavlja ozbiljnu povredu zajedničkog člana 3 i da je bilo zabranjeno međunarodnim običajnim pravom na snazi u vreme izvršenja krivičnih dela iz revidirane optužnice. Pozitivno pravo, kako domaće, tako i međunarodno, bilo je dovoljno jasno i predvidivo da se moglo očekivati da proizvoljno lišavanje lica slobode može za sobom povlačiti individualnu krivičnu odgovornost.⁴⁴

38. Shodno tome, sudija za prethodni postupak zaključuje da Specijalizovana veća imaju nadležnost za ovaj ratni zločin na osnovu člana 14(1)(c) u vezi sa članom 12 Zakona.

B. VREMENSKA NADLEŽNOST

39. Članom 7 Zakona predviđeno je da Specijalizovana veća imaju nadležnost za krivična dela iz svoje stvarne nadležnosti učinjena u periodu od 1. januara 1998. do 31. decembra 2000. Pošto specijalizovani tužilac u optužnici navodi da su krivična dela po tačkama 1-10 vršena u periodu najkasnije od marta 1998. do septembra 1999,⁴⁵ sudija za prethodni postupak konstatuje da je vreme izvršenja krivičnih dela obuhvaćeno vremenskom nadležnošću Specijalizovanih veća.

⁴³ Pravilo 99, Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, tom I (Pravila), str. 344

⁴⁴ Vidi takođe član 142 Krivičnog zakona SFRJ.

⁴⁵ Revidirana optužnica, stavovi 16, 18, 57, 59, 95-96, 136-137, 172.

C. MESNA ILI PERSONALNA NADLEŽNOST

40. Prema članu 8 Zakona, Specijalizovana veća su nadležna za krivična dela iz svoje stvarne nadležnosti koja su započeta ili izvršena na Kosovu. Shodno članu 9(2) Zakona, Specijalizovana veća imaju personalnu nadležnost ako je osumnjičeno lice državljanin Kosova/Savezne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SRJ) (aktivna personalna nadležnost) ili ako su krivična dela izvršena protiv lica koja su državljani Kosova/SRJ (pasivna personalna nadležnost) bez obzira gde su ta krivična dela učinjena. To znači da su mesna i personalna nadležnost alternativne. Dovoljno je da je zadovoljen jedan od ta dva zahteva da bi se izvukao potvrđan zaključak o nadležnosti.

41. U predmetnom slučaju, većina krivičnih dela je izvršena u mestima na Kosovu, kao što su: Likovac/Likoc i [BRISANO]; Jablanica/Jabllanicë; Lapušnik/Llapushnik i planina Beriša/Berishë; Drenovac/Drenoc; Mališevo/Malishevë i pećina Volujak/Volljakë; [BRISANO]; Bare i Bajgora/Bajgorë; Lapaštica/Llapashticë, [BRISANO], Majance/Majac, Potok i [BRISANO]; Zlaš/Zllash; [BRISANO]; [BRISANO]; Klečka/Kleçkë i [BRISANO]; [BRISANO]; [BRISANO]; [BRISANO]; [BRISANO]; Prizren; Uroševac/Ferizaj; [BRISANO]; Gnjilane/Gjilan; Suva Reka/Suharekë; Orahovac/Rahovec; Novo Brdo/Novobërdë; [BRISANO]; i [BRISANO].⁴⁶ Sudija za prethodni postupak stoga konstatuje da je ispunjen zahtev za mesnu nadležnost iz člana 8 Zakona.

42. U pogledu krivičnih dela koja su se dogodila na teritoriji Albanije, na primer u oblastima Kukeš i Has, sudija za prethodni postupak napominje da su osumnjičeni, koji su rođeni na Kosovu,⁴⁷ bili državljani SRJ tokom celog perioda

⁴⁶ Revidirana optužnica, stavovi 60-77, 80-94, 98-115, 119-134, 138-164, 166-171.

⁴⁷ Revidirana optužnica, stavovi 1, 4, 7, 10.

koji se navodi u revidiranoj optužnici.⁴⁸ Sudija za prethodni postupak stoga konstatuje da je zahtev za aktivnu personalnu nadležnost iz člana 9(2) Zakona zadovoljen.

43. U svetlu navedenog, sudija za prethodni postupak konstatuje da ovaj predmet spada u nadležnost Specijalizovanih veća.

V. PRAVNE PRETPOSTAVKE

A. PRIRODA I GRANICE ISPITIVANJA OPTUŽNICE

1. Priroda ispitivanja

44. Potvrđivanje optužnice je proceduralni postupak *ex parte* koji se obavlja bez učešća odbrane. Sudskim ispitivanjem optužnice se obezbeđuje da se na suđenju uzmu u razmatranje samo one optužbe za koje je izneto dovoljno dokaza. Takođe se obezbeđuje da optuženi iz optužnice stekne dovoljno informacija na osnovu kojih može jasno i potpuno da razume prirodu i uzrok optužbi kojima se tereti kako bi mogao adekvatno da pripremi odbranu.⁴⁹

45. Članom 38(4) Zakona i pravilom 86(1) Pravilnika predviđeno je da specijalizovani tužilac optužnicu zajedno sa svim propratnim materijalom podnosi na pregled sudiji za prethodni postupak. Sudija za prethodni postupak ispituje optužnicu kako bi utvrdio da li ona zadovoljava uslove iz pravila 86(3) Pravilnika, tj. da li je u pogledu imena osumnjičenog i njegovih podataka, opisa činjeničnog stanja i opisa krivičnih dela u optužnici dato dovoljno informacija,⁵⁰ ili je potrebno da od tužioca zatraži dodatni materijal shodno pravilu 86(4)(a)-(c) Pravilnika. Pre svega, sudija za prethodni postupak može od tužioca

⁴⁸ Revidirana optužnica, stavovi 1, 4, 7, 10. Vidi takođe [BRISANO]; [BRISANO]; [BRISANO]; IT-04-84 P00340, str. 4, 6, 173 (3288, 3290, 3457).

⁴⁹ Nalog u skladu s pravilom 86(4), stav 9.

⁵⁰ U ovom pogledu sudija za prethodni postupak mora voditi računa o poštovanju prava optuženog predviđenih u članu 21(4)(a), (c) i (d) Zakona, koji odražava načela iz članova 6(1), (3)(a) i (b) (Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP), kao i člana 14(3)(a), (b) i (c) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MPGPP)

zatražiti, ili mu dozvoliti, da priloži dodatni materijal kojim potkrepljuje jednu ili sve optužbe. Potom, u skladu sa članom 39(2) Zakona i uvodnom odredbom pravila 86(4) Pravilnika, sudija za prethodni postupak proučava propratni materijal u vezi sa svakom navedenom optužbom kako bi ocenio da li je tužilac pokazao da postoji dobro utemeljena sumnja da je osumnjičeni učinio krivično delo u nadležnosti Specijalizovanih veća ili učestvovao u njegovom činjenju.

46. Premda ni Zakon ni Pravilnik ne sadrže definiciju dobro utemeljene sumnje, stepen osnovanosti potreban u slučaju te sumnje jasno se razlikuje od ostalih stepena dokazivanja predviđenih pravnom regulativnom koja uređuje rad SVK. U Zakonu su predviđena četiri progresivna stepena osnovanosti sumnje: (i) postojanje osnova sumnje (član 38(3)(a) Zakona, u vezi sa statusom osumnjičenog); (ii) osnovana sumnja (član 41(6) Zakona, u vezi sa izdavanjem naloga za hapšenje od strane SVK ili naredbe za hapšenje Specijalizovanog tužilaštva); (iii) dobro utemeljena sumnja (član 39(3) Zakona i pravilo 86(4) Pravilnika, u vezi sa potvrđivanjem optužnice); i (iv) van razumne sumnje (član 21(3) Zakona i pravilo 158(3) Pravilnika, u vezi sa izricanjem osuđujuće presude). Kao kriterijum za pokretanje postupka protiv optuženog, dobro utemeljena sumnja je po prirodi stvari zahtevniji standard od onih koji su potrebni da lice dobije status osumnjičenog ili da se izda nalog za hapšenje, i evidentno manje rigorozan od standarda potrebnog za izricanje osuđujuće presude na kraju suđenja.

47. Sudija za prethodni postupak ima u vidu da dobro utemeljena sumnja, prema članu 19.1.12 Zakona o krivičnom postupku Kosova iz 2012, br. 04/L-123 (u daljem tekstu: ZKPK), postoji onda kada postoje „prihvatljiv[i] dokaz[i] koji bi uverili objektivnog posmatrača da se krivično delo desilo i da je okrivljeno lice

izvršilo to krivično delo”.⁵¹ Ovde treba istaći da, za razliku od osnovane sumnje iz člana 19.1.9 ZKP, nije dovoljno da se objektivni posmatrač uveri da je „dotično lice više nego verovatno izvršilo to krivično delo”.

48. Stoga, iako nema izvesnosti kao kod dokazane činjenice, da bi utvrdio postojanje dobro utemeljene sumnje, sudija za prethodni postupak mora biti potpuno uveren – a ne samo sumnjati ili verovati u teoretsku mogućnost (i) da su kontekstualna obeležja krivičnog dela (ako postoje) ostvarena; (ii) da su se osnovna krivična dela ili radnje zaista dogodili i (iii) da je osumnjičeni to krivično delo izvršio ili učestvovao u njegovom izvršenju prema vidu odgovornosti koji mu se stavlja na teret. Sudija za prethodni postupak te konstatacije zasniva na detaljnom i konkretnom propratnom materijalu iz koga se jasno vidi rezonovanje u osnovi optužbi u optužnici. Sudija za prethodni postupak dokazuje iz propratnog materijala pri tom ne proučava odvojeno jedne od drugih, već sav propratni materijal ocenjuje u celini.⁵²

2. Granice ispitivanja optužnice

49. Prema pravilu 86(4) Pravidnika, da bi utvrdio da li postoji dobro utemeljena sumnja, sudija za prethodni postupak ispituje samo optužnicu, detaljni prikaz i propratni materijal, ostavljajući po strani sve druge materijale i informacije, uključujući i one koji su javno dostupni. Prema tome, sudija za prethodni

⁵¹ “Objektivan” je onaj “koji se u razmatranju i prikazivanju činjenica ne povodi za ličnim osećanjima i mišljenjima; nepristrasan, neutralan,” vidi *Oxford English Dictionary Online* (Oxford University Press, decembar 2019), koji se može konsultovati na stranici interneta <https://www.oed.com/view/Entry/129634?redirectedFrom=objective#eid> (poslednji put posećenoj 20. oktobra 2020).

⁵² Isto tako, Međunarodni krivični sud (u daljem tekstu: MKS), *Prosecutor v. Lubanga*, ICC-01/04-01/06-803-tEN, veće za prethodni postupak I, [Decision on the Confirmation of Charges](#), 29. januar 2007, stav 39; *Prosecutor v. Gbagbo*, ICC-02/11-01/11-656-Red, veće za prethodni postupak I, [Decision on the Confirmation of Charges Against Laurent Gbagbo](#) (u daljem tekstu: odluka o povrđivanju optužbi u predmetu *Gbagbo*), 12. jun 2014, stav 22.

postupak može da potvrdi ili odbaci optužnicu isključivo na osnovu podataka i dokaznog materijala koje je podnelo tužilaštvo.⁵³

50. Ispitujući optužnicu, sudija za prethodni postupak preliminarno ocenjuje propratni materijal, ne zadirući u isključivo pravo pretresnog veća da odlučuje o dopuštenosti i snazi dokaza shodno pravilima 137-139 Pravilnika.⁵⁴ Sudija za prethodni postupak, međutim, ne uzima u obzir materijal koji je očigledno (i) neverodostojan ili (ii) pribavljen na način u suprotnosti sa Zakonom, Pravilnikom ili normama međunarodnog prava ljudskih prava, ili je iznuđen mučenjem odnosno drugim nečovečnim ili ponižavajućim postupanjem, kao što je predviđeno u pravilu 138(2)-(3) Pravilnika.

B. OBELEŽJA KRIVIČNIH DELA

1. Zločini protiv čovečnosti

(a) Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti

51. Za postojanje zločina protiv čovečnosti moraju biti ostvarena sledeća kontekstualna obeležja: (i) široki ili sistematski napad usmeren na ma koje civilno stanovništvo; (ii) veza između osnovnog dela i napada, i (iii) svest o napadu.⁵⁵

⁵³ Isto tako, Specijalni sud za Liban (u dajem tekstu: STL), *Prosecutor v. Ayyash et al.*, STL-17-07/I/AC/R176bis, žalbeno veće, [Interlocutory Decision on the Applicable Law: Criminal Association and Review of the Indictment](#), 18. oktobar 2017, stav 111.

⁵⁴ Isto tako, STL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*, STL-11-01/I, sudija za prethodni postupak, [Decision Relating to the Examination of the Indictment of 10 June 2011 Issued Against Mr Salim Jamil Ayyash, Mr Mustafa Badreddine, Mr Hussein Hassan Oneissi & Mr Assad Hassan Sabra](#), 28. jun 2011, stav 26.

⁵⁵ MKSJ, *Tužilac protiv Kunarca i drugih*, IT-96-23-T & IT-96-23/1-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*), 22. februar 2001, stav 410; *Tužilac protiv Karadžića*, IT-95-5/18-T, pretresno veće, [Javna redigovana verzija presude od 24. marta 2016.](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Karadžić*), 24. mart 2016, stav 472; *Tužilac protiv Mladića*, IT-09-92-T, pretresno veće I, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Mladić*), 22. novembar 2017, stav 3023.

(i) *Sistematski napad ili napad širih razmera usmeren na ma koje civilno stanovništvo*

52. *Napad*. Izraz "napad" odnosi se na vojnu kampanju, operaciju ili obrazac ponašanja prilikom kojih dolazi do vršenja višestrukih nasilnih radnji protiv civilnog stanovništva ili do njegovog zlostavljanja, uključujući radnje koje se pominju u članu 13 Zakona.⁵⁶ Radnje koje predstavljaju „napad“ ne moraju same po sebi biti kažnjive kao zločini protiv čovečnosti,⁵⁷ niti sam "napad" mora biti vojni napad.⁵⁸ Pojmovi "napad", u smislu člana 13 Zakona i „oružani sukob“, u smislu člana 14 Zakona, nisu istovetni.⁵⁹ Otuda napad može prethoditi oružanom sukobu, može biti duži od njega ili trajati koliko i oružani sukob, ali ne mora biti njegov sastavni deo.⁶⁰ Prilikom utvrđivanja da li je postojao „napad“ na neko konkretno civilno stanovništvo, nije bitno što je i druga strana činila zverstva.⁶¹

⁵⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 417; *Tužilac protiv Kunarac i drugih*, IT-96-23 & IT-96-23/ 1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*), 12. jun 2002, stav 86; *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, IT-02-60-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Blagojević i Jokić*), 17. januar 2005, stav 543; Međunarodni krivični sud za Ruandu (u daljem tekstu: ICTR), *Prosecutor v. Akayesu*, ICTR-96-4-T, pretresno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Akayesu*), 2. septembar 1998, stav 581; *Prosecutor v Rutaganda*, ICTR-96-3-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#), 6. decembar 1999, stav 70.

⁵⁷ Vanredna veća pri sudovima Kambodže (u daljem tekstu: ECCC), *Co-Prosecutors v. Kaing Guek Eav*, 001/18-07-2007/ECCC/TC, pretresno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Duch*), 26. jul 2010, stav 298; ICTR, *Prosecutor v Nahimana et al.*, ICTR-99-52-A, žalbeno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Nahimana et al.*), 28. novembar 2007, stavovi 915-918.

⁵⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 416; MKS, *Prosecutor v. Bemba*, ICC-01/05-01/08-424, veće za prethodni postupak II, [Decision Pursuant to Article 61\(7\)\(a\) and \(b\) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Jean-Pierre Bemba Gombo](#) (u daljem tekstu: odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu *Bemba*), 15. jun 2009, stav 75.

⁵⁹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3024; [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 416.

⁶⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 86; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 473.

⁶¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 87.

53. *Usmeren na ma koje civilno stanovništvo.* Kao što je izrazom „usmeren na“ precizirano, meta napada mora biti ma koje civilno stanovništvo – kolektiv koji je prevashodna meta napada a ne njegova slučajna žrtva.⁶² Specijalizovani tužilac ne mora pokazati da je napad izvršen protiv celokupnog stanovništva na nekom geografskom području.⁶³ Dovoljno je pokazati da je dovoljan broj pojedinaca bio meta napada, ili da je napad izvršen na takav način da je faktički bio usmeren na civilno stanovništvo a ne na jednu ograničenu i slučajno odabranu grupu pojedinaca.⁶⁴ Izraz „civilno stanovništvo“ se široko tumači i odnosi se na lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima, za razliku od pripadnika oružanih snaga ili drugih legitimnih boraca.⁶⁵ Prisustvo ne-civila usred civilnog stanovništva ne menja civilni karakter tog stanovništva.⁶⁶ Cilj napada je nebitan za utvrđivanje da li je napad usmeren na ma koje civilno stanovništvo.⁶⁷ Štaviše,

⁶² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3026; [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 92; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 76; *Prosecutor v. Katanga*, ICC-01/04-01/07-3436-tENG, pretresno veće II, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#) (u daljem tekstu prvostepena presuda u predmetu *Katanga*), 7. mart 2014, stav 1104.

⁶³ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 90; MKS, MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 77.

⁶⁴ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 90; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3026; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 303; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 1105.

⁶⁵ Imajući u vidu zajednički član 3 i članove 43 i 50 Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I), od 8. juna 1977 (u daljem tekstu: Dopunski protokol I), u lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima spadaju i pripadnici oružanih snaga koji su položili oružje ili su onesposobljeni za borbu usled bolesti, ranjavanja, zatočeništva ili iz bilo kog drugog razloga, kao i pripadnici pokreta otpora i bivši borci koji više nisu učestvovali u neprijateljstvima u vreme kada su krivična dela izvršena. Vidi npr., MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 425; *Tužilac protiv Blaškića*, IT-95-14-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*), 3. mart 2000, stav 214; *Tužilac protiv Limaja i drugih*, IT-03-66-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Limaj i drugi*), 30. novembar 2005, stav 186; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3027; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Akayesu](#), stav 582; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 311; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 78; [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 1102.

⁶⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Blagojević i Jokić](#), stav 544; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Akayesu](#), stav 582. Vidi takođe član 50(3) Dopunskog protokola I.

⁶⁷ Specijalni sud za Sijera Leone (u daljem tekstu: SCSL), *Prosecutor v. Moinina Fofana, Allieu Kondewa*, SCSL-04-14-A, žalbeno veće, [Judgment](#), 28. maj 2008, stavovi 299, 300.

pominjanje „ma kog“ civilnog stanovništva znači da se član 13 Zakona ne odnosi samo na stanovništvo određeno zajedničkim državljanstvom, etničkom pripadnošću ili drugim sličnim obeležjima i može obuhvatati i vlastito stanovništvo neke države.⁶⁸ Da bi se ocenilo da li je napad bio usmeren na civilno stanovništvo uzimaju se u obzir, na primer, (i) sredstva i metode korišćeni prilikom napada; (ii) status i broj žrtava; (iii) diskriminatorna priroda napada; (iv) priroda krivičnih dela izvršenih prilikom napada; (v) oblik otpora napadačima u vreme napada; (vi) u kojoj meri su se snage napadača pridržavale mera predostrožnosti koje nalažu pravila ratovanja, i (vii) propaganda i obuka vojske u vezi s napadom na civile.⁶⁹

54. *Širih razmera ili sistematski*. Alternativni atributi „širih razmera“ i „sistematski“ opisuju prirodu napada.⁷⁰ Izraz „širih razmera“ podrazumeva velike razmere napada i broj lica protiv kojih je uperen.⁷¹ To može značiti da se napad vrši na velikom geografskom prostoru ili je, pak, u pitanju napad na malom geografskom prostoru usmeren na veliki broja civila.⁷² Izraz „sistematski“ odnosi se na organizovanu prirodu nasilnih radnji i malu verovatnoću da se

⁶⁸ MKSJ, *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1-T, pretresno veće, [Mišljenje i presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Tadić*), 7. maj 1997, stav 635; [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 423; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 312; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 1103; *Prosecutor v. Ntaganda*, ICC-01/04-02/06-2359, pretresno veće VI, [Judgment](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Ntaganda*), 8. jul 2019, stav 667.

⁶⁹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 91; *Tužilac protiv Mrkšića i Šljivančanina*, IT-95-13/1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić i Šljivančanin*), 5. maj 2009, stav 30; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 309; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 671.

⁷⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 97; MKS, *Situation in the Republic of Kenya*, ICC-01/09-19-Corr, veće za prethodni postupak II, [Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorisation of an investigation into the Situation in the Republic of Kenya](#), 31. mart 2010, stav 94.

⁷¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 94; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3025; MKS, *Prosecutor v. Katanga and Ngudjolo*, ICC-01/04-01/07-717, veće za prethodni postupak I, [Decision on Confirmation of Charges](#) (u daljem tekstu: odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu *Katanga and Ngudjolo*), 30. septembar 2008, stav 394; [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Gbagbo](#), 12. jun 2014, stav 222.

⁷² MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 395; [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 83.

radi o slučajnim događajima. Obrasci u vršenju zločina, u smislu redovnog ponavljanja sličnog inkriminisanog ponašanja koje nije slučajno, čest su pokazatelj da se radi o sistematskim incidentima.⁷³ Postojanje politike ili plana može ukazivati na sistematsku prirodu napada, ali to nije zasebno pravno obeležje.⁷⁴ Da se radi o napadu „širih razmera“ ili „sistematskom“ napadu može se oceniti uzimajući u obzir, na primer, (i) moguće učešće zvaničnih lica ili organa vlasti ili bilo koji od prepoznatljivih obrazaca u vršenju zločina,⁷⁵ (ii) ponavljanje diskriminatorskih postupaka usmerenih na određene pripadnike stanovništva,⁷⁶ (iii) korišćenje propagande od strane učinilaca,⁷⁷ i (iv) posledice napada na stanovništvo na koje je bio usmeren.⁷⁸

(ii) *Veza između osnovnog dela i napada*

55. Osnovno delo mora biti učinjeno „kao sastavni deo“ napada na civilno stanovništvo, ali ne mora biti izvršeno usred tog napada. Krivično delo učinjeno pre ili posle glavnog napada na civilno stanovništvo ili na udaljenosti od njega, ukoliko je u dovoljnoj meri povezano s njim, ipak može biti sastavni deo tog napada.⁷⁹ Prilikom utvrđivanja da li takva veza postoji, moraju se uzeti u obzir karakteristike, ciljevi, priroda ili posledice tog dela.⁸⁰

⁷³ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 94; *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, IT-95-14/2-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*), 17. decembar 2004, stav 94; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Akayesu](#), stav 580; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Gbagbo](#), stav 223.

⁷⁴ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 98; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3025; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 312; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 301.

⁷⁵ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 95.

⁷⁶ MKSJ, *Tužilac protiv Krajišnika*, IT- drugostepena presuda u pred 00-39-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Krajišnik*), 27. septembar 2006, stav 708.

⁷⁷ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 572.

⁷⁸ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 95.

⁷⁹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 100; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 318.

⁸⁰ MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 86; [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 1124.

(iii) *Svest o napadu*

56. Učinilac mora biti svestan da je u toku napad širokih razmera na civilno stanovništvo i da je njegovo postupanje sastavni deo tog napada ili u najmanju ruku mora pristati na rizik da su njegovi postupci sastavni deo tog napada⁸¹ Nije neophodno da je učinilac upoznat sa pojedinostima napada ili da sa ostalima deli iste ciljeve napada. Takođe je nebitno da li je učinilac hteo da njegovi postupci budu usmereni na ciljano stanovništvo ili samo na određene žrtve.⁸² Svest učinioca može se izvesti na osnovu, između ostalog, (i) položaja tog lica u vojnoj hijerarhiji i uloge u inkriminisanim vojnim operacijama; (ii) prisustva učinioca na mestu zločina, i (iii) opštih istorijskih i političkih okolnosti tih postupaka.⁸³

(b) Posebna obeležja zločina protiv čovečnosti

(i) *Zatvaranje*

57. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo zatvaranja kao zločin protiv čovečnosti, u smislu člana 13(1)(e) Zakona, izvršava se činjenjem ili nečinjenjem usled koga dolazi do lišavanja lica fizičke slobode bez redovnog zakonskog postupka, što čini takvo lišavanje slobode proizvoljnim.⁸⁴ Zatvaranje

⁸¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 102; *Tužilac protiv Šainovića i drugih*, IT-05-87-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Šainović i drugi*), 23. januar 2014, stav 271; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3029; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 319; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stavovi 87, 88.

⁸² MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stavovi 102, 103; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 319; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 1125.

⁸³ MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 402.

⁸⁴ MKSJ, *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, IT-95-14/2-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*), 26. februar 2001, stav 302; *Tužilac protiv Krnojelca*, IT-97-25-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*), 15. mart

podrazumeva protivpravno držanje lica u zatvorenom prostoru poput zatvora ili psihijatrijske ustanove i protivpravno ograničavanje kretanja lica u okviru određenog prostora, kao što je geto, logor, ili kuća.⁸⁵

58. Smatra se da je lišavanje slobode proizvoljno kada ne postoji pravni osnov koji ga opravdava. Ukoliko punopravni osnov postoji, on mora biti na snazi tokom čitavog perioda zatočeništva; ako prestane njegovo važenje, može se smatrati da je produženje zatočeništva proizvoljno.⁸⁶ Da bi se ocenilo da li je lišavanje slobode proizvoljno relevantni su međunarodni instrumenti ljudskih prava.⁸⁷ Ukoliko je osnov koji opravdava zatvaranje zasnovan na odredbama domaćeg prava, mora se utvrditi da se relevantnim odredbama ne krši međunarodno pravo.⁸⁸

2002, stavovi 113-115; [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 116; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 347; *Co-Prosecutors v. Nuon Chea and Khieu Samphan*, 002/19-09-2007/ECCC/TC, pretresno veće, [Case 002/02 Judgment](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu 002/02), 16. novembar 2018, stav 689; ICTR, *Prosecutor v. Ntagerura et al.*, ICTR-99-46-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Ntagerura*), 25. februar 2004, stav 702.

⁸⁵ MKS, *Situation in the Republic of Burundi*, ICC-01/17-9-Red, veće za prethodni postupak, [Public Redacted Version of "Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorization of an Investigation into the Situation in the Republic of Burundi, ICC-01/17-9-US-Exp, 25 October 2017"](#) (u daljem tekstu: odluka u slučaju *Burundi* od 25. oktobra 2017), 9. novembar 2017, stav 68; MKSJ, *Tužilac protiv Prlića i drugih*, IT-04-74-A, žalbeno veće, *Presuda, tom 1, deo 2.* (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Prlić i drugi*), 29. novembar 2017, stav 473; [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 640; *Tužilac protiv Simića i drugih*, IT-95-17/1-T, pretresno veće, *Presuda* (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*), 17. oktobar 2003, stavovi 534, 661; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 464, 468; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stavovi 1160-1163.

⁸⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 114; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 348; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stavovi 689, 691; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Ntagerura](#), stav 702.

⁸⁷ Vidi, na primer, članove 9 i 10 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (GA/RES/217 A/(III) od 10. decembra 1948) (u daljem tekstu: UDLjP); članove 5 i 6 EKLP (UNTS tom 213, str. 221); članove 9 i 14 MPGP (UNTS tom 999, str. 171); i „Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment“ (GA Res. 43/173 of 9. decembar 1999). MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 113; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stavovi 692-693; MKS, [odluka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), fusnota 169.

⁸⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 114; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 348; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stavovi 689; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Ntagerura](#), stav 702.

59. Proizvoljnost lišavanja slobode može proisteći i iz inače opravdanog lišavanja fizičke slobode ako se zatočeništvo sprovodi uz ozbiljno prenebravanje osnovnih procesnih prava lica koja su lišena slobode, predviđenih međunarodnim pravom.⁸⁹ Osnovna procesna prava obuhvataju naročito (i) pravo lica da bude obavješteno o razlogu hapšenja, i (ii) pravo na neodložno preispitivanje zakonitosti lišavanja slobode od strane suda ili upravnog tela.⁹⁰

60. Zakon ne predviđa uslov da zatočeništvo mora biti dužeg trajanja. Činjenica da je zatočeništvo kratkog trajanja nije dovoljna i ne može se iznositi kao argument za pobijanje težine ili ozbiljnosti fizičkog lišavanja slobode.⁹¹ Međutim, ni svako kraće lišavanje slobode ne ispunjava materijalni uslov za postojanje zatočeništva.⁹²

61. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Kod učinioca je morala postojati namera da lice liši fizičke slobode ili je tako postupao iako je imao osnova da zna da će njegovo činjenje ili nečinjenje verovatno dovesti do proizvoljnog lišavanja lica fizičke slobode.⁹³

(ii) Drugi nečovečni postupci

62. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo drugih nečovečnih postupaka kao zločin protiv čovečnosti, u smislu člana 13(1)(j) Zakona, postoji kada se radnjom činjenja ili nečinjenja izvrši delo po težini slično drugim delima pobrojanim u

⁸⁹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), fn. 347; [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 302; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Ntagerura](#), stav 702.

⁹⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 120; *Tužilac protiv Prlića i drugih*, IT-04-74-T, pretresno veće, *Presuda, tom 1* (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Prlić i drugi*), 29. maj 2013, stav 66; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 239.

⁹¹ MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 68.

⁹² ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Ntagerura](#), stav 702; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 349.

⁹³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 115; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 350; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 687.

članu 13 Zakona, koje ima za posledicu tešku duševnu ili fizičku patnju ili povredu, ili predstavlja ozbiljnu povredu ljudskog dostojanstva.⁹⁴ Kao što izraz „slično drugim delima“ sugerše, to je izvedeno krivično delo kojim se kriminalizuje ponašanje koje se inače ne može podvesti ni pod jedno od preostalih krivičnih dela nabrojanih u članu 13 Zakona.⁹⁵

63. Član 13(1)(j) Zakona je široko formulisan kako bi se omogućilo da se pod njega podvede čitav niz radnji činjenja ili nečinjenja. Da bi se sprečilo moguće kršenje principa *nullum crimen sine lege*, on se može primenjivati samo na vrstu postupaka koji su po stepenu težine jednaki drugim krivičnim delima predviđenim članom 13 Zakona.⁹⁶ Težina postupaka mora se ocenjivati zasebno u svakom pojedinačnom slučaju uz uvažavanje konkretnih okolnosti⁹⁷ kao što

⁹⁴ MKSJ, *Tužilac protiv Popovića i drugih*, IT-05-88-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Popović i drugi*), 10. jun 2010, stav 888; *Tužilac protiv Vasiljevića*, IT-98-32-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*), 29. novembar 2002, stav 234; ICTR, *Prosecutor v. Bagosora et al.*, ICTR-98-41-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Bagosora et al.*), 18. decembar 2008, stav 2218; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 368.

⁹⁵ Isto tako, MKSJ, *Tužilac protiv Kvočka i drugih*, IT-98-30/1-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*), 2. novembar 2001, stav 206; [prvostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 234; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Bagosora et al.](#), stav 2218; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 367; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 452; *Prosecutor v. Muthaura et al.*, ICC-01/09-02/11-382-Red, veće za prethodni postupak II, [Decision on the Confirmation of Charges Pursuant to Article 61\(7\)\(a\) and \(b\) of the Rome Statute](#), 23. januar 2012, stav 269; *Prosecutor v. Al Hassan*, ICC-01/12-01/18-461-Corr-Red, veće za prethodni postupak I, [Rectificatif à la Décision relative à la confirmation des charges portées contre Al Hassan Ag Abdoul Aziz Ag Mohamed Ag Mahmoud](#) (u daljem tekstu: odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu *Al Hassan*), 13. novembar 2019, stav 252.

⁹⁶ Isto tako, MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 117; [prvostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 206; ICTR, *Prosecutor v. Niyitegeka*, ICTR-96-14-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#), 16. maj 2003, stav 460; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 367; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 448. Zaključak o tome da li neko konkretno ponašanja ispunjava uslov „stepena težine“ takođe se može izvesti na osnovu normi međunarodnog humanitarnog prava, naročito EKLJP i MPGPP. Vidi MKSJ, *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, IT-95-16-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*), 14. januar 2000, stav 566; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 449; [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 252.

⁹⁷ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 243; [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 117; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 369; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 253.

su: (i) priroda činenja ili nečinjenja; (ii) kontekst u kome je radnja izvršena; (iii) lične okolnosti žrtve, uključujući životno doba, pol i zdravstveno stanje, kao i (iv) fizičke, psihičke i moralne posledice koje su ti postupci ostavili na žrtvu.⁹⁸ Lišavanje slobode ili držanje lica u zatočeništvu u nehumanim uslovima mogu predstavljati nehumani postupak pod određenim uslovima,⁹⁹ ali ne predstavljaju nehumani postupak sami po sebi.

64. Nije neophodno da je patnja ostavila dugoročne posledice, mada to može biti relevantno za utvrđivanje težine skrivljenog ponašanja.¹⁰⁰

65. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Potrebno je da je radnja činenja ili nečinjenja izvršena s namerom ili znajući da će to činenje ili nečinjenje verovatno izazvati toliku bol ili patnju da će predstavljati ozbiljnu povredu ljudskog dostojanstva.¹⁰¹

(iii) *Mučenje*

66. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo mučenja kao zločin protiv čovečnosti, u smislu člana 13(1)(f) Zakona, je učinjeno radnjom činenja ili nečinjenja kojom se drugom licu nanosi veliki bol ili teška patnja, bilo fizički ili duševno.¹⁰²

⁹⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 235; ECCC, *Co-Prosecutors v. Nuon Chea and Khieu Samphan*, 002/19-09-2007/ECCC/TC, pretresno veće, [Case 002/01 Judgement](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu 002/01), 7. avgust 2014, stav 438; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Katanga and Ngudjolo](#), stav 449.

⁹⁹ ICTR, *Prosecutor v. Bagilishema*, ICTR-95-IA-T, pretresno veće, [Presuda](#), 7. jun 2001, stavovi 490-492.

¹⁰⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 235; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 369; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 253.

¹⁰¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 236; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 888; ICTR, *Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana*, ICTR-95-1-T, pretresno veće, [Presuda](#), 21. maj 1999, stav 153.

¹⁰² MKSJ, *Tužilac protiv Brđanina*, IT-99-36-T, pretresno veće, [presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*), 1. septembar 2004, stav 481; [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 142; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 354.

67. Da li se neko činjenje ili nečinjenje može okvalifikovati kao radnja mučenja mora se zasebno utvrđivati u svakom pojedinačnom slučaju,¹⁰³ uzimajući u obzir, na primer, (i) prirodu i kontekst u kome je bol nanesen; (ii) predumišljaj i institucionalizaciju zlostavljanja; (iii) fizičko stanje žrtve; (iv) način i metode koje su korišćene; (v) podređeni položaj žrtve; (vi) obim zlostavljanja tokom dugotrajnog perioda; (vii) podvrgavanje ponovljenim ili višestrukim oblicima zlostavljanja koji su uzajamno povezani, vrše se po određenom obrascu ili su usmereni ka istom zabranjenom cilju.¹⁰⁴ Uslovi u zatočeništvu, kao što su premlaćivanje, seksualno nasilje, dugotrajno uskraćivanje sna, hrane, higijene ili medicinske pomoći, kao i pretnje mučenjem, silovanjem ili ubijanjem rođaka smatraju se dovoljno teškim i predstavljaju mučenje.¹⁰⁵

68. Dalje, posledice činjenja ili nečinjenja ne moraju biti trajne ili vidljive na žrtvi.¹⁰⁶ Ne postoji zahtev da je učinilac postupao u svojstvu javnog funkcionera ili ovlašćenog lica.¹⁰⁷

69. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Potrebno je da je učinilac postupao sa umišljajem da nanese bol ili patnju u cilju iznuđivanja informacija ili priznanja, odnosno u cilju kažnjavanja, zastrašivanja, prinude ili diskriminisanja žrtve ili trećeg lica

¹⁰³ MKSJ, *Tužilac protiv Brđanina*, IT-99-36-A, žalbeno veće, [presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*), 3. april 2007, stav 251; *Tužilac protiv Naletilića i Martinovića*, IT-98-34-A, žalbeno veće, [presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*), 3. maj 2006, stav 299; [drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*](#), stav 149.

¹⁰⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu *Simić i drugi*](#), stav 80, gde se upućuje na [prvostepenu presuda u predmetu *Krnojelac*](#), stav 182. Vidi takođe ECCC, [prvostepena presuda u predmetu *Duch*](#), stav 355.

¹⁰⁵ ECCC, [prvostepena presuda u predmetu *Duch*](#), stav 355, gde se upućuje na MKSJ, *Tužilac protiv Mucića i drugih*, IT-96-21-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Mucić i drugi*), 16. novembar 1998, stav 467; [prvostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*](#), stav 151; [drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*](#), stav 150.

¹⁰⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*](#), stav 148; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu *Duch*](#), stav 355.

¹⁰⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*](#), stav 148; *Tužilac protiv Kvočke i drugih*, IT-98-30/1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*), 28. februar 2005, stav 284.

po bilo kom osnovu.¹⁰⁸ Dovoljno je da jedan od zabranjenih ciljeva čini deo motivacije za takvo ponašanje, a da pri tom nije nužno da bude „ni jedini ni glavni cilj“ nanošenja teškog bola ili patnje.¹⁰⁹

(iv) *Ubistvo*

70. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo ubistva kao zločin protiv čovečnosti, u smislu člana 13(1)(a) Zakona, postoji kada se činjenjem ili nečinjenjem prouzrokuje smrt lica.¹¹⁰ Nije neophodno pronaći telo preminulog da bi se dokazala smrt; dovoljno je postojanje indirektnih dokaza,¹¹¹ s tim da se uzimaju u obzir, na primer, (i) slučajevi zlostavljanja žrtve; (ii) ustaljeni obrasci zlostavljanja i nestanka drugih žrtava; (iii) podudarno ili približno isto vreme smrti drugih žrtava; (iv) okolnosti u kojima je žrtva poslednji put viđena; (v) opšta klima bezakonja na području gde su te radnje učinjene i generalno ponašanje vojnika u okolini, i (vi) koliko je vremena prošlo od nestanka lica.¹¹²

71. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Neophodno je da je učinilac imao nameru da lice liši života ili da je hteo da mu nanese teške povrede iako je imao osnova da zna da one mogu prouzrokovati smrt.¹¹³

¹⁰⁸ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 153; [prvostepena presuda u predmetu Limaj i drugi](#), stavovi 235, 239; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 356.

¹⁰⁹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 153; [prvostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 470; [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 155; [prvostepena presuda u predmetu Simić i drugi](#), stav 81; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 356.

¹¹⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 324; [prvostepena presuda u predmetu Krajišnik](#), stav 715; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Akayesu](#), stav 589; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 331; MKS, [odlučka o potvrđivanju optužbi u predmetu Bemba](#), stav 132.

¹¹¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 240; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 326; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 446; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 332; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stav 768.

¹¹² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 327; *Tužilac protiv Halilovića*, IT-01-48-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Halilović*), 16. novembar 2005, stav 37.

¹¹³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 236; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3050; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 333.

(v) *Prisilni nestanci lica*

72. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo prisilnih nestanaka lica kao zločin protiv čovečnosti,¹¹⁴ u smislu člana 13(1)(i) Zakona, postoji kada lica u službi države ili lica koja deluju po ovlašćenju, uz podršku ili prećutni pristanak države ili neke političke organizacije¹¹⁵ svojim činjenjem ili nečinjenjem

¹¹⁴ Krivično delo prisilnih nestanaka lica kao zločin protiv čovečnosti priznato je raznim pravnim instrumentima, kao što su: Organizacija američkih država, *Annual Report of the Inter-American Commission on Human Rights*, AG/RES.666 (XIII-01/83), 18. novembar 1983, stav 4; Deklaracija o zaštiti svih lica od prisilnih nestanaka, A/RES/47/133, usvojena 18. decembra 1992 (u daljem tekstu: Deklaracija iz 1992), četvrti stav preambule; Međuamerička konvencija o prisilnim nestancima lica, 9. jun 1994, *OAS Treaty Series* No. 68, str. 33 (u daljem tekstu: Međuamerička konvencija iz 1994), šesti stav preambule; Komisija za međunarodno pravo, *Draft Code of Crimes Against the Peace of Mankind*, *Yearbook ILC*, 1996, tom II (drugi deo), str. 50; član 7(1)(i) Rimskog statuta, 17. jul 1998, UNTS, tom 2187 (u daljem tekstu: Rimski statut), str. 3; član 5.1(i) i 5.2(h) *Regulation No. 2000/15 on the Establishment of Panels with Exclusive Jurisdiction Over Serious Criminal Offences*, UNTAET/REG/2000/15, 6. jun 2000; *Report of the Intersessional Open-Ended Working Group to Elaborate a Draft Legally Binding Normative Instrument for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance*, E/CN.4/2005/66, 10. mart 2005 (u daljem tekstu: izveštaj ISWG za 2005), stav 12; Međunarodna konvencija o zaštiti svih lica od prisilnih nestanaka, UNTS, tom 2716, str. 3 (u daljem tekstu: Konvencija iz 2006. o prisilnim nestancima), peti stav preambule i član 5; Nacrt članova o prevenciji i kažnjavanju zločina protiv čovečnosti (u daljem tekstu: Nacrt članova o zločinima protiv čovečnosti), član 2(1)(i), u Izveštaju Komisije za međunarodno pravo (2019), A/74/10, str. 10-140.

¹¹⁵ Da bi se utvrdilo postojanje krivične odgovornosti za prisilne nestanke kao zločine protiv čovečnosti, učinioci mogu delovati u kontekstu države ili političke organizacije. To je potvrđeno i u predmetu ECCC, [prvostepena presuda u predmetu 002/01](#), stav 448; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 754; član 7(2)(i) Rimskog statuta i prilog Elementi bića krivičnih dela; član 2(2)(i) Nacrta članova o zločinima protiv čovečnosti; ovaj element je potvrđen u izveštaju pod nazivom *Civil and Political Rights, Including Questions of: Disappearances and Summary Executions*, koji je podneo g. Manfred Nowak (u daljem tekstu: Novakov izveštaj iz 2002), E/CN.4/2002/71, 8. januar 2002, stavovi 71, 73; Savet Evrope, Parlamentarna skupština, rezolucija 1463 (2005), 3. oktobar 2005, stav 10.1.1 (u kome se sugerše formulisanje jedne široke definicije prisilnih nestanaka koja obuhvata radnje „koja izvrše nedržavni akteri, kao što su paravojne grupe, odredi smrti, borci pobunjenici ili organizovane kriminalne grupe“). Učešće države se takođe navodi u raznim instrumentima ljudskih prava, kao što su GA/RES/33/173 (u daljem tekstu: Nestala lica), 20. decembar 1978, stavovi 2-4 preambule; Deklaracija iz 1992, stav 3 preambule; član II Međuameričke konvencije iz 1994; član 2 Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima. (član 3 navedene konvencije dozvoljava državama da vrše istragu u vezi sa krivičnim delima prisilnih nestanaka koja su izvršila lica ili grupe lica bez ovlašćenja, podrške ili pristanka države); Izveštaj radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima lica (u daljem tekstu: izveštaj WGEID za 1987), E/CN.4/1988/19, 31. decembar 1987, stav 17; Izveštaj radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima lica (u daljem tekstu: izveštaj WGEID iz 1996), E/CN.4/1996/38, 15. januar 1996, stav 55; dodatak Izveštaju radne grupe o prisilnim ili nedobrovoljnim nestancima (u daljem tekstu: dodatak izveštaju WGEID za 2010), A/HRC/16/48/Add.3, 28. decembar 2010, stavovi 25-26 (prihvaćena je, međutim, definicija iz Rimskog statuta uključivanjem „političkih organizacija“); Savet Evrope,

prouzrokuju lišavanje nekog lica slobode, a potom odbiju da priznaju to lišavanje slobode ili da otkriju informacije o mestu gde se to lice nalazi ili njegovoj sudbini.¹¹⁶

73. Lišavanje slobode obuhvata sve oblike oduzimanja slobode licima protiv njihove volje, na bilo kom mestu.¹¹⁷ Lišavanje slobode kao takvo može biti nezakonito od samog početka ili lišavanje slobode može isprva biti osnovano a

Parlamentarna skupština, rezolucija 828 (1984), stav 2. Vidi takođe Međuamerički sud za ljudska prava (u daljem tekstu: IACtHR), *Case of Velásquez-Rodríguez v. Honduras*, [Judgment \(Merits\)](#) (u daljem tekstu: presuda u predmetu *Velásquez-Rodríguez v. Honduras*), 29. jul 1988, stav 148; *Case of Gómez-Palomino v. Peru, Order (Monitoring compliance with Judgment)*, 22. novembar 2005, stav 97; *Case of the Río Negro Massacres v. Guatemala*, [Judgment \(Preliminary objection, merits, reparations and costs\)](#), 4. septembar 2012, stav 115; *Case of Osario Rivera and Family Members v. Peru*, [Judgment](#), 26. novembar 2013, stav 113.

¹¹⁶ Obeležja ovog krivičnog dela izvedena su iz međunarodnog običajnog prava i prihvaćena su u pravnim instrumentima i praksi međunarodnih sudova, uključujući tela za ljudska prava. Na taj način, sudija za prethodni postupak uvažava razliku između kršenja obaveze poštovanja ljudskih prava i krivične odgovornosti, što se vidi i iz prirode instrumenata i konkretnih mandata sudova ili tela na čije odluke se poziva. Dokumenti, instrumenti i odluke o događajima koji su se zbili nakon vremenske nadležnosti Specijalizovanih veća svedoče o tome da je došlo do konsolidacije ranijih definicija prisilnih nestanaka. MKSJ, *Tužilac protiv Gotovine i drugih*, IT-06-90-T, pretresno veće, [Presuda](#), 15. april 2011, stav 1837; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 448; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 754; Odjel za ratne zločine Suda Bosne i Hercegovine, *Boban Šimšić*, X-KR-05/04, [Presuda](#), 11. jul 2006, stav 77; *Dragan Damjanović*, X-KR-05/51, [Presuda](#), 15. decembar 2006, str. 26-27; *Želko Lelek*, X-KR/06/202, [Presuda](#), 23. maj 2008, str. 26; MKS, [odluka o slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118; IACtHR, *Case of García and Family Members v. Guatemala*, Serie C No. 258, [Judgment](#) (u daljem tekstu : presuda u predmetu *García and Family Members v. Guatemala*), 29. novembar 2012, stav 115; *Case of González Medina and Family v. Dominican Republic*, [Judgment](#), 27. februar 2012, stav 128; izveštaj WGEID za 1987, stav 17; izveštaj WGEID iz 1996, stav 55; Treći stav preambule Deklaracije iz 1992, A/RES/47/133, usvojene 18. decembra 1992; član II Međuameričke konvencije iz 1994; član 2 Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima; član 7(2)(i) Rimskog Statuta (koji se dobrim delom oslanja na definiciju iz Deklaracije iz 1992) i član 2(2)(i) Nacrta članova o zločinima protiv čovečnosti.

¹¹⁷ Vidi gore stavovi 57-61 (Posebna obeležja, zatvaranje). MKS, [odluka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118; treći stav iz preambule Deklaracije iz 1992. ("lica uhapšena, pritvorena ili oteta protiv svoje volje ili lišena slobode na drugi način"); član II Međuameričke konvencije iz 1994. ("radnja lišavanja slobode jednog ili više lica, na bilo koji način"); član 7(2)(i) Rimskog statuta ("hapšenje, pritvaranje ili otmica lica"), zajedno s pratećim Elementima bića krivičnih dela (stav 1) i fusnotama 25 i 26; član 2(2)(i) nacrta članova o zločinima protiv čovečnosti; član 2 Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima. ("hapšenje, pritvaranje, otmica ili bilo koji drugi oblik lišavanja slobode"); Izveštaj radne grupe za prisilne ili nedobrovoljne nestanke, A/HRC/7/2, 10. januar 2008. (u daljem tekstu: izveštaj WGEID za 2007), str. 11, stav 7 (u delu Opšte napomene); dodatak izveštaju WGEID za 2010, stavovi 22-24.

zatim postati nezakonito.¹¹⁸ Time je obuhvaćen i slučaj kada je neko lice zakonito uhapšeno i pritvoreno, a zatim „nestane“ dok je u pritvoru.¹¹⁹

74. Odbijanje da se lišavanje slobode prizna ili da se o tome pruže informacije obuhvata direktno poricanje, davanje lažnih informacija ili prikrivanje informacija o sudbini ili mestu gde se žrtve nalaze.¹²⁰ U tom kontekstu treba napomenuti da bez obzira na to da li je porodica žrtve podnela formalnu prijavu,¹²¹ država ima obavezu da bez odlaganja, po službenoj dužnosti, sprovede efikasnu istragu o nestanku žrtve;¹²² isto tako, političke organizacije

¹¹⁸ Vidi gore stavovi 57-61 (Posebna obeležja, zatvaranje). Vidi takođe fusnotu 25 u dokumentu Elementi bića krivičnih dela uz Rimski statut.

¹¹⁹ IACtHR, *Case of Trujillo-Oroza v. Bolivia*, [Judgment](#), 26. januar 2000; MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118. Vidi takođe fusnotu 26 u dokumentu Elementi bića krivičnih dela uz Rimski statut.

¹²⁰ MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118; dodatak izveštaju WGEID za 2010, stav 28.

¹²¹ Član 13(1) Deklaracije iz 1992. ("Kad god postoji opravdani razlog da se smatra da je izvršeno delo prisilnog nestanka, država je dužna da stvar odmah prosledi tom ovlašćenom organu radi sprovođenja istrage, čak i ako nije podneta formalna prijava); ta ista formulacija se koristi i u članu 12(2) Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima; vidi takođe, MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118; IACtHR, [presuda u predmetu Velásquez-Rodríguez v. Honduras](#), stav 177; *Case of Zambrano Vélez et al. v. Ecuador*, [Judgment](#), 4. jul 2007, stav 120; *Case of Heliodoro Portugal v. Panama*, [Judgment](#) (u daljem tekstu : presuda u predmetu *Heliodoro Portugal v. Panama*), 12. avgust 2008, stav 145.

¹²² Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), *Case of Kurt v. Turkey*, 15/1997/799/1002, [Presuda](#), 25. maj 1998, stav 124; *Case of Cyprus v. Turkey*, 25781/94, [Judgment](#), 10. maj 2001, stavovi 147-148; *Case of Timurtaş v. Turkey*, 23531/94, [Judgment](#), 13. jun 2000, stavovi 89-90 and 103-105; *Case of Bazorkina v. Russia*, 69481/01, [Judgment](#), 27. jul 2006, stavovi 117-125, 148; IACtHR, [presuda u predmetu Velásquez-Rodríguez v. Honduras](#), stavovi 174-177, 181; *Case of Blake v. Guatemala*, [Judgment \(Merits\)](#) (u daljem tekstu: presuda u predmetu *Blake v. Guatemala*), 24. januar 1998, stav 66; [presuda u predmetu Heliodoro Portugal v. Panama](#), stav 144; [presuda u predmetu García and Family Members v. Guatemala](#), stav 138; Komitet za ljudska prava, *Bleier v. Uruguay*, *Communication No. 30/1978, Decision*, 29. mart 1982, stav 15; *Quinteros Almeida v. Uruguay*, *Communication No. 107/1981, Decision* (u daljem tekstu: odluka u predmetu *Quinteros*), 21. jul 1983, stav 15; *Arévalo Perez et al. v. Columbia*, *Communication No. 181/1984, Decision*, 3. novembar 1989, stav 10; *Laureano Atachahua v. Peru*, *Communication No. 540/1993, Decision*, 25. mart 1996, stav 10; *Sarma v. Sri Lanka*, *Communication No. 950/2000, Decision*, 16. jul 2003, stav 11; MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 118. Vidi takođe član 13 Deklaracije iz 1992; *Report of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances*, A/HRC/16/48 (u daljem tekstu: izveštaj WGEID za 2010), 26. januar 2011, str. 14-15, stavovi 4-5 (u delu Opšte napomene).

imaju obavezu da objasne gde su nestala lica i obaveste porodice o njihovoj sudbini ili mestu gde se nalaze.¹²³

75. Posledica prisilnog nestanka je da se žrtvi uskraćuje pravo na zakonsku zaštitu, što znači da žrtva više nema pravo na sudsku zaštitu i zakonski postupak, čime se stavlja u situaciju potpune nezaštićenosti.¹²⁴ U definiciji prisilnog nestanka po običajnom pravu nije utvrđen najkraći period tokom kojeg žrtvi mora biti uskraćena pravna zaštita.¹²⁵

76. Krivično delo prisilnog nestanka smatra se produženim krivičnim delom sve dok učinioci nastavljaju da prikrivaju sudbinu ili mesto gde se nalazi jedno ili više lica koja su nestala a te činjenice ostaju nerazjašnjene.¹²⁶

¹²³ Zabrana prisilnih nestanaka za vreme oružanog sukoba, bilo međunarodnog ili nemeđunarodnog, i obaveza izveštavanja o nestalim licima i davanja informacija porodicama o njihovoj sudbini takođe je dužnost svih strana u sukobu, uključujući oružane grupe, vidi pravila 98 i 117, Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, tom I (Pravila), str. 340-343 i 421-427; Generalna skupština, "Assistance and co-operation in accounting for persons who are missing or dead in armed conflicts", rezolucija 3220 (XXIX), 6. novembar 1974, član 2 ("Poziva strane u sukobu, bez obzira na prirodu ili mesto sukoba, da za vreme i po završetku neprijateljstava i u skladu sa Ženevskim konvencijama iz 1949. godine, preduzmu mere koje su u njihovoj moći kako bi pomogli da se pronađu i obeleže grobovi poginulih, olakšalo iskopavanje i vraćanje posmrtnih ostataka ukoliko porodice to zatraže, i pruže informacije o licima koja su nestala u borbi."). Ako te obaveze postoje za oružane grupe za vreme oružanog sukoba, onda se može očekivati da postoje i izvan oružanog sukoba, uključujući u kontekstu šireg ili sistematskog napada.

¹²⁴ Treći stav preambule i član 1(2) Deklaracije iz 1992; član II Međuameričke konvencije iz 1994; član 2 Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima; Savet Evrope, Parlamentarna skupština, rezolucija 1463 (2005), 3. oktobar 2005, stav 1; izveštaj WGEID za 2007, str. 11, stav 5 (u delu Opšte napomene); dodatak izveštaju WGEID za 2010, stav 29; MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 120; IACtHR, *Caso Anzualdo Castro v. Peru*, [Sentencia \(Excepción Preliminar, Fondo, Reparaciones y Costas](#), 22. septembar 2009, stavovi 94-99; *Chitay Nech et al. v. Guatemala*, [Judgment \(Preliminary Objections, Merits, Reparations, and Costs\)](#), 25. maj 2010, stavovi 99-100. Uskraćivanjem zakonske zaštite lica po pravilu, a i u konkretnom slučaju, krši se pravo slobode ličnosti, vidi član 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; član 9, vidi član 5 EKLJP; član 9 MPGPP iz 1966; član XI Međuameričke konvencije iz 1994; član 17 Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima.

¹²⁵ U definiciji pojma prisilnih nestanaka lica u međunarodnim pravnim instrumentima ne postoji uslov vremenske komponente. Vidi takođe izveštaj WGEID za 2007, str. 12, stavovi 8-9 (u delu Opšte napomene).

¹²⁶ Član 17(1) Deklaracije iz 1992; član III-1 Međuameričke konvencija iz 1994; član 8(1)(b) Konvencije iz 2006. o prisilnim nestancima; Izveštaj radne grupe za prisilne ili nedobrovoljne nestanke lica, E/CN.4/2001/68, 18. decembar 2000, stavovi 25-32; izveštaj WGEID za 2010, str. 11, stav 1 (u delu Opšte napomene); dodatak izveštaju WGEID za 2010, stav 33; MKS, [odlučka u slučaju Burundi od 25. oktobra](#)

77. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Potrebno je da je učinilac (i) delovao s umišljajem da liši lice slobode i bio svestan da posle lišavanja slobode neće priznati da je odnosno lice lišeno slobode niti pružiti informacije o sudbini ili mestu gde se žrtva nalazi, ili (ii) umišljajno odbio da pruži informacije o sudbini lica o kome je reč, a pri tom bio svestan da je lišavanje slobode prethodilo ili je trajalo u trenutku odbijanja.¹²⁷ Međutim, prema međunarodnom običajnom pravu na snazi u relevantnom periodu, nije potrebno da se pokaže, pa čak ni da se pretpostavi postojanje posebnog umišljaja kod učinioca da žrtvi uskrati zakonsku zaštitu.¹²⁸

(vi) *Progon*

78. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo progona kao zločin protiv čovečnosti, u smislu člana 13(1)(h) Zakona, učinjeno je činjenjem ili nečinjenjem za koje se konkretno tereti u optužnici,¹²⁹ a kojim se faktički vrši diskriminacija

[2017](#), stav 121; Komitet za ljudska prava, odluka u predmetu Quinteros, stav 14; ESLJP, *Case of El-Masri v. Former Republic of Macedonia*, 39630/09, [Judgment](#), 13. decembar 2012, stav 240; *Case of Varnava and Others v. Turkey*, 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 i 16073/90, [Judgment](#), 18. septembar 2009, stav 148; IACtHR, [presuda u predmetu Velásquez-Rodríguez v. Honduras](#), stavovi 155, 181; [presuda u predmetu Blake v. Guatemala](#), stav 65; *Case of Goiburú et al. v. Peru*, [Judgment \(Merits, Reparations and Costs\)](#), 22. septembar 2006, stav 81; [presuda u predmetu Heliodoro Portugal v. Panama](#), stavovi 34-35, 106-107; [presuda u predmetu García and Family Members v. Guatemala](#), stavovi 95, 112.

¹²⁷ Isto tako, stav 3 dokumenta Elementi bića krivičnih dela iz člana 7(1)(i) Rimskog statuta.

¹²⁸ Isto tako, Novakov izveštaj iz 2002, stav 69; Savet Evrope, Parlamentarna skupština, rezolucija 1463 (2005), 3. oktobar 2005, stav 10.1.2; izveštaj WGEID za 2007, str. 10; dodatak izveštaju WGEID za 2010, stav 31; izveštaj ISWG za 2005, stav 25.

¹²⁹ MKSJ, *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, IT-95-16-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*), 23. oktobar 2001, stav 98; *Tužilac protiv Blaškića*, IT-95-14-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*), 29. jul 2004, stav 139; *Tužilac protiv Stakića*, IT-97-24-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Stakić*), 31. jul 2003, stav 735; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 965.

i uskraćuje ili povređuje osnovno ljudsko pravo predviđeno međunarodnim običajnim ili ugovornim pravom.¹³⁰

79. Krivično delo progona postoji kada se izvrši jedna izolovana radnja činjenja ili nečinjenja ili niz takvih radnji¹³¹ (i) koje su zabranjene bilo kojom od odredbi članova 13 i 14 Zakona, poput proizvoljnog lišavanja slobode/zatvaranja, surovog postupanja, mučenja, pljačke ili ubistva,¹³² ili (ii) koje, iako se izričito ne navode, dostižu isti nivo težine kao druga krivična dela pobrojana u članu 13 Zakona, bilo posmatrana pojedinačno ili u vezi sa drugim osnovnim radnjama, naročito s obzirom na njihovo kumulativno dejstvo.¹³³ Te radnje uključuju zlostavljanje, ponižavanje, psihološko maltretiranje, prinudni rad ili

¹³⁰ MKSJ, *Tužilac protiv Krnojelca*, IT-97-25-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*), 17. septembar 2003, stav 185; *Tužilac protiv Vasiljevića*, IT-98-32-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*), 25. februar 2004, stav 113; *Tužilac protiv Simića*, IT-95-9-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Simić*), 28. novembar 2006, stav 177; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 497; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3228; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Bagosora et al.](#), stav 2208; [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 985; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 376; *Co-Prosecutors v. Kaing Guek Eav*, 001/18-07-2007-ECCC/SC, Supreme Court Chamber, [Appeal Judgment](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Duch*), 3. februar 2012, stav 257.

¹³¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 199; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 113; [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 178; ECCC, [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 258.

¹³² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kupreškić i drugi](#), stavovi 594, 596, 600-605, 615(b), 617; [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 198; [prvostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 185-186, 189; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 219; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stavovi 143, 147-148, 155; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 296; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stavovi 498, 502, 505, 509, 514, 521, 523-525, 527-529; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stavovi 3229, 3231, 3234, 3240, 3253; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 378; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 253; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 668; [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 994.

¹³³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kupreškić i drugi](#), stavovi 615(e), 619, 622; [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stavovi 195, 199; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 434; [prvostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 736; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 321; [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 177; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 296; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 499; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3229; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 985; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 378; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 254, 257-258; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 992.

druge restriktivne ili diskriminatorne mere.¹³⁴ Omisivne ili komisivne radnje progona ne moraju biti predviđene kao krivično delo u međunarodnom ili domaćem pravu.¹³⁵

80. Nije relevantna svaka povreda ljudskih prava nastala kao posledica omisivne ili komisivne radnje progona, već samo vrlo ozbiljno uskraćivanje osnovnih prava nekom licu, tj. njihovo grubo i flagrantno uskraćivanje.¹³⁶ Osnovna ljudska prava čije kršenje može predstavljati progon mogu se naći u međunarodnim standardima ljudskih prava,¹³⁷ a oni obuhvataju pravo na život, pravo na zaštitu od mučenja i surovih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka, pravo na zaštitu od proizvoljnog hapšenja i zatvaranja, pravo na privatnu svojinu i pravo na pravično suđenje.¹³⁸ Ono što je bitno je da lice ne može da ostvaruje ta prava, a nebitno je da li je ta prava povredila država ili su ih povredili pripadnici neke nedržavne naoružane grupe.¹³⁹

¹³⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kupreškić i drugi](#), stavovi 594-605, 609-614, 615(c), 617; [prvostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 185-186, 190, 192; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 155; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 323, 325; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stavovi 296-297; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stavovi 498, 510, 523-525, 536; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stavovi 3229, 3242-3244, 3264-3266; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 378; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 253-254; MKS, [odluca o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 668.

¹³⁵ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kupreškić i drugi](#), stav 614; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 434; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 323; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 296; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 966; [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stavovi 3229; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 985; ECCC, [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 261.

¹³⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kupreškić i drugi](#), stavovi 620-621; [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 196; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 966; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 378; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 258.

¹³⁷ Vidi npr., UDLjP; MPGPP; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. (UNTS, tom 993, str. 3) i EKLjP.

¹³⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 232; ECCC, [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 254; MKS, [Prosecutor v. Ntaganda](#), ICC-01/04-02/06-309, veće za prethodni postupak II, [Decision Pursuant to Article 61\(7\)\(a\) and \(b\) of the Rome Statute on the Charges of the Prosecutor Against Bosco Ntaganda](#), 9. jun 2014, stav 58; [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 991; [odluca u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 132; [odluca o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 664.

¹³⁹ Isto tako, MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 993.

81. Radnje progona izvršene činjenjem ili nečinjenjem moraju biti diskriminatorne faktički, što znači da moraju proizvesti diskriminatorne posledice.¹⁴⁰ Radnje progona izvršene činjenjem ili nečinjenjem smatraju se diskriminatornim kada se žrtve biraju po tome što, prema shvatanju učinioca, pripadaju nekoj grupi definisanoj na političkoj, rasnoj, etničkoj ili verskoj osnovi.¹⁴¹ Mada su radnje progona izvršene činjenjem ili nečinjenjem često sastavni deo diskriminatorne politike ili obrasca, postojanje takve politike nije neophodan uslov za dokazivanje progona.¹⁴²

82. *Subjektivno obeležje (mens rea)*. Potrebno je da je učinilac svaku omisivnu ili komisivnu radnju progona¹⁴³ izvršio namerno¹⁴⁴ i sa posebnim umišljajem da vrši diskriminaciju na jednoj od nabrojanih osnova, konkretno na političkoj,

¹⁴⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 113; [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 177; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 432; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 185; [prvostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 993; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 986; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 376-377; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 263, 267.

¹⁴¹ MKSJ, *Tužilac protiv Naletilića i Martinovića*, IT-98-34-T, pretresno veće, *Presuda* (u daljem tekstu; prvostepena presuda u predmetu *Naletilić i Martinović*), 31. mart 2003, stav 636; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 967; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 377; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 272, 275-276; MKS, [odluka u slučaju Burundi od 25. oktobra 2017](#), stav 133; [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 665.

¹⁴² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 435; [prvostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 739; [prvostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 996; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 967; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 500.

¹⁴³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 436; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 184; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 164; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 969.

¹⁴⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 738; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 113; *Tužilac protiv Popovića i drugih.*, IT-05-88-T, žalbeno veće, *Presuda* (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Popović i drugi*), 30. januar 2015, stav 737; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Bagosora et al.](#), stav 2208; [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 985; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 379; MKS, [Odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 670.

rasnoj, etničkoj ili verskoj osnovi.¹⁴⁵ Uslov da postoji diskriminatorna namera nije pravno obeležje napada uopšte¹⁴⁶ niti drugih osnovnih zločina protiv čovečnosti.¹⁴⁷ To ne mora biti prevashodna namera u odnosu na datu radnju, ali mora biti značajnog stepena.¹⁴⁸ Lični ili bilo koji drugi dodatni motivi za postizanje vojnih ciljeva ne isključuju diskriminatornu nameru.¹⁴⁹

83. Zaključak o postojanju diskriminatorne namere može se izvesti iz indirektnih dokaza, na primer iz sistematske prirode krivičnih dela protiv odabrane grupe ili postupaka učinioca koji karakterišu njegovo ponašanje.¹⁵⁰

2. Ratni zločini

(a) Kontekstualna obeležja ratnih zločina

84. Kontekstualna obeležja koja moraju biti ostvarena da bi se moglo govoriti o ratnim zločinima u kontekstu oružanog sukoba nemeđunarodnog karaktera jesu sledeća: (i) postojanje oružanog sukoba određenog intenziteta na teritoriji jedne države između organa vlasti i organizovanih oružanih grupa ili između

¹⁴⁵ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 212; [prvostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 738; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 185; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 113; *Tužilac protiv Stakića*, IT-97-24-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Stakić*), 22. mart 2006, stavovi 327-328; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 985; [prvostepena presuda u predmetu Bagosora et al.](#), stav 2208; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 379; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 236-240; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 671.

¹⁴⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 260; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 436.

¹⁴⁷ MKSJ, *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Tadić*), 15. jul 1999, stav 305; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 500; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 379; [drugostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 238.

¹⁴⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 435.

¹⁴⁹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 463; [drugostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 733; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 671.

¹⁵⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 184; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 460; [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 969; ICTR, [prvostepena presuda u predmetu Bagosora et al.](#), stav 2208; MKS, [odluka o potvrđivanju optužbi u predmetu Al Hassan](#), stav 671.

takvih grupa međusobno; (ii) veza između osnovnog krivičnog dela i oružanog sukoba, i (iii) svest o postojanju oružanog sukoba.

(i) *Postojanje oružanog sukoba*

85. Prema definiciji iz člana 14(2) Zakona, oružani sukobi koji nisu međunarodnog karaktera odvijaju se na teritoriji jedne države kada u njoj postoji oružani sukob dužeg trajanja između organa vlasti i organizovanih oružanih grupa ili između takvih grupa međusobno.¹⁵¹

86. *Neprijateljstva*. Oružane sukobe karakteriše izbijanje neprijateljstava na teritoriji neke države.

87. *Učesnice u neprijateljstvima*. U pogledu učesnica u neprijateljstvima, u članu 14(2) Zakona pominju se dve kategorije mogućih učesnica u neprijateljstvima koje treba tumačiti u skladu sa međunarodnim običajnim pravom. „Organi vlasti“ obuhvataju državne organe kao što su regularne oružane snage, policijske jedinice, rezervni sastavi ili organi sličnog karaktera,¹⁵² kao i naoružane ili paravojne grupe pripojene oružanim snagama.¹⁵³ „Organizovane oružane grupe“ podrazumevaju postojanje određenog stepena organizacije, ali „ne moraju nužno biti istog stepena organizovanosti kao oružane snage neke države“.¹⁵⁴ One ne moraju da izvode trajnije i koordinirane vojne operacije, ali

¹⁵¹ MKSJ, [odluka o nadležnost u predmetu Tadić](#), stav 70; *Tužilac protiv Boškskog i Tarčulovskog*, IT-04-82-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Boškoski i Tarčulovski*), 19. maj 2010, stav 21. Vidi takođe MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 701; *Prosecutor v. Lubanga*, ICC-01/04-01/06-2842, pretresno veće I, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Lubanga*), 14. mart 2012, stav 533.

¹⁵² MKSJ, *Tužilac protiv Boškskog i Tarčulovskog*, IT-04-82-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Boškoski i Tarčulovski*), 10. jul 2008, stavovi 178, 195.

¹⁵³ Član 43(3) Dopunskog protokola I.

¹⁵⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stavovi 195, 197; *Tužilac protiv Orića*, IT-03-68-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Orić*), 30. jun 2006, stav 254; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, IT-04-84-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu:

moraju biti organizovane u dovoljnom stepenu da se suprotstave jedna drugoj vojnim sredstvima.¹⁵⁵ Prilikom razmatranja da li neka nedržavna grupa može da vodi duže oružane operacije, mogu se uzeti u obzir sledeći pokazatelji: (i) postojanje strukture komandovanja, uključujući štabove, glavni štab ili visoku komandu, postojanje jasnih činova i položaja, kao i internih propisa; (ii) davanje političkih izjava ili saopštenja za štampu i upotreba portparola; (iii) operativni kapaciteti i sposobnost vođenja vojnih operacija; (iv) logistički kapaciteti, uključujući opremljenost naoružanjem i opremom i kapacitete za pokretanje jedinica i regrutovanje i obuku ljudstva; (v) kontrola nad teritorijom, uključujući podelu na zone odgovornosti; (vi) interni disciplinski sistem, uključujući primenu međunarodnog humanitarnog prava u redovima oružane grupe, i (vii) jedinstveno istupanje u ime oružane grupe, na primer na političkim pregovorima ili u sporazumima o prekidu vatre.¹⁵⁶

88. *Intenzitet*. Kada je reč o intenzitetu sukoba, članom 14(2) Zakona postavljen je zahtev da neprijateljstva među stranama moraju dostići određeni stepen intenziteta koji prevazilazi unutrašnje nemire i napetosti kao što su ulični nemiri, pojedinačna i sporadična dela nasilja ili druga dela slične prirode. U tom kontekstu, za definisanje "oružanog nasilja u dužem trajanju" relevantan je kriterijum intenziteta, pošto se taj pojam "više odnosi na intenzitet oružanog nasilja nego na njegovo trajanje".¹⁵⁷ O intenzitetu se može izvući zaključak na osnovu, na primer (i) ozbiljnosti i učestalosti napada; (ii) njihove vremenske i

prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj i drugi*), 3. april 2008, stav 60; [prvostepena presuda u predmetu Limaj i drugi](#), stav 89.

¹⁵⁵ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stavovi 197-198.

¹⁵⁶ Vidi takođe član 1(1) Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih sukoba (Protokol II), od 8. juna 1977. (u daljem tekstu: Dopunski protokol II). Vidi takođe MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stavovi 194-203. Međutim, stepen organizovanosti oružane grupe u sukobu na koju se odnosi zajednički član 3 ne mora da bude na nivou organizovanosti koji je potreban za strane u oružanim sukobima iz Dopunskog protokola II, vidi MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stav 197.

¹⁵⁷ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Haradinaj i drugi](#), stav 49. Vidi takođe [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 341; [prvostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 562.

teritorijalne zastupljenosti, kao i toga da li su izdavana naređenja o obustavi vatre; (iii) broja raspoređenih snaga i njegovog porasta; (iv) mobilizacije i raspodele naoružanja unutar snaga sukobljenih strana; (v) vrste naoružanja koje se koristi, naročito upotrebe teške artiljerije; (vi) vrste vojne opreme, naročito upotrebe tenkova; (vii) da li je situacija privukla pažnju Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija ili drugih međunarodnih organizacija; (viii) posledica po civilno stanovništvo, razmera razaranja i broja nastradalih ili raseljenih lica, i (ix) načina na koji se drugi odnose prema oružanoj grupi kao i na osnovu toga po kojim pravnim propisima oružana grupa tvrdi da dejstvuje.¹⁵⁸

89. *Razmere*. Vremenske i geografske razmere oružanih sukoba nemeđunarodnog karaktera moraju se ocenjivati na osnovu činjenica u datom predmetu. Po pravilu, one su šire od tačnih vremenskih i prostornih granica neprijateljstava; merodavna pravila važe i nakon obustave neprijateljstava do postizanja mirnog rešenja.¹⁵⁹ Prema tome, norme međunarodnog humanitarnog prava su na snazi bez obzira na to da li se na datom prostoru još uvek vode borbena dejstva.¹⁶⁰ S druge strane, sporazumi o prekidu vatre ili drugi sporazumi između strana nisu sami po sebi dovoljni za izvođenje zaključka o kraju oružanog sukoba. U stvari, ako još uvek postoji oružano sukobljavanje određenog intenziteta nakon zaključenja mirovnog (ili drugog) sporazuma, oružani sukob i dalje postoji i

¹⁵⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stavovi 177, potvrđeni [drugostepenom presudom u predmetu Boškoski i Tarčulovski](#), stavovi 22, 24; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stavovi 703-704, 716; *Prosecutor v. Bemba*, ICC-01/05-01/08-3343, pretresno veće III, [Judgment Pursuant to Article 74 of the Statute](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Bemba*), 21. mart 2016, stav 137; [prvostepena presuda u predmetu Lubanga](#), stav 538; [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stavovi 1186-1187.

¹⁵⁹ MKSJ, [odluka o nadležnosti u predmetu Tadić](#), stavovi 67-70; [prvostepena presuda u predmetu Limaj i drugi](#), stav 84; [prvostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 25; [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 57.

¹⁶⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Orić](#), stav 255; [odluka o nadležnosti u predmetu Tadić](#), stav 70.

norme međunarodnog humanitarnog prava su i dalje na snazi¹⁶¹ sve do dužeg perioda bez oružanih sukobljavanja i dok se situacija dovoljno ne stabilizuje da se može izjednačiti sa mirnim rešenjem.¹⁶² U slučaju lica kojima je bila ograničena sloboda, norme međunarodnog humanitarnog prava ostaju na snazi sve dok se to lišavanje ili ograničavanje slobode ne okonča.¹⁶³

(ii) *Veza sa oružanim sukobom*

90. Krivična dela za koja se optuženi tereti moraju biti u dovoljnoj meri povezana sa oružanim sukobom. Oružani sukob ne mora biti uzrok inkriminisanog krivičnog dela, ali je potrebno, kao minimum, da je oružani sukob znatno uticao na mogućnost učinioca da izvrši to krivično delo, njegovu odluku da ga izvrši, način izvršenja ili cilj s kojim je izvršeno.¹⁶⁴ Prilikom utvrđivanja da li postoji veza, može se uzeti u obzir: (i) status učinioca i žrtve; (ii) da li delo služi krajnjem cilju vojnih operacija, ili (iii) da li je delo izvršeno u okviru ili kontekstu službenih dužnosti učinioca.¹⁶⁵

¹⁶¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Boškosi i Tarčulovski](#), stav 293; MKCK, *Komentar uz Drugu Ženevsku konvenciju: Konvencija (II) za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomnika pripadnika oružanih snaga na moru, drugo izdanje*, 2017, (u daljem tekstu: Komentar MKCK iz 2017), u vezi s članom 3, stav 512.

¹⁶² Komentar MKCK iz 2017, stavovi 516-518.

¹⁶³ Komentar MKCK iz 1987. Dopunskog protokola II, u vezi s članom 2(2), stavovi 4491-4496.

¹⁶⁴ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 58; [drugostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 342; [odluka o nadležnosti u predmetu Tadić](#), stav 70; ICTR, *Setako v. Prosecutor*, ICTR-04-81-A, žalbeno veće, [Presuda](#), 28. septembar 2011, stav 249; *Rutaganda v. Prosecutor*, ICTR-96-3-A, žalbeno veće, [Presuda](#), 26. maj 2003, stavovi 569-570.

¹⁶⁵ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kunarac i drugi](#), stav 59; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Bemba](#), stav 143.

(iii) Svest o postojanju oružanog sukoba

91. Potrebno je da je učinilac bio svestan činjeničnih okolnosti na osnovu kojih sud utvrđuje da je postojao oružani sukob nemeđunarodnog karaktera.¹⁶⁶ Nije neophodno da zna tačnu pravnu kvalifikaciju oružanog sukoba.¹⁶⁷

(b) Posebna obeležja ratnih zločina

92. Uslov je da su sva krivična dela učinjena protiv zaštićenih lica. Uvodna odredba člana 14(1)(c) Zakona, u kojoj se upućuje na zajednički član 3(1), sadrži uslov da žrtva nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima u vreme kada je krivično delo izvršeno.¹⁶⁸ Aktivno učešće znači preduzimanje radnji u okviru ratnih aktivnosti koje po svojoj prirodi ili svrsi imaju za cilj da proizvedu stvarnu štetu ljudstvu ili tehnici suprotne strane.¹⁶⁹ Lica koja ne učestvuju aktivno u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje ili su onesposobljeni za borbu zbog bolesti, ranjavanja, zarobljavanja ili iz bilo kog drugog razloga, zaštićena su zajedničkim članom

¹⁶⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Naletilić i Martinović](#), stavovi 118-121; [prvostepena presuda u predmetu Boškosi i Tarčulovski](#), stav 295. Vidi takođe MKS, [prvostepena presuda u predmetu Ntaganda](#), stav 698.

¹⁶⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Naletilić i Martinović](#), stav 119; [drugostepena presuda u predmetu Korđić i Čerkez](#), stav 311.

¹⁶⁸ MKSJ, *Tužilac protiv Karadžića*, IT-95-5/18-AR73.9, žalbeno veće, [Odluka po žalbi zbog uskraćivanja oslobođajuće presude u vezi s navodima o uzimanju talaca](#) (u daljem tekstu: odluka u predmetu *Karadžić* od 11. decembra 2012), 11. decembar 2012, stavovi 8, 21; IT-95-5/18-AR72.5, žalbeno veće, [Odluka po žalbi na odluku pretresnog vijeća po preliminarnom podnesku za odbacivanje tačke 11 optužnice](#), 9. jul 2009, stavovi 22-26; [drugostepena presuda u predmetu Boškosi i Tarčulovski](#), stav 66; *Tužilac protiv Strugar*, IT-01-42-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Strugar*), 17. jul 2008, stavovi 172, 178; *Tužilac protiv Mucića i drugih*, IT-96-21-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Mucić i drugi*), 20. februar 2001, stavovi 420, 424.

¹⁶⁹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 178; MKS, [prvostepena presuda u predmetu Katanga](#), stavovi 789-790. Vidi takođe član 13(3) Dopunskog protokola II.

3.¹⁷⁰ Potrebno je da učinilac zna ili da je imao osnova da zna da žrtve imaju status lica koja nisu aktivni učesnici u neprijateljstvima.¹⁷¹

(i) *Proizvoljno lišavanje slobode*

93. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo proizvoljnog lišavanja slobode kao ratni zločin u smislu člana 14(1)(c) Zakona postoji kada se radnjom činjenja ili nečinjenja lice koje ne učestvuje u neprijateljstvima lišava slobode bez pravnog osnova i bez poštovanja osnovnih proceduralnih garancija.

94. Lišavanje slobode je bez pravnog osnova kada nije opravdano ni krivičnim gonjenjem ni objektivnim osnovima da se smatra apsolutno neophodnim iz bezbednosnih razloga.¹⁷²

95. Osnovne proceduralne garancije obuhvataju (i) obavezu da se uhapšenom licu saopšte razlozi za hapšenje; (ii) obavezu da se lice uhapšeno na osnovu krivične optužbe bez odlaganja izvede pred sudiju ili drugi nadležni organ, i (iii) obavezu da se licu lišenom slobode pruži mogućnost da ospori zakonitost pritvaranja.¹⁷³

¹⁷⁰ Komentar MKCK iz 2016. o zajedničkom članu 3, stav 539: "lica koja su „onesposobljena za borbu“ jer jasno pokazuju nameru da se predaju „položila su oružje“ u smislu člana 3 i ulaze u okvir zaštite tog člana. U zajedničkom članu 3 se zatim nabrajaju ostali činoci zbog kojih neko lice može potencijalno ući u kategoriju onesposobljenih za borbu: „usled bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog uzroka“. Bolest i rane su karakteristični za pripadnike oružanih snaga za vreme sukoba koji nije međunarodnog karaktera, kao i lišavanje slobode, čemu pribegavaju i državne i ne-državne strane u sukobu. Drugi uzroci onesposobljenosti za borbu mogli bi biti, na primer, brodolom, skok iz aviona padobranom u krajnjoj nuždi ili pak, potpadanje pod vlast jedne od strana u sukobu – na primer na kontrolnom punktu – čak i u situacijama koje se još uvek ne mogu smatrati lišavanjem slobode u pravom smislu. Dodavanje „bilo kog drugog uzroka“ indicira da pojam onesposobljenosti za borbu iz člana 3 ne treba tumačiti u užem smislu.“

¹⁷¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3017; [odluka u predmetu Karadžić od 11. decembra 2012](#), stav 22; [drugostepena presuda u predmetu Bošković i Tarčulovski](#), stav 66.

¹⁷² MKSJ [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 320-322; [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stavovi 72-73; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 465.

¹⁷³ Pravilo 99, Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu, tom I (Pravila), str. 349-350. Vidi takođe član 6, Dopunski protokol II.

96. Prilikom ocenjivanja da li su poštovane osnovne proceduralne garancije, irelevantno je da li je (i) lišenje slobode bilo opravdano;¹⁷⁴ ili (ii) da li je učinilac lično odgovoran za nepoštovanje proceduralnih prava pritvorenika.¹⁷⁵

97. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Ponašanje učinioca mora biti umišljajno. Osim toga, potrebno je da učinilac nema objektivnih osnova da smatra da je zatvaranje lica apsolutno neophodno za bezbednost strana u sukobu, ili mora znati da se ne poštuju obavezne proceduralne garancije ili pak da postupa olako u odnosu na to da li se te garancije poštuju ili ne.¹⁷⁶

(ii) *Surovo postupanje*

98. *Objektivna obeležja (actus reus)*. Krivično delo surovog postupanja kao ratni zločin u smislu člana 14(1)(c)(i) Zakona vrši se radnjom činjenja ili nečinjenja koja uzrokuje tešku telesnu ili duševnu patnju ili povredu, ili predstavlja ozbiljnu povredu ljudskog dostojanstva.¹⁷⁷

99. Težina štete ili povrede mora se ocenjivati u svakom pojedinačnom slučaju uzimajući u obzir faktore kao što su: (i) težina inkriminisanog ponašanja; (ii) priroda radnje činjenja ili nečinjenja; (iii) kontekst inkriminisanog ponašanja; (iv) trajanje i/ili ponavljanje ponašanja; (v) telesne ili duševne posledice koje je ostavilo na žrtvi, i (vi) lične okolnosti žrtve, uključujući starost, pol i zdravstveno stanje.¹⁷⁸ Lišavanje slobode ili držanje lica u zatočeništvu u

¹⁷⁴ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 322. Vidi takođe MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stav 73; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stavovi 465.

¹⁷⁵ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 379.

¹⁷⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 378.

¹⁷⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 424. Vidi takođe MKSJ, *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, IT-04-84-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj i drugi*), 19. jul 2010, stavovi 93-94; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 595.

¹⁷⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), fn. 3249; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 584-585; *Tužilac protiv Mrkšića i drugih*, IT-95-13/1-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u

nehumanim uslovima mogu predstavljati surovo postupanje pod određenim uslovima,¹⁷⁹ ali ne predstavljaju surovo postupanje sami po sebi.

100. Patnja nanescna žrtvi ne mora biti trajna, dovoljno je da je stvarna i teška.¹⁸⁰

101. *Subjektivna obeležja (mens rea)*. Potrebno je da je učinilac postupao umišljajno ili znajući da su teška duševna ili telesna patnja ili povreda, ili teška povreda ljudskog dostojanstva verovatna posledica njegovog činjenja ili nečinjenja.¹⁸¹

(iii) *Mučenje*

102. Objektivna i subjektivna obeležja mučenja kao ratnog zločina prema članu 14(1)(c)(i) Zakona ista su¹⁸² kao za mučenje kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(f) Zakona,¹⁸³ sa izuzetkom kontekstualnih obeležja i zaštićenog statusa žrtve.

(iv) *Ubistvo*

103. Objektivna i subjektivna obeležja ubistva kao ratnog zločina prema članu 14(1)(c)(i) Zakona ista su¹⁸⁴ kao za ubistvo kao zločin protiv čovečnosti prema

daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić i drugi*, 27. septembar 2007, stavovi 516, 525, 537; [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 131.

¹⁷⁹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 554-558.

¹⁸⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 131.

¹⁸¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 974; [prvostepena presuda u predmetu Mrkšić i drugi](#), stav 516; [prvostepena presuda u predmetu Limaj i drugi](#), stav 231; *Tužilac protiv Strugara*, IT-01-42-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Strugar*), 31. januar 2005, stav 261.

¹⁸² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 178; [prvostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 482; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 439; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 759.

¹⁸³ Vidi gore stavovi 66-69 (posebna obeležja, mučenje).

¹⁸⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 323; [prvostepena presuda u predmetu Naletilić i Martinović](#), stav 248; [prvostepena presuda u predmetu Blagojević i Jokić](#), stav 556; ECCC, [prvostepena presuda u predmetu Duch](#), stav 431; [prvostepena presuda u predmetu 002/02](#), stav 757.

članu 13(1)(a) Zakona,¹⁸⁵ sa izuzetkom kontekstualnih obeležja i zaštićenog statusa žrtve.

C. VIDOVI ODGOVORNOSTI

104. Specijalizovani tužilac optuženog tereti prema sledećim vidovima odgovornosti: izvršilaštvo u okviru udruženog zločinačkog poduhvata, pomaganje i odgovornost pretpostavljenog.¹⁸⁶ Objektivna i subjektivna obeležja tih vidova odgovornosti izložena su u nastavku.

1. Udruženi zločinački poduhvat

105. Udruženi zločinački poduhvat (u daljem tekstu: UZP) kao vid odgovornosti obuhvata tri oblika ili kategorije (osnovni, sistemski i prošireni). Osnovni oblik (u daljem tekstu: UZP I) podrazumeva da više izvršilaca postupa sa zajedničkim ciljem; sistemski oblik (u daljem tekstu: UZP II) je varijanta prvog oblika u kojoj krivična dela vrše pripadnici vojnih ili administrativnih jedinica u okviru organizovanog sistema zlostavljanja, na primer u koncentracionim logorima ili zatvoreničkim objektima; kod proširenog oblika (u daljem tekstu: UZP III) krivična odgovornost se utvrđuje za radnje saizvršioca kojima se prekoračuju okviri zajedničkog plana ali koje su bile predvidiva posledica ostvarivanja tog plana.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Vidi gore stavovi 70-71 (posebna obeležja, ubistvo).

¹⁸⁶ Revidirana optužnica, stavovi 32-55, 173, 174 [68].

¹⁸⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 82-83; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 98; [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stavovi 196, 202-203, 228. ICTR, *Prosecutor v. Ntakirutimana and Ntakirutimana*, ICTR-96-10-A i ICTR-96-17-A, žalbeno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Ntakirutimana*), 13. decembar 2004, stav 464.

(a) Objektivna obeležja

106. Kod svih oblika UZP moraju postojati sledeća objektivna obeležja: (i) da više lica deluje u ostvarivanju zajedničkog cilja; (ii) da zajednički cilj predstavlja krivično delo ili podrazumeva izvršenje krivičnog dela predviđenog Zakonom, i (iii) da učinilac učestvuje u sprovođenju zajedničke zamisli ili cilja.¹⁸⁸

107. *Delovanje više lica.* UZP postoji kada više lica učestvuje u ostvarivanju zajedničkog kriminalnog cilja.¹⁸⁹ Lica koja učestvuju u udruženom zločinačkom poduhvatu ne moraju biti organizovana kao vojna, politička ili administrativna struktura.¹⁹⁰ Međutim, moraju biti jasno identifikovana, na primer po imenu, ili kao kategorija ili grupa lica.¹⁹¹

108. *Zajednički cilj koji predstavlja krivično delo ili podrazumeva izvršenje krivičnog dela.* Nije potrebno da je taj plan, zamisao ili cilj unapred dogovoren ili formulisan. Zajednički plan ili cilj može biti improvizovan na licu mesta a izvodi se iz činjenice da više lica zajednički deluje kako bi realizovali udruženi zločinački poduhvat.¹⁹² Zajednički cilj ne pretpostavlja pripreme i planiranje ili izričiti dogovor između učesnika u UZP-u ili između učesnika u UZP-u i trećih

¹⁸⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3561; [prvostepena presuda u predmetu Karadžić](#), stav 561, gde se upućuje na [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stavovi 227; [drugostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 64. Vidi takođe ICTR, *Karemera and Ngirumpatse v. Prosecutor*, ICTR-98-44-A, žalbeno veće, *Judgment*, 29. septembar 2014, stav 110; [drugostepena presuda u predmetu Ntakirutimana](#), stavovi 461-468; STL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*, STL-11-O1/I, žalbeno veće, *Interlocutory Decision on the Applicable Law: Terrorism, Conspiracy, Homicide, Perpetration, Cumulative Charging* (u daljem tekstu: odluka o merodavnom pravu u predmetu *Ayyash et al.*), 16. februar 2011, stavovi 236-249.

¹⁸⁹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Haradinaj i drugi](#), stav 138; [prvostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 307.

¹⁹⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3561; [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 227.

¹⁹¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3561; *Tužilac protiv Krajišnika*, IT-00-39-A, žalbeno veće, *Presuda* (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*), 17. mart 2009, stavovi 156-157; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 430.

¹⁹² MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stavovi 227; *Tužilac protiv Furundžije*, IT-95-17/1-A, žalbeno veće, *Presuda*, 21. jul 2000, stav 119.

lica.¹⁹³ Štaviše, UZP može postojati čak i ako nijedan od izvršilaca krivičnih dela nije učesnik u UZP-u, ili su učesnici samo neki od njih, ali su ih jedan ili više učesnika u UZP-u iskoristili za izvršenje krivičnih dela u okviru zajedničkog cilja.¹⁹⁴

109. Kod UZP III, učinilac je odgovoran za krivična dela kojima su prekoračene granice zajedničkog cilja, a koja je objektivno bilo moguće predvideti kao posledicu tog zajedničkog cilja.¹⁹⁵

110. *Doprinis*. Potrebno je da je učinilac učestvovao u ostvarivanju zajedničkog cilja u središtu UZP-a, i to pomaganjem ili doprinošenjem izvršenju zajedničkog plana ili cilja, ali nije potrebno da je učinilac pritom izvršio bilo koji deo *actus reus* krivičnog dela za koje je optužen.¹⁹⁶ Doprinis učinioca UZP-u ne mora obavezno biti nužan ili znatan ali mora predstavljati bar značajan doprinis krivičnim delima za koja mu se pripisuje odgovornost.¹⁹⁷ Doprinis ne mora sam po sebi biti inkriminisan.¹⁹⁸

(b) Subjektivna obeležja

111. Subjektivna obeležja se razlikuju od kategorije do kategorije UZP-a..

¹⁹³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Haradinaj i drugi](#), stav 138; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 418; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stavovi 117-119.

¹⁹⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3561; [drugostepena presuda u predmetu Krajišnik](#), stavovi 225-226, 235-236; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stavovi 410, 413.

¹⁹⁵ Vidi primenu kriterijuma "razboritog lica" u STL, [odluka o merodavnom pravu u predmetu Ayyash et al](#), stav 242.

¹⁹⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Krajišnik](#), stavovi 215, 218, 695; [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 227.

¹⁹⁷ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Mladić](#), stav 3561; [drugostepena presuda u predmetu Krajišnik](#), stavovi 215, 662, 675, 695-696; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 430; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 97-98.

¹⁹⁸ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Krajišnik](#), stav 695.

112. Za UZP I, potrebno je da kod učinioca i drugih učesnika postoji zajednički umišljaj da se učine krivična dela koja su deo zajedničkog cilja, uključujući posebni umišljaj.¹⁹⁹
113. Za UZP II, potrebno je da je učinilac lično upoznat sa postojanjem sistema zlostavljanja, kao i da umišljajno doprinosi tom zajedničkom, usaglašenom sistemu zlostavljanja.²⁰⁰
114. Kod UZP III, učinilac je odgovoran za izvršena krivična dela koja prekoračuju okvire zajedničkog cilja ako je, u okolnostima datog slučaja, (i) sa umišljajem učestvovao i doprinosio ostvarivanju zajedničkog cilja; (ii) mogao da predvidi da bi u ostvarivanju zajedničkog cilja jedan ili više pripadnika te grupe ili lica koja je bilo koji od pripadnika grupe iskoristio mogli izvršiti krivično delo koje prekoračuje okvire zajedničkog cilja, (iii) učinilac je učestvujući u ostvarivanju zajedničkog cilja svesno prihvatio rizik da može doći do izvršenja krivičnog dela koje prevazilazi okvire zajedničkog cilja.²⁰¹ O predvidivosti se može govoriti ako je učinilac bio svestan da prilikom ostvarivanja zajedničkog cilja može doći do ekscesa.²⁰² Učinilac svesno pristaje na takav rizik kada, znajući da bi takvo krivično delo moglo biti posledica sprovođenja poduhvata, odluči da u tom poduhvatu učestvuje.²⁰³

¹⁹⁹ MKSJ, *Tužilac protiv Dorđevića*, IT-05-87/1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Dorđević*), 27. januar 2014, stav 468.

²⁰⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 228; [prvostepena presuda u predmetu Limaj i drugi](#), stav 511; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 82.

²⁰¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 228; [drugostepena presuda u predmetu Šainović i drugi](#), stav 1557; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stavovi 365, 411; [drugostepena presuda u predmetu Stakić](#), stav 65; [drugostepena presuda u predmetu Kvočka i drugi](#), stav 83.

²⁰² Mogućnost ekscesa u odnosu na osnovni plan mora biti dovoljno velika da bi se eksces mogao smatrati objektivno predvidivim, na osnovu saznanja kojima izvršilac raspolaže u to vreme. Vidi MKSJ, *Tužilac protiv Stanišića i Župljanina*, IT-08-91-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: presuda u predmetu *Stanišić i Župljanin*), 30. jun 2016, stav 627.

²⁰³ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 411.

115. Prilikom razmatranja da li je učinilac mogao predvideti krivično delo, uzimaju se u obzir, između ostalog, i sledeći činioci: (i) svest o tome kako se UZP sprovodi na terenu;²⁰⁴ (ii) svest o kriminalnoj prošlosti i sklonosti pripadnika UZP-a ka vršenju krivičnih dela;²⁰⁵ (iii) izjave učinioca;²⁰⁶ (iv) vreme i mesto krivičnih dela koja predstavljaju eksces;²⁰⁷ (v) ličnim osvetničkim motivima učesnika u UZP-u ili lica koja oni koriste;²⁰⁸ (vi) svest o postojanju međunacionalne mržnje između strana u sukobu,²⁰⁹ i (vii) svest o postupcima učiniočevih potčinjenih u zlostavljanju zatvorenika.²¹⁰

2. Pomaganje

(a) Objektivna obeležja

116. Pomaganje, u vidu bilo činjenja bilo nečinjenja,²¹¹ postoji kada učinilac pomaže, podstiče ili pruža moralnu podršku izvršenju krivičnog dela, pri čemu ta podrška ima znatan uticaj na izvršenje datog krivičnog dela.²¹² Pomaganje može postojati pre, u toku ili nakon izvršenja krivičnog dela i može biti na

²⁰⁴ MKSJ, [presuda u predmetu Stanišić i Župljanin](#), stavovi 627, 1002.

²⁰⁵ MKSJ, [presuda u predmetu Stanišić i Župljanin](#), stavovi 628, 647, 1002.

²⁰⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Šainović i drugi](#), stav 1090.

²⁰⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 1434.

²⁰⁸ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Popović i drugi](#), stav 1434.

²⁰⁹ MKSJ, *Tužilac protiv Tolimira*, IT-05-88/2-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Tolimir*), 8. april 2015, stav 520; [presuda u predmetu Stanišić i Župljanin](#), stav 1002.

²¹⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Tolimir](#), stav 539.

²¹¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mrkšić i Šljivančanin](#), stavovi 49, 134, 154; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 47.

²¹² MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 229; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 102; *Tužilac protiv Aleksovskog*, IT-95-14/1-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*), 24. mart 2000, stavovi 162, 164; ICTR, *Kalimanzira v. Prosecutor*, ICTR-05-88-A, žalbeno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*), 20. oktobar 2010, stav 74; [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 482; SCSL, *Prosecutor v. Taylor*, SCSL-03-01-A, žalbeno veće, [Judgment](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Taylor*), 26. septembar 2013, stav 475.

različitom mestu od onog gde je krivično delo izvršeno.²¹³ Nije neophodno dokazati da bez pomagačevog doprinosa krivično delo ne bi bilo izvršeno²¹⁴ niti da je između pomagača i izvršioca postojao plan ili dogovor.²¹⁵ Takođe nije neophodno dokazati da su radnje pomagača bile konkretno usmerene na pomaganje, podsticanje ili pružanje moralne podrške u vršenju tih krivičnih dela.²¹⁶

(b) Subjektivna obeležja

117. Pomagač mora znati da svojim činjenjem ili nečinjenjem pomaže u izvršenju krivičnog dela izvršioca.²¹⁷ Konkretno, pomagač mora biti svestan suštinskih obeležja krivičnog dela koje je na kraju izvršeno,²¹⁸ uključujući stanje svesti izvršioca i, ukoliko je relevantan, posebni umišljaj,²¹⁹ ali nije nužno da i kod pomagača postoji isti posebni umišljaj.²²⁰

²¹³ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mrkšić i Šljivoančanin](#), stav 81; [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 85; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 48; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 352; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 482.

²¹⁴ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mrkšić i Šljivoančanin](#), stav 81; [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 85; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 48.

²¹⁵ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 263; [drugostepena presuda u predmetu Tadić](#), stav 229.

²¹⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Šainović i drugi](#), stavovi 1649-1651.

²¹⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 102; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Kalimanzira](#), stav 86; SCSL, [drugostepena presuda u predmetu Taylor](#), stav 437.

²¹⁸ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mrkšić i Šljivoančanin](#), stavovi 49, 159; [drugostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stav 484.

²¹⁹ MKSJ, *Tužilac protiv Blagojevića i Jokića*, IT-02-60-A, žalbeno veće, [Presuda](#), 9. maj 2007, stav 127; [drugostepena presuda u predmetu Vasiljević](#), stav 142; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 52.

²²⁰ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Simić](#), stav 86; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 52; [drugostepena presuda u predmetu Aleksovski](#), stav 162.

3. Odgovornost pretpostavljenog

(a) Objektivna obeležja

118. Da bi pretpostavljeni bio krivično odgovoran moraju biti ostvarena sledeća objektivna obeležja: (i) da postoji odnos pretpostavljeni-potčinjeni i (ii) da pretpostavljeni nije preduzeo potrebne i razumne mere da spreči krivična dela svojih potčinjenih ili kazni učinioce.²²¹ Za primenu člana 16 Zakona nije potrebno da postoji uzročno-posledična veza između činjenice da pretpostavljeni nije sprečio krivično delo i činjenice da se ono dogodilo.²²²

119. *Postojanje odnosa pretpostavljeni-potčinjeni*. Učinilac mora biti pretpostavljeni koji ima *de jure* ili *de facto* vlast²²³ nad potčinjenima koji su izvršili jedno ili više krivičnih dela iz članova 13-14 Zakona. Taj odnos može biti direktan ili indirektan,²²⁴ unutar hijerarhijske strukture koja je formalna ili neformalna,²²⁵ civilna ili vojna.²²⁶ Da bi bio krivično odgovoran, pretpostavljeni mora objektivno biti u mogućnosti da spreči ili kazni potčinjenog u vreme kada je krivično delo izvršeno (u daljem tekstu: efektivna kontrola).²²⁷ Faktori koje treba

²²¹ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Aleksovski](#), stav 72; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al.](#), stav 484.

²²² MKSJ, *Tužilac protiv Hadžihasanovića i Kubure*, IT-01-47-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Hadžihasanović i Kubura*), 22. april 2008, stavovi 38-40; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stavovi 73-77.

²²³ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 192-193, 195; ICTR, *Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana*, ICTR-95-1-A, žalbeno veće, [Judgment \(Reasons\)](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Kayishema and Ruzindana*), 1. jun 2001, stav 294.

²²⁴ MKSJ, *Tužilac protiv Halilovića*, IT-01-48-A, žalbeno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: drugostepena presuda u predmetu *Halilović*), 16. oktobar 2007, stav 59; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 252, 303.

²²⁵ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 59; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 197, 303; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Kayishema and Ruzindana](#), stav 294.

²²⁶ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 195-196; ICTR, *Kajelijeli v. Prosecutor*, ICTR-98-44A-A, žalbeno veće, [Judgment](#), 23. maj 2005, stav 85.

²²⁷ MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Aleksovski](#), stav 76; [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 59; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 191-192, 196-198, 256, 266, 303; ICTR, *Prosecutor v. Ntawukulilyayo*, ICTR-05-82-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu *Ntawukulilyayo*), 3. avgust 2010, stav 420; *Prosecutor v. Karera*,

uzeti u razmatranje kada se ocenjuje da li je lice imalo efektivnu kontrolu obuhvataju, između ostalog: (i) položaj učinioca; (ii) da li je učinilac mogao da izdaje naređenja i jesu li ta naređenja zaista i izvršavana; (iii) da li je imao ovlašćenja da preduzima disciplinske mere; i (iv) da li je bio ovlašćen da donosi odluke o unapređenju ili prestanku službe svojih podređenih.²²⁸

120. *Nepreduzimanje potrebnih i razumnih mera.* Pretpostavljeni ima dve jasno definisane dužnosti: dužnost da spreči (buduća) krivična dela i dužnost da svoje potčinjene kazni za (ranija) krivična dela²²⁹. Dužnost pretpostavljenog da spreči nastaje onog trenutka kada sazna ili ima osnova da zna da se potčinjeni pod njegovom efektivnom kontrolom sprema da izvrši krivično delo, dok dužnost da kazni nastaje nakon što je potčinjeni izvršio krivično delo.²³⁰ Pretpostavljeni može biti krivično odgovoran ako prekrši bilo koju od ove dve dužnosti. Prema tome, propust da se spreči krivično ne može se opravdati naknadnim kažnjavanjem potčinjenog za to krivično delo.²³¹

121. "Potrebne" mere su one mere koje pretpostavljeni treba da preduzme da bi ispunio svoju dužnost da stvarno pokuša da spreči krivično delo ili kazni izvršioca, a "razumne" mere su one koje objektivno spadaju u stvarna

ICTR-01-74-T, pretresno veće, [Judgment and Sentence](#), 7. decembar 2007, stav 564; [drugostepena presuda u predmetu Kayishema and Ruzindana](#), stav 294.

²²⁸ MKSJ, *Tužilac protiv Perišića*, IT-04-81-A, žalbeno veće, [Presuda](#), 28. februar 2013, stav 97; [drugostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 254; [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 66; [prvostepena presuda u predmetu Orić](#), stav 312; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 190, 206.

²²⁹ MKSJ, *Tužilac protiv Đorđevića*, IT-05-87/1-T, pretresno veće, [javna presuda s poverljivim dodatkom](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu Đorđević), 23. februar 2011, stav 1888; *Tužilac protiv Delića*, IT-04-83-T, pretresno veće, [Presuda](#) (u daljem tekstu: prvostepena presuda u predmetu Delić), 15. septembar 2008, stav 69; [drugostepena presuda u predmetu Hadžihasanović i Kubura](#), stav 259; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 83; [prvostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 333-334.

²³⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Delić](#), stavovi 69, 72; [prvostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 416; [prvostepena presuda u predmetu Kordić i Čerkez](#), stavovi 445-446.

²³¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Delić](#), stav 69; [prvostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 373; [prvostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 336.

ovlašćenja pretpostavljenog.²³² Koje su to “potrebne i razumne” mere stvar je dokazivanja i mora se ceniti u konkretnom slučaju.²³³ Dužnost da spreči krivično delo može uključivati: (i) obavezu raportiranja da li su vojna dejstva izvršena u skladu s međunarodnim pravom;²³⁴ (ii) izdavanje naređenja kojima se relevantne procedure usaglašavaju sa pravilima vođenja oružanog sukoba;²³⁵ (iii) preduzimanje disciplinskih mera u cilju sprečavanja vršenja zločina, ili (iv) insistiranje kod više instance da se hitno preduzmu potrebne mere.²³⁶ Dužnost pretpostavljenog da kazni izvršioca obuhvata, kao minimum, (i) obavezu da sprovede ili naloži istragu o mogućim krivičnim delima, i (ii) ukoliko nije ovlašćen da izrekne kaznu, obavezu da slučaj prijavi nadležnim organima.²³⁷ Za utvrđivanje mera koje se mogu smatrati potrebnim i razumnim u okviru ovlašćenja nekog pretpostavljenog može poslužiti stepen njegove efektivne kontrole.²³⁸

(b) Subjektivna obeležja

122. Prema članu 16(1)(c) Zakona, potrebno je da su pretpostavljeni stvarno znali,²³⁹ ili imali osnova da znaju, da su njihovi potčinjeni izvršili ili se spremaju

²³² MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1887; *Tužilac protiv Orića*, IT-03-68-A, žalbeno veće, [Presuda](#), 3. jul 2008, stav 177; [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 63.

²³³ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1887; [prvostepena presuda u predmetu Delić](#), stav 76; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stavovi 72, 417.

²³⁴ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Delić](#), stav 76; [prvostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 374.

²³⁵ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Delić](#), stav 76; [prvostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 374.

²³⁶ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Strugar](#), stav 374.

²³⁷ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1890; [drugostepena presuda u predmetu Hadžihasanović i Kubura](#), stav 154; [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 182; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 83.

²³⁸ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1887; [drugostepena presuda u predmetu Halilović](#), stav 63; [drugostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 72.

²³⁹ Faktori koji se uzimaju u razmatranje kada se utvrđuje stvarno saznanje pretpostavljenog uključuju, na primer: broj nezakonitih radnji, njihov obim, da li su bile rasprostranjene, vreme kada su se dogodile, broj i kategorija potčinjenih koji su u njima učestvovali, raspoloživa sredstva komunikacije, domet i

da izvrše krivično delo. Da bi se utvrdilo da su pretpostavljeni “imali osnova da znaju”, mora se pokazati da su raspolagali informacijama koje su bile dovoljno alarmantne da ih upozore da su njihovi potčinjeni izvršili, ili se spremaju da izvrše, krivična dela i da treba sprovesti dalju istragu.²⁴⁰ Nije neophodno da kod pretpostavljenog postoji isti umišljaj kao kod potčinjenog, i to posebni umišljaj.²⁴¹ Da bi se utvrdilo znanje pretpostavljenog, potrebno je oceniti konkretnu situaciju tog pretpostavljenog u vreme događaja.²⁴²

VI. OPTUŽBE

123. Pre nego što ispita propratni materijal u vezi sa svakom od optužbi i utvrdi da li je u vezi sa osumnjičenima dokazana dobro utemeljena sumnja, sudija za prethodni postupak napominje da je podnošenjem (i) revidirane optužnice; (ii) dokaznog materijala kojim se potkrepljuju činjenice u osnovi optužbi i (iii) ažuriranog detaljnog prikaza i dodatka kojima se pokazuje relevantna veza između svakog elementa dokaznog materijala i svake pojedinačne optužbe, tužilaštvo ispunilo uslove iz pravila 86(3) Pravilnika.

priroda ovlašćenja pretpostavljenog, kao i lokacija na kojoj se pretpostavljeni u to vreme nalazio i geografska lokacija krivičnih dela, vidi MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1885; [prvostepena presuda u predmetu Orić](#), stav 319; [prvostepena presuda u predmetu Blaškić](#), stav 307; [prvostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 386; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Ntawukulilyayo](#), stavovi 420-421.

²⁴⁰ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Đorđević](#), stav 1886; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 59, 155; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stavovi 238-239, 241; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al](#), stav 791; *Prosecutor v. Bagilishema*, ICTR-95-1-A, žalbeno veće, *Judgment (Reasons)*, 3. jul 2002, stavovi 28, 42.

²⁴¹ MKSJ, [prvostepena presuda u predmetu Brđanin](#), stavovi 720-721; [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 155; ICTR, [drugostepena presuda u predmetu Nahimana et al](#), stav 865.

²⁴² MKSJ, [drugostepena presuda u predmetu Krnojelac](#), stav 156; [drugostepena presuda u predmetu Mucić i drugi](#), stav 239.

A. KONTEKSTUALNA OBELEŽJA

1. Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti

124. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo navodi da su tokom inkriminisanog perioda²⁴³ krivična dela koja se optuženima stavljaju na teret bila deo sistematskog napada ili napada širih razmera usmerenog protiv civilnog stanovništva protivnika na Kosovu i u delovima severne Albanije.²⁴⁴ Prema navodima tužilaštva, među tim protivnicima bila su lica za koja su znali ili za koja su smatrali: (a) da su saradivala ili imala veze sa snagama, zvaničnicima ili državnim institucijama SRJ ili (b) da na drugi način nisu podržavala ciljeve ili metode Oslobođilačke vojske Kosova (u daljem tekstu: OVK) i kasnije Privremene vlade Kosova, uključujući lica koja su bila povezana sa Demokratskim savezom Kosova (u daljem tekstu: DSK), kao i lica srpske, romske i drugih nacionalnosti.²⁴⁵

125. U vezi s postojanjem napada, sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od marta 1998. do septembra 1999, pripadnici OVK izvršili više radnji nasilja i zlostavljanja nad stotinama civila širom Kosova i u severnoj Albaniji.²⁴⁶ Radnje nasilja koje su vršili pripadnici OVK uključivale su hapšenje, zatvaranje, zlostavljanje, mučenje i/ili ubijanje.²⁴⁷ Civili su hapšeni na kontrolnim punktovima, na putevima, kod kuće ili na radnom mestu, a mnogi su prilikom tog hapšenja i zlostavljani. Većina ih je potom prebacivana na jedno ili više mesta, gde su

²⁴³ Revidirana optužnica, stavovi 16-17.

²⁴⁴ Revidirana optužnica, stavovi 16-17.

²⁴⁵ Revidirana optužnica, stav 32.

²⁴⁶ IT-03-66 P212.4, str. 4, 23-24 (00676473, 00676492-00676493); IT-04-84 P00931, stavovi 20, 22, 32, 37, 51, 62 (U0171203, U0171210, U0171213, U0171215, U0171221, U0171227); [BRISANO]; IT-03-66 P150, str. 6-7 (K0350562-K0350563); [BRISANO]; IT-04-84 P00006, str. 11, 17-19, 28-32 (00649677, 00649683-00649685, K0078704-K0078708). Vidi takođe dole stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 362-417 (tačke 8-9).

²⁴⁷ IT-03-66 P212.4, str. 4, 23-24 (00676473, 00676492-00676493); IT-04-84 P00931, stavovi 51, 62 (U0171221, U0171227); [BRISANO]; IT-04-84 P00006, str. 11 (00649677).

zastrašivani, zlostavljani, ispitivani, mučeni i/ili ubijeni.²⁴⁸ Ovaj obrazac postupanja ukazuje na kampanju nasilja i zlostavljanja koja predstavlja “napad”.

126. U vezi s metom napada, propratni materijal ukazuje na to da su pomenute radnje nasilja i zlostavljanja bile usmerene protiv civila koji su smatrani protivnicima OVK. U saopštenjima za javnost se već 1994. godine pozivalo na nasilje nad protivnicima, koji su često opisivani kao izdajnici, kolaboracionisti ili pacifisti,²⁴⁹ a ti pozivi su se intenzivirali nakon početka oružanog sukoba²⁵⁰ u martu 1998.²⁵¹ U lica koja su smatrana protivnicima OVK spadali su: (i) stanovništvo srpske, romske i aškaljske nacionalnosti; (ii) katolici; (iii) civili koji su navodno saradivali sa srpskim vlastima ili imali veze sa Srbima; (iv) Albanci koji su imali veze ili su podržavali DSK ili druge stranke za koje je smatrano da su protiv OVK; (v) Albanci koji se nisu priključili ili nisu podržavali OVK; i (vi) pojedinci za koje je zbog aktuelnog ili ranijeg zaposlenja smatrano da su protiv OVK (u daljem tekstu zbirno: protivnici).²⁵² Propratni materijal ukazuje na to da mali broj tih pojedinaca jeste radio za vojsku ili policiju Srbije, odnosno Jugoslavije, ili je imao veze s njima, ali da oni nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima u vreme kad su uhapšeni i da su bili meta zato što su smatrani protivnicima.²⁵³ Pored toga, saopštenja za javnost Glavnog štaba OVK i izjave samih osumnjičenih izričito ukazuju na to da su radnje nasilja i zlostavljanja služile kao upozorenje svim drugim protivnicima,²⁵⁴ što znači da su bile usmerene i da

²⁴⁸ Vidi dole stavovi 139-444 (tačke 2-3, 4-5, 6-7, 8-9, 10 i 1).

²⁴⁹ [BRISANO]

²⁵⁰ Vidi dole stavovi 131-137 (Kontekstualna obeležja ratnih zločina).

²⁵¹ [BRISANO].

²⁵² Vidi dole stav 443 (tačka 1). Vidi takođe IT-04-84 P00931, stavovi 32, 62 (U0171213, U0171227); [BRISANO]; IT-04-84 P00006, str. 11 (00649677); IT-03-66 P150, str. 6-7 (K0350562-K0350563); [BRISANO].

²⁵³ Jablanica: dole stav 144. Lapušnik: dole stav 147. Klečka: dole fusnota 462. [BRISANO], Prizren: dole stav 206. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: dole stav 218. Bivša policijska stanica, Suva Reka: dole stav 221.

²⁵⁴ Vidi gore fusnote 249, 251. Vidi takođe [BRISANO].

je njima vršen pritisak na porodice i zajednice protivnika. Štaviše, pripadnici OVK su u više navrata odbijali da daju informacije o zatočenju protivnika i o tome gde se oni nalaze, što je imalo dodatne posledice po njihove porodice i zajednice.²⁵⁵ Činjenica da je na meti bio veliki broj ljudi, iz raznih kategorija, ukazuje na to da je napad zapravo bio usmeren na značajan segment civilnog stanovništva Kosova.

127. U vezi s napadom širih razmera, propratni materijal ukazuje na to da su radnje nasilja i zlostavljanja vršene masovno, na više od 30 mesta, od kojih su neka obuhvatala više (zatvoreničkih) objekata,²⁵⁶ u najmanje 16 opština na Kosovu i u dve oblasti u Albaniji.²⁵⁷ Propratni materijal ukazuje na veliki broj otmica, zatvaranja, pogubljenja i nestanaka u periodu od početka 1998. do leta 1999. godine, koje su pripadnici OVK izvršili nad stotinama Srba, Roma i Albanaca za koje su smatrali da ne podržavaju OVK.²⁵⁸ Uz to, tokom 1998. i 1999. na Kosovu se dobro znalo za zlostavljanje i ubijanje protivnika.²⁵⁹ Veliki broj žrtava i obim teritorije na kojoj su se nalazila mesta (zatvaranja) gde su činjene radnje nasilja, zlostavljanja i ubijanja ukazuju na to da je postojao napad širih razmera usmeren protiv civilnog stanovništva.

128. U vezi sa sistematskim napadom, propratni materijal ukazuje na to da su navedene radnje nasilja i zlostavljanja vršene na organizovan način i u skladu s ustaljenim obrascem. Saopštenja za javnost, propisi i druge publikacije Glavnog štaba OVK, kao i izjave samih osumnjičenih često su javno pozivali na nasilje nad protivnicima ili su ga podržavali, što govori o tome da su to nasilje

²⁵⁵ Vidi dole stavovi 419-436 (tačka 10).

²⁵⁶ Vidi dole stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 362-417 (tačke 8-9);

²⁵⁷ Vidi dole stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 362-417 (tačke 8-9); stavovi 419-436 (tačka 10), stavovi 438-444 (tačka 1).

²⁵⁸ IT-03-66 P212.4, str. 23-25 (00676492-00676494); IT-03-66 P150, str. 6-7 (K035-562-K035-563); [BRISANO]; IT-04-84 P00006, str. 17-19, 28-32 (0064-9683-0064-9685, K007-8704-K0007-8708); [BRISANO].

²⁵⁹ [BRISANO].

organizovali viši ešeloni.²⁶⁰ To dodatno potvrđuje propratni materijal koji pokazuje da su pripadnici OVK višeg ranga, uključujući osumnjičene, druge pripadnike Glavnog štaba i starešine, učestvovali u radnjama nasilja i zlostavljanja.²⁶¹ Rukovodstvo OVK formiralo je policijske i obaveštajne službe čiji je zadatak bio da identifikuju protivnike i sprovede istragu o njima.²⁶² Neki protivnici su poimence pominjani u saopštenjima Glavnog štaba OVK,²⁶³ dok su drugi bili na spiskovima navodnih kolaboracionista.²⁶⁴ To ukazuje na organizovan obrazac proganjanja protivnika, koji nije bio nasumičan. Pored toga, rukovodstvo OVK smatralo je [BRISANO], koji zaslužuju da budu kažnjeni, pa i ubijeni.²⁶⁵ Veliki broj protivnika zatvaran je u štabovima, bazama ili kasarnama OVK širom Kosova i u severnoj Albaniji,²⁶⁶ a takođe su premeštani i držani zatvoreni na više mesta.²⁶⁷ Iz toga se vidi da su radnje nasilja i zlostavljanja podrazumevale značajnu koordinaciju, resurse i sredstva. Glavni

²⁶⁰ Vidi gore fusnote 249, 251.

²⁶¹ Vidi dole stavovi 452-454 (udruženi zločinački poduhvat I). Vidi takođe npr., Likovac: dole stav 235. Lapušnik: dole stav 148. Drenovac: dole stavovi 150, 375, 425. Mališevo: dole stavovi 153, 251, 384, 430. Bare i Bajgora: dole stav 161. Zlaš: dole stav 267. [BRISANO]: dole stavovi 169, 271, 359. [BRISANO]: dole stav 275. Klečka: dole stavovi 175, 279, 359, 397, 401. [BRISANO]: dole stavovi 403, 434. Cahan: dole stavovi 183, 287. Kukeš: dole stavovi 291, 359. [BRISANO]: dole stav 299. [BRISANO], Prizren: dole stavovi 207, 319. [BRISANO]: dole stav 216. Novo Brdo: dole stav 346. [BRISANO]: dole stav 413. [BRISANO]: dole stav 415.

²⁶² Približno u junu 1998, Glavni štab OVK formirao je G2 direkciju za obaveštajne poslove, čiji je zadatak bio, između ostalog, da [BRISANO] i otkriva [BRISANO] u vojsci i van nje. Vidi dole stavovi 455-456 (udruženi zločinački poduhvat I). [BRISANO]; vidi takođe stav 259 (tačke 4-5) [BRISANO].

²⁶³ [BRISANO].

²⁶⁴ [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]; [BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO], [BRISANO], Prizren: [BRISANO], [BRISANO]: [BRISANO].

²⁶⁵ [BRISANO].

²⁶⁶ Vidi npr., Likovac: dole stav 139. Jablanica: dole stav 142. Drenovac: dole stav 149. [BRISANO]: dole stav 156. Lapaštica: dole stav 162. Klečka: dole stav 175. Cahan: dole stav 181. Kukeš: dole stav 184. [BRISANO]: dole stav 187. [BRISANO]: dole stav 190. [BRISANO], Prizren: dole stav 205. [BRISANO], Prizren: dole stav 208. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: dole stav 217. Novo Brdo: dole stav 223. [BRISANO]: dole stav 227.

²⁶⁷ Vidi npr., Likovac: dole stav 235. Mališevo: dole stavovi 251, 381, 382, 384. Lapaštica: dole stav 263. Potok: dole stav 391. [BRISANO]: dole stav 271. Klečka: dole stav 279. [BRISANO]: dole stavovi 178, 283, 403.

štab OVK obaveštavan je o merama preduzetim protiv protivnika.²⁶⁸ Iako je rukovodstvo OVK, kao upozorenje protivnicima, u javnosti ponekad potvrđivalo da su te mere preduzete,²⁶⁹ mnoge druge radnje nasilja i zlostavljanja su prikrivane, a pripadnici OVK su stalno negirali da znaju gde su žrtve.²⁷⁰ To izveštavanje, potvrđivanje u javnosti i negiranje činjenica od strane pripadnika OVK ukazuje na organizovani kontekst radnji nasilja. Organizovano delovanje na više nivoa i ustaljeni obrazac vršenja radnji nasilja i zlostavljanja ukazuju da je postojao sistematski napad na civilno stanovništvo.

129. Ispitavši propratni materijal kao celinu u vezi s navedenim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da je, najkasnije od marta 1998. do septembra 1999, na Kosovu i u delovima severne Albanije vršen sistematski napad ili napad širih razmera na civilno stanovništvo, u smislu člana 13 Zakona.

2. Kontekstualna obeležja ratnih zločina

130. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo navodi da su tokom inkriminisanog perioda²⁷¹ ratni zločini vršeni u kontekstu oružanog sukoba ili u vezi sa sukobom koji se na Kosovu vodio između OVK i snaga SRJ i Republike Srbije, uključujući jedinice Vojske Jugoslavije (u daljem tekstu: VJ), policiju i druge jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: MUP), i druge grupe koje su se borile na strani SRJ i Srbije (u daljem tekstu zbirno: srpske snage).²⁷²

²⁶⁸ [BRISANO].

²⁶⁹ Vidi gore fusnote 249, 251. Vidi takođe [BRISANO].

²⁷⁰ Vidi dole stavovi 419-436 (tačka 10).

²⁷¹ Revidirana optužnica, stavovi 16, 18.

²⁷² Revidirana optužnica, stav 18.

131. U vezi s postojanjem neprijateljstava, sudija za prethodni postupak na osnovu propratnog materijala konstatuje je oružano nasilje između srpskih snaga, s jedne strane, i OVK, s druge strane, trajalo na Kosovu najkasnije od marta 1998.²⁷³
132. U vezi sa stranama koje su učestvovalе u tim neprijateljstvima, propratni materijal ukazuje na to da su srpske snage nastupale kao organi vlasti SRJ i Republike Srbije.²⁷⁴ Propratni materijal ukazuje na to da je OVK bila organizovana celina koja je imala komandnu strukturu, disciplinski režim i znatnu osposobljenost za dejstva.²⁷⁵ Valja istaći i da su srpske snage, usled intenziteta vojnih dejstava OVK, na nekim područjima morale da pojačaju bezbednosne i odbrambene mere.²⁷⁶ Pored toga, OVK je imala centralizovanu komandnu strukturu, koja je obuhvatala Glavni štab, i teritorijalnu strukturu koju su činili komandanti operativnih zona.²⁷⁷ OVK je imala sposobnost da nastupa jedinstveno na političkom nivou²⁷⁸ i redovno je izdavala saopštenja i političke proglose u kojima je obavestavala o svojim vojnim dejstvima.²⁷⁹ OVK je imala solidnu teritorijalnu kontrolu nad velikim delovima Kosova, koju je sprovodila preko centralizovane komandne strukture do struktura na terenu, tj. do komandanata operativnih zona, što joj je omogućavalo da izvodi

²⁷³ IT-05-87.1 P00738, str. 18-23 (K0225278-K0225283); IT-04-84 P00931, stavovi 38 (U0171215-U0171216), 41 (U0171216-U0171217), 60-64 (U0171226-U0171228); [BRISANO]; IT-04-84 P01153.E, str. 1-2; IT-05-87 5D00748-E, str. 1; IT-04-84 P01155.E, str. 1-2; IT-04-84 P01157.E, str. 1; [BRISANO]; IT-05-87 1D00708-E, str. 2-10 [BRISANO]; IT-05-87.1 P01369.E (ceo dokument), na primer, str. 11-14 (03081359-03081362), 16-17 (03081364-03081365), 19 (03081367), 22-24 (03081370-03081372), 26-28 (03081374-03081376), 154 (03081502); i propratni materijal naveden u fusnoti 283.

²⁷⁴ IT-05-87.1 P01369.E (ceo dokument odnosi se na dejstva VJ i MUP-a); IT-04-84 P01153.E, str. 1; IT-05-87 5D00748-E, str. 1; IT-04-84 P01157.E, str. 1; IT-05-87.1 P01029, str. 105 (03525372), 144 (03525440), 157 (03525485), 161 (03525491), 167 (03525506).

²⁷⁵ IT-05-87.1 P00428, str. 8-10 (5932-5934), 16-19 (5940-5943), 22-27 (5946-5951), 30-32 (5954-5956); IT-04-84 P01157.E, str. 1; IT-05-87.1 P01029, str. 4 (03524677); IT-04-84 P00931, stavovi 45-50, 61.

²⁷⁶ IT-04-84 P01157.E, str. 1-6; IT-05-87 5D00748-E, str. 1.

²⁷⁷ IT-05-87.1 P00428, str. 8 (5932), 32 (5956), 40 (5964), 43 (5967); [BRISANO].

²⁷⁸ Vidi npr., [BRISANO].

²⁷⁹ Vidi npr., [BRISANO].

koordinisane vojne akcije.²⁸⁰ Za te potrebe raspolagala je naoružanjem, uključujući automatsko i teško naoružanje, kao što su pištolji, automatske puške, mitraljezi, ručne bombe, minobacači i raketni bacači.²⁸¹ Naposljetku, OVK je imala znatne finansijske resurse i regrutovala je i obučavala veliki broj novih vojnika, ne samo lokalno već i u velikom broju evropskih zemalja.²⁸²

133. U vezi sa stepenom intenziteta, propratni materijal ukazuje na to da su se u raznim delovima Kosova vodile oštre borbe između srpskih snaga i OVK,²⁸³ između ostalog, i zato što su obe strane raspolagale teškim naoružanjem, uključujući raketne bacače,²⁸⁴ minobacače,²⁸⁵ automatsko oružje,²⁸⁶ oklopna vozila i artiljeriju.²⁸⁷ Postoje izveštaji i o snajperskim napadima²⁸⁸ i paljenju kuća.²⁸⁹ Srpske snage su se u nekoliko navrata pripremale da upotrebe vazdušne

²⁸⁰ IT-04-84 P00931, stavovi 48 (U0171219-U0171220), 61 (U0171226-U0171227); IT-05-87.1 P00428, str. 44 (5968); [BRISANO].

²⁸¹ IT-04-84 P01153.E, str. 1; IT-05-87 5D00748-E, str. 1; IT-05-87 1D00708-E, str. 6 (1D08-0061); IT-05-87.1 P00428, str. 55-56 (5979-5980); IT-04-84 P00931, stavovi 24-25 (U0171210-U0171211), 41-42 (U0171216-U0171217).

²⁸² IT-05-87.1 P00428, str. 6-8 (5930-5932), 58-59 (5982-5983), 92 (6016); IT-05-87.1 P00738, str. 18 (K0225278), 21 (K0225281); IT-04-84 P00931, stav 38 (U0171215-U0171216).

²⁸³ IT-05-87.1 P00428, str. 16-17 (5940-5941); IT-05-87.1 P00738, str. 11-12 (K0225279-K0225280); IT-05-87.1 P01029, na primer, str. 19 (03524814), 23-25 (03524828-03524831), 30-31 (03524848-03524852), 40 (03525165), 52 (03525239), 74 (03525295), 84 (03525312), 110 (03525382), 115 (03525386), 124 (03525412), 125 (03525395), 126 (03525414), 162 (03525493); IT-05-87.1 P01369.E, str. 11 (03081359); IT-04-84 P00931, stavovi 41 (U0171216), 54 (U0171223), 60 (U0171226).

²⁸⁴ IT-04-84 P00931, stav 61 (U0171226); IT-05-87.1 P01369.E, str. 10 (03081358); IT-04-84 P01153.E, str. 1.

²⁸⁵ IT-05-87.1 P00428, str. 55 (5979), 191 (6195); IT-05-87.1 P01029, na primer, str. 31 (03524852), 40 (03525165), 52 (03525239), 61 (03525264), 62 (03525265), 64 (03525270), 69 (03525286), 74 (03525295), 123 (03525396), 126 (03525414), 155 (03525480), 182 (03525541); IT-05-87.1 P01369.E, str. 12 (03081360), 14 (03081362), 15 (03081363).

²⁸⁶ IT-05-87 5D00748-E, str. 1; IT-05-87 1D00708-E, str. 6 (1D08-0061); IT-05-87.1 P00428 str. 55 (5979).

²⁸⁷ [BRISANO]; IT-04-84 P01155.E, str. 1-2; IT-04-84 P01157.E, str. 3-4; 043850-043850-ET Revised; IT-05-87.1 P01029, str. 17 (03524808), 21 (03524820), 31 (03524852), 36 (03524860), 40-41 (03525165-03525176), 64 (03525270), 74 (03525295), 84 (03525312), 95 (03525354), 134 (03525427), 141 (03525437), 156 (03525482).

²⁸⁸ IT-05-87.1 P01029, str. 61 (03525264), 143 (03525439); IT-04-84 P00931, stavovi 50 (U0171221), 54 (U0171223); IT-05-87.1 P01369.E, str. 11 (03081359), 21 (03081368); IT-05-87.1 P00738, str. 10 (K0225278).

²⁸⁹ IT-05-87.1 P01029, str. 51 (03525238), 55 (03525246), 62 (03525265), 67 (03525280), 74 (03525295), 81 (03525321), 135 (03525428), 137 (03525432), 142 (03525439), 144 (03525440), 149 (03525461), 167 (03525506).

snage ili su ih zaista i upotrebile, na primer, otvarajući vatru iz helikoptera.²⁹⁰

Naposletku, propratni materijal ukazuje na to da je usled neprijateljstava došlo do masovnog egzodusa raseljenih lica unutar Kosova i izvan njega.²⁹¹

134. U pogledu završetka oružanog sukoba i relevantnih merodavnih pravila međunarodnog humanitarnog prava, sudija za prethodni postupak primećuje da su 9. juna 1999,²⁹² odnosno 20. juna 1999,²⁹³ međunarodne bezbednosne snage (u daljem tekstu: KFOR) postigle dva sveobuhvatna sporazuma o prekidu vatre sa srpskim snagama i OVK. Prvi od njih, Vojno-tehnički sporazum, predviđao je, između ostalog, obustavljanje bilo kakvih neprijateljskih ili provokativnih dejstava bilo koje vrste protiv bilo kojeg lica na Kosovu, kao i fazno povlačenje srpskih snaga sa Kosova.²⁹⁴ Drugi sporazum, Izjava OVK o prihvatanju obaveze demilitarizacije i transformacije, predviđao je, između ostalog, obustavljanje svih neprijateljskih dejstava, kao i faznu demilitarizaciju OVK tokom perioda od ukupno 90 dana.²⁹⁵ Propratni materijal ukazuje na to da je, usled progresivne primene tih sporazuma, tokom meseci koji su usledili progresivno opao broj neprijateljstava između srpskih snaga i OVK. Tokom juna 1999. srpske snage su se pripremale za povlačenje i počele da preraspoređuju neke svoje jedinice van Kosova.²⁹⁶ U nekoliko navrata tokom leta 1999. ustanovljeno je da su srpske snage²⁹⁷ i OVK²⁹⁸ prekršile sporazume koje su sklopile. Propratni materijal dalje ukazuje na to da je 10. avgusta 1999. došlo do incidenta prilikom kojeg je ispaljeno deset minobacačkih projektila [BRISANO] u srpskom selu

²⁹⁰ IT-04-84 P01153.E, str. 1; IT-04-84 P01157.E, str. 3; [BRISANO].

²⁹¹ [BRISANO]; IT-05-87.1 P01029, str. 130 (03525418); IT-05-87.1 P00738, str. 12 (K0225280), 15 (K0225283).

²⁹² IT-05-87 6D00611-E.

²⁹³ [BRISANO].

²⁹⁴ IT-05-87 6D00611-E, str. 2-4 (6D09-0141-6D09-0143).

²⁹⁵ [BRISANO].

²⁹⁶ IT-05-87.1 P01369.E, str. 149 (03081497) (8. jun 1999: nacrt dokumenata za pripremu povlačenja), 151-154 (03081499-03081502).

²⁹⁷ [BRISANO].

²⁹⁸ [BRISANO].

[BRISANO], u kojem su se, prema navodima OVK, krili pripadnici srpskih paravojnih formacija.²⁹⁹ Krajem avgusta 1999. bilo je i izveštaja o napadima na srpske verske objekte korišćenjem minobacača i eksploziva.³⁰⁰ Sudeći po propratnom materijalu, OVK je 16. septembra 1999 okončala postupak demilitarizacije,³⁰¹ onako kako je predviđeno u Izjavi OVK o prihvatanju obaveze demilitarizacije i transformacije.³⁰²

135. Sudeći po propratnom materijalu, tokom perioda realizacije Vojno-tehničkog sporazuma i Izjave OVK o prihvatanju obaveze demilitarizacije i transformacije, postojala je konkretna opasnost [BRISANO];³⁰³ i učinjeni su dodatni napori [BRISANO],³⁰⁴ koji su strahovali od napada Albanaca.³⁰⁵

136. Sudija za prethodni postupak podseća da se međunarodno humanitarno pravo primenjuje i nakon obustave neprijateljstava, sve dok se ne postigne duži period bez oružanih sukobljavanja.³⁰⁶ Iako primenom pomenuta dva sporazuma nije bitno promenjena organizacija srpskih snaga i OVK, nivo intenziteta neprijateljstava se progresivno smanjivao, ali time nije eliminisana stvarna opasnost da među sukobljenim stranama tokom leta 1999. ponovo dođe do nasilja. Shodno tome, sudija za prethodni postupak smatra da je duži period bez oružanog sukobljavanja, koji se može smatrati mirnim rešenjem, postignut otprilike onda kad je OVK okončala postupak demilitarizacije, 16. septembra 1999.

137. Ispitavši propratni materijal kao celinu u vezi s navedenim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da je,

²⁹⁹ [BRISANO].

³⁰⁰ [BRISANO].

³⁰¹ [BRISANO].

³⁰² [BRISANO].

³⁰³ [BRISANO].

³⁰⁴ [BRISANO].

³⁰⁵ [BRISANO]

³⁰⁶ Vidi gore stav 89 (Kontekstualna obeležja ratnih zločina).

najkasnije od marta 1998. pa približno do 16. septembra 1999, između srpskih snaga i OVK postojao nemeđunarodni oružani sukob u smislu člana 14(2) Zakona.

B. KRIVIČNA DELA ZA KOJA SE OPTUŽENI TERETE

1. Tačke 2 i 3: Zatvaranje i proizvoljno lišavanje slobode

138. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo navodi da je tokom inkriminisanog perioda nekoliko lica lišeno slobode bez redovnog postupka i držano u zatvoreničkim objektima, kako je opisano dalje u tekstu, što predstavlja krivično delo zatvaranja, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(e) Zakona i proizvoljno lišavanje slobode, kao ratni zločin prema članu 14(1)(c) Zakona.³⁰⁷

(a) Objektivna obeležja

(i) *Likovac*

139. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od aprila 1998 do januara 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 25 lica i zatvorili ih u bivšoj policijskoj stanici u kojoj je bio smešten štab OVK,³⁰⁸ kao i na raznim drugim mestima u Likovcu ili nedaleko od Likovca, opština Srbica/Skënderaj.³⁰⁹ Ti zatvorenici su vezivani i držani u prostorijama sa zatarabljenim prozorima.³¹⁰ Zatvorenici su držani

³⁰⁷ Revidirana optužnica, stavovi 59-94, 174 [68], tabelarni prikaz A.

³⁰⁸ [BRISANO].

³⁰⁹ [BRISANO].

³¹⁰ [BRISANO].

zatvoreni tokom perioda različitog trajanja, u rasponu od nekoliko sati³¹¹ do 40 dana.³¹²

140. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da je među zatvorenim licima bilo [BRISANO],³¹³ [BRISANO],³¹⁴ [BRISANO]³¹⁵ i [BRISANO].³¹⁶ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,³¹⁷ [BRISANO],³¹⁸ zato što su imali prijatelje Srbe ili imali veze sa Srbima;³¹⁹ i/ili [BRISANO].³²⁰

141. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.³²¹

(ii) *Jablanica*

142. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od aprila do kraja jula 1998, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 13 lica i zatvorili ih u kasarni OVK na jednom imanju sa stražom, na kojem se nalazila kuća sa četiri prostorije,³²² na obodu Jablanice,

³¹¹ [BRISANO].

³¹² [BRISANO].

³¹³ [BRISANO].

³¹⁴ [BRISANO].

³¹⁵ [BRISANO].

³¹⁶ [BRISANO].

³¹⁷ [BRISANO].

³¹⁸ [BRISANO].

³¹⁹ [BRISANO].

³²⁰ [BRISANO].

³²¹ [BRISANO].

³²² [BRISANO].

opština Đakovica.³²³ Dok su bili zatvoreni, zatvorenici su bili vezani [BRISANO].³²⁴

Zatvorenici su držani zatvoreni tokom perioda različitog trajanja, u rasponu od [BRISANO] ³²⁵ do šest nedelja.³²⁶

143. [BRISANO].³²⁷ [BRISANO].³²⁸ [BRISANO],³²⁹ [BRISANO].³³⁰ [BRISANO].³³¹
[BRISANO]³³²

144. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su zatvorena lica bili muškarci [BRISANO],³³³ [BRISANO] ³³⁴ i [BRISANO] ³³⁵ i da su među njima bili [BRISANO] ³³⁶ i [BRISANO].³³⁷ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,³³⁸ vezama sa Srbima [BRISANO],³³⁹ [BRISANO].³⁴⁰

145. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi

³²³ IT-04-84bis P00119, str. 4247-4253, 4262, 4265; [BRISANO].

³²⁴ IT-04-84bis P00119, str. 78-79 (4252-4253).

³²⁵ [BRISANO].

³²⁶ [BRISANO].

³²⁷ [BRISANO].

³²⁸ [BRISANO].

³²⁹ [BRISANO].

³³⁰ [BRISANO].

³³¹ [BRISANO].

³³² [BRISANO]

³³³ [BRISANO].

³³⁴ [BRISANO].

³³⁵ IT-04-84bis P00119, str. 78-79 (4252-4253); [BRISANO].

³³⁶ [BRISANO].

³³⁷ [BRISANO].

³³⁸ IT-04-84bis P00119, str. 4255-4256, 4265; [BRISANO].

³³⁹ [BRISANO].

³⁴⁰ [BRISANO].

s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.³⁴¹

(iii) Lapušnik

146. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u periodu približno od kraja aprila do kraja jula 1998. lišili slobode tridesetak lica i zatvorili ih u zatvoru OVK na jednom imanju u Lapušniku, opština Glogovac/Drenas (Gllogoc),³⁴² koje je bilo ograđeno i imalo štalu, manju kuću, veću kuću i garažu.³⁴³ Štalu su čuvali stražari³⁴⁴ i zatvorenici su u njoj bili vezani lancima.³⁴⁵ Na ovom mestu moglo se u svakom trenutku zatvoriti do 30 zatvorenika.³⁴⁶ Zatvorenici su držani zatvoreni tokom perioda različitog trajanja, [BRISANO]³⁴⁷ do 85 dana.³⁴⁸

147. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenim licima bili [BRISANO]³⁴⁹ i [BRISANO].³⁵⁰ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima³⁵¹ i/ili zato što su imali prijatelje ili poznanike među [BRISANO].³⁵²

³⁴¹ [BRISANO].

³⁴² [BRISANO].

³⁴³ [BRISANO].

³⁴⁴ [BRISANO].

³⁴⁵ [BRISANO].

³⁴⁶ [BRISANO].

³⁴⁷ [BRISANO].

³⁴⁸ [BRISANO].

³⁴⁹ [BRISANO].

³⁵⁰ [BRISANO].

³⁵¹ [BRISANO].

³⁵² [BRISANO].

148. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani³⁵³ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavještavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.³⁵⁴

(iv) *Drenovac*

149. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK, u periodu približno od maja do jula 1998, lišili slobode najmanje 38 lica i zatvorili ih u bivšoj školi i u bivšoj zgradi opštinske uprave u Drenovcu, opština Orahovac/Rahovec.³⁵⁵ Zatvorenici su držani zatvoreni tokom perioda različitog trajanja, u rasponu od jedne noći³⁵⁶ do više od mesec dana.³⁵⁷

150. [BRISANO]³⁵⁸ [BRISANO]. [BRISANO].³⁵⁹ [BRISANO].³⁶⁰

151. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO],³⁶¹ [BRISANO],³⁶² [BRISANO],³⁶³ [BRISANO],³⁶⁴ [BRISANO],³⁶⁵ [BRISANO]³⁶⁶ i [BRISANO].³⁶⁷ Zatvarani su na

³⁵³ Vidi dole stavovi 241-244 (tačke 4-5).

³⁵⁴ [BRISANO].

³⁵⁵ [BRISANO].

³⁵⁶ [BRISANO].

³⁵⁷ [BRISANO].

³⁵⁸ [BRISANO].

³⁵⁹ [BRISANO].

³⁶⁰ [BRISANO].

³⁶¹ [BRISANO].

³⁶² [BRISANO].

³⁶³ [BRISANO].

³⁶⁴ [BRISANO].

³⁶⁵ [BRISANO].

³⁶⁶ [BRISANO].

³⁶⁷ [BRISANO].

osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima³⁶⁸ i/ili zato što su imali prijatelje Srbe ili su poslovali s njima.³⁶⁹

152. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani³⁷⁰ – [BRISANO]³⁷¹ – navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavještavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.³⁷²

(v) *Mališevo*

153. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK, u periodu približno od 17. do 26. ili 27. jula 1998, lišili slobode najmanje 48 lica i zatvorili ih u dvospratnoj zgradi bivše policijske stanice³⁷³ u Mališevu, opština Mališevo.³⁷⁴ Među zatvorenicima su bile [BRISANO].³⁷⁵ Držani su u zaključanim prostorijama, s malim prozorima³⁷⁶ i gvozdenim rešetkama,³⁷⁷ pod stražom pripadnika OVK.³⁷⁸ Zatvorenici su tamo držani desetak dana.³⁷⁹ [BRISANO].³⁸⁰

154. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz

³⁶⁸ [BRISANO].

³⁶⁹ [BRISANO].

³⁷⁰ Vidi dole stavovi 245-248 (tačke 4-5).

³⁷¹ [BRISANO].

³⁷² [BRISANO].

³⁷³ [BRISANO].

³⁷⁴ [BRISANO].

³⁷⁵ [BRISANO].

³⁷⁶ [BRISANO].

³⁷⁷ [BRISANO].

³⁷⁸ [BRISANO].

³⁷⁹ [BRISANO].

³⁸⁰ [BRISANO].

bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su zatvorenici bili [BRISANO],³⁸¹ [BRISANO],³⁸² i da su među njima bili [BRISANO],³⁸³ [BRISANO],³⁸⁴ [BRISANO],³⁸⁵ [BRISANO]³⁸⁶ i [BRISANO].³⁸⁷ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,³⁸⁸ [BRISANO];³⁸⁹ i/ili zato što su [BRISANO] etničke pripadnosti.³⁹⁰

155. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani³⁹¹ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.³⁹²

(vi) [BRISANO]

156. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK, približno u [BRISANO] 1998. lišili slobode najmanje pet lica i zatvorili ih u štabu OVK u [BRISANO], opština Prizren.³⁹³ Zatvorenici su držani u zaključanoj prostoriji s gvozdenim rešetkama.³⁹⁴

157. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da

³⁸¹ [BRISANO].

³⁸² [BRISANO].

³⁸³ [BRISANO].

³⁸⁴ [BRISANO].

³⁸⁵ [BRISANO].

³⁸⁶ [BRISANO].

³⁸⁷ [BRISANO].

³⁸⁸ [BRISANO].

³⁸⁹ [BRISANO].

³⁹⁰ [BRISANO].

³⁹¹ Vidi dole stavovi 249-252 (tačke 4-5).

³⁹² [BRISANO].

³⁹³ [BRISANO].

³⁹⁴ [BRISANO].

su među zatvorenicima bili [BRISANO],³⁹⁵ [BRISANO]³⁹⁶ i [BRISANO].³⁹⁷ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima³⁹⁸ [BRISANO].³⁹⁹

158. Okolnosti hapšenja i zatvaranja,⁴⁰⁰ kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁴⁰¹ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavještavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁰²

(vii) Bare i Bajgora

159. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u avgustu 1998. lišili slobode najmanje osam lica i zatvorili ih u Barama,⁴⁰³ a da su tokom avgusta pa do sredine septembra 1998. lišili slobode najmanje 16 lica i zatvorili ih u Bajgori, u opštini Podujevo/Podujevë.⁴⁰⁴ [BRISANO].⁴⁰⁵

160. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da

³⁹⁵ [BRISANO].

³⁹⁶ [BRISANO].

³⁹⁷ [BRISANO].

³⁹⁸ [BRISANO].

³⁹⁹ [BRISANO].

⁴⁰⁰ [BRISANO].

⁴⁰¹ Vidi dole stavovi 253-256 (tačke 4-5).

⁴⁰² [BRISANO].

⁴⁰³ [BRISANO].

⁴⁰⁴ [BRISANO].

⁴⁰⁵ [BRISANO].

su među zatvorenima bili [BRISANO]⁴⁰⁶ i [BRISANO].⁴⁰⁷ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima⁴⁰⁸ i/ili zato što su Srbi.⁴⁰⁹

161. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, [BRISANO],⁴¹⁰ kao i zlostavljanje kojem su podvrgavani⁴¹¹ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavještavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴¹²

(viii) Lapaštica, [BRISANO], Majance, Potok, [BRISANO]

162. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili slobode veći broj lica i držali ih zatvorene na raznim mestima, i to konkretno: u opštini Podujevo, najmanje 52 lica nedaleko od vojne policije i štaba OVK u zoni Lab/LLap u Lapaštici (najkasnije od novembra 1998. do aprila 1999);⁴¹³ [BRISANO];⁴¹⁴ [BRISANO] u Majancu (približno od 25. marta do početka aprila 1999);⁴¹⁵ [BRISANO] u Potoku (početkom aprila 1999);⁴¹⁶ i [BRISANO] u štabu OVK u [BRISANO], opština Priština/Prishtinë (približno [BRISANO] 1999).⁴¹⁷ [BRISANO].⁴¹⁸ Zatvorenici u Lapaštici držani su u nekadašnjoj štali, dimenzija tri puta četiri metra, s jednim prozorom s metalnim rešetkama.⁴¹⁹ [BRISANO], zatvorenici su držani tokom

⁴⁰⁶ [BRISANO].

⁴⁰⁷ [BRISANO].

⁴⁰⁸ [BRISANO].

⁴⁰⁹ [BRISANO].

⁴¹⁰ [BRISANO].

⁴¹¹ Vidi dole stavovi 257-260 (tačke 4-5).

⁴¹² [BRISANO].

⁴¹³ [BRISANO].

⁴¹⁴ [BRISANO].

⁴¹⁵ [BRISANO].

⁴¹⁶ [BRISANO].

⁴¹⁷ [BRISANO].

⁴¹⁸ [BRISANO].

⁴¹⁹ [BRISANO].

perioda različitog trajanja, u rasponu od nekoliko dana do oko pet meseci.⁴²⁰

Među zatvorenicima su bili [BRISANO].⁴²¹

163. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO],⁴²² [BRISANO],⁴²³ [BRISANO]⁴²⁴ i [BRISANO].⁴²⁵ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima;⁴²⁶ zbog toga što su Srbi;⁴²⁷ [BRISANO];⁴²⁸ i/ili zbog svojih veza sa Srbima.⁴²⁹

164. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴³⁰

(ix) Zlaš

165. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u septembru 1998. i u periodu približno od 1. do 19. aprila 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje osam lica i zatvorili ih u [BRISANO] Zlašu [BRISANO], [BRISANO] na imanju u Zlašu koje je OVK koristila kao

⁴²⁰ [BRISANO].

⁴²¹ [BRISANO].

⁴²² [BRISANO].

⁴²³ [BRISANO].

⁴²⁴ [BRISANO].

⁴²⁵ [BRISANO].

⁴²⁶ [BRISANO].

⁴²⁷ [BRISANO].

⁴²⁸ [BRISANO].

⁴²⁹ [BRISANO].

⁴³⁰ [BRISANO].

zatvor (april 1999), opština Priština.⁴³¹ [BRISANO].⁴³² Lica koja su bila zatvorena u aprilu 1999. držana su pod stražom, u ambaru zaključanom lancima.⁴³³ Zatvorenici su držani tokom perioda različitog trajanja, u rasponu od 3⁴³⁴ do 18 dana.⁴³⁵

166. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO]⁴³⁶ i [BRISANO].⁴³⁷ Zatvarani su na osnovu toga što su navodno sarađivali sa Srbima, imali veze i bili prijatelji s njima;⁴³⁸ [BRISANO].⁴³⁹

167. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja. [BRISANO].⁴⁴⁰ Što se tiče [BRISANO] zatvorenika, prilikom puštanja na slobodu, 19. aprila 1999. ili približno tog datuma – na dan kad su srpske snage napale to područje⁴⁴¹ – [BRISANO],⁴⁴² [BRISANO].⁴⁴³

⁴³¹ [BRISANO].

⁴³² [BRISANO].

⁴³³ [BRISANO].

⁴³⁴ [BRISANO].

⁴³⁵ [BRISANO].

⁴³⁶ [BRISANO].

⁴³⁷ [BRISANO].

⁴³⁸ [BRISANO].

⁴³⁹ [BRISANO].

⁴⁴⁰ [BRISANO].

⁴⁴¹ [BRISANO].

⁴⁴² [BRISANO].

⁴⁴³ [BRISANO].

(x) [BRISANO]

168. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da je [BRISANO] pripadnika OVK, [BRISANO] 1998, lišilo slobode [BRISANO], opština Srbica, a potom ih [BRISANO] držali zatvorene u [BRISANO].⁴⁴⁴

169. [BRISANO],⁴⁴⁵ [BRISANO] je pokupio njihove lične karte.⁴⁴⁶

170. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. [BRISANO].⁴⁴⁷ [BRISANO].⁴⁴⁸

171. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁴⁴⁹ – [BRISANO] ⁴⁵⁰ [BRISANO] ⁴⁵¹ – navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavještavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁵²

(xi) [BRISANO]

172. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] i 1998, pripadnici OVK lišili slobode najmanje

⁴⁴⁴ [BRISANO].

⁴⁴⁵ [BRISANO].

⁴⁴⁶ [BRISANO].

⁴⁴⁷ [BRISANO].

⁴⁴⁸ [BRISANO].

⁴⁴⁹ Vidi dole stavovi 269-272 (tačke 4-5).

⁴⁵⁰ [BRISANO].

⁴⁵¹ [BRISANO].

⁴⁵² [BRISANO].

četiri lica i zatvorili ih u [BRISANO], opština Lipljan/Lipjan.⁴⁵³ Zatvorenici su [BRISANO] držani pod stražom.⁴⁵⁴

173. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da je među zatvorenicama bilo [BRISANO]⁴⁵⁵ [BRISANO].⁴⁵⁶ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,⁴⁵⁷ odnosno zato što [BRISANO].⁴⁵⁸

174. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestili te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁵⁹

(xii) *Klečka*

175. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od novembra 1998. do juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 20 lica i zatvorili ih nedaleko od Klečke, opština Lipljan,⁴⁶⁰ u dvospratnoj zgradi s podrumom⁴⁶¹ (i okolnim objektima)⁴⁶² [BRISANO].⁴⁶³ Zatvorenici su držani tokom perioda različitog trajanja.⁴⁶⁴

⁴⁵³ [BRISANO].

⁴⁵⁴ [BRISANO].

⁴⁵⁵ [BRISANO].

⁴⁵⁶ [BRISANO].

⁴⁵⁷ [BRISANO].

⁴⁵⁸ [BRISANO].

⁴⁵⁹ [BRISANO].

⁴⁶⁰ [BRISANO]; IT-05-87 3D00140, str. 4; [BRISANO].

⁴⁶¹ [BRISANO].

⁴⁶² [BRISANO].

⁴⁶³ [BRISANO].

⁴⁶⁴ [BRISANO].

Jednom prilikom, g. Veselji je lično doveo jednog zatvorenika i predao ga pripadnicima OVK.⁴⁶⁵

176. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO],⁴⁶⁶ [BRISANO],⁴⁶⁷ [BRISANO]⁴⁶⁸ i [BRISANO].⁴⁶⁹ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima⁴⁷⁰ i zbog toga što su Srbi.⁴⁷¹

177. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁷²

(xiii) [BRISANO]

178. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 13 lica, zatvorili ih u zaključanim sobama i/ili držali pod oružanom stražom, i [BRISANO]. Konkretnije, najmanje 13 lica je držano u [BRISANO] ([BRISANO] 1999),⁴⁷³ [BRISANO] bila zatvorena u [BRISANO] ([BRISANO] 1999), oba mesta u opštini Kačanik/Kaçanik.⁴⁷⁴ [BRISANO],⁴⁷⁵ pušteni su na

⁴⁶⁵ [BRISANO].

⁴⁶⁶ [BRISANO].

⁴⁶⁷ [BRISANO].

⁴⁶⁸ [BRISANO].

⁴⁶⁹ IT-05-87 3D00140, str. 2.

⁴⁷⁰ [BRISANO].

⁴⁷¹ [BRISANO].

⁴⁷² [BRISANO].

⁴⁷³ [BRISANO].

⁴⁷⁴ [BRISANO].

⁴⁷⁵ [BRISANO].

slobodu svi osim pet zatvorenika.⁴⁷⁶ [BRISANO] ([BRISANO] 1999),⁴⁷⁷ [BRISANO] (približno [BRISANO] 1999).⁴⁷⁸ Zatvorenici su bili vezani, držani su u zaključanim prostorijama, pod oružanom stražom.⁴⁷⁹

179. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO].⁴⁸⁰ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima.⁴⁸¹

180. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁸²

(xiv) Cahan, Albanija

181. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu od aprila do juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 17 lica i zatvorili ih u kasarni OVK u Cahanu, Albanija.⁴⁸³ Zatvorenici su držani u zaključanim improvizovanim ćelijama, pod oružanom stražom.⁴⁸⁴ Bili su zatvoreni tokom perioda različitog trajanja.⁴⁸⁵

⁴⁷⁶ [BRISANO].

⁴⁷⁷ [BRISANO].

⁴⁷⁸ [BRISANO].

⁴⁷⁹ [BRISANO].

⁴⁸⁰ [BRISANO].

⁴⁸¹ [BRISANO].

⁴⁸² [BRISANO].

⁴⁸³ [BRISANO].

⁴⁸⁴ [BRISANO].

⁴⁸⁵ [BRISANO].

182. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenima bili [BRISANO],⁴⁸⁶ [BRISANO],⁴⁸⁷ [BRISANO]⁴⁸⁸ i [BRISANO].⁴⁸⁹ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima⁴⁹⁰ i/ili [BRISANO].⁴⁹¹

183. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁴⁹²

(xv) Kukeš, Albanija

184. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u maju i junu 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 12 lica i držali ih zatvorene pod stražom u prostorijama sa zatarabljenim prozorima⁴⁹³ u fabrici metala u Kukešu, u Albaniji.⁴⁹⁴ Zatvorenima su stavljene lisice,⁴⁹⁵ držani su pod stražom,⁴⁹⁶ i išli su u klozet pod pratnjom.⁴⁹⁷ Bili su zatvoreni tokom perioda različitog trajanja.⁴⁹⁸

⁴⁸⁶ [BRISANO].

⁴⁸⁷ [BRISANO].

⁴⁸⁸ [BRISANO].

⁴⁸⁹ [BRISANO].

⁴⁹⁰ [BRISANO].

⁴⁹¹ [BRISANO].

⁴⁹² [BRISANO].

⁴⁹³ [BRISANO].

⁴⁹⁴ [BRISANO].

⁴⁹⁵ [BRISANO].

⁴⁹⁶ [BRISANO].

⁴⁹⁷ [BRISANO].

⁴⁹⁸ [BRISANO].

185. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO],⁴⁹⁹ [BRISANO],⁵⁰⁰ [BRISANO],⁵⁰¹ [BRISANO],⁵⁰² [BRISANO] ⁵⁰³ i [BRISANO].⁵⁰⁴ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,⁵⁰⁵ [BRISANO]⁵⁰⁶ [BRISANO].⁵⁰⁷

186. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁰⁸

(xvi) [BRISANO]

187. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK, u periodu približno [BRISANO] 1999, lišili slobode najmanje deset lica i zatvorili ih na sledećim mestima: tri lica u štabu OVK u [BRISANO], opština Mališevo,⁵⁰⁹ i sedam lica u [BRISANO] u [BRISANO], opština Suva Reka/Suharekë, [BRISANO].⁵¹⁰ Zatvorenici su tamo držani tokom perioda različitog trajanja.⁵¹¹

⁴⁹⁹ [BRISANO].

⁵⁰⁰ [BRISANO].

⁵⁰¹ [BRISANO].

⁵⁰² [BRISANO].

⁵⁰³ [BRISANO].

⁵⁰⁴ [BRISANO].

⁵⁰⁵ [BRISANO].

⁵⁰⁶ [BRISANO].

⁵⁰⁷ [BRISANO].

⁵⁰⁸ [BRISANO].

⁵⁰⁹ [BRISANO].

⁵¹⁰ [BRISANO].

⁵¹¹ [BRISANO].

188. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenima bili [BRISANO]⁵¹² i [BRISANO].⁵¹³ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima⁵¹⁴ [BRISANO].⁵¹⁵

189. Iz propratnog materijala se može zaključiti da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵¹⁶

(xvii) [BRISANO]

190. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK uhapsili [BRISANO] i zatvorili ga na raznim lokacijama, [BRISANO],⁵¹⁷ [BRISANO],⁵¹⁸ [BRISANO]⁵¹⁹ [BRISANO], sve u opštini Glogovac.⁵²⁰ [BRISANO].⁵²¹

191. Sudeći po propratnom materijalu, [BRISANO] nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga [BRISANO] lišiti [BRISANO] slobode. Valja primetiti [BRISANO].⁵²² [BRISANO] zatvoren na osnovu toga što je [BRISANO] etničke pripadnosti.⁵²³

⁵¹² [BRISANO].

⁵¹³ [BRISANO].

⁵¹⁴ [BRISANO].

⁵¹⁵ [BRISANO].

⁵¹⁶ [BRISANO].

⁵¹⁷ [BRISANO].

⁵¹⁸ [BRISANO].

⁵¹⁹ [BRISANO].

⁵²⁰ [BRISANO].

⁵²¹ [BRISANO].

⁵²² [BRISANO].

⁵²³ [BRISANO].

192. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem je [BRISANO] podvrgavan⁵²⁴ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestili [BRISANO] o razlozima [BRISANO] niti su [BRISANO] u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili [BRISANO] dali priliku da ospori [BRISANO].⁵²⁵

(xviii) [BRISANO]

193. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje tri lica i zatvorili ih na raznim mestima u [BRISANO] i okolini, opština Priština.⁵²⁶ Zatvorenici su držani vezani, pod oružanom stražom.⁵²⁷

194. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO]⁵²⁸ i [BRISANO].⁵²⁹ [BRISANO]⁵³⁰ [BRISANO].⁵³¹

195. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁵³² navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵³³

⁵²⁴ Vidi dole stavovi 297-300 (tačke 4-5).

⁵²⁵ [BRISANO].

⁵²⁶ [BRISANO].

⁵²⁷ [BRISANO].

⁵²⁸ [BRISANO].

⁵²⁹ [BRISANO].

⁵³⁰ [BRISANO].

⁵³¹ [BRISANO].

⁵³² Vidi dole stavovi 301-304 (tačke 4-5).

⁵³³ [BRISANO].

(xix) [BRISANO]

196. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje devet lica i zatvorili ih u [BRISANO] objektima OVK u [BRISANO], opština Vitina/Viti.⁵³⁴ Zatvorenici su držani [BRISANO], pod stražom, a nekim su pokrili glavu.⁵³⁵

197. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenima bili [BRISANO],⁵³⁶ [BRISANO]⁵³⁷ i [BRISANO].⁵³⁸ Zatvarani su na osnovu toga što su navodno bili upoznati s [BRISANO],⁵³⁹ [BRISANO]⁵⁴⁰ [BRISANO].⁵⁴¹

198. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁵⁴² – [BRISANO]⁵⁴³ [BRISANO]⁵⁴⁴ – navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁴⁵

⁵³⁴ [BRISANO].

⁵³⁵ [BRISANO].

⁵³⁶ [BRISANO].

⁵³⁷ [BRISANO].

⁵³⁸ [BRISANO].

⁵³⁹ [BRISANO].

⁵⁴⁰ [BRISANO].

⁵⁴¹ [BRISANO].

⁵⁴² Vidi dole stavovi 305-308 (tačke 4-5).

⁵⁴³ [BRISANO].

⁵⁴⁴ [BRISANO].

⁵⁴⁵ [BRISANO].

(xx)[BRISANO], Prizren

199. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od 15. do 23. juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje osam lica i zatvorili ih u [BRISANO]⁵⁴⁶ pod stražom naoružanih pripadnika OVK,⁵⁴⁷ u prizrenskom naselju [BRISANO], u opštini Prizren.⁵⁴⁸ [BRISANO].⁵⁴⁹

200. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenici bile [BRISANO],⁵⁵⁰ [BRISANO],⁵⁵¹ [BRISANO]⁵⁵² i [BRISANO].⁵⁵³ Zatvarani su na osnovu toga što su Srbi,⁵⁵⁴ [BRISANO]⁵⁵⁵ i/ili [BRISANO].⁵⁵⁶

201. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani,⁵⁵⁷ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁵⁸

⁵⁴⁶ [BRISANO].

⁵⁴⁷ [BRISANO].

⁵⁴⁸ [BRISANO].

⁵⁴⁹ [BRISANO].

⁵⁵⁰ [BRISANO].

⁵⁵¹ [BRISANO].

⁵⁵² [BRISANO].

⁵⁵³ [BRISANO].

⁵⁵⁴ [BRISANO].

⁵⁵⁵ [BRISANO].

⁵⁵⁶ [BRISANO]; 060650-TR-ET Part 3, str. 27.

⁵⁵⁷ Vidi dole stavovi 309-312 (tačke 4-5).

⁵⁵⁸ [BRISANO].

(xxi) *Bivša zgrada MUP-a, Prizren*

202. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno od 16. do 18. juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje 15 lica i zatvorili ih u bivšoj zgradi MUP-a Prizren, u opštini Prizren.⁵⁵⁹ Nekoliko zatvorenika bilo je lisicama vezano [BRISANO].⁵⁶⁰ [BRISANO].⁵⁶¹
203. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenima bili [BRISANO],⁵⁶² [BRISANO]⁵⁶³ [BRISANO],⁵⁶⁴ [BRISANO]⁵⁶⁵ [BRISANO]. Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,⁵⁶⁶ zbog toga što su [BRISANO],⁵⁶⁷ [BRISANO],⁵⁶⁸ [BRISANO]⁵⁶⁹ [BRISANO].⁵⁷⁰
204. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁵⁷¹ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁷²

⁵⁵⁹ [BRISANO].

⁵⁶⁰ [BRISANO].

⁵⁶¹ [BRISANO].

⁵⁶² [BRISANO].

⁵⁶³ [BRISANO].

⁵⁶⁴ [BRISANO].

⁵⁶⁵ [BRISANO].

⁵⁶⁶ [BRISANO].

⁵⁶⁷ [BRISANO].

⁵⁶⁸ [BRISANO].

⁵⁶⁹ [BRISANO].

⁵⁷⁰ [BRISANO].

⁵⁷¹ Vidi dole stavovi 313-316 (tačke 4-5).

⁵⁷² [BRISANO].

(xxii) [BRISANO], Prizren

205. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno od 16. do 19. juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje dva lica i zatvorili ih u [BRISANO], opština Prizren.⁵⁷³ Zatvorenici su bili vezani liscama i držani su u zaključanoj prostoriji.⁵⁷⁴ [BRISANO].⁵⁷⁵

206. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. [BRISANO]⁵⁷⁶ [BRISANO].⁵⁷⁷ Zatvarani su na osnovu neodređenih optužbi o špijunskim aktivnostima,⁵⁷⁸ [BRISANO]⁵⁷⁹ [BRISANO]⁵⁸⁰ [BRISANO].⁵⁸¹

207. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁵⁸² navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁸³

(xxiii) [BRISANO], Prizren

208. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, 26. juna 1999. ili približno tog datuma, pripadnici OVK lišili slobode

⁵⁷³ [BRISANO].

⁵⁷⁴ [BRISANO].

⁵⁷⁵ [BRISANO].

⁵⁷⁶ [BRISANO].

⁵⁷⁷ [BRISANO].

⁵⁷⁸ [BRISANO].

⁵⁷⁹ [BRISANO].

⁵⁸⁰ [BRISANO].

⁵⁸¹ [BRISANO].

⁵⁸² Vidi dole stavovi 317-320 (tačke 4-5).

⁵⁸³ [BRISANO].

najmanje tri lica i zatvorili ih u [BRISANO] Prizrenu, u opštini Prizren.⁵⁸⁴
[BRISANO].⁵⁸⁵

209. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO],⁵⁸⁶ [BRISANO]⁵⁸⁷ i [BRISANO].⁵⁸⁸ Zatvarani su na osnovu toga što su [BRISANO]⁵⁸⁹ i/ili [BRISANO].⁵⁹⁰

210. Propratni materijal ukazuje na to da zatvorenici nisu obaveštavani o razlozima hapšenja i zatvaranja niti im je u vezi s tim pokazana ikakva dokumentacija ili im data prilika da ospore zakonitost zatvaranja.⁵⁹¹

(xxiv) Uroševac

211. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje jedno lice i zatvorili ga u Uroševcu ili okolini, u opštini Uroševac.⁵⁹² Zatvorenik je držan vezan pod stražom u zaključanoj prostoriji.⁵⁹³

212. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tog lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ga slobode. Valja primetiti da

⁵⁸⁴ [BRISANO].

⁵⁸⁵ [BRISANO].

⁵⁸⁶ [BRISANO].

⁵⁸⁷ [BRISANO].

⁵⁸⁸ [BRISANO].

⁵⁸⁹ [BRISANO].

⁵⁹⁰ [BRISANO].

⁵⁹¹ [BRISANO].

⁵⁹² [BRISANO].

⁵⁹³ [BRISANO].

je to lice bilo zatvoreno na osnovu toga što je Srbin⁵⁹⁴ i zato što je navodno izvršio krivična dela.⁵⁹⁵

213. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem je zatvorenik podvrgnut,⁵⁹⁶ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestili zatvorenika o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su mu u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili mu dali priliku da ospori zakonitost zatvaranja.⁵⁹⁷

(xxv) [BRISANO]

214. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu [BRISANO], pripadnici OVK lišili slobode [BRISANO] i zatvorili ih u jednoj kući u [BRISANO], opština Uroševac.⁵⁹⁸ [BRISANO].⁵⁹⁹

215. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da je među zatvorenicima bio [BRISANO].⁶⁰⁰ Zatvarani su [BRISANO] ⁶⁰¹ [BRISANO].⁶⁰²

216. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁶⁰³ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali

⁵⁹⁴ [BRISANO].

⁵⁹⁵ [BRISANO].

⁵⁹⁶ Vidi dole stavovi 328-331 (tačke 4-5).

⁵⁹⁷ [BRISANO].

⁵⁹⁸ [BRISANO].

⁵⁹⁹ [BRISANO].

⁶⁰⁰ [BRISANO].

⁶⁰¹ [BRISANO].

⁶⁰² [BRISANO].

⁶⁰³ Vidi dole stavovi 332-335 (tačke 4-5).

ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁶⁰⁴
[BRISANO].⁶⁰⁵ [BRISANO].⁶⁰⁶

(xxvi) Bivša škola/dom učenika, Gnjilane

217. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, krajem juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje tri lica i zatvorili ih u štabu OVK u bivšoj školi/domu učenika u Gnjilanu, u opštini Gnjilane/Gjilan.⁶⁰⁷

218. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su među zatvorenicima bili [BRISANO].⁶⁰⁸ Zatvarani su na osnovu toga što su [BRISANO],⁶⁰⁹ zato što su navodno vršili krivična dela nad kosovskim Albancima⁶¹⁰ i zato što [BRISANO].⁶¹¹

219. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁶¹² navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁶¹³

⁶⁰⁴ [BRISANO].

⁶⁰⁵ [BRISANO].

⁶⁰⁶ [BRISANO].

⁶⁰⁷ [BRISANO].

⁶⁰⁸ [BRISANO].

⁶⁰⁹ [BRISANO].

⁶¹⁰ [BRISANO].

⁶¹¹ [BRISANO].

⁶¹² Vidi dole stavovi 336-339 (tačke 4-5).

⁶¹³ [BRISANO].

(xxvii) Bivša policijska stanica, Suva Reka

220. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, krajem juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje jedno lice i zatvorili ga u bivšoj policijskoj stanici u Suvoj Reci, u opštini Suva Reka, [BRISANO],⁶¹⁴ [BRISANO].⁶¹⁵ Zatvorenik je bio zatvoren približno jedanaest dana,⁶¹⁶ [BRISANO].⁶¹⁷

221. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tog lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ga slobode. [BRISANO].⁶¹⁸ [BRISANO].⁶¹⁹

222. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem je zatvorenik podvrgavan⁶²⁰ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestili [BRISANO] o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su [BRISANO] u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili [BRISANO] dali priliku da ospori zakonitost zatvaranja.⁶²¹

(xxviii) Novo Brdo

223. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, krajem juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje četiri lica i

⁶¹⁴ [BRISANO].

⁶¹⁵ [BRISANO].

⁶¹⁶ [BRISANO].

⁶¹⁷ [BRISANO].

⁶¹⁸ [BRISANO].

⁶¹⁹ [BRISANO].

⁶²⁰ Vidi dole stavovi 340-343 (tačke 4-5).

⁶²¹ [BRISANO].

zatvorili ih u štabu OVK [BRISANO] u Novom Brdu, u opštini Novo Brdo/Novobërdë.⁶²²

224. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tih lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti ih slobode. Valja primetiti da su zatvarani na osnovu toga što su Srbi.⁶²³

225. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem su zatvorenici podvrgavani⁶²⁴ ukazuju na to da pripadnici OVK nisu obaveštavali te zatvorenike o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su im u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili im dali priliku da ospore zakonitost zatvaranja.⁶²⁵

(xxix) Bivša policijska stanica, Orahovac

226. Sudija za prethodni postupak smatra da Specijalizovano tužilaštvo nije predočilo dovoljno propratnog materijala da bi se ustanovila dobro utemeljena sumnja da su, pred kraj juna 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje jedno lice i zatvorili ga bivšoj policijskoj stanici u Orahovcu, u opštini Orahovac. Konkretno, propratni materijal u vezi s incidentima u Orahovcu tokom druge polovine juna 1999.⁶²⁶ ukazuje na to da su žrtve zlostavljane u sopstvenim kućama ili nedaleko od njih i da su ih pripadnici OVK potom odveli, ali ne sadrži dalje konkretne informacije o tome da li su i gde bili zatvoreni i u kakvim uslovima i okolnostima. Shodno tome, sudija za prethodni postupak neće razmatrati te činjenice u okviru tačaka 2 i 3 revidirane optužnice.

⁶²² [BRISANO].

⁶²³ [BRISANO].

⁶²⁴ Vidi dole stavovi 344-347 (tačke 4-5).

⁶²⁵ [BRISANO].

⁶²⁶ [BRISANO].

(xxx) [BRISANO]

227. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u julu ili avgustu 1999, pripadnici OVK lišili slobode najmanje jedno lice i zatvorili ga [BRISANO] u [BRISANO], opština Priština.⁶²⁷ [BRISANO].⁶²⁸

228. Sudeći po propratnom materijalu, hapšenje i zatvaranje tog lica nije bilo opravdano ni krivičnim gonjenjem ni osnovanom sumnjom da je iz bezbednosnih razloga apsolutno neophodno lišiti [BRISANO] slobode. [BRISANO].⁶²⁹ [BRISANO].⁶³⁰

229. Okolnosti hapšenja i zatvaranja, kao i zlostavljanje kojem je zatvorenik podvrgavan⁶³¹ navode na zaključak da pripadnici OVK nisu obavestili zatvorenika o razlozima hapšenja i zatvaranja niti su mu u vezi s tim pokazali ikakvu dokumentaciju ili mu dali priliku da ospori zakonitost zatvaranja.⁶³²

(b) Subjektivna obeležja

230. U pogledu subjektivnih obeležja krivičnih dela, na umišljaj pripadnika OVK ukazuje to što su sa namerom proizvoljno hapsili i zatvarali zatvorenike na navedenim mestima, ne priznajući im ni najosnovnija zagarantovana prava. Dodatne činjenice iz propratnog materijala koje ukazuju na postojanje umišljaja pripadnika OVK su sledeće: (i) OVK je imala strategiju zatvaranja lica za koje se sumnjalo da su kolaboracionisti, a starešine OVK su donosile odluke o

⁶²⁷ [BRISANO].

⁶²⁸ [BRISANO].

⁶²⁹ [BRISANO].

⁶³⁰ [BRISANO].

⁶³¹ Vidi dole stav 415 (tačke 8-9).

⁶³² [BRISANO].

zatvaranju, odnosno puštanju na slobodu;⁶³³ (ii) pripadnici OVK su često hapsili ili saslušavali na osnovu spiskova sumnjivih lica i lica za koja se sumnjalo da su kolaboracionisti;⁶³⁴ (iii) pripadnici OVK su vređali zatvorenike zbog njihovih političkih opredeljenja, nacionalnosti ili razloga iz kojih su uhapšeni, zatvoreni i kažnjeni;⁶³⁵ (iv) [BRISANO];⁶³⁶ (v) zatvorenici su iznenada puštani na slobodu ili prebacivani samo zato što su se srpske snage⁶³⁷ [BRISANO] ⁶³⁸ približili nekom konkretnom zatvoreničkom objektu; (vi) zatvorenicima su pretili smrću ukoliko otkriju šta im se desilo⁶³⁹ ili su od njih tražili da potpišu da se obavezuju da neće otkriti šta su videli ili čuli dok su bili zatvoreni,⁶⁴⁰ ili da potvrđuju da se prema njima dobro postupalo;⁶⁴¹ i (vii) OVK nije imala pravi sudski sistem koji bi sprovodio istrage i donosio odluke, već ih je donosilo rukovodstvo štabova⁶⁴² ili starešine zadužene za zatvoreničke objekte.⁶⁴³

(c) Zaključak

231. Ispitavši propratni materijal kao celinu u vezi s pomenutim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da su u pomenutim zatvoreničkim objektima širom Kosova i na severu Albanije, u periodu najkasnije od aprila 1998. pa približno do avgusta 1999. nad najmanje 392 lica izvršena krivična dela zatvaranja, kao zločin protiv čovečnosti prema

⁶³³ [BRISANO].

⁶³⁴ [BRISANO].

⁶³⁵ [BRISANO].

⁶³⁶ [BRISANO].

⁶³⁷ [BRISANO].

⁶³⁸ [BRISANO].

⁶³⁹ [BRISANO].

⁶⁴⁰ [BRISANO].

⁶⁴¹ [BRISANO].

⁶⁴² [BRISANO].

⁶⁴³ [BRISANO].

članu 13(1)(e) Zakona, i proizvoljnog lišavanja slobode, kao ratni zločin prema članu 14(1)(c) Zakona.

2. Tačke 4 i 5: drugi nehumani postupci i surovo postupanje

232. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo navodi da su tokom inkriminisanog perioda nad licima koja su lišena slobode, odnosno zatvarana na dole opisanim mestima izvršeni drugi nehumani postupci, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(j) Zakona, i surovo postupanje, kao ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona.⁶⁴⁴

(a) Objektivna obeležja

(i) *Likovac*

233. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od aprila 1998. do januara 1999, pripadnici OVK naneli teške psihičke i fizičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su uhapšena i/ili bila zatvorena u bivšoj policijskoj stanici u kojoj je bio smešten štab OVK, kao i na raznim drugim mestima u Likovcu i okolini, opština Srbica.

234. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva na pomenutim mestima. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁶⁴⁵ kao i u nedovoljnoj količini hrane,⁶⁴⁶ vode,⁶⁴⁷ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,⁶⁴⁸ uslovima za spavanje⁶⁴⁹ i zdravstvenoj nezi.⁶⁵⁰

⁶⁴⁴ Revidirana optužnica, stavovi 95-135, 174 [68].

⁶⁴⁵ Vidi gore stavovi 139-141 (tačke 2-3).

⁶⁴⁶ [BRISANO].

⁶⁴⁷ [BRISANO].

⁶⁴⁸ [BRISANO].

⁶⁴⁹ [BRISANO].

⁶⁵⁰ [BRISANO].

235. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički.

Konkretno:

- Dana [BRISANO] 1998, pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO].⁶⁵¹ [BRISANO] ⁶⁵² [BRISANO].⁶⁵³ [BRISANO],⁶⁵⁴ [BRISANO],⁶⁵⁵ [BRISANO].⁶⁵⁶ [BRISANO], pripadnici OVK, [BRISANO],⁶⁵⁷ odveli [BRISANO] u [BRISANO] štaba OVK u Likovcu.⁶⁵⁸ [BRISANO] su svirepo pretukli;⁶⁵⁹ [BRISANO] su nekoliko puta udarili.⁶⁶⁰ [BRISANO].⁶⁶¹ [BRISANO].⁶⁶² [BRISANO] kasnije pronađeno je telo [BRISANO], na kome se videlo da je bio pretučen.⁶⁶³
- Krajem [BRISANO] 1998,⁶⁶⁴ [BRISANO] bio je zatvoren u [BRISANO] u Likovcu,⁶⁶⁵ gde su [BRISANO] tukli, koristeći, između ostalog, [BRISANO] ⁶⁶⁶ i bejzbol palice,⁶⁶⁷ pripadnici OVK,⁶⁶⁸ [BRISANO].⁶⁶⁹ [BRISANO] su bar

⁶⁵¹ [BRISANO].

⁶⁵² [BRISANO].

⁶⁵³ [BRISANO].

⁶⁵⁴ [BRISANO].

⁶⁵⁵ [BRISANO].

⁶⁵⁶ [BRISANO].

⁶⁵⁷ [BRISANO].

⁶⁵⁸ [BRISANO].

⁶⁵⁹ [BRISANO].

⁶⁶⁰ [BRISANO].

⁶⁶¹ [BRISANO].

⁶⁶² [BRISANO].

⁶⁶³ [BRISANO].

⁶⁶⁴ [BRISANO].

⁶⁶⁵ [BRISANO].

⁶⁶⁶ [BRISANO].

⁶⁶⁷ [BRISANO].

⁶⁶⁸ [BRISANO].

⁶⁶⁹ [BRISANO].

jednom [BRISANO] ⁶⁷⁰ [BRISANO].⁶⁷¹ [BRISANO]puštanja na slobodu, pripadnici OVK su [BRISANO].⁶⁷²

- Dana [BRISANO] 1998,⁶⁷³ dok je bio zatvoren u štabu OVK u Likovcu,⁶⁷⁴ [BRISANO] je držan ruku vezanih [BRISANO].⁶⁷⁵ U klozet je mogao da ide samo [BRISANO], ruku i dalje vezanih [BRISANO].⁶⁷⁶
- Dana [BRISANO] 1998,⁶⁷⁷ pripadnici OVK [BRISANO] i [BRISANO] uhapsili su i tukli [BRISANO] u štabu OVK u Likovcu, [BRISANO] jauču od bolova.⁶⁷⁸
- Dana [BRISANO] 1998,⁶⁷⁹ dok su [BRISANO] držali zatvorene [BRISANO], naoružani pripadnici OVK, [BRISANO] su tukli [BRISANO] među kojima [BRISANO].⁶⁸⁰ [BRISANO] su pretili da će ga ubiti.⁶⁸¹ [BRISANO].⁶⁸² [BRISANO] su ih prebacili u štab OVK u Likovcu, gde su ih ponovo tukli, čemu je ponekad prisustvovao [BRISANO].⁶⁸³ [BRISANO], imao vidljive povrede od premlaćivanja.⁶⁸⁴
- [BRISANO] 1998., dok je bio zatvoren [BRISANO] u štabu OVK u Likovcu,⁶⁸⁵ [BRISANO] su često odvodili, tukli ga i potom dovlačili nazad u tu

⁶⁷⁰ [BRISANO].

⁶⁷¹ [BRISANO].

⁶⁷² [BRISANO].

⁶⁷³ [BRISANO].

⁶⁷⁴ [BRISANO].

⁶⁷⁵ [BRISANO].

⁶⁷⁶ [BRISANO].

⁶⁷⁷ [BRISANO].

⁶⁷⁸ [BRISANO].

⁶⁷⁹ [BRISANO].

⁶⁸⁰ [BRISANO].

⁶⁸¹ [BRISANO].

⁶⁸² [BRISANO].

⁶⁸³ [BRISANO].

⁶⁸⁴ [BRISANO].

⁶⁸⁵ [BRISANO].

prostoriju, a ponekad bi ga pri povratku šutirali, [BRISANO].⁶⁸⁶
[BRISANO].⁶⁸⁷

- U periodu [BRISANO] 1998,⁶⁸⁸ dok je bio zatvoren u štabu OVK u Likovcu,⁶⁸⁹ pripadnici OVK su često tukli [BRISANO], [BRISANO].⁶⁹⁰ Među tim pripadnicima OVK bili su [BRISANO].⁶⁹¹ [BRISANO] su nekoliko puta pretili [BRISANO],⁶⁹² [BRISANO].⁶⁹³ [BRISANO] je video kako neki od pomenutih pripadnika OVK tuku [BRISANO] koji je takođe držan u štabu OVK u Likovcu.⁶⁹⁴ [BRISANO],⁶⁹⁵ [BRISANO].⁶⁹⁶ [BRISANO].⁶⁹⁷
- [BRISANO] 1998, [BRISANO],⁶⁹⁸ [BRISANO] je doveden u štab OVK u Likovcu, gde je [BRISANO] video da su pripadnici OVK vezali i tukli veliki broj lica.⁶⁹⁹
- [BRISANO] 1999,⁷⁰⁰ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO],⁷⁰¹ i odvezli ga u [BRISANO] Likovca.⁷⁰² [BRISANO] su svirepo tukli dok je bio zatvoren.⁷⁰³

236. U pogledu težine nanete štete ili povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih

⁶⁸⁶ [BRISANO].

⁶⁸⁷ [BRISANO].

⁶⁸⁸ [BRISANO].

⁶⁸⁹ [BRISANO].

⁶⁹⁰ [BRISANO].

⁶⁹¹ [BRISANO].

⁶⁹² [BRISANO].

⁶⁹³ [BRISANO].

⁶⁹⁴ [BRISANO].

⁶⁹⁵ [BRISANO].

⁶⁹⁶ [BRISANO].

⁶⁹⁷ [BRISANO].

⁶⁹⁸ [BRISANO].

⁶⁹⁹ [BRISANO].

⁷⁰⁰ [BRISANO].

⁷⁰¹ [BRISANO].

⁷⁰² [BRISANO].

⁷⁰³ [BRISANO].

patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica, ili su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su zadobila podlive,⁷⁰⁴ krvarenja,⁷⁰⁵ nisu bila u stanju da jedu,⁷⁰⁶ izgubila su na težini,⁷⁰⁷ slomljeni su im zubi,⁷⁰⁸ gubila su svest,⁷⁰⁹ zadobili teške povrede,⁷¹⁰ prelome kostiju⁷¹¹ i imali psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁷¹² To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(ii) *Jablanica*

237. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, najkasnije od aprila pa do kraja jula 1998, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnje najmanje 11 lica, koja su bila zatvorena na imanju koje je služilo kao kasarna OVK na obodu Jablanice, opština Đakovica.⁷¹³

238. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u toj kasarni. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁷¹⁴ kao i u

⁷⁰⁴ [BRISANO].

⁷⁰⁵ [BRISANO].

⁷⁰⁶ [BRISANO].

⁷⁰⁷ [BRISANO].

⁷⁰⁸ [BRISANO].

⁷⁰⁹ [BRISANO].

⁷¹⁰ [BRISANO].

⁷¹¹ [BRISANO].

⁷¹² [BRISANO].

⁷¹³ Tabelarni prikaz A, 14.1.

⁷¹⁴ Vidi gore stavovi 142-145 (tačke 2-3).

nedovoljnoj količini hrane⁷¹⁵ i vode,⁷¹⁶ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,⁷¹⁷ uslovima za spavanje⁷¹⁸ i zdravstvenoj nezi.⁷¹⁹

239. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- U [BRISANO] 1998., dok su bili zatvoreni u kasarni OVK, [BRISANO] svirepo su prebijali pripadnici OVK,⁷²⁰ među kojima su bili [BRISANO].⁷²¹
- U [BRISANO] 1998., dok je bio zatvoren u kasarni OVK, [BRISANO] su svirepo prebijali, koristeći, između ostalog i, bejzbol palice.⁷²²
- U periodu [BRISANO] 1998.,⁷²³ dok je bio zatvoren u kasarni OVK [BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali, koristeći, između ostalog i bejzbol palice [BRISANO].⁷²⁴ Među tim pripadnicima OVK bili su [BRISANO].⁷²⁵ [BRISANO].⁷²⁶ [BRISANO].⁷²⁷
- U [BRISANO] 1998.,⁷²⁸ dok su bili zatvoreni u kasarni OVK, [BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali,⁷²⁹ koristeći, između ostalog, bejzbol

⁷¹⁵ [BRISANO].

⁷¹⁶ [BRISANO].

⁷¹⁷ [BRISANO].

⁷¹⁸ [BRISANO].

⁷¹⁹ IT-04-84bis P00082.

⁷²⁰ IT-04-84bis P00119, str. 4248-4252, 4262, 4265; [BRISANO].

⁷²¹ IT-04-84bis P00119, str. 4262; [BRISANO].

⁷²² [BRISANO].

⁷²³ [BRISANO].

⁷²⁴ [BRISANO].

⁷²⁵ [BRISANO].

⁷²⁶ [BRISANO].

⁷²⁷ [BRISANO].

⁷²⁸ [BRISANO].

⁷²⁹ [BRISANO].

palice.⁷³⁰ Među tim pripadnicima OVK bili su [BRISANO].⁷³¹ [BRISANO].⁷³²
[BRISANO].⁷³³

- Približno [BRISANO] 1998,⁷³⁴ dok su bili zatvoreni u kasarni OVK, [BRISANO] su svirepo tukli pripadnici OVK.⁷³⁵ [BRISANO].⁷³⁶

240. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica, ili su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, zatvorena lica su zadobila podlive i otekline,⁷³⁷ krvarila su ili pljuvala krv,⁷³⁸ nisu bila u stanju da piju, jedu⁷³⁹ ili hodaju,⁷⁴⁰ gubila su svest,⁷⁴¹ zadobila su prelome kostiju,⁷⁴² i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁷⁴³ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(iii) Lapušnik

241. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od kraja aprila do kraja jula 1998, pripadnici OVK

⁷³⁰ [BRISANO].

⁷³¹ [BRISANO].

⁷³² [BRISANO].

⁷³³ [BRISANO].

⁷³⁴ [BRISANO]; IT-04-84bis P00119, str. 4255.

⁷³⁵ IT-04-84bis P00119, str. 4255-4256; [BRISANO].

⁷³⁶ [BRISANO].

⁷³⁷ [BRISANO].

⁷³⁸ [BRISANO].

⁷³⁹ [BRISANO].

⁷⁴⁰ [BRISANO].

⁷⁴¹ [BRISANO].

⁷⁴² [BRISANO].

⁷⁴³ [BRISANO].

naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su bila zatvorena u zatvoru OVK na jednom imanju u Lapušniku, opština Glogovac.

242. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u pomenutom zatvoru OVK. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁷⁴⁴ kao i u neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,⁷⁴⁵ i nedostatku zdravstvene nege.⁷⁴⁶ Zatvorenici su vezivani,⁷⁴⁷ morali su da spavaju na podu štale, pokrivenom sasušenom balegom,⁷⁴⁸ i da mokre u plastično bure.⁷⁴⁹

243. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno, dok su bili zatvoreni u štali u okviru zatvora OVK,⁷⁵⁰ [BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali,⁷⁵¹ koristeći, između ostalog, palice i puške.⁷⁵² Među tim pripadnicima OVK bili su [BRISANO].⁷⁵³ [BRISANO].⁷⁵⁴ U zatvor su dolazili i pripadnici OVK koji nisu bili tamo raspoređeni i svirepo su prebijali zatvorenike.⁷⁵⁵

244. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko

⁷⁴⁴ Vidi gore stavovi 146-148 (tačke 2-3).

⁷⁴⁵ [BRISANO].

⁷⁴⁶ [BRISANO].

⁷⁴⁷ [BRISANO].

⁷⁴⁸ [BRISANO].

⁷⁴⁹ [BRISANO].

⁷⁵⁰ [BRISANO].

⁷⁵¹ [BRISANO].

⁷⁵² [BRISANO].

⁷⁵³ [BRISANO].

⁷⁵⁴ [BRISANO].

⁷⁵⁵ [BRISANO].

dostojanstvo. Konkretno zatvorena lica zadobila su podlive i otekline,⁷⁵⁶ krvarila su,⁷⁵⁷ nisu bila u stanju da jedu⁷⁵⁸ ili hodaju,⁷⁵⁹ zadobila su prelome kostiju,⁷⁶⁰ znatno su izgubila na težini,⁷⁶¹ ostala su bez vida⁷⁶² i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁷⁶³ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(iv) *Drenovac*

245. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od maja do jula 1998, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica u bivšoj školi i zgradi opštinske uprave u Drenovcu, opština Orahovac.

246. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u toj bivšoj školi. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁷⁶⁴ kao i u nedovoljnoj količini hrane,⁷⁶⁵ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima⁷⁶⁶ i uslovima za spavanje.⁷⁶⁷ Zatvorenici su držani u mračnim prostorijama, bez dnevne svetlosti.⁷⁶⁸

247. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno, dok su bili

⁷⁵⁶ [BRISANO].

⁷⁵⁷ [BRISANO].

⁷⁵⁸ [BRISANO].

⁷⁵⁹ [BRISANO].

⁷⁶⁰ [BRISANO].

⁷⁶¹ [BRISANO].

⁷⁶² [BRISANO].

⁷⁶³ [BRISANO].

⁷⁶⁴ Vidi gore stavovi 149-152 (tačke 2-3).

⁷⁶⁵ [BRISANO].

⁷⁶⁶ [BRISANO].

⁷⁶⁷ [BRISANO].

⁷⁶⁸ [BRISANO].

zatvoreni u bivšoj školi u Drenovcu,⁷⁶⁹ [BRISANO] su pripadnici OVK svirepo prebijali,⁷⁷⁰ koristeći, između ostalog, motke i bejzbol palice.⁷⁷¹ pripadnicima OVK [BRISANO],⁷⁷² [BRISANO].⁷⁷³ Pre nego što je zatvoren u bivšu školu, [BRISANO] je bio zatvoren [BRISANO], gde su ga svirepo prebijali.⁷⁷⁴ [BRISANO], dok je [BRISANO] držan [BRISANO] u [BRISANO] Drenovca, [BRISANO] je udarao jedan pripadnik OVK.⁷⁷⁵

248. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,⁷⁷⁶ krvarila su,⁷⁷⁷ slomljeni su im zubi,⁷⁷⁸ izgubila su na težini,⁷⁷⁹ nisu mogla da jedu,⁷⁸⁰ nisu bila u stanju da govore⁷⁸¹ i gubila su svest.⁷⁸² To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(v) *Mališevo*

249. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od 17. do 26. ili 27. jula 1998, pripadnici OVK

⁷⁶⁹ [BRISANO].

⁷⁷⁰ [BRISANO].

⁷⁷¹ [BRISANO].

⁷⁷² [BRISANO].

⁷⁷³ [BRISANO].

⁷⁷⁴ [BRISANO].

⁷⁷⁵ [BRISANO].

⁷⁷⁶ [BRISANO].

⁷⁷⁷ [BRISANO].

⁷⁷⁸ [BRISANO].

⁷⁷⁹ [BRISANO].

⁷⁸⁰ [BRISANO].

⁷⁸¹ [BRISANO].

⁷⁸² [BRISANO].

naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su uhapšena i/ili bila zatvorena na raznim mestima u Mališevu ili okolini, u opštini Mališevo.

250. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva na nekoliko gore navedenih mesta. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁷⁸³ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode,⁷⁸⁴ uslovima za spavanje⁷⁸⁵ i zdravstvenoj nezi.⁷⁸⁶ Trinaest zatvorenika držano je u prostoriji površine 16 kvadratnih metara, u kojoj su na prozoru bili samo mali otvori.⁷⁸⁷

251. Pored toga, propratni materijal ukazuje to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- [BRISANO] 1998,⁷⁸⁸ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO],⁷⁸⁹ tukli ih i pod pretnjom vatrenim oružjem ih odvezli ka Mališevu.⁷⁹⁰ Usput su [BRISANO] ponovo tukli [BRISANO].⁷⁹¹ [BRISANO].⁷⁹² [BRISANO] u Mališevu, gde su ih držali u podrumu i često tukli,⁷⁹³ koristeći, između ostalog, kundake pušaka.⁷⁹⁴ Na istom mestu su bili zatvoreni [BRISANO],

⁷⁸³ Vidi gore stavovi 153-155 (tačke 2-3).

⁷⁸⁴ [BRISANO].

⁷⁸⁵ [BRISANO].

⁷⁸⁶ [BRISANO].

⁷⁸⁷ [BRISANO].

⁷⁸⁸ [BRISANO].

⁷⁸⁹ [BRISANO].

⁷⁹⁰ [BRISANO].

⁷⁹¹ [BRISANO].

⁷⁹² [BRISANO].

⁷⁹³ [BRISANO].

⁷⁹⁴ [BRISANO].

koje su takođe tukli.⁷⁹⁵ Pripadnici OVK su pretili zatvorenicima da će ih još više zlostavljati [BRISANO].⁷⁹⁶

- [BRISANO] 1998,⁷⁹⁷ naoružani pripadnici OVK uhapsili su⁷⁹⁸ [BRISANO],⁷⁹⁹ a potom ih odveli u bivšu policijsku stanicu u Mališevu,⁸⁰⁰ [BRISANO].⁸⁰¹ [BRISANO], g. Krasnići je jednom došao [BRISANO].⁸⁰²
- [BRISANO] jula 1998,⁸⁰³ [BRISANO], koju su pripadnici OVK zatvorili [BRISANO],⁸⁰⁴ čula je ljude kako jauču od bolova, kao da ih neko tuče.⁸⁰⁵ [BRISANO],⁸⁰⁶ [BRISANO].⁸⁰⁷
- U julu 1998, pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] i tukli ga, između ostalog i kundakom puške.⁸⁰⁸ [BRISANO].⁸⁰⁹ [BRISANO] odvezli u bivšu policijsku stanicu u Mališevu.⁸¹⁰ [BRISANO] su tukli.⁸¹¹ [BRISANO]. Pripadnici OVK su ih sve bar po jednom tukli.⁸¹² [BRISANO] su nekoliko puta pretili [BRISANO].⁸¹³ Noću je čuo kako drugi jauču, kao da ih tuku.⁸¹⁴

252. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno

⁷⁹⁵ [BRISANO].

⁷⁹⁶ [BRISANO].

⁷⁹⁷ [BRISANO].

⁷⁹⁸ [BRISANO].

⁷⁹⁹ [BRISANO].

⁸⁰⁰ [BRISANO].

⁸⁰¹ [BRISANO].

⁸⁰² [BRISANO].

⁸⁰³ [BRISANO].

⁸⁰⁴ [BRISANO].

⁸⁰⁵ [BRISANO].

⁸⁰⁶ [BRISANO].

⁸⁰⁷ [BRISANO].

⁸⁰⁸ [BRISANO].

⁸⁰⁹ [BRISANO].

⁸¹⁰ [BRISANO].

⁸¹¹ [BRISANO].

⁸¹² [BRISANO].

⁸¹³ [BRISANO].

⁸¹⁴ [BRISANO].

telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica, ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,⁸¹⁵ krvarila su,⁸¹⁶ gubila su svest,⁸¹⁷ zadobila su prelome kostiju⁸¹⁸ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁸¹⁹ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(vi) [BRISANO]

253. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, [BRISANO] 1998. ili približno u to vreme,⁸²⁰ pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju trima licima koja su bila zatvorena u [BRISANO], opština Prizren.

254. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u [BRISANO]. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁸²¹ kao i u neadekvatnim sanitarnim uslovima.⁸²² Zatvorenici su držani u [BRISANO].⁸²³

255. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK fizički zlostavljali ta tri zatvorenika. Konkretno, dok su bili zatvoreni u [BRISANO],⁸²⁴ [BRISANO] su tukli,⁸²⁵ koristeći, između ostalog, kundake pušaka.⁸²⁶

⁸¹⁵ [BRISANO].

⁸¹⁶ [BRISANO].

⁸¹⁷ [BRISANO].

⁸¹⁸ [BRISANO].

⁸¹⁹ [BRISANO].

⁸²⁰ [BRISANO].

⁸²¹ Vidi gore stavovi 156-158 (tačke 2-3).

⁸²² [BRISANO].

⁸²³ [BRISANO].

⁸²⁴ [BRISANO].

⁸²⁵ [BRISANO].

⁸²⁶ [BRISANO].

256. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele su do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,⁸²⁷ [BRISANO],⁸²⁸ nisu bila u stanju da govore,⁸²⁹ gubila su svest,⁸³⁰ zadobila su poremećaj pamćenja⁸³¹ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁸³² To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(vii) Bare i Bajgora

257. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, od avgusta do sredine septembra 1998, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica uhapšenih i/ili zatvorenih u zatvoreničkim objektima OVK u Barama i Bajgori, u opštini Podujevo.

258. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u pomenutim zatvoreničkim objektima OVK. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁸³³ kao i u neadekvatnom smeštaju,⁸³⁴

⁸²⁷ [BRISANO].

⁸²⁸ [BRISANO].

⁸²⁹ [BRISANO].

⁸³⁰ [BRISANO].

⁸³¹ [BRISANO].

⁸³² [BRISANO].

⁸³³ Vidi gore stavovi 159-161 (tačke 2-3).

⁸³⁴ [BRISANO].

nedovoljnoj količini hrane,⁸³⁵ vode,⁸³⁶ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima⁸³⁷ i zdravstvenoj nezi.⁸³⁸

259. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- U avgustu 1998,⁸³⁹ dok su bili zatvoreni u Barama,⁸⁴⁰ [BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali,⁸⁴¹ između ostalog, pendrecima, motkama i kundacima pušaka.⁸⁴² Među tim pripadnicima OVK [BRISANO].⁸⁴³ [BRISANO] zatvorenika rekli su [BRISANO] da je [BRISANO] i njih tukao.⁸⁴⁴ [BRISANO].⁸⁴⁵ Pripadnici OVK, [BRISANO],⁸⁴⁶ pretili su [BRISANO] da će ga ubiti.⁸⁴⁷
- [BRISANO] 1998,⁸⁴⁸ dok je bio zatvoren u Bajgori, [BRISANO]⁸⁴⁹ Pored toga, bio je prisutan [BRISANO].⁸⁵⁰

260. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak

⁸³⁵ [BRISANO].

⁸³⁶ [BRISANO].

⁸³⁷ [BRISANO].

⁸³⁸ [BRISANO].

⁸³⁹ [BRISANO].

⁸⁴⁰ [BRISANO].

⁸⁴¹ [BRISANO].

⁸⁴² [BRISANO].

⁸⁴³ [BRISANO].

⁸⁴⁴ [BRISANO].

⁸⁴⁵ [BRISANO].

⁸⁴⁶ [BRISANO].

⁸⁴⁷ [BRISANO].

⁸⁴⁸ [BRISANO].

⁸⁴⁹ [BRISANO].

⁸⁵⁰ [BRISANO].

napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su krvarila,⁸⁵¹ nisu bila u stanju da stoje ili hodaju,⁸⁵² gubila su svest,⁸⁵³ slomljeni su im zubi,⁸⁵⁴ zadobila su prelome kostiju,⁸⁵⁵ znatno su izgubila na težini,⁸⁵⁶ [BRISANO].⁸⁵⁷ [BRISANO].⁸⁵⁸ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(viii) Lapaštica i [BRISANO]

261. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od novembra 1998 do marta 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica uhapšenih i/ili zatvorenih u štali pored štaba OVK u zoni Lab i na drugim mestima u Lapaštici, opština Podujevo, kao i u [BRISANO] u [BRISANO], opština Priština.

262. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u pomenutim zatvoreničkim objektima OVK. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁸⁵⁹ kao i u nedovoljnoj količini hrane,⁸⁶⁰ vode,⁸⁶¹ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,⁸⁶² uslovima za spavanje⁸⁶³ i zdravstvenoj nezi.⁸⁶⁴ U toj štali je bilo veoma hladno, nije bilo grejanja ni svetla,

⁸⁵¹ [BRISANO].

⁸⁵² [BRISANO].

⁸⁵³ [BRISANO].

⁸⁵⁴ [BRISANO].

⁸⁵⁵ [BRISANO].

⁸⁵⁶ [BRISANO].

⁸⁵⁷ [BRISANO].

⁸⁵⁸ [BRISANO].

⁸⁵⁹ Vidi gore stavovi 162-164 (tačke 2-3).

⁸⁶⁰ [BRISANO].

⁸⁶¹ [BRISANO].

⁸⁶² [BRISANO].

⁸⁶³ [BRISANO].

⁸⁶⁴ [BRISANO].

a zidovi su bili smrznuti.⁸⁶⁵ Zatvorenici nisu smeli da razgovaraju među sobom.⁸⁶⁶

263. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- Dok su tokom perioda različitog trajanja držani u štali u Lapaštici, [BRISANO],⁸⁶⁷ [BRISANO],⁸⁶⁸ [BRISANO],⁸⁶⁹ [BRISANO],⁸⁷⁰ [BRISANO],⁸⁷¹ [BRISANO],⁸⁷² [BRISANO],⁸⁷³ [BRISANO]⁸⁷⁴ i druge su pripadnici OVK svirepo prebijali,⁸⁷⁵ koristeći, između ostalog, motke,⁸⁷⁶ drške lopata,⁸⁷⁷ lance⁸⁷⁸ i kundake pušaka.⁸⁷⁹ Među tim pripadnicima OVK bili su [BRISANO].⁸⁸⁰ Nekim zatvorenicima su davali elektrošokove,⁸⁸¹ pretili im smrću,⁸⁸² primoravali ih da obavljaju fizičke poslove dok su bili zatvoreni⁸⁸³ i primoravali ih da tuku jedan drugog.⁸⁸⁴

⁸⁶⁵ [BRISANO]. Vidi takođe gore stav 162 (tačke 2-3).

⁸⁶⁶ [BRISANO].

⁸⁶⁷ [BRISANO].

⁸⁶⁸ [BRISANO].

⁸⁶⁹ [BRISANO].

⁸⁷⁰ [BRISANO].

⁸⁷¹ [BRISANO].

⁸⁷² [BRISANO].

⁸⁷³ [BRISANO].

⁸⁷⁴ [BRISANO].

⁸⁷⁵ [BRISANO].

⁸⁷⁶ [BRISANO].

⁸⁷⁷ [BRISANO].

⁸⁷⁸ [BRISANO].

⁸⁷⁹ [BRISANO].

⁸⁸⁰ [BRISANO].

⁸⁸¹ [BRISANO].

⁸⁸² [BRISANO].

⁸⁸³ [BRISANO].

⁸⁸⁴ [BRISANO].

- [BRISANO],⁸⁸⁵ [BRISANO],⁸⁸⁶ [BRISANO].⁸⁸⁷ [BRISANO].⁸⁸⁸ [BRISANO].⁸⁸⁹
[BRISANO].⁸⁹⁰
- [BRISANO] zlostavljana su u [BRISANO] pre nego što su prebačeni u štalu u Lapaštici. Dana [BRISANO] 1998. ili približno tog datuma,⁸⁹¹ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] u njegovoj kući, [BRISANO] i odveli u jednu prostoriju u Lapaštici,⁸⁹² gde su ga svirepo pretukli,⁸⁹³ pretili mu da će ga ubiti⁸⁹⁴ [BRISANO].⁸⁹⁵ Dana [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma,⁸⁹⁶ pripadnici OVK su uhapsili [BRISANO] i silom ga odveli u [BRISANO] u [BRISANO],⁸⁹⁷ gde su ga tukli i pretili mu da će ga ubiti.⁸⁹⁸ [BRISANO].⁸⁹⁹

264. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica, ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su zadobila podlive i otekline,⁹⁰⁰ krvarila su,⁹⁰¹ zbog povreda nisu mogla da spavaju,⁹⁰² nisu bila u

⁸⁸⁵ [BRISANO].

⁸⁸⁶ [BRISANO].

⁸⁸⁷ [BRISANO].

⁸⁸⁸ [BRISANO].

⁸⁸⁹ [BRISANO].

⁸⁹⁰ [BRISANO].

⁸⁹¹ [BRISANO].

⁸⁹² [BRISANO].

⁸⁹³ [BRISANO].

⁸⁹⁴ [BRISANO].

⁸⁹⁵ [BRISANO].

⁸⁹⁶ [BRISANO].

⁸⁹⁷ [BRISANO].

⁸⁹⁸ [BRISANO].

⁸⁹⁹ [BRISANO].

⁹⁰⁰ [BRISANO].

⁹⁰¹ [BRISANO].

⁹⁰² [BRISANO].

stanju da hodaju,⁹⁰³ gubila su svest,⁹⁰⁴ zadobila su prelome kostiju,⁹⁰⁵ [BRISANO]⁹⁰⁶ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁹⁰⁷ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(ix) Zlaš

265. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u septembru 1998. i približno od 1. do 19. aprila 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnje najmanje osam lica, koja su uhapšena i/ili bila zatvorena u jednoj kući u Zlašu i u štali na imanju koje je OVK koristila kao zatvor, u Zlašu, opština Priština.

266. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva na navedenim mestima. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁹⁰⁸ neadekvatnom smeštaju,⁹⁰⁹ nedovoljnoj količini hrane,⁹¹⁰ vode,⁹¹¹ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,⁹¹² uslovima za spavanje⁹¹³ i zdravstvenoj nezi.⁹¹⁴ U štali u kojoj su držani nije bilo prozora i u nju nije dopirala dnevna

⁹⁰³ [BRISANO].

⁹⁰⁴ [BRISANO].

⁹⁰⁵ [BRISANO].

⁹⁰⁶ [BRISANO].

⁹⁰⁷ [BRISANO].

⁹⁰⁸ Vidi gore stavovi 165-167 (tačke 2-3).

⁹⁰⁹ [BRISANO].

⁹¹⁰ [BRISANO].

⁹¹¹ [BRISANO].

⁹¹² [BRISANO].

⁹¹³ [BRISANO].

⁹¹⁴ [BRISANO].

svetlost.⁹¹⁵ Bilo je hladno i zatvorenici su morali da spavaju na zemlji, u barama vode.⁹¹⁶

267. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- U [BRISANO] 1998,⁹¹⁷ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO]⁹¹⁸ i odveli ga [BRISANO] u Zlašu,⁹¹⁹ gde su ga često prebijali,⁹²⁰ [BRISANO],⁹²¹ [BRISANO].⁹²²
- U periodu od 1. do 19. aprila 1999,⁹²³ dok su bili zatvoreni u štali u zatvoru OVK u Zlašu,⁹²⁴ [BRISANO], često su svirepo premlaćivali pripadnici OVK,⁹²⁵ koristeći, između ostalog, motke i metalne šipke.⁹²⁶ Među tim pripadnicima OVK bio je Saljih Mustafa (zvani Komandant Calji).⁹²⁷ Nekim zatvorenicima su davali elektrošokove,⁹²⁸ [BRISANO]⁹²⁹ [BRISANO],⁹³⁰ mokrili po njima⁹³¹ i pretili da će ih ubiti.⁹³² Čuli su kako drugi zatvorenici

⁹¹⁵ [BRISANO].

⁹¹⁶ [BRISANO].

⁹¹⁷ [BRISANO].

⁹¹⁸ [BRISANO].

⁹¹⁹ [BRISANO].

⁹²⁰ [BRISANO].

⁹²¹ [BRISANO].

⁹²² [BRISANO].

⁹²³ [BRISANO].

⁹²⁴ [BRISANO].

⁹²⁵ [BRISANO].

⁹²⁶ [BRISANO].

⁹²⁷ [BRISANO].

⁹²⁸ [BRISANO].

⁹²⁹ [BRISANO].

⁹³⁰ [BRISANO].

⁹³¹ [BRISANO].

⁹³² [BRISANO].

jauču dok ih prebijaju.⁹³³ [BRISANO],⁹³⁴ davali mu elektrošokove,⁹³⁵ [BRISANO]⁹³⁶ i [BRISANO].⁹³⁷ [BRISANO].⁹³⁸

268. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su zadobila podlive i otekline,⁹³⁹ krvarila su,⁹⁴⁰ nisu bila u stanju da stoje ili hodaju,⁹⁴¹ gubila su svest,⁹⁴² bili su im slomljeni zubi,⁹⁴³ zadobila su prelome kostiju,⁹⁴⁴ [BRISANO],⁹⁴⁵ bila im je potrebna hirurška intervencija⁹⁴⁶ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.⁹⁴⁷ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(x) [BRISANO]

269. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno od [BRISANO] 1998, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO], koja su bila zatvorena [BRISANO].

⁹³³ [BRISANO].

⁹³⁴ [BRISANO].

⁹³⁵ [BRISANO].

⁹³⁶ [BRISANO].

⁹³⁷ [BRISANO].

⁹³⁸ [BRISANO].

⁹³⁹ [BRISANO].

⁹⁴⁰ [BRISANO].

⁹⁴¹ [BRISANO].

⁹⁴² [BRISANO].

⁹⁴³ [BRISANO].

⁹⁴⁴ [BRISANO].

⁹⁴⁵ [BRISANO].

⁹⁴⁶ [BRISANO].

⁹⁴⁷ [BRISANO].

270. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u [BRISANO]. Nehumanost tih uslova ogedala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁹⁴⁸ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode.⁹⁴⁹

271. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1998,⁹⁵⁰ pripadnici OVK zlostavljali zatvorenike, kako psihički, tako i fizički. [BRISANO],⁹⁵¹ [BRISANO] svirepo su premlaćivali pripadnici OVK,⁹⁵² [BRISANO],⁹⁵³ [BRISANO].⁹⁵⁴ [BRISANO].⁹⁵⁵ [BRISANO].⁹⁵⁶ [BRISANO].⁹⁵⁷ [BRISANO],⁹⁵⁸ [BRISANO].⁹⁵⁹ [BRISANO].⁹⁶⁰

272. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,⁹⁶¹ krvarila su,⁹⁶² zadobila su prelome kostiju⁹⁶³ [BRISANO] ⁹⁶⁴ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na

⁹⁴⁸ Vidi gore stavovi 168-171 (tačke 2-3).

⁹⁴⁹ [BRISANO].

⁹⁵⁰ [BRISANO].

⁹⁵¹ [BRISANO].

⁹⁵² [BRISANO].

⁹⁵³ [BRISANO].

⁹⁵⁴ [BRISANO].

⁹⁵⁵ [BRISANO].

⁹⁵⁶ [BRISANO].

⁹⁵⁷ [BRISANO].

⁹⁵⁸ [BRISANO].

⁹⁵⁹ [BRISANO].

⁹⁶⁰ [BRISANO].

⁹⁶¹ [BRISANO].

⁹⁶² [BRISANO].

⁹⁶³ [BRISANO].

⁹⁶⁴ [BRISANO].

slobodu.⁹⁶⁵ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xi) [BRISANO]

273. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1998, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju licima zatvorenim u [BRISANO], opština Lipljan, [BRISANO].

274. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili zatvorenike slobode bez redovnog zakonskog postupka⁹⁶⁶ [BRISANO].⁹⁶⁷

275. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali najmanje tri zatvorenika, kako fizički tako i psihički. Konkretno:

- [BRISANO],⁹⁶⁸ [BRISANO],⁹⁶⁹ [BRISANO].⁹⁷⁰ [BRISANO].⁹⁷¹ [BRISANO].⁹⁷²
- [BRISANO],⁹⁷³ [BRISANO],⁹⁷⁴ [BRISANO] su ih pripadnici OVK tukli.⁹⁷⁵

276. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teškog fizičkog bola i psihičkih povreda zatvorenika.⁹⁷⁶ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja

⁹⁶⁵ [BRISANO].

⁹⁶⁶ Vidi gore stavovi 172-174 (tačke 2-3).

⁹⁶⁷ [BRISANO].

⁹⁶⁸ [BRISANO].

⁹⁶⁹ [BRISANO].

⁹⁷⁰ [BRISANO].

⁹⁷¹ [BRISANO].

⁹⁷² [BRISANO].

⁹⁷³ [BRISANO].

⁹⁷⁴ [BRISANO].

⁹⁷⁵ [BRISANO].

⁹⁷⁶ [BRISANO].

po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xii) *Klečka*

277. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu najkasnije od novembra 1998. do juna 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su bila zatvorena u jednoj dvospratnici s podrumom i na drugim mestima u Klečki ili okolini, opština Lipljan, [BRISANO].

278. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva na pomenutim mestima. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,⁹⁷⁷ kao i neadekvatnom smeštaju,⁹⁷⁸ sanitarnim i higijenskim uslovima.⁹⁷⁹ U jednoj od prostorija u kojima su zatvorenici držani na vratima je bilo rupa od metaka, a zidovi su bili umrljani krvlju.⁹⁸⁰

279. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno:

- [BRISANO],⁹⁸¹ [BRISANO],⁹⁸² [BRISANO].⁹⁸³ [BRISANO].⁹⁸⁴ [BRISANO],⁹⁸⁵
[BRISANO],⁹⁸⁶ [BRISANO].⁹⁸⁷

⁹⁷⁷ Vidi gore stavovi 175-177 (tačke 2-3).

⁹⁷⁸ [BRISANO].

⁹⁷⁹ [BRISANO].

⁹⁸⁰ [BRISANO].

⁹⁸¹ [BRISANO].

⁹⁸² [BRISANO].

⁹⁸³ [BRISANO].

⁹⁸⁴ [BRISANO].

⁹⁸⁵ [BRISANO].

⁹⁸⁶ [BRISANO].

⁹⁸⁷ [BRISANO].

- [BRISANO],⁹⁸⁸ [BRISANO] ⁹⁸⁹ [BRISANO] su često svirepo prebijali,⁹⁹⁰ koristeći, između ostalog, štapove.⁹⁹¹ [BRISANO] prebačen u Klečku.⁹⁹²
- [BRISANO],⁹⁹³ zatvoreni [BRISANO] Klečki,⁹⁹⁴ [BRISANO] su često svirepo tukli,⁹⁹⁵ [BRISANO].⁹⁹⁶ [BRISANO].⁹⁹⁷ [BRISANO].⁹⁹⁸
- [BRISANO] 1999,⁹⁹⁹ dok su bili zatvoreni [BRISANO] kuće u Klečki,¹⁰⁰⁰ [BRISANO] su često svirepo prebijali, koristeći, između ostalog, palice.¹⁰⁰¹
- U [BRISANO] 1999,¹⁰⁰² [BRISANO] zatvoreno [BRISANO] u Klečki, [BRISANO] tukli.¹⁰⁰³ [BRISANO].¹⁰⁰⁴
- Približno [BRISANO],¹⁰⁰⁵ dok je bio zatvoren [BRISANO] u Klečki,¹⁰⁰⁶ [BRISANO] su drugi pripadnici OVK tukli [BRISANO].¹⁰⁰⁷ [BRISANO].¹⁰⁰⁸ [BRISANO].¹⁰⁰⁹

280. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno

⁹⁸⁸ [BRISANO].

⁹⁸⁹ [BRISANO].

⁹⁹⁰ [BRISANO].

⁹⁹¹ [BRISANO].

⁹⁹² [BRISANO].

⁹⁹³ [BRISANO].

⁹⁹⁴ [BRISANO].

⁹⁹⁵ [BRISANO].

⁹⁹⁶ [BRISANO].

⁹⁹⁷ [BRISANO].

⁹⁹⁸ [BRISANO].

⁹⁹⁹ IT-05-87 3D00140, str. 4 (3D00-1547); [BRISANO].

¹⁰⁰⁰ [BRISANO].

¹⁰⁰¹ [BRISANO].

¹⁰⁰² [BRISANO].

¹⁰⁰³ [BRISANO].

¹⁰⁰⁴ [BRISANO].

¹⁰⁰⁵ [BRISANO].

¹⁰⁰⁶ [BRISANO].

¹⁰⁰⁷ [BRISANO].

¹⁰⁰⁸ [BRISANO].

¹⁰⁰⁹ [BRISANO].

telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, zatvorena lica su zadobila podlive i otekline,¹⁰¹⁰ krvarila su,¹⁰¹¹ [BRISANO],¹⁰¹² nisu bila u stanju da stoje,¹⁰¹³ gubila su svest,¹⁰¹⁴ zadobila su prelome kostiju,¹⁰¹⁵ [BRISANO],¹⁰¹⁶ [BRISANO] ¹⁰¹⁷ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹⁰¹⁸ [BRISANO].¹⁰¹⁹ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xiii) [BRISANO]

281. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu [BRISANO] do [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje devet lica, koja su bila zatvorena, i prebacivana iz jednog u drugi objekat u [BRISANO], opština Kačanik, i [BRISANO], opština Uroševac.

282. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u pomenutim zatvoreničkim objektima. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹⁰²⁰ kao i u nedovoljnoj količini hrane,¹⁰²¹ vode,¹⁰²²

¹⁰¹⁰ [BRISANO].

¹⁰¹¹ [BRISANO].

¹⁰¹² [BRISANO].

¹⁰¹³ [BRISANO].

¹⁰¹⁴ [BRISANO].

¹⁰¹⁵ [BRISANO].

¹⁰¹⁶ [BRISANO].

¹⁰¹⁷ [BRISANO].

¹⁰¹⁸ [BRISANO].

¹⁰¹⁹ [BRISANO].

¹⁰²⁰ Vidi gore stavovi 178-180 (tačke 2-3).

¹⁰²¹ [BRISANO].

¹⁰²² [BRISANO].

neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima¹⁰²³ i uslovima za spavanje.¹⁰²⁴
[BRISANO].¹⁰²⁵

283. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno, dok su bili zatvoreni [BRISANO],¹⁰²⁶ [BRISANO] su često tukli,¹⁰²⁷ između ostalog i automatskim oružjem.¹⁰²⁸ [BRISANO], zatvorenica su često vezivane ruke.¹⁰²⁹ [BRISANO].¹⁰³⁰ Zatvorenici su čuli jedni druge kako jauču tokom prebijanja.¹⁰³¹

284. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su zadobila podlive i otekline,¹⁰³² [BRISANO],¹⁰³³ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹⁰³⁴ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

¹⁰²³ [BRISANO].

¹⁰²⁴ [BRISANO].

¹⁰²⁵ [BRISANO].

¹⁰²⁶ [BRISANO].

¹⁰²⁷ [BRISANO].

¹⁰²⁸ [BRISANO].

¹⁰²⁹ [BRISANO].

¹⁰³⁰ [BRISANO].

¹⁰³¹ [BRISANO].

¹⁰³² [BRISANO].

¹⁰³³ [BRISANO].

¹⁰³⁴ [BRISANO].

(xiv) Cahan, Albanija

285. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu od aprila do juna 1999,¹⁰³⁵ pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje četiri lica, zatvorenih u kasarni OVK u Cahanu, Albanija.

286. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u toj kasarni. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹⁰³⁶ kao i u nedovoljnoj količini vode,¹⁰³⁷ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,¹⁰³⁸ uslovima za spavanje¹⁰³⁹ i zdravstvenoj nezi.¹⁰⁴⁰ Zatvorenici su držani u maloj prostoriji, čiji su zidovi bili umrljani krvlju,¹⁰⁴¹ koja je prokišnjavala i u koju je ulazio smrad iz obližnjeg klozeta.¹⁰⁴²

287. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno, dok su bili zatvoreni u kasarni OVK u Cahanu [BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali, između ostalog, motkama,¹⁰⁴³ pendrecima,¹⁰⁴⁴ bičem ili prutom¹⁰⁴⁵ i gvozdenom šipkom.¹⁰⁴⁶ Među tim pripadnicima OVK [BRISANO].¹⁰⁴⁷ [BRISANO].¹⁰⁴⁸ Uz to, zatvorenicima su pretili da će ih ubiti.¹⁰⁴⁹

¹⁰³⁵[BRISANO].

¹⁰³⁶ Vidi gore stavovi 181-183 (tačke 2-3).

¹⁰³⁷ [BRISANO].

¹⁰³⁸ [BRISANO].

¹⁰³⁹ [BRISANO].

¹⁰⁴⁰ [BRISANO].

¹⁰⁴¹ [BRISANO].

¹⁰⁴² [BRISANO].

¹⁰⁴³ [BRISANO].

¹⁰⁴⁴ [BRISANO].

¹⁰⁴⁵ [BRISANO].

¹⁰⁴⁶ [BRISANO].

¹⁰⁴⁷ [BRISANO].

¹⁰⁴⁸ [BRISANO].

¹⁰⁴⁹ [BRISANO].

288. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno zatvorena lica su zadobila podlive i otekline,¹⁰⁵⁰ imala su ožiljke,¹⁰⁵¹ krvarila su,¹⁰⁵² nisu mogla da se kreću¹⁰⁵³ i gubila su svest.¹⁰⁵⁴ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xv) Kukeš, Albanija

289. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u maju i junu 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su bila zatvorena u fabrici metala u Kukešu, u Albaniji.

290. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u toj fabrici metala. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹⁰⁵⁵ kao i u nedovoljnoj količini hrane,¹⁰⁵⁶ vode,¹⁰⁵⁷ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima,¹⁰⁵⁸ uslovima za spavanje¹⁰⁵⁹ i zdravstvenoj nezi.¹⁰⁶⁰

¹⁰⁵⁰ [BRISANO].

¹⁰⁵¹ [BRISANO].

¹⁰⁵² [BRISANO].

¹⁰⁵³ [BRISANO].

¹⁰⁵⁴ [BRISANO].

¹⁰⁵⁵ Vidi gore stavovi 184-186 (tačke 2-3).

¹⁰⁵⁶ [BRISANO].

¹⁰⁵⁷ [BRISANO].

¹⁰⁵⁸ [BRISANO].

¹⁰⁵⁹ [BRISANO].

¹⁰⁶⁰ [BRISANO].

Zatvorenici su spavali na cementiranom podu,¹⁰⁶¹ u jednoj prostoriji nije bilo dnevne svetlosti, a svud po podu su bile razbacane boce s mokraćom.¹⁰⁶²

291. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK, među kojima su bili [BRISANO], Sabit Geci, [BRISANO], i [BRISANO],¹⁰⁶³ redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. Konkretno, [BRISANO] često su svirepo tukli,¹⁰⁶⁴ između ostalog, gumenim palicama,¹⁰⁶⁵ bejzbol palicama,¹⁰⁶⁶ gvozdanim ili metalnim šipkama,¹⁰⁶⁷ kao i kundacima pušaka, [BRISANO] i noževima.¹⁰⁶⁸ [BRISANO].¹⁰⁶⁹ [BRISANO],¹⁰⁷⁰ [BRISANO],¹⁰⁷¹ [BRISANO].¹⁰⁷² Pripadnici OVK su iz neposredne blizine pucali u zatvorenike i ranili [BRISANO].¹⁰⁷³ Jedan pripadnik OVK je maltretirao zatvorenike kad bi išli u klozet, pokušavajući da ih bode.¹⁰⁷⁴ Zatvorenicima su pretili i smrću i teškim telesnim povredama.¹⁰⁷⁵ Neki zatvorenici su morali da obavljaju fizičke poslove dok su bili zatvoreni.¹⁰⁷⁶ [BRISANO].¹⁰⁷⁷

292. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko

¹⁰⁶¹ [BRISANO].

¹⁰⁶² [BRISANO].

¹⁰⁶³ [BRISANO].

¹⁰⁶⁴ [BRISANO].

¹⁰⁶⁵ [BRISANO].

¹⁰⁶⁶ [BRISANO].

¹⁰⁶⁷ [BRISANO].

¹⁰⁶⁸ [BRISANO].

¹⁰⁶⁹ [BRISANO].

¹⁰⁷⁰ [BRISANO].

¹⁰⁷¹ [BRISANO]

¹⁰⁷² [BRISANO].

¹⁰⁷³ [BRISANO].

¹⁰⁷⁴ [BRISANO].

¹⁰⁷⁵ [BRISANO].

¹⁰⁷⁶ [BRISANO].

¹⁰⁷⁷ [BRISANO].

dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,¹⁰⁷⁸ gubila su svest¹⁰⁷⁹ i kontrolu nad fiziološkim funkcijama,¹⁰⁸⁰ privremeno im je bio oštećen vid,¹⁰⁸¹ oguljena im je koža,¹⁰⁸² zadobila su prelome kostiju,¹⁰⁸³ znatno su izgubila na težini,¹⁰⁸⁴ zadobila su teške povrede,¹⁰⁸⁵ bila su oblivena krvlju,¹⁰⁸⁶ ponižavana su¹⁰⁸⁷ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹⁰⁸⁸ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xvi) [BRISANO]

293. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju izvesnom broju lica koja su bila zatvorena u [BRISANO], opština Mališevo, i u [BRISANO] [BRISANO], opština Suva Reka, [BRISANO].

294. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva na pomenutim mestima. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹⁰⁸⁹

¹⁰⁷⁸ [BRISANO].

¹⁰⁷⁹ [BRISANO].

¹⁰⁸⁰ [BRISANO].

¹⁰⁸¹ [BRISANO].

¹⁰⁸² [BRISANO].

¹⁰⁸³ [BRISANO];

¹⁰⁸⁴ [BRISANO].

¹⁰⁸⁵ [BRISANO].

¹⁰⁸⁶ [BRISANO].

¹⁰⁸⁷ [BRISANO].

¹⁰⁸⁸ [BRISANO].

¹⁰⁸⁹ Vidi gore stavovi 187-189 (tačke 2-3).

kao i u nedovoljnoj količini hrane,¹⁰⁹⁰ vode,¹⁰⁹¹ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima¹⁰⁹² i zdravstvenoj nezi.¹⁰⁹³ U [BRISANO], [BRISANO] zatvorenika držana [BRISANO].¹⁰⁹⁴

295. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. [BRISANO],¹⁰⁹⁵ [BRISANO],¹⁰⁹⁶ [BRISANO].¹⁰⁹⁷ [BRISANO].¹⁰⁹⁸ [BRISANO].¹⁰⁹⁹ [BRISANO],¹¹⁰⁰ [BRISANO].¹¹⁰¹ [BRISANO],¹¹⁰² [BRISANO].¹¹⁰³

296. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline i krvarila su usled povreda.¹¹⁰⁴ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xvii) [BRISANO]

297. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999,¹¹⁰⁵ pripadnici OVK naneli teške

¹⁰⁹⁰ [BRISANO].

¹⁰⁹¹ [BRISANO].

¹⁰⁹² [BRISANO].

¹⁰⁹³ [BRISANO].

¹⁰⁹⁴ [BRISANO].

¹⁰⁹⁵ [BRISANO].

¹⁰⁹⁶ [BRISANO].

¹⁰⁹⁷ [BRISANO].

¹⁰⁹⁸ [BRISANO].

¹⁰⁹⁹ [BRISANO].

¹¹⁰⁰ [BRISANO].

¹¹⁰¹ [BRISANO].

¹¹⁰² [BRISANO].

¹¹⁰³ [BRISANO].

¹¹⁰⁴ [BRISANO].

¹¹⁰⁵ [BRISANO].

fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] na [BRISANO], opština Glogovac.

298. Prpratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK na [BRISANO] uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹¹⁰⁶ kao i neadekvatnom smeštaju,¹¹⁰⁷ nedovoljnoj količini hrane¹¹⁰⁸ i neadekvatnoj zdravstvenoj nezi.¹¹⁰⁹ [BRISANO].¹¹¹⁰

299. Pored toga, prpratni materijal ukazuje na to da su [BRISANO],¹¹¹¹ pripadnici OVK često svirepo tukli udarajući [BRISANO], između ostalog, kundacima pušaka i motkama.¹¹¹² [BRISANO].¹¹¹³ [BRISANO] u više navrata pretili da će [BRISANO] ubiti,¹¹¹⁴ [BRISANO] ¹¹¹⁵ [BRISANO].¹¹¹⁶ [BRISANO].¹¹¹⁷ [BRISANO].¹¹¹⁸

300. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, prpratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji [BRISANO] ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. [BRISANO] ožiljke,¹¹¹⁹ krvario [BRISANO],¹¹²⁰ [BRISANO]¹¹²¹

¹¹⁰⁶ Vidi gore stavovi 190-192 (tačke 2-3).

¹¹⁰⁷ [BRISANO].

¹¹⁰⁸ [BRISANO].

¹¹⁰⁹ [BRISANO].

¹¹¹⁰ [BRISANO].

¹¹¹¹ [BRISANO].

¹¹¹² [BRISANO].

¹¹¹³ [BRISANO].

¹¹¹⁴ [BRISANO].

¹¹¹⁵ [BRISANO].

¹¹¹⁶ [BRISANO].

¹¹¹⁷ [BRISANO].

¹¹¹⁸ [BRISANO].

¹¹¹⁹ [BRISANO].

¹¹²⁰ [BRISANO].

¹¹²¹ [BRISANO].

[BRISANO]¹¹²² i [BRISANO].¹¹²³ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xviii) [BRISANO]

301. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] licima koja su uhapšena i/ili bila zatvorena u objektima blizu [BRISANO], opština Priština.

302. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK na tim mestima uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹¹²⁴ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode.¹¹²⁵ [BRISANO].¹¹²⁶

303. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. [BRISANO] 1999. [BRISANO],¹¹²⁷ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO], i na silu ga odveli u [BRISANO].¹¹²⁸ [BRISANO],¹¹²⁹ [BRISANO] pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO], i odveli ih [BRISANO]. Na putu do tamo su ih tukli.¹¹³⁰ Približno [BRISANO] 1999,¹¹³¹ dok su bili zatvoreni [BRISANO] blizu [BRISANO],¹¹³²

¹¹²² [BRISANO].

¹¹²³ [BRISANO].

¹¹²⁴ Vidi gore stavovi 193-195 (tačke 2-3).

¹¹²⁵ [BRISANO].

¹¹²⁶ [BRISANO].

¹¹²⁷ [BRISANO].

¹¹²⁸ [BRISANO].

¹¹²⁹ [BRISANO].

¹¹³⁰ [BRISANO].

¹¹³¹ [BRISANO].

¹¹³² [BRISANO].

[BRISANO] su pripadnici OVK često svirepo prebijali,¹¹³³ [BRISANO],¹¹³⁴ [BRISANO],¹¹³⁵ između ostalog, i pretili im da će ih ubiti.¹¹³⁶ Zatvorenici su čuli jedni druge kako jauču tokom prebijanja.¹¹³⁷

304. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih i/ili telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica, ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,¹¹³⁸ krvarila su,¹¹³⁹ zubi su im bili slomljeni¹¹⁴⁰ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹¹⁴¹ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xix) [BRISANO]

305. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje šest lica, koja su uhapšena blizu zatvoreničkih objekata [BRISANO], opština Vitina, i/ili su u njima bila zatvorena.

306. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva u navedenim objektima OVK. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog

¹¹³³ [BRISANO].

¹¹³⁴ [BRISANO].

¹¹³⁵ [BRISANO].

¹¹³⁶ [BRISANO].

¹¹³⁷ [BRISANO].

¹¹³⁸ [BRISANO].

¹¹³⁹ [BRISANO].

¹¹⁴⁰ [BRISANO].

¹¹⁴¹ [BRISANO].

zakonskog postupka,¹¹⁴² kao i u nedovoljnoj količini vode,¹¹⁴³ neadekvatnim uslovima za spavanje¹¹⁴⁴ i zdravstvenoj nezi.¹¹⁴⁵ [BRISANO].¹¹⁴⁶

307. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički. [BRISANO],¹¹⁴⁷ pripadnici OVK su [BRISANO] često svirepo prebijali,¹¹⁴⁸ udarajući ih, između ostalog, [BRISANO],¹¹⁴⁹ [BRISANO],¹¹⁵⁰ motkama¹¹⁵¹ i šutirajući ih čizmama.¹¹⁵² [BRISANO].¹¹⁵³ [BRISANO].¹¹⁵⁴ [BRISANO].¹¹⁵⁵ Zatvorenicima [BRISANO]¹¹⁵⁶ [BRISANO] su mogli da čuju ili vide kako tuku druge zatvorenike,¹¹⁵⁷ [BRISANO].¹¹⁵⁸ [BRISANO].¹¹⁵⁹

308. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih i/ili telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica, ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su zadobila podlive i otekline,¹¹⁶⁰ krvarila su,¹¹⁶¹ nisu mogla da spavaju,¹¹⁶² gubila su svest,¹¹⁶³ pretrpela su duševne

¹¹⁴² Vidi gore stavovi 196-198 (tačke 2-3).

¹¹⁴³ [BRISANO].

¹¹⁴⁴ [BRISANO].

¹¹⁴⁵ [BRISANO].

¹¹⁴⁶ [BRISANO].

¹¹⁴⁷ [BRISANO].

¹¹⁴⁸ [BRISANO].

¹¹⁴⁹ [BRISANO].

¹¹⁵⁰ [BRISANO].

¹¹⁵¹ [BRISANO].

¹¹⁵² [BRISANO].

¹¹⁵³ [BRISANO].

¹¹⁵⁴ [BRISANO].

¹¹⁵⁵ [BRISANO].

¹¹⁵⁶ [BRISANO].

¹¹⁵⁷ [BRISANO].

¹¹⁵⁸ [BRISANO].

¹¹⁵⁹ [BRISANO].

¹¹⁶⁰ [BRISANO].

¹¹⁶¹ [BRISANO].

¹¹⁶² [BRISANO].

¹¹⁶³ [BRISANO].

traume,¹¹⁶⁴ zadobila su prelome kostiju,¹¹⁶⁵ bilo im je potrebno bolničko lečenje¹¹⁶⁶ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹¹⁶⁷ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xx) [BRISANO], Prizren

309. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od 15. do 23. juna 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje sedam lica, koja su uhapšena i/ili bila zatvorena [BRISANO] u Prizrenu, u opštini Prizren.

310. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK na pomenutim mestima uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹¹⁶⁸ kao i u nedovoljnoj količini hrane¹¹⁶⁹ i neadekvatnim uslovima za spavanje.¹¹⁷⁰ [BRISANO] dnevne svetlosti.¹¹⁷¹ Neki zatvorenici su držani [BRISANO]¹¹⁷² ili su sve vreme dok su bili zatvoreni imali lisice na rukama.¹¹⁷³

311. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako fizički, tako i psihički.

Konkretno:

¹¹⁶⁴ [BRISANO].

¹¹⁶⁵ [BRISANO].

¹¹⁶⁶ [BRISANO].

¹¹⁶⁷ [BRISANO].

¹¹⁶⁸ Vidi gore stavovi 199-201 (tačke 2-3).

¹¹⁶⁹ [BRISANO].

¹¹⁷⁰ [BRISANO].

¹¹⁷¹ [BRISANO].

¹¹⁷² [BRISANO].

¹¹⁷³ [BRISANO].

- Dana [BRISANO]. juna 1999,¹¹⁷⁴ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] i pod pretnjom vatrenim oružjem ga odveli u [BRISANO]. Usput su ga tukli, između ostalog, kundacima pušaka.¹¹⁷⁵ Odveden je u prostoriju [BRISANO],¹¹⁷⁶ i tamo ga često svirepo tukli, udarajući ga bejzbol palicama, komadima cevi, štapovima i nožem, između ostalog.¹¹⁷⁷ [BRISANO] su takođe pretili da će ga ubiti, [BRISANO].¹¹⁷⁸ [BRISANO].¹¹⁷⁹ Čuo je [BRISANO] kako jauče dok ga tuku.¹¹⁸⁰ Pušten je na slobodu [BRISANO].¹¹⁸¹
- U periodu [BRISANO] juna 1999, ¹¹⁸² dok su bili zatvoreni [BRISANO] u Prizrenu,¹¹⁸³ [BRISANO] su često tukli,¹¹⁸⁴ između ostalog, bejzbol palicama [BRISANO].¹¹⁸⁵ Po nekim zatvoreniciima [BRISANO],¹¹⁸⁶ ispitivali ih u prostoriji čiji su zidovi bili umrljani krvlju¹¹⁸⁷ i pretili im da će ih ubiti.¹¹⁸⁸ Zatvorenici su čuli druge zatvorenike kako jauču dok ih tuku.¹¹⁸⁹

312. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i

¹¹⁷⁴ [BRISANO].

¹¹⁷⁵ [BRISANO].

¹¹⁷⁶ [BRISANO].

¹¹⁷⁷ [BRISANO].

¹¹⁷⁸ [BRISANO].

¹¹⁷⁹ [BRISANO].

¹¹⁸⁰ [BRISANO].

¹¹⁸¹ [BRISANO].

¹¹⁸² [BRISANO].

¹¹⁸³ [BRISANO].

¹¹⁸⁴ [BRISANO].

¹¹⁸⁵ [BRISANO].

¹¹⁸⁶ [BRISANO].

¹¹⁸⁷ [BRISANO].

¹¹⁸⁸ [BRISANO].

¹¹⁸⁹ [BRISANO].

otekline,¹¹⁹⁰ imala su posekotine,¹¹⁹¹ nisu bila u stanju da hodaju,¹¹⁹² gubila su svest,¹¹⁹³ zadobila su prelome kostiju¹¹⁹⁴ i imala psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹¹⁹⁵ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxi) Bivša zgrada MUP-a, Prizren

313. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od 16. do 18. juna 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje 14 lica [BRISANO] bivše zgrade MUP-a u Prizrenu, u opštini Prizren, i/ili su tamo bila zatvorena.

314. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u pomenutom objektu uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹¹⁹⁶ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode,¹¹⁹⁷ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima¹¹⁹⁸ i zdravstvenoj nezi.¹¹⁹⁹ Zatvorenici su bili vezani,¹²⁰⁰ između ostalog, za radijator.¹²⁰¹

315. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako psihički, tako i fizički.

¹¹⁹⁰ [BRISANO].

¹¹⁹¹ [BRISANO].

¹¹⁹² [BRISANO].

¹¹⁹³ [BRISANO].

¹¹⁹⁴ [BRISANO].

¹¹⁹⁵ [BRISANO].

¹¹⁹⁶ Vidi gore stavovi 202-204 (tačke 2-3).

¹¹⁹⁷ [BRISANO].

¹¹⁹⁸ [BRISANO].

¹¹⁹⁹ [BRISANO].

¹²⁰⁰ [BRISANO].

¹²⁰¹ [BRISANO].

Konkretno, dok su bili zatvoreni u bivšoj zgradi MUP-a u Prizrenu,¹²⁰² [BRISANO] su često svirepo prebijali,¹²⁰³ između ostalog gumenom palicom ili pendrekom,¹²⁰⁴ kundakom puške,¹²⁰⁵ kaišem¹²⁰⁶ i bocama za vodu.¹²⁰⁷ [BRISANO].¹²⁰⁸ [BRISANO] i [BRISANO] su takođe primorali da obavljaju fizičke poslove dok su bili zatvoreni u tom objektu.¹²⁰⁹ Zatvorenici su čuli kako druge tuku.¹²¹⁰ [BRISANO] su tukli, između ostalog motkama¹²¹¹ i automatskim oružjem,¹²¹² kad su uhapšeni i pre nego što su odvedeni u bivšu zgradu MUP-a.¹²¹³

316. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, i/ili telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,¹²¹⁴ [BRISANO],¹²¹⁵ krvarila su,¹²¹⁶ postala su suicidalna,¹²¹⁷ izgubila su kontrolu nad fiziološkim potrebama,¹²¹⁸ gubila su svest¹²¹⁹ i zadobila prelome kostiju.¹²²⁰ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

¹²⁰² [BRISANO].

¹²⁰³ [BRISANO].

¹²⁰⁴ [BRISANO].

¹²⁰⁵ [BRISANO].

¹²⁰⁶ [BRISANO].

¹²⁰⁷ [BRISANO].

¹²⁰⁸ [BRISANO].

¹²⁰⁹ [BRISANO].

¹²¹⁰ [BRISANO].

¹²¹¹ [BRISANO].

¹²¹² [BRISANO].

¹²¹³ [BRISANO].

¹²¹⁴ [BRISANO].

¹²¹⁵ [BRISANO].

¹²¹⁶ [BRISANO].

¹²¹⁷ [BRISANO].

¹²¹⁸ [BRISANO].

¹²¹⁹ [BRISANO].

¹²²⁰ [BRISANO].

(xxii) [BRISANO], Prizren

317. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u periodu približno od 16. do 19. juna 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] uhapšena [BRISANO] u Prizrenu, u opštini Prizren.

318. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK [BRISANO] uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹²²¹ kao i u nedovoljnoj količina hrane i vode,¹²²² vezivanju zatvorenika lisicama¹²²³ i spavanju zatvorenika na betonskom podu u podrumu.¹²²⁴

319. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali zatvorena lica, kako fizički, tako i psihički. Konkretno:

- Dana [BRISANO] juna 1999,¹²²⁵ naoružani pripadnici OVK, [BRISANO],¹²²⁶ uhapsili su [BRISANO]¹²²⁷ i odveli ga u [BRISANO].¹²²⁸ Kad su stigli, pripadnici OVK su tukli [BRISANO], između ostalog palicama i lancima.¹²²⁹ [BRISANO] su često tukli, između ostalog, motkama.¹²³⁰ [BRISANO].¹²³¹

¹²²¹ Vidi gore stavovi 205-207 (tačke 2-3).

¹²²² [BRISANO].

¹²²³ [BRISANO].

¹²²⁴ [BRISANO].

¹²²⁵ [BRISANO].

¹²²⁶ [BRISANO].

¹²²⁷ [BRISANO].

¹²²⁸ [BRISANO].

¹²²⁹ [BRISANO].

¹²³⁰ [BRISANO].

¹²³¹ [BRISANO].

- Dana [BRISANO] juna 1999,¹²³² naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO], [BRISANO]¹²³³ i odveli ga [BRISANO].¹²³⁴ [BRISANO].¹²³⁵

320. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih i zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i otekline,¹²³⁶ krvarila su,¹²³⁷ nisu mogla da spavaju od bolova,¹²³⁸ bilo im je potrebno bolničko lečenje zbog zadobijenih povreda¹²³⁹ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹²⁴⁰ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxiii) [BRISANO], Prizren

321. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, 26. juna 1999. ili približno tog datuma,¹²⁴¹ pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju najmanje trima licima koja su uhapšena nedaleko [BRISANO] u Prizrenu, u opštini Prizren, i/ili su tamo bila zatvorena.

322. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK [BRISANO] uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹²⁴² kao i u

¹²³² [BRISANO].

¹²³³ [BRISANO].

¹²³⁴ [BRISANO].

¹²³⁵ [BRISANO].

¹²³⁶ [BRISANO].

¹²³⁷ [BRISANO].

¹²³⁸ [BRISANO].

¹²³⁹ [BRISANO].

¹²⁴⁰ [BRISANO].

¹²⁴¹ [BRISANO].

¹²⁴² Vidi gore stavovi 208-210 (tačke 2-3).

nedovoljnoj količini vode,¹²⁴³ neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uslovima¹²⁴⁴ i zdravstvenoj nezi.¹²⁴⁵ Zatvorenici su držani u prostoriji čiji su zidovi bili umrljani krvlju.¹²⁴⁶

323. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali uhapšena, odnosno zatvorena lica, kako fizički, tako i psihički. Konkretno, dok su bili zatvoreni [BRISANO] u Prizrenu, [BRISANO] su pripadnici OVK svirepo prebijali,¹²⁴⁷ udarajući ih, između ostalog, bejzbol palicama,¹²⁴⁸ lancima,¹²⁴⁹ čekićem,¹²⁵⁰ štapovima¹²⁵¹ i gumenim crevima.¹²⁵² Ti pripadnici OVK su takođe pretili da će ih ubiti¹²⁵³ [BRISANO].¹²⁵⁴ [BRISANO] su naredili da se svuku i seksualno opšte.¹²⁵⁵ [BRISANO] su terali da pije razređivač za farbu.¹²⁵⁶ [BRISANO].¹²⁵⁷ [BRISANO].¹²⁵⁸

324. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih, odnosno zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno ta lica su zadobila podlive i

¹²⁴³ [BRISANO].

¹²⁴⁴ [BRISANO].

¹²⁴⁵ [BRISANO].

¹²⁴⁶ [BRISANO].

¹²⁴⁷ [BRISANO].

¹²⁴⁸ [BRISANO].

¹²⁴⁹ [BRISANO].

¹²⁵⁰ [BRISANO].

¹²⁵¹ [BRISANO].

¹²⁵² [BRISANO].

¹²⁵³ [BRISANO].

¹²⁵⁴ [BRISANO].

¹²⁵⁵ [BRISANO].

¹²⁵⁶ [BRISANO].

¹²⁵⁷ [BRISANO].

¹²⁵⁸ [BRISANO].

otekline,¹²⁵⁹ krvarila su,¹²⁶⁰ nisu bila u stanju da stoje¹²⁶¹ ili hodaju,¹²⁶² gubila su svest¹²⁶³ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹²⁶⁴ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxiv) Orahovac

325. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, [BRISANO] 1999. i [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] lica, u njihovim kućama u Orahovcu, opština Orahovac.

326. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali ta lica, kako fizički, tako i psihički. Konkretno:

- Dana [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma,¹²⁶⁵ naoružani pripadnici OVK, [BRISANO],¹²⁶⁶ upali su u kuću [BRISANO] u Orahovcu i počeli da ga tuku pred njegovom ženom, i pritom mu ispremetali i opljačkali stvari iz kuće.¹²⁶⁷ [BRISANO] su potom naterali da uđe u jedno vozilo i odvezli ga.¹²⁶⁸ Ostali pripadnici OVK su zapalili kuću.¹²⁶⁹

¹²⁵⁹ [BRISANO].

¹²⁶⁰ [BRISANO].

¹²⁶¹ [BRISANO].

¹²⁶² [BRISANO].

¹²⁶³ [BRISANO].

¹²⁶⁴ [BRISANO].

¹²⁶⁵ [BRISANO].

¹²⁶⁶ [BRISANO].

¹²⁶⁷ [BRISANO].

¹²⁶⁸ [BRISANO].

¹²⁶⁹ [BRISANO].

- Dana [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma,¹²⁷⁰ naoružani pripadnici OVK, [BRISANO],¹²⁷¹ upali su u kuću [BRISANO] i počeli da ga tuku¹²⁷² tražeći od njega oružje.¹²⁷³ [BRISANO] je čula kako ga tuku.¹²⁷⁴ [BRISANO] su zatim naterali da uđe u jedno vozilo i odvezli ga.¹²⁷⁵
- [BRISANO] 1999,¹²⁷⁶ naoružani pripadnici OVK su upali u kuću [BRISANO] u Orahovcu, zlostavljali [BRISANO]¹²⁷⁷ i odveli ga.¹²⁷⁸ Narednih [BRISANO] dana isti ti pripadnici OVK vraćali su se njegovoj kući, pretili [BRISANO], i maltretirali [BRISANO],¹²⁷⁹ [BRISANO],¹²⁸⁰ [BRISANO].¹²⁸¹ [BRISANO].¹²⁸² U jednoj od tih prilika pripadnici OVK su takođe svirepo pretukli [BRISANO].¹²⁸³

327. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zlostavljanih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su imala podlive,¹²⁸⁴ nisu bila u stanju da hodaju,¹²⁸⁵ trpela su duševnu patnju,¹²⁸⁶ i [BRISANO], pa su na kraju napustila

¹²⁷⁰ [BRISANO].

¹²⁷¹ [BRISANO].

¹²⁷² [BRISANO].

¹²⁷³ [BRISANO].

¹²⁷⁴ [BRISANO].

¹²⁷⁵ [BRISANO].

¹²⁷⁶ [BRISANO].

¹²⁷⁷ [BRISANO].

¹²⁷⁸ [BRISANO].

¹²⁷⁹ [BRISANO].

¹²⁸⁰ [BRISANO].

¹²⁸¹ [BRISANO].

¹²⁸² [BRISANO].

¹²⁸³ [BRISANO].

¹²⁸⁴ [BRISANO].

¹²⁸⁵ [BRISANO].

¹²⁸⁶ [BRISANO].

svoj dom.¹²⁸⁷ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxv) Uroševac

328. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO], koje je bilo uhapšeno i zatvoreno jednoj kući u Uroševcu ili okolini, u opštini Uroševac.

329. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u pomenutoj kući uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹²⁸⁸ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode.¹²⁸⁹ [BRISANO].¹²⁹⁰

330. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali [BRISANO], kako fizički, tako i psihički. Konkretno, [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma,¹²⁹¹ [BRISANO] pokušala da ode iz Uroševca,¹²⁹² ali su ih pripadnici OVK uhapsili [BRISANO].¹²⁹³ [BRISANO] su [BRISANO], naterali ga da uđe u prtljažnik jednog vozila¹²⁹⁴ i odveli ga u kuću nedaleko od

¹²⁸⁷ [BRISANO].

¹²⁸⁸ Vidi gore stavovi 211-213 (tačke 2-3).

¹²⁸⁹ [BRISANO].

¹²⁹⁰ [BRISANO].

¹²⁹¹ [BRISANO].

¹²⁹² [BRISANO].

¹²⁹³ [BRISANO].

¹²⁹⁴ [BRISANO].

Uroševca,¹²⁹⁵ gde su ga pripadnici OVK često tukli, između ostalog i kundakom puške.¹²⁹⁶ [BRISANO],¹²⁹⁷ [BRISANO].¹²⁹⁸ [BRISANO].¹²⁹⁹

331. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji tog zatvorenika ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. [BRISANO],¹³⁰⁰ [BRISANO] ¹³⁰¹ [BRISANO].¹³⁰² To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxvi) [BRISANO]

332. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, približno [BRISANO] 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] koja su bila zatvorena u [BRISANO], opština Uroševac.

333. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u pomenutoj kući uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹³⁰³ kao i u

¹²⁹⁵ [BRISANO].

¹²⁹⁶ [BRISANO].

¹²⁹⁷ [BRISANO].

¹²⁹⁸ [BRISANO].

¹²⁹⁹ [BRISANO].

¹³⁰⁰ [BRISANO].

¹³⁰¹ [BRISANO].

¹³⁰² [BRISANO].

¹³⁰³ Vidi gore stavovi 214-216 (tačke 2-3).

nedovoljnoj količini vode.¹³⁰⁴ Zatvorenici su [BRISANO],¹³⁰⁵ [BRISANO],¹³⁰⁶ [BRISANO].¹³⁰⁷

334. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali [BRISANO], kako fizički, tako i psihički. Konkretno, [BRISANO]¹³⁰⁸ [BRISANO]¹³⁰⁹[BRISANO].¹³¹⁰ [BRISANO].¹³¹¹ [BRISANO],¹³¹² [BRISANO].¹³¹³

335. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, zatvorenik sje zbog prebijanja imao podlive i otekline.¹³¹⁴ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxvii) Bivša škola/dom učenika, Gnjilane

336. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, krajem juna 1999, pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO] licima koja su uhapšena nedaleko od štaba OVK u bivšoj školi/domu učenika u Gnjilanu, u opštini Gnjilane, i tamo bila zatvorena.

¹³⁰⁴ [BRISANO].

¹³⁰⁵ [BRISANO].

¹³⁰⁶ [BRISANO].

¹³⁰⁷ [BRISANO].

¹³⁰⁸ [BRISANO].

¹³⁰⁹ [BRISANO].

¹³¹⁰ [BRISANO].

¹³¹¹ [BRISANO].

¹³¹² [BRISANO].

¹³¹³ [BRISANO].

¹³¹⁴ [BRISANO].

337. Propratni materijal ukazuje na to da su u pomenutom domu učenika pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove, čija se nehumanost ogledala u lišavanju tih lica slobode bez redovnog zakonskog postupka.¹³¹⁵

338. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK zlostavljali uhapšena i zatvorena lica, kako fizički, tako i psihički. Konkretno:

- Dana [BRISANO] 1999,¹³¹⁶ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] u njegovoj kući, naterali ga da uđe u jedno vozilo i odveli ga u bivšu školu/dom učenika u Gnjilanu.¹³¹⁷ Dok se tamo nalazio, [BRISANO] su svirepo prebijali,¹³¹⁸ između ostalog štapovima,¹³¹⁹ šutirali ga čizmama,¹³²⁰ udarali palicama¹³²¹ i pretili da će ga ubiti.¹³²² [BRISANO],¹³²³ [BRISANO].¹³²⁴ [BRISANO].¹³²⁵ [BRISANO].¹³²⁶
- Dana [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma,¹³²⁷ naoružani pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] u njegovoj kući, naterali ga da uđe u jedno vozilo i odveli ga u bivšu školu/dom učenika u Gnjilanu.¹³²⁸ Dok se tamo nalazio, [BRISANO] su svirepo pretukli, između ostalog palicama,¹³²⁹ i

¹³¹⁵ Vidi gore stavovi 217-219 (tačke 2-3).

¹³¹⁶ [BRISANO].

¹³¹⁷ [BRISANO].

¹³¹⁸ [BRISANO].

¹³¹⁹ [BRISANO].

¹³²⁰ [BRISANO].

¹³²¹ [BRISANO].

¹³²² [BRISANO].

¹³²³ [BRISANO].

¹³²⁴ [BRISANO].

¹³²⁵ [BRISANO].

¹³²⁶ [BRISANO].

¹³²⁷ [BRISANO].

¹³²⁸ [BRISANO].

¹³²⁹ [BRISANO].

pretili mu da će ga ubiti.¹³³⁰ Čuo je druge zatvorenike kako jauču.¹³³¹
[BRISANO].¹³³²

339. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja dovele do teških duševnih, odnosno telesnih patnji uhapšenih i zatvorenih lica ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, ta lica su imala podlive i otekline,¹³³³ krvarila su,¹³³⁴ [BRISANO],¹³³⁵ [BRISANO],¹³³⁶ [BRISANO],¹³³⁷ i imala su psihičke, odnosno fizičke tegobe koje su se nastavile i nakon što su puštena na slobodu.¹³³⁸ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxviii) Bivša policijska stanica, Suva Reka

340. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su krajem juna 1999. pripadnici OVK naneli teške fizičke i psihičke povrede i patnju jednom licu, koje je bilo zatvoreno u bivšoj policijskoj stanici u Suvoj Reci, u opštini Suva Reka.

341. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK u pomenutom objektu uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva. Nehumanost tih

¹³³⁰ [BRISANO].

¹³³¹ [BRISANO].

¹³³² [BRISANO].

¹³³³ [BRISANO].

¹³³⁴ [BRISANO].

¹³³⁵ [BRISANO].

¹³³⁶ [BRISANO].

¹³³⁷ [BRISANO].

¹³³⁸ [BRISANO].

uslova ogledala se u lišavanju slobode bez redovnog zakonskog postupka,¹³³⁹ kao i u nedovoljnoj količini hrane i vode.¹³⁴⁰

342. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno zlostavljali tog zatvorenika, kako fizički, tako i psihički. Konkretno, [BRISANO] juna 1999,¹³⁴¹ naoružani pripadnici OVK naterali su [BRISANO] do policijske stanice u Suvoj Reci,¹³⁴² gde su [BRISANO] zatvorili.¹³⁴³ Dok je bio zatvoren, pripadnici OVK često su tukli [BRISANO], između ostalog kundacima pušaka i palicama, i šutirali ga čizmama.¹³⁴⁴ [BRISANO],¹³⁴⁵ [BRISANO].¹³⁴⁶ Pušten je na slobodu nakon što je [BRISANO] proveo ukupno [BRISANO] dana.¹³⁴⁷

343. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja [BRISANO] nanele tešku duševnu, odnosno telesnu patnju ili su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. Konkretno, imao je podlive [BRISANO] ¹³⁴⁸ i na povrede je morao da stavlja zavoj.¹³⁴⁹ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

(xxix) Novo Brdo

344. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, [BRISANO]. juna 1999. ili približno tog datuma, pripadnici OVK naneli

¹³³⁹ Vidi gore stavovi 220-222 (tačke 2-3).

¹³⁴⁰ [BRISANO].

¹³⁴¹ [BRISANO].

¹³⁴² [BRISANO].

¹³⁴³ [BRISANO].

¹³⁴⁴ [BRISANO].

¹³⁴⁵ [BRISANO].

¹³⁴⁶ [BRISANO].

¹³⁴⁷ [BRISANO].

¹³⁴⁸ [BRISANO].

¹³⁴⁹ [BRISANO].

teške fizičke i psihičke povrede i patnju [BRISANO], koje je uhapšeno [BRISANO] i bilo zatvoreno u štabu OVK u Novom Brdu, u opštini Novo Brdo.

345. Propratni materijal ukazuje na to da su u pomenutom štabu OVK pripadnici OVK uspostavili i održavali nehumane uslove zatočeništva, što se ogledalo u tome što su [BRISANO] lišili slobode bez redovnog zakonskog postupka.¹³⁵⁰

346. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su, [BRISANO] 1999, pripadnici OVK zlostavljali [BRISANO], kako fizički, tako i psihički. [BRISANO], [BRISANO] u [BRISANO].¹³⁵¹ [BRISANO].¹³⁵² Pripadnici OVK su zatim naterali [BRISANO] da uđe u jedno vozilo, pritom ga udarajući,¹³⁵³ i odvezli [BRISANO] u štab OVK [BRISANO] u Novom Brdu, gde su ga svirepo pretukli i pretili mu da će ga ubiti.¹³⁵⁴ [BRISANO].¹³⁵⁵

347. U pogledu težine nanete štete, odnosno povreda, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja [BRISANO] nanele tešku duševnu, odnosno telesnu patnju ili da su predstavljale težak napad na ljudsko dostojanstvo. [BRISANO],¹³⁵⁶ [BRISANO].¹³⁵⁷ To takođe pokazuje da su te radnje činjenja i nečinjenja po prirodi i stepenu težine slične drugim navedenim zločinima protiv čovečnosti.

¹³⁵⁰ Vidi gore stavovi 223-225 (tačke 2-3).

¹³⁵¹ [BRISANO].

¹³⁵² [BRISANO].

¹³⁵³ [BRISANO].

¹³⁵⁴ [BRISANO].

¹³⁵⁵ [BRISANO].

¹³⁵⁶ [BRISANO].

¹³⁵⁷ [BRISANO].

(b) Subjektivna obeležja

348. Proradni materijal ukazuje na propust da se obezbede humani uslovi zatočeništva,¹³⁵⁸ na smišljeno fizičko i psihičko zlostavljanje uhapšenih i/ili zatvorenih lica,¹³⁵⁹ vrstu predmeta korišćenih za zlostavljanje i brutalnu prirodu fizičkog zlostavljanja,¹³⁶⁰ kao i na nanošenje teških povreda.¹³⁶¹ To pokazuje da je makar kod nekih od pripadnika OVK koji su učestvovali u navedenim radnjama činjenja i nečinjenja postojao umišljaj da nanese teške duševne ili telesne patnje ili povrede ili da izvrše težak napad na ljudsko dostojanstvo uhapšenih i/ili zatvorenih lica.

(c) Zaključak

349. Ispitavši proradni materijal kao celinu u vezi s navedenim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da su nad licima koja su uhapšena i/ili bila zatvorena na navedenim mestima u periodu približno od aprila 1998. do avgusta 1999. učinjeni drugi nehumani postupci, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(j) Zakona, i surovo postupanje, kao ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona.

3. Tačke 6 i 7: mučenje

350. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da je tokom inkriminisanog perioda nad nekoliko lica koja su bila uhapšena i/ili zatvorena u zatvoreničkim objektima navedenim u tačkama 4-5 optužnice izvršeno

¹³⁵⁸ Vidi gore stavovi 234, 238, 242, 246, 250, 254, 258, 262, 266, 270, 274, 278, 282, 286, 290, 294, 298, 302, 306, 310, 314, 318, 322, 329, 333, 337, 341, 345.

¹³⁵⁹ Vidi gore stavovi 235, 239, 243, 247, 251, 255, 259, 263, 267, 271, 275, 279, 283, 287, 291, 295, 299, 303, 307, 311, 315, 319, 323, 326, 330, 334, 338, 342, 346.

¹³⁶⁰ Vidi gore stavovi 235, 239, 243, 247, 251, 255, 259, 263, 267, 271, 275, 279, 283, 287, 291, 295, 299, 303, 307, 311, 315, 319, 323, 326, 330, 334, 338, 342, 346.

¹³⁶¹ Vidi gore stavovi 236, 240, 244, 248, 252, 256, 260, 264, 268, 272, 276, 280, 284, 288, 292, 296, 300, 304, 308, 312, 316, 320, 324, 327, 331, 335, 339, 343, 347.

krivično delo mučenja, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(f) Zakona, odnosno ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona.¹³⁶²

(a) Objektivna obeležja

351. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su radnjama činjenja i nečinjenja opisanim u vezi s tačkama 4-5, određeni pripadnici OVK nanosili težak bol i patnju licima koja su bila uhapšena i/ili zatvorena u zatvoreničkim objektima na mestima koja su navedena u vezi sa tim tačkama optužnice.

352. Propratni materijal ukazuje na to da su zatvorenici uskraćivani hrana i/ili voda,¹³⁶³ sanitarne prostorije¹³⁶⁴ i zdravstvena nega,¹³⁶⁵ da su tokom dužih perioda držani vezani¹³⁶⁶ ili da su držani u drugim nehumanim uslovima.¹³⁶⁷

¹³⁶² Revidirana optužnica, stavovi 136, 174 [68].

¹³⁶³ Likovac: gore stav 234. Jablanica: gore stav 238. Drenovac: gore stav 246. Mališevo: gore stav 250. Bare i Bajgora: gore stav 258. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 262. Zlaš: gore stav 266. [BRISANO]: gore stav 270. [BRISANO]: gore stav 282. Cahan: gore stav 286. Kukeš: gore stav 290. [BRISANO]: gore stav 294. [BRISANO]: gore stav 298. [BRISANO]: gore stav 302. [BRISANO]: gore stav 306. [BRISANO], Prizren: gore stav 310. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 314. [BRISANO], Prizren: gore stav 318. [BRISANO], Prizren: gore stav 322. Uroševac: gore stav 329. [BRISANO]: gore stav 333. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 341.

¹³⁶⁴ Likovac: gore stav 234. Jablanica: gore stav 238. Lapušnik: gore stav 242. Drenovac: gore stav 246. [BRISANO]: gore stav 254. Bare i Bajgora: gore stav 258. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 262. Zlaš: gore stav 266. Klečka: gore stav 278. [BRISANO]: gore stav 282. Cahan: gore stav 286. Kukeš: gore stav 290. [BRISANO]: gore stav 294. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 314. [BRISANO], Prizren: gore stav 322.

¹³⁶⁵ Likovac: gore stav 234. Jablanica: gore stav 238. Lapušnik: gore stav 242. Mališevo: gore stav 250. Bare i Bajgora: gore stav 258. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 262. Zlaš: gore stav 266. Cahan: gore stav 286. Kukeš: gore stav 290. [BRISANO]: gore stav 294. [BRISANO]: gore stav 298. [BRISANO]: gore stav 306. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 314. [BRISANO], Prizren: gore stav 322.

¹³⁶⁶ Likovac: gore stav 235. Lapušnik: gore stav 242. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. [BRISANO]: gore stav 282. [BRISANO]: gore stav 302. [BRISANO], Prizren: gore stav 310. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 314. [BRISANO], Prizren: gore stav 318. Uroševac: gore stav 329. [BRISANO]: gore stav 333. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 342.

¹³⁶⁷ Likovac: gore stav 234. Jablanica: gore stav 238. Lapušnik: gore stav 242. Drenovac: gore stav 246. Mališevo: gore stav 250. [BRISANO]: gore stav 254. Bare i Bajgora: gore stav 258. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 262. Zlaš: gore stav 266. Klečka: gore stav 278. [BRISANO]: gore stav 282. Cahan: gore stav 286. Kukeš: gore stav 290. [BRISANO]: gore stav 294. [BRISANO]: gore stav 298. [BRISANO]:

Neki zatvorenici su primoravani na fizički rad.¹³⁶⁸ Propratni materijal takođe ukazuje na to da su pripadnici OVK redovno, odnosno svirepo, tukli uhapšena i/ili zatvorena lica,¹³⁶⁹ između ostalog motkama,¹³⁷⁰ puškama,¹³⁷¹ bejzbol palicama¹³⁷² i drugim predmetima.¹³⁷³ Zatvorenicima su davali elektrošokove,¹³⁷⁴ boli ih ili sekli,¹³⁷⁵ palili im kožu¹³⁷⁶ ili na njih mokrili.¹³⁷⁷ Nekim zatvorenicima su utrljavali so u rane,¹³⁷⁸ drugima su kleštima čupali prste, nokte ili zube.¹³⁷⁹

gore stav 306. [BRISANO], Prizren: gore stav 310. [BRISANO], Prizren: gore stav 318. [BRISANO], Prizren: gore stav 322. [BRISANO]: gore stav 333.

¹³⁶⁸ Likovac: gore stav 235. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Kukeš: gore stav 291. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. Orahovac: gore stav 326.

¹³⁶⁹ Likovac: gore stav 235. Jablanica: gore stav 239. Lapušnik: gore stav 243. Drenovac: gore stav 247. Mališevo: gore stav 251. [BRISANO]: gore stav 255. Bare i Bajgora: gore stav 259. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stav 271. Klečka: gore stav 279. [BRISANO]: gore stav 283. Cahan: gore stav 287. Kukeš: gore stav 291. [BRISANO]: gore stav 295. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. [BRISANO], Prizren: gore stav 319. [BRISANO], Prizren: gore stav 323. Orahovac: gore stav 326. Uroševac: gore stav 330. [BRISANO]: gore stav 334. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 342. Novo Brdo: gore stav 346.

¹³⁷⁰ Likovac: gore stav 235. Lapušnik: gore stav 243. Drenovac: gore stav 247. Mališevo: gore stav 251. Bare i Bajgora: gore stav 259. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stav 271. Klečka: gore stav 279. Cahan: gore stav 287. [BRISANO]: gore stav 295. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. [BRISANO], Prizren: gore stav 319. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338.

¹³⁷¹ Likovac: gore stav 235. Lapušnik: gore stav 243. Mališevo: gore stav 251. [BRISANO]: gore stav 255. Bare i Bajgora: gore stav 259. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. [BRISANO]: gore stav 283. Kukeš: gore stav 291. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Uroševac: gore stav 330. [BRISANO]: gore stav 334. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 342.

¹³⁷² Likovac: gore stav 235. Jablanica: gore stav 239. Drenovac: gore stav 247. Kukeš: gore stav 291. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. [BRISANO], Prizren: gore stav 323.

¹³⁷³ Likovac: gore stav 235. Bare i Bajgora: gore stav 259. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267. Klečka: gore stav 279. Cahan: gore stav 287. Kukeš: gore stav 291. [BRISANO]: gore stav 295. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. [BRISANO], Prizren: gore stav 319. [BRISANO], Prizren: gore stav 323. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 342.

¹³⁷⁴ Likovac: gore stav 235. Drenovac: gore stav 247. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267.

¹³⁷⁵ Jablanica: gore stav 239. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stav 283.

¹³⁷⁶ Zlaš: gore stav 267. Kukeš: gore stav 291.

¹³⁷⁷ Zlaš: gore stav 267. [BRISANO], Prizren: gore stav 311.

¹³⁷⁸ Zlaš: gore stav 267. Kukeš: gore stav 291.

¹³⁷⁹ Lapušnik: gore stav 243. [BRISANO]: gore stav 307. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315.

Uhapšena i/ili zatvorena lica mogla su da čuju i/ili vide zlostavljanje drugih,¹³⁸⁰ od kojih su neki bili njihovi rođaci.¹³⁸¹ Neke zatvorenike su primoravali da tuku jedni druge.¹³⁸² Nad nekima su vršili lažna pogubljenja¹³⁸³ ili su ih primoravali da gledaju kako tobože ubijaju druge zatvorenike.¹³⁸⁴ Uhapšenim i/ili zatvorenim licima redovno su pretili smrću.¹³⁸⁵

353. Tim radnjama činjenja i nečinjenja, uhapšenim, odnosno zatvorenim licima naneseni su teški bol i patnja, što je uključivalo teške podlive,¹³⁸⁶ krvarenje,¹³⁸⁷

¹³⁸⁰ Likovac: gore stav 235. Mališevo: gore stav 251. Bare i Bajgora: gore stav 259. Zlaš: gore stav 267. Klečka: gore stav 279. [BRISANO]: gore stav 283. [BRISANO]: gore stav 295. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. [BRISANO]: gore stav 334. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338.

¹³⁸¹ Likovac: gore stav 235. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Klečka: gore stav 279. [BRISANO]: gore stav 307.

¹³⁸² Likovac: gore stav 235. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Kukeš gore stav 291. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338.

¹³⁸³ [BRISANO]. [BRISANO]: gore stav 307.

¹³⁸⁴ [BRISANO].

¹³⁸⁵ Likovac: gore stav 235. Mališevo: gore stav 251. Bare i Bajgora: gore stav 259. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stav 271. [BRISANO]: gore stav 275. Klečka: gore stav 279. Cahan: gore stav 287. Kukeš: gore stav 291. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. [BRISANO], Prizren: gore stav 319. [BRISANO], Prizren: gore stav 323. [BRISANO]: gore stav 334. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338. Novo Brdo: gore stav 346.

¹³⁸⁶ Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. Drenovac: gore stav 248. Mališevo: gore stav 252. [BRISANO]: gore stav 256. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. [BRISANO]: gore stav 272. Klečka: gore stav 280. [BRISANO]: gore stav 284. Cahan: gore stav 288. Kukeš: gore stav 292. [BRISANO]: gore stav 296. [BRISANO]: gore stav 304. [BRISANO]: gore stav 308. [BRISANO], Prizren: gore stav 312. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 316. [BRISANO], Prizren: gore stav 320. [BRISANO], Prizren: gore stav 324. Uroševac: gore stav 331. [BRISANO]: gore stav 335. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339. Bivša policijska stanica, Suva Reka: gore stav 343.

¹³⁸⁷ Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. Drenovac: gore stav 248. Mališevo: gore stav 252. Bare i Bajgora: gore stav 260. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. [BRISANO]: gore stav 272. Klečka: gore stav 280. Cahan: gore stav 288. Kukeš: gore stav 292. [BRISANO]: gore stav 296. [BRISANO]: gore stav 300. [BRISANO]: gore stav 304. [BRISANO]: gore stav 308. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 316. [BRISANO], Prizren: gore stav 320. [BRISANO], Prizren: gore stav 324. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339.

gubljenje svesti,¹³⁸⁸ prelome kostiju i lomljenje zuba,¹³⁸⁹ nesposobnost da samostalno jedu ili piju,¹³⁹⁰ nesposobnost da stoje i hodaju,¹³⁹¹ druge teške povrede, kao i duševne i/ili telesne tegobe koje su se nastavile i nakon zlostavljanja.¹³⁹²

(b) Subjektivna obeležja

354. Prapatni materijal ukazuje na smišljeno telesno zlostavljanje uhapšenih i/ili zatvorenih lica, izrazito brutalnu prirodu raznih oblika telesnog zlostavljanja, vrstu predmeta korišćenih za zlostavljanje, pretnje smrću, nanošenje teških povreda, kao i na eskalaciju zlostavljanja zatvorenika uprkos njihovom sve gorem stanju. To pokazuje da je makar kod nekih od pripadnika OVK koji su učestvovali u navedenim radnjama činjenja i nečinjenja postojao umišljaj da tim licima nanesu tešku bol i patnju.

355. Povrh toga, prapatni materijal ukazuje na to da su bol i patnju nanosili radi ostvarivanja jednog ili više sledećih ciljeva: dobijanje informacija ili priznanja;

¹³⁸⁸ Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Drenovac: gore stav 248. Mališevo: gore stav 252. [BRISANO]: gore stav 256. Bare i Bajgora: gore stav 260. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. Klečka: gore stav 280. Cahan: gore stav 288. Kukeš: gore stav 292. [BRISANO]: gore stav 308. [BRISANO], Prizren: gore stav 312. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 316. [BRISANO], Prizren: gore stav 324. Uroševac: gore stav 331. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339.

¹³⁸⁹ Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. Drenovac: gore stav 248. Mališevo: gore stav 252. Bare i Bajgora: gore stav 260. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. [BRISANO]: gore stav 272. Klečka: gore stav 280. Kukeš: gore stav 292. [BRISANO]: gore stav 300. [BRISANO]: gore stav 304. [BRISANO]: gore stav 308. [BRISANO], Prizren: gore stav 312. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 316. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339.

¹³⁹⁰ Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. [BRISANO]: gore stav 300.

¹³⁹¹ Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. Bare i Bajgora: gore stav 260. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. Klečka: gore stav 280. Cahan: gore stav 288. [BRISANO]: gore stav 300. [BRISANO], Prizren: gore stav 324. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339.

¹³⁹² Likovac: gore stav 236. Jablanica: gore stav 240. Lapušnik: gore stav 244. Mališevo: gore stav 252. [BRISANO]: gore stav 256. Bare i Bajgora: gore stav 260. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 264. Zlaš: gore stav 268. [BRISANO]: gore stav 272. Klečka: gore stav 280. [BRISANO]: gore stav 284. Kukeš: gore stav 292. [BRISANO]: gore stav 304. [BRISANO]: gore stav 308. [BRISANO], Prizren: gore stav 312. [BRISANO], Prizren: gore stav 320. [BRISANO], Prizren: gore stav 324. Uroševac: gore stav 331. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 339. Novo Brdo: gore stav 347.

kažnjavanje, zastrašivanje ili prisila zlostavljanog lica ili nekog trećeg lica; i/ili diskriminacija zlostavljanog lica ili nekog trećeg lica, uključujući na nacionalnoj, verskoj ili političkoj osnovi.

356. U tom cilju, ispitivali su zlostavljana lica: (i) o navodnim špijunima ili kolaboracionistima na poslu ili području gde stanuju;¹³⁹³ (ii) o prirodi njihovih odnosa i odnosa njihovih rođaka s tim špijunima ili kolaboracionistima;¹³⁹⁴ (iii) o njihovoj navodnoj saradnji i saradnji njihovih rođaka sa srpskim vlastima, ili o njihovom prijateljstvu ili vezama sa Srbima;¹³⁹⁵ (iv) o aktivnostima ili službenicima srpske vojske ili policije;¹³⁹⁶ i/ili (v) o krivičnim delima ili drugim aktivnostima usmerenim protiv OVK koje su navodno izvršili oni ili druga lica.¹³⁹⁷ Neka od lica koja su zlostavljali prisilili su da priznaju da su izvršila krivična dela ili aktivnosti usmerene protiv OVK;¹³⁹⁸ i/ili da daju izjave ili pruže informacije o sebi ili drugim licima.¹³⁹⁹

357. Zlostavljana lica su kažnjavana iz sledećih razloga: (i) oni ili njihovi rođaci su navodno sarađivali sa srpskim vlastima ili su imali prijatelje Srbe ili veze sa Srbima;¹⁴⁰⁰ (ii) oni ili njihovi rođaci su navodno podržavali ili bili simpatizeri

¹³⁹³ Likovac: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. Zlaš: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO].

¹³⁹⁴ Drenovac: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹³⁹⁵ Likovac: [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Mališevo[BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO] [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹³⁹⁶ Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO].

¹³⁹⁷ Bare i Bajgora: [BRISANO]. Kukeš[BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Bivša policijska stanica in Suva Reka[BRISANO].

¹³⁹⁸ Jablanica: IT-04-84bis P00119, str. 4256. [BRISANO]: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO].

¹³⁹⁹ Lapušnik: 050951-050965, stavovi 5, 7-8 (050953-050954). Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO].

¹⁴⁰⁰ Likovac: [BRISANO], Jablanica: IT-04-84bis P00119, str. 4249-4250, 4255-4256, 4265; [BRISANO] Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. Zlaš: [BRISANO]. Cahan: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

DSK;¹⁴⁰¹ (iii) nisu se priključili ili nisu podržavali OVK;¹⁴⁰² (iv) njihovo trenutno ili bivše zaposlenje smatralo se protivnim interesima OVK;¹⁴⁰³ i/ili (v) oni ili njihovi rođaci su navodno izvršili krivična dela i druge aktivnosti usmerene protiv OVK.¹⁴⁰⁴ Prema nekima od zlostavljanih lica primenjivali su zastrašivanje i prisilu kako bi ih naterali da: (i) obezbede naoružanje;¹⁴⁰⁵ (ii) tuku druge zatvorenike;¹⁴⁰⁶ ili (iii) izvrše neke druge radnje.¹⁴⁰⁷

358. Diskriminacija zlostavljanih lica vršila se na osnovu nacionalne¹⁴⁰⁸ ili verske¹⁴⁰⁹ pripadnosti i/ili navodne političke opredeljenosti¹⁴¹⁰ njih ili njihovih rođaka.

359. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su g. Tači, g. Veselji i g. Seljimi lično učestvovali u nekim od gore navedenih radnji. Konkretno:

- [BRISANO], g. Seljimi [BRISANO]¹⁴¹¹ [BRISANO];¹⁴¹²

¹⁴⁰¹ Likovac: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. Zlaš: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO] Cahan: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁴⁰² Likovac: [BRISANO]. Cahan: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO], [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁴⁰³ Jablanica: [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO], [BRISANO]: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO], [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁴⁰⁴ Jablanica: [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Cahan: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁴⁰⁵ [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Uroševac: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Novo Brdo: [BRISANO].

¹⁴⁰⁶ Likovac: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO]. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: [BRISANO].

¹⁴⁰⁷ Mališevo: [BRISANO]. Lapaštica i [BRISANO]: [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO]. Klečka: [BRISANO].

¹⁴⁰⁸ Jablanica: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO]. [BRISANO] [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]; [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Orahovac [BRISANO]. Uroševac: [BRISANO]. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: [BRISANO]. Novo Brdo: [BRISANO].

¹⁴⁰⁹ Kukeš: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO].

¹⁴¹⁰ Vidi gore futnote 1401-1402.

¹⁴¹¹ Likovac: [BRISANO].

¹⁴¹² Likovac: gore stav 235.

- [BRISANO] g. Tači [BRISANO].¹⁴¹³ [BRISANO].¹⁴¹⁴ [BRISANO].¹⁴¹⁵
[BRISANO].¹⁴¹⁶
- [BRISANO], g. Seljimi [BRISANO].¹⁴¹⁷ [BRISANO].¹⁴¹⁸
- [BRISANO], g. Veselji [BRISANO].¹⁴¹⁹

(c) Zaključak

360. Ispitavši prpratni materijal kao celinu u vezi sa navedenim obeležjima/prema gore navedenim kriterijumima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da su krivična dela mučenja, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(f) Zakona i kao ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona, izvršena nad licima koja su bila uhapšena i/ili zatvorena u zatvoreničkim objektima na mestima navedenim u vezi sa tačkama 4-5 optužnice, približno od aprila 1998. do avgusta 1999.

¹⁴¹³ [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁴¹⁴ [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁴¹⁵ [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁴¹⁶ [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁴¹⁷ Klečka: gore stav 279. [BRISANO].

¹⁴¹⁸ Klečka: [BRISANO].

¹⁴¹⁹ Kukeš: [BRISANO].

4. Tačke 8 i 9: Ubistvo

361. U revidiranoj optužnici Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da je tokom inkriminisanog perioda na Kosovu i u severnoj Albaniji, nad licima koja su prethodno uhapšena ili oteta izvršeno krivično delo ubistva, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(a) Zakona i kao ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona, u zatvoreničkim objektima u mestima navedenim u vezi sa tačkama 4-5 optužnice, ili vezano za te objekte, kao i u toku povlačenja OVK nakon napada snaga SRJ, u mestima navedenim u nastavku.¹⁴²⁰

(a) Objektivna obeležja

(i) *Likovac*

362. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u Likovcu, opština Srbica, pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO] u periodu [BRISANO] 1998; (ii) [BRISANO] u [BRISANO] 1998; i (iii) [BRISANO] otprilike [BRISANO] 1999.

363. [BRISANO] 1998, šestorica naoružanih muškaraca oteli su [BRISANO].¹⁴²¹ Nekoliko pripadnika OVK je [BRISANO] otelo i [BRISANO],¹⁴²² [BRISANO].¹⁴²³ [BRISANO], i odveli u Likovac.¹⁴²⁴ [BRISANO].¹⁴²⁵ [BRISANO].¹⁴²⁶ [BRISANO] u štab OVK u Likovcu, pripadnici OVK su svirepo pretukli zatvorenike, [BRISANO].¹⁴²⁷ Posle [BRISANO], neke zatvorenike [BRISANO] kući.¹⁴²⁸

¹⁴²⁰ Revidirana optužnica, stavovi 137-171, 174 [68], tabelarni prikaz B uz optužnicu.

¹⁴²¹ [BRISANO]

¹⁴²² [BRISANO]

¹⁴²³ Vidi gore stav 235 (tačke 4-5). [BRISANO]

¹⁴²⁴ [BRISANO]

¹⁴²⁵ [BRISANO]

¹⁴²⁶ [BRISANO]

¹⁴²⁷ [BRISANO]

¹⁴²⁸ [BRISANO]

[BRISANO].¹⁴²⁹ [BRISANO] nisu oslobođeni.¹⁴³⁰ [BRISANO], tela [BRISANO] pronađena su [BRISANO], nadomak [BRISANO].¹⁴³¹ Na telima [BRISANO] bile su vidljive strelne rane [BRISANO] i znaci svirepog prebijanja.¹⁴³² Na telima [BRISANO] bile su vidljive [BRISANO] strelne rane [BRISANO].¹⁴³³ [BRISANO].¹⁴³⁴

364. [BRISANO] 1998, vojnici u uniformi OVK [BRISANO] u štab OVK u Likovcu.¹⁴³⁵ On [BRISANO] i optužen je da je špijun i da saraduje sa Srbima.¹⁴³⁶ Njegovo telo pronađeno je [BRISANO],¹⁴³⁷ sa više povreda – [BRISANO] strelne rane [BRISANO], dve [BRISANO] i jednu [BRISANO].¹⁴³⁸ [BRISANO] 1998, otet je [BRISANO] i zatvoren u Likovcu.¹⁴³⁹ [BRISANO]¹⁴⁴⁰

365. Dana [BRISANO] januara 1999., četiri pripadnika OVK, uhapsili su [BRISANO]¹⁴⁴¹ i odveli ga u štab OVK u Likovcu.¹⁴⁴² Optužen je za saradnju sa Srbima.¹⁴⁴³ [BRISANO].¹⁴⁴⁴ Njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni.¹⁴⁴⁵

¹⁴²⁹ [BRISANO]

¹⁴³⁰ [BRISANO]

¹⁴³¹ [BRISANO]

¹⁴³² [BRISANO]

¹⁴³³ [BRISANO]

¹⁴³⁴ [BRISANO]

¹⁴³⁵ [BRISANO]

¹⁴³⁶ [BRISANO]

¹⁴³⁷ [BRISANO]

¹⁴³⁸ [BRISANO]

¹⁴³⁹ [BRISANO]

¹⁴⁴⁰ [BRISANO]

¹⁴⁴¹ [BRISANO]

¹⁴⁴² [BRISANO]

¹⁴⁴³ [BRISANO]

¹⁴⁴⁴ [BRISANO]

¹⁴⁴⁵ [BRISANO]

(ii) *Jablanica*

366. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u Jablanici, opština Đakovica, pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO], sredinom ili u [BRISANO] 1998; i (ii) [BRISANO], sredinom [BRISANO] 1998, i [BRISANO], [BRISANO] 1998.

367. Približno [BRISANO] 1998,¹⁴⁴⁶ pripadnici OVK doveli su [BRISANO] u kasarnu OVK u Jablanici.¹⁴⁴⁷ [BRISANO].¹⁴⁴⁸ [BRISANO], a pripadnici OVK, među kojima [BRISANO],¹⁴⁴⁹ počeli su da ih tuku.¹⁴⁵⁰ Tukli su ih [BRISANO] i [BRISANO], pri čemu su ih šutirali, udarali pesnicama i bejzbol palicom,¹⁴⁵¹ [BRISANO].¹⁴⁵² [BRISANO] su posebno svirepo pretukli [BRISANO].¹⁴⁵³ [BRISANO] nikad ga više nisu videla.¹⁴⁵⁴ [BRISANO].¹⁴⁵⁵ Prema izveštaju o nestalim licima, [BRISANO] je poslednji put viđen živ u Jablanici, [BRISANO] 1998.¹⁴⁵⁶

368. [BRISANO] 1998,¹⁴⁵⁷ [BRISANO] zatvorili su u jednoj prostoriji kasarne u Jablanici, čiji je komandant bio [BRISANO].¹⁴⁵⁸ Fizičko stanje [BRISANO] je bio loše, pošto su ih pripadnici OVK teško pretukli.¹⁴⁵⁹ [BRISANO],¹⁴⁶⁰ [BRISANO].¹⁴⁶¹ [BRISANO], okrutno su prebili [BRISANO].¹⁴⁶² Posle tih batina,

¹⁴⁴⁶ [BRISANO]

¹⁴⁴⁷ [BRISANO]

¹⁴⁴⁸ Vidi gore stav 143 (tačke 2-3). [BRISANO].

¹⁴⁴⁹ [BRISANO]

¹⁴⁵⁰ Vidi gore stav 239 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁴⁵¹ [BRISANO]

¹⁴⁵² [BRISANO]

¹⁴⁵³ [BRISANO]

¹⁴⁵⁴ [BRISANO]

¹⁴⁵⁵ [BRISANO]

¹⁴⁵⁶ IT-04-84 P01276, str. 1 (U015-4141).

¹⁴⁵⁷ [BRISANO]; IT-04-84bis P00119, str. 81 (4255).

¹⁴⁵⁸ IT-04-84bis P00119, str. 4264-4265; [BRISANO].

¹⁴⁵⁹ Vidi gore stav 239 (tačke 4-5). [BRISANO]; IT-04-84bis P00119, str. 81-82 (4255-4256); [BRISANO].

¹⁴⁶⁰ [BRISANO].

¹⁴⁶¹ [BRISANO]

¹⁴⁶² [BRISANO]

[BRISANO] je bio u lošem stanju.¹⁴⁶³ [BRISANO].¹⁴⁶⁴ Prema lekarskom izveštaju, [BRISANO] je bio u konfuznom stanju, prekriven modricama i oteklinama; [BRISANO].¹⁴⁶⁵ [BRISANO].¹⁴⁶⁶ [BRISANO] 1998, [BRISANO].¹⁴⁶⁷ Prema obdukcionom nalazu od [BRISANO] 1998, telo identifikovano analizom DNK kao [BRISANO] ¹⁴⁶⁸ otkriveno je [BRISANO], sa strelnom ranom [BRISANO].¹⁴⁶⁹ [BRISANO].¹⁴⁷⁰

(iii) Lapušnik

369. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO], u Lapušniku, opština Glogovac, [BRISANO] juna 1998; i (ii) [BRISANO] nedaleko od Lapušnika, opština Glogovac, 25. ili 26. jula 1998.

370. Dana [BRISANO] juna 1998,¹⁴⁷¹ zatvorenik [BRISANO]¹⁴⁷² doveden je u dvorište zatvora u Lapušniku, gde su na njega pucali dok su se u neposrednoj blizini nalazili sledeći pripadnici OVK: [BRISANO].¹⁴⁷³ [BRISANO].¹⁴⁷⁴ Kad je pao mrak, [BRISANO] uklonili su telo [BRISANO] iz zatvora u Lapušniku.¹⁴⁷⁵

¹⁴⁶³ [BRISANO].

¹⁴⁶⁴ [BRISANO]; IT-04-84bis P00082.

¹⁴⁶⁵ IT-04-84bis P00082.

¹⁴⁶⁶ [BRISANO].

¹⁴⁶⁷ [BRISANO].

¹⁴⁶⁸ IT-04-84bis P00428; [BRISANO].

¹⁴⁶⁹ IT-04-84bis P00484.E, str. 2, 5-6.

¹⁴⁷⁰ IT-04-84 D166.E, str. 1 i 20.

¹⁴⁷¹ IT-03-66 P183, str. 8 (U003-4908-U003-4908).

¹⁴⁷² Vidi gore stav 243 (tačke 4-5) [BRISANO].

¹⁴⁷³ [BRISANO]. Vidi takođe [BRISANO].

¹⁴⁷⁴ [BRISANO].

¹⁴⁷⁵ [BRISANO].

Kasnije je telo [BRISANO] viđeno pokraj puta [BRISANO], sa [BRISANO] metaka u predelu grudnog koša.¹⁴⁷⁶

371. Dana 25. ili 26. jula 1998, onog dana kada su Srbi izvodili napad na Lapušnik,¹⁴⁷⁷ pripadnici OVK su tridesetak zatvorenika iz zatvora u Lapušniku povelili na planinu Beriša.¹⁴⁷⁸ Kad su stigli u obližnju šumu, [BRISANO],¹⁴⁷⁹ [BRISANO] pripadnika OVK oslobodili su 20 zatvorenika iz te grupe od trideset i otvorili vatru iz kalašnjikova na preostalih 10, [BRISANO].¹⁴⁸⁰ Ubijene zatvorenike su ostavili da leže na mestu gde su ih streljali.¹⁴⁸¹ [BRISANO].¹⁴⁸² Tela [BRISANO] ekshumirana su [BRISANO]. i utvrđeno je da je kod [BRISANO] smrt prouzrokovana strelnim ranama [BRISANO], dok za [BRISANO] nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti.¹⁴⁸³ [BRISANO],¹⁴⁸⁴ [BRISANO],¹⁴⁸⁵ [BRISANO],¹⁴⁸⁶ [BRISANO],¹⁴⁸⁷ [BRISANO]¹⁴⁸⁸ i [BRISANO]¹⁴⁸⁹ [BRISANO].

¹⁴⁷⁶ [BRISANO]; IT-03-66 P183, str. 9-11 (U003-4909-U003-4909, U003-4910-U003-4910, U003-4911-U003-4911).

¹⁴⁷⁷ IT-03-66 P245.1a, str. 1 (U008-7028-U008-7043).

¹⁴⁷⁸ [BRISANO].

¹⁴⁷⁹ [BRISANO].

¹⁴⁸⁰ [BRISANO].

¹⁴⁸¹ [BRISANO].

¹⁴⁸² [BRISANO].

¹⁴⁸³ IT-03-66 P111, U00079551-U0079600, str. 2, 8 (U0079552, U0079558); [BRISANO]. IT-03-66 P111, 0323-2041-0323-2390, str. 109 (0323-2041), 121 (0323-2215), 150 (0323-2244), 199 (0323-2293), 223 (0323-2317), 241 (0323-2335), 261 (0323-2355), 277 (0323-2371), 283 (0323-2377). Posmrtni ostaci su identifikovani analizom DNK. Vidi IT-03-66 P111, U0086010-U0086033, str. 74 (U0086033); IT-03-66 P112, U0086123-U0086138, str. 18-19 (U0086127-0086128).

¹⁴⁸⁴ [BRISANO].

¹⁴⁸⁵ [BRISANO].

¹⁴⁸⁶ [BRISANO]; IT-03-66 P245.1a, str. 1, 5-6.

¹⁴⁸⁷ [BRISANO].

¹⁴⁸⁸ [BRISANO].

¹⁴⁸⁹ [BRISANO], IT-03-66 P245.1a, str. 1, 26. Vidi takođe IT-03-66 P245.15a, str. 1-2.

(iv) Drenovac

372. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u Drenovcu, opština Orahovac, pripadnici OVK lišili života sledeće zatvorenike: (i) [BRISANO], otprilike [BRISANO] 1998. ili nešto kasnije; (ii) [BRISANO], otprilike [BRISANO] 1998. ili nešto kasnije; (iii) [BRISANO], otprilike [BRISANO] 1998. ili nešto kasnije; (iv) [BRISANO], u [BRISANO] 1998; (v) [BRISANO], otprilike [BRISANO] 1998. ili nešto kasnije; i (vi) [BRISANO], otprilike [BRISANO] 1998. ili nešto kasnije.

373. OVK je [BRISANO] smatrala izdajnicima.¹⁴⁹⁰ [BRISANO] je uhapšen i zatvoren u zgradi škole u Drenovcu [BRISANO] 1998.¹⁴⁹¹ [BRISANO], tukao je zatvorenike.¹⁴⁹² [BRISANO] su tukli danonoćno.¹⁴⁹³ [BRISANO].¹⁴⁹⁴

374. [BRISANO] su smatrali špijunom i kolaboracionistom.¹⁴⁹⁵ Viđen je zatočen u zgradi škole u Drenovcu¹⁴⁹⁶ obliven krvlju.¹⁴⁹⁷ Posle 45 dana zatočeništva, pripadnici OVK su ga ubili.¹⁴⁹⁸ [BRISANO].¹⁴⁹⁹

375. [BRISANO] bili su optuženi da su špijuni i kolaboracionisti.¹⁵⁰⁰ [BRISANO],¹⁵⁰¹ [BRISANO] 1998. [BRISANO] zatvorili.¹⁵⁰² U zatočeništvu je svirepo pretučen.¹⁵⁰³ [BRISANO].¹⁵⁰⁴ [BRISANO] 1998, [BRISANO] Drenovac

¹⁴⁹⁰ [BRISANO].

¹⁴⁹¹ [BRISANO].

¹⁴⁹² [BRISANO].

¹⁴⁹³ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁴⁹⁴ [BRISANO].

¹⁴⁹⁵ [BRISANO].

¹⁴⁹⁶ [BRISANO].

¹⁴⁹⁷ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁴⁹⁸ [BRISANO].

¹⁴⁹⁹ [BRISANO].

¹⁵⁰⁰ [BRISANO].

¹⁵⁰¹ [BRISANO].

¹⁵⁰² [BRISANO].

¹⁵⁰³ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁵⁰⁴ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁵⁰⁵ [BRISANO].¹⁵⁰⁶ [BRISANO].¹⁵⁰⁷ [BRISANO] porodica ga više nikad nije videla.¹⁵⁰⁸ Dana [BRISANO] 1998. ili približno tog datuma, [BRISANO] silom odvedeni iz Drenovca, [BRISANO].¹⁵⁰⁹ [BRISANO].¹⁵¹⁰ [BRISANO].¹⁵¹¹ [BRISANO].¹⁵¹² [BRISANO].¹⁵¹³ [BRISANO].¹⁵¹⁴

376. Pripadnici OVK su uhapsili [BRISANO] da bi ga na kraju odveli u Drenovac.¹⁵¹⁵ Optužen je da je špijun.¹⁵¹⁶ Čulo se kako pripadnici OVK viču na [BRISANO] i psuju ga.¹⁵¹⁷ [BRISANO].¹⁵¹⁸ Deo posmrtnih ostataka [BRISANO] pronađen je [BRISANO].¹⁵¹⁹ [BRISANO].¹⁵²⁰ [BRISANO].¹⁵²¹ [BRISANO].¹⁵²²

377. [BRISANO] je uhapšen u [BRISANO] 1998. od strane pripadnika OVK [BRISANO].¹⁵²³ Njegovoj porodici su rekli da ga vode na saslušavanje i da će ga vratiti.¹⁵²⁴ Potom je [BRISANO] dana držan u Drenovcu, gde je svirepo prebijan [BRISANO].¹⁵²⁵ [BRISANO].¹⁵²⁶ Njegovi posmrtni ostaci nikada nisu pronađeni.¹⁵²⁷

¹⁵⁰⁵ [BRISANO].

¹⁵⁰⁶ [BRISANO].

¹⁵⁰⁷ [BRISANO].

¹⁵⁰⁸ [BRISANO].

¹⁵⁰⁹ Vidi dole stav 425 (tačka 10). [BRISANO].

¹⁵¹⁰ [BRISANO].

¹⁵¹¹ Vidi dole stav 425 (tačka 10). [BRISANO].

¹⁵¹² Vidi dole stav 426 (tačka 10). [BRISANO].

¹⁵¹³ [BRISANO].

¹⁵¹⁴ [BRISANO].

¹⁵¹⁵ [BRISANO].

¹⁵¹⁶ [BRISANO].

¹⁵¹⁷ [BRISANO].

¹⁵¹⁸ [BRISANO].

¹⁵¹⁹ [BRISANO].

¹⁵²⁰ [BRISANO].

¹⁵²¹ [BRISANO].

¹⁵²² [BRISANO].

¹⁵²³ [BRISANO].

¹⁵²⁴ [BRISANO].

¹⁵²⁵ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁵²⁶ [BRISANO].

¹⁵²⁷ Vidi dole stav 427 (tačka 10). [BRISANO].

378. Pripadnici jedinice OVK [BRISANO] uhapsili su [BRISANO] 1998. i predali ga OVK u Drenovcu.¹⁵²⁸ Sumnjicali su ga da je kolaboracionista.¹⁵²⁹ U zatočeništvu su [BRISANO] teško prebijali.¹⁵³⁰ [BRISANO]; bio je teško pretučen i obliven krvlju.¹⁵³¹ [BRISANO] posmrtnih ostataka [BRISANO] pronađen je [BRISANO];¹⁵³² [BRISANO].¹⁵³³ [BRISANO].¹⁵³⁴

(v) Mališevo i pećina Volujak

379. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO], u Mališevu, opština Mališevo, 18. ili 19. jula 1998; (ii) [BRISANO] a, u Mališevu i okolini, opština Mališevo, otprilike 26. ili 27. jula 1998. ili nešto kasnije; (iii) devet muškaraca, Srba iz Opteruše/Optershë, 15 muškaraca, Srba iz Retimlja i [BRISANO], u pećini Volujak, opština Klina/Klinë, 26. ili 27. jula 1998.

380. [BRISANO],¹⁵³⁵ [BRISANO].¹⁵³⁶ Uveče 18. ili 19. jula 1998,¹⁵³⁷ pripadnici OVK su izveli, u [BRISANO] odvojene grupe, srpske zatvorenike [BRISANO].¹⁵³⁸ Među tim srpskim zatvorenicima bili su [BRISANO],¹⁵³⁹ [BRISANO].¹⁵⁴⁰ Pripadnici OVK odvezli su svaku grupu posebno [BRISANO] kamionom.¹⁵⁴¹ Zatvorenici su odvedeni u jednu šumu, [BRISANO], gde su ih maskirani

¹⁵²⁸ [BRISANO].

¹⁵²⁹ [BRISANO].

¹⁵³⁰ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁵³¹ [BRISANO].

¹⁵³² Vidi dole stav 428 (tačka 10). [BRISANO].

¹⁵³³ [BRISANO].

¹⁵³⁴ [BRISANO].

¹⁵³⁵ [BRISANO].

¹⁵³⁶ [BRISANO].

¹⁵³⁷ [BRISANO].

¹⁵³⁸ [BRISANO].

¹⁵³⁹ Vidi gore stav 251 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁵⁴⁰ Vidi gore stav 251 (tačke 4-5) [BRISANO].

¹⁵⁴¹ [BRISANO].

pripadnici OVK ubili [BRISANO].¹⁵⁴² Njihova tela su pokopana [BRISANO].¹⁵⁴³ Posmrtni ostaci [BRISANO] nađeni su [BRISANO].¹⁵⁴⁴ [BRISANO], identifikovanih bili su [BRISANO] ¹⁵⁴⁵ [BRISANO],¹⁵⁴⁶ [BRISANO],¹⁵⁴⁷ [BRISANO],¹⁵⁴⁸ [BRISANO],¹⁵⁴⁹ [BRISANO],¹⁵⁵⁰ [BRISANO],¹⁵⁵¹ [BRISANO],¹⁵⁵² [BRISANO],¹⁵⁵³ [BRISANO],¹⁵⁵⁴ [BRISANO]¹⁵⁵⁵ i [BRISANO].¹⁵⁵⁶ Utvrđeno je da je uzrok smrti [BRISANO] tupa trauma [BRISANO].¹⁵⁵⁷ Uzrok smrti ostalih lica uključivao je strelne rane [BRISANO].¹⁵⁵⁸

381. [BRISANO].¹⁵⁵⁹ [BRISANO].¹⁵⁶⁰ [BRISANO].¹⁵⁶¹ [BRISANO].¹⁵⁶² [BRISANO].¹⁵⁶³ [BRISANO];¹⁵⁶⁴ [BRISANO].¹⁵⁶⁵ Posmrtni ostaci [BRISANO] pronađeni su na [BRISANO].¹⁵⁶⁶ Uzrok smrti [BRISANO] nije bilo moguće utvrditi,

¹⁵⁴² [BRISANO].

¹⁵⁴³ [BRISANO].

¹⁵⁴⁴ [BRISANO].

¹⁵⁴⁵ [BRISANO].

¹⁵⁴⁶ [BRISANO].

¹⁵⁴⁷ [BRISANO].

¹⁵⁴⁸ [BRISANO].

¹⁵⁴⁹ [BRISANO].

¹⁵⁵⁰ [BRISANO].

¹⁵⁵¹ [BRISANO].

¹⁵⁵² [BRISANO].

¹⁵⁵³ [BRISANO].

¹⁵⁵⁴ [BRISANO].

¹⁵⁵⁵ [BRISANO].

¹⁵⁵⁶ [BRISANO].

¹⁵⁵⁷ [BRISANO].

¹⁵⁵⁸ [BRISANO].

¹⁵⁵⁹ [BRISANO].

¹⁵⁶⁰ [BRISANO].

¹⁵⁶¹ Vidi gore stavovi 247, 251 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁵⁶² [BRISANO].

¹⁵⁶³ [BRISANO].

¹⁵⁶⁴ [BRISANO].

¹⁵⁶⁵ [BRISANO].

¹⁵⁶⁶ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁵⁶⁷ Uzrok smrti [BRISANO] bila je strelna rana [BRISANO].¹⁵⁶⁸
[BRISANO].¹⁵⁶⁹

382. Dana 18. jula 1998, jedinice OVK izvršile su napad na sela Opteruša, Retimlje i Zočište/Zoçisht.¹⁵⁷⁰ Srpsko stanovništvo tih sela predalo se OVK.¹⁵⁷¹ Pripadnici OVK su [BRISANO], odveli u [BRISANO] tamo su [BRISANO] tukli.¹⁵⁷² [BRISANO], pored ostalih, [BRISANO].¹⁵⁷³ Nakon [BRISANO], OVK je te muškarce držala zatvorene u Drenovcu, da bih ih zatim prebacila u Mališevo.¹⁵⁷⁴

383. Selo Retimlje [BRISANO].¹⁵⁷⁵ Dana 18. jula 1998, [BRISANO].¹⁵⁷⁶ Vojnici OVK su naredili [BRISANO] ukrcaju u [BRISANO];¹⁵⁷⁷ među njima su bili [BRISANO].¹⁵⁷⁸ [BRISANO] otišao u pravcu Drenovca.¹⁵⁷⁹ Jedinica OVK [BRISANO], dovela je [BRISANO] zarobljenih [BRISANO] iz Drenovca u Mališevo.¹⁵⁸⁰

384. Otprilike u vreme srpskog napada na Lapušnik, u okviru pražnjenja zatvora u Mališevu koje je dovršeno 28. jula 1998, zatvorenici koji su bili dovedeni iz Drenovca [BRISANO],¹⁵⁸¹ [BRISANO].¹⁵⁸² [BRISANO].¹⁵⁸³ [BRISANO].¹⁵⁸⁴

¹⁵⁶⁷ [BRISANO].

¹⁵⁶⁸ [BRISANO].

¹⁵⁶⁹ [BRISANO].

¹⁵⁷⁰ [BRISANO].

¹⁵⁷¹ [BRISANO].

¹⁵⁷² [BRISANO].

¹⁵⁷³ [BRISANO].

¹⁵⁷⁴ [BRISANO].

¹⁵⁷⁵ [BRISANO].

¹⁵⁷⁶ [BRISANO].

¹⁵⁷⁷ [BRISANO].

¹⁵⁷⁸ [BRISANO].

¹⁵⁷⁹ [BRISANO].

¹⁵⁸⁰ [BRISANO].

¹⁵⁸¹ [BRISANO].

¹⁵⁸² [BRISANO].

¹⁵⁸³ [BRISANO].

¹⁵⁸⁴ [BRISANO].

[BRISANO] prebačeni [BRISANO], a zatim odvedeni na jedno mesto između [BRISANO] i pećine Volujak, gde su svi pogubljeni; [BRISANO].¹⁵⁸⁵

385. [BRISANO],¹⁵⁸⁶ [BRISANO].¹⁵⁸⁷ [BRISANO],¹⁵⁸⁸ [BRISANO]¹⁵⁸⁹ i [BRISANO].¹⁵⁹⁰
 [BRISANO].¹⁵⁹¹ [BRISANO].¹⁵⁹² [BRISANO],¹⁵⁹³ [BRISANO],¹⁵⁹⁴ [BRISANO],¹⁵⁹⁵
 [BRISANO],¹⁵⁹⁶ [BRISANO],¹⁵⁹⁷ [BRISANO],¹⁵⁹⁸ [BRISANO]¹⁵⁹⁹ [BRISANO].¹⁶⁰⁰
 [BRISANO]¹⁶⁰¹ [BRISANO].¹⁶⁰² [BRISANO].¹⁶⁰³ [BRISANO].¹⁶⁰⁴

(vi) Bajgora

386. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života [BRISANO] u Bajgori, opština Podujevo, otprilike 30. avgusta 1998. ili nešto kasnije.

387. [BRISANO] je bio na spisku osumnjičenih za saradnju ili veze sa Srbima.¹⁶⁰⁵
 Kasnije je bio zatvoren u zatvoru OVK u Bajgori¹⁶⁰⁶ [BRISANO].¹⁶⁰⁷ Prema opisu,

¹⁵⁸⁵ [BRISANO].

¹⁵⁸⁶ [BRISANO].

¹⁵⁸⁷ [BRISANO].

¹⁵⁸⁸ [BRISANO].

¹⁵⁸⁹ [BRISANO].

¹⁵⁹⁰ [BRISANO].

¹⁵⁹¹ [BRISANO].

¹⁵⁹² [BRISANO].

¹⁵⁹³ [BRISANO].

¹⁵⁹⁴ [BRISANO].

¹⁵⁹⁵ [BRISANO].

¹⁵⁹⁶ [BRISANO].

¹⁵⁹⁷ [BRISANO].

¹⁵⁹⁸ [BRISANO].

¹⁵⁹⁹ [BRISANO].

¹⁶⁰⁰ [BRISANO].

¹⁶⁰¹ [BRISANO].

¹⁶⁰² [BRISANO].

¹⁶⁰³ [BRISANO].

¹⁶⁰⁴ [BRISANO].

¹⁶⁰⁵ [BRISANO].

¹⁶⁰⁶ [BRISANO].

¹⁶⁰⁷ [BRISANO].

dok je bio u zatočeništvu [BRISANO] je bio lošem stanju, [BRISANO].¹⁶⁰⁸ [BRISANO],¹⁶⁰⁹ [BRISANO].¹⁶¹⁰ [BRISANO].¹⁶¹¹ Jedan pripadnik OVK je rekao [BRISANO] da bolje prizna da je srpski saradnik [BRISANO], inače će biti ubijen.¹⁶¹² [BRISANO].¹⁶¹³ [BRISANO].¹⁶¹⁴ U zatvoreničkom centru u Bajgori ga više nikada nisu videli.¹⁶¹⁵ Posle toga [BRISANO] su otkriveni njegovi posmrtni ostaci.¹⁶¹⁶ Obdukcijom posmrtnih ostataka [BRISANO] ustanovljeno je da je smrt izazvana tupom traumom [BRISANO].¹⁶¹⁷ [BRISANO].¹⁶¹⁸ [BRISANO].¹⁶¹⁹

(vii) Majance

388. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života [BRISANO] u mestu Majance, opština Podujevo, početkom aprila 1999.

389. [BRISANO],¹⁶²⁰ [BRISANO]¹⁶²¹ [BRISANO]¹⁶²² držani su u zarobljeništvu u mestima Lapaštica¹⁶²³ i Majance.¹⁶²⁴ [BRISANO],¹⁶²⁵ [BRISANO]¹⁶²⁶ i

¹⁶⁰⁸ [BRISANO].

¹⁶⁰⁹ [BRISANO].

¹⁶¹⁰ [BRISANO].

¹⁶¹¹ [BRISANO].

¹⁶¹² [BRISANO].

¹⁶¹³ [BRISANO].

¹⁶¹⁴ [BRISANO].

¹⁶¹⁵ [BRISANO].

¹⁶¹⁶ [BRISANO].

¹⁶¹⁷ [BRISANO].

¹⁶¹⁸ [BRISANO].

¹⁶¹⁹ [BRISANO].

¹⁶²⁰ [BRISANO].

¹⁶²¹ [BRISANO].

¹⁶²² [BRISANO].

¹⁶²³ Vidi gore stav 162 (tačke 2-3). [BRISANO].

¹⁶²⁴ [BRISANO].

¹⁶²⁵ [BRISANO].

¹⁶²⁶ [BRISANO].

[BRISANO]¹⁶²⁷ su tukli i zlostavljali.¹⁶²⁸ [BRISANO] ([BRISANO]¹⁶²⁹ [BRISANO]¹⁶³⁰), [BRISANO].¹⁶³¹ [BRISANO].¹⁶³² [BRISANO].¹⁶³³ [BRISANO].¹⁶³⁴ [BRISANO] telima [BRISANO] otkrivena BRISANO].¹⁶³⁵ [BRISANO].¹⁶³⁶ [BRISANO]¹⁶³⁷ [BRISANO].¹⁶³⁸

(viii) Potok

390. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to [BRISANO] lišeni života u Potoku, opština Podujevo, početkom aprila 1999.

391. OVK je [BRISANO] lišila slobode u Lapaštici;¹⁶³⁹ [BRISANO].¹⁶⁴⁰ Njihova imena nalazila su se na spisku [BRISANO].¹⁶⁴¹ Dok su ih držali zatvorene, [BRISANO] stalno su saslušavali.¹⁶⁴² [BRISANO] su u zatočeništvu tukli.¹⁶⁴³ [BRISANO].¹⁶⁴⁴ [BRISANO];¹⁶⁴⁵ [BRISANO].¹⁶⁴⁶ Posmrtni ostaci [BRISANO] pronađeni su [BRISANO].¹⁶⁴⁷ [BRISANO].¹⁶⁴⁸ [BRISANO]¹⁶⁴⁹

¹⁶²⁷ [BRISANO].

¹⁶²⁸ Vidi gore stav 263 (tačke 4-5).

¹⁶²⁹ [BRISANO].

¹⁶³⁰ [BRISANO].

¹⁶³¹ [BRISANO]

¹⁶³² [BRISANO]

¹⁶³³ [BRISANO].

¹⁶³⁴ [BRISANO].

¹⁶³⁵ [BRISANO].

¹⁶³⁶ [BRISANO].

¹⁶³⁷ [BRISANO].

¹⁶³⁸ [BRISANO].

¹⁶³⁹ Vidi gore stav 162 (tačke 2-3). [BRISANO].

¹⁶⁴⁰ [BRISANO].

¹⁶⁴¹ [BRISANO].

¹⁶⁴² [BRISANO].

¹⁶⁴³ Vidi gore stav 263 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁶⁴⁴ [BRISANO].

¹⁶⁴⁵ [BRISANO].

¹⁶⁴⁶ [BRISANO].

¹⁶⁴⁷ [BRISANO].

¹⁶⁴⁸ [BRISANO].

¹⁶⁴⁹ [BRISANO].

(ix) [BRISANO]

392. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života jednog neidentifikovanog Roma [BRISANO], opština Podujevo, krajem marta ili početkom aprila 1999.

393. Otprilike krajem marta ili početkom aprila 1999, jedan Rom je došao u selo [BRISANO].¹⁶⁵⁰ Vojna policija OVK i [BRISANO] OVK [BRISANO] bile su stacionirane u [BRISANO].¹⁶⁵¹ Tog Roma su držali vezanog usred sela,¹⁶⁵² gde su ga [BRISANO] zlostavljali pripadnici OVK i civili; [BRISANO].¹⁶⁵³ [BRISANO].¹⁶⁵⁴ [BRISANO], pogodili ga i ubili po naređenju Ljatifa Gašija; ostavili su ga da leži na mestu gde je pokošen mecima.¹⁶⁵⁵ [BRISANO].¹⁶⁵⁶

(x) Zlaš

394. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života [BRISANO] u Zlašu, opština Priština, približno u periodu od 19. do kraja aprila 1999.

395. [BRISANO] koje su pripadnici OVK držali zatvorene na imanju u Zlašu,¹⁶⁵⁷ [BRISANO] je zlostavljan [BRISANO].¹⁶⁵⁸ [BRISANO].¹⁶⁵⁹ [BRISANO].¹⁶⁶⁰

¹⁶⁵⁰ [BRISANO].

¹⁶⁵¹ [BRISANO].

¹⁶⁵² [BRISANO].

¹⁶⁵³ [BRISANO].

¹⁶⁵⁴ [BRISANO].

¹⁶⁵⁵ [BRISANO].

¹⁶⁵⁶ [BRISANO].

¹⁶⁵⁷ Vidi gore stav 165 (tačke 2-3), stav 267 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁶⁵⁸ Vidi gore stav 267 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁶⁵⁹ [BRISANO].

¹⁶⁶⁰ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁶⁶¹ Njegovo telo je otkriveno [BRISANO].¹⁶⁶² [BRISANO].¹⁶⁶³
[BRISANO].¹⁶⁶⁴ Imao je strelnu ranu [BRISANO] znake zlostavljanja,
[BRISANO].¹⁶⁶⁵

(xi) Klečka

396. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u Klečki, opština Lipljan, pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO], 3. aprila 1999; (ii) [BRISANO], [BRISANO] 1999; (iii) [BRISANO], 5. aprila 1999; (iv) [BRISANO], 5. aprila 1999; i (v) [BRISANO], otprilike u aprilu 1999.

397. [BRISANO] se nalazio u zatvoru u Klečki od 21. marta 1999. do 2. aprila 1999.¹⁶⁶⁶ Jedan dan nakon što je oslobođen, [BRISANO] je ponovo uhapšen i ubijen nedaleko od sela Klečka.¹⁶⁶⁷ Pripadnici OVK [BRISANO]¹⁶⁶⁸ pucali su u njega iz kalašnjikova.¹⁶⁶⁹ Ubistvu [BRISANO] prisustvovali su i [BRISANO]¹⁶⁷⁰ [BRISANO].¹⁶⁷¹

398. Pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] [BRISANO] 1999, [BRISANO].¹⁶⁷² Zatvorili su [BRISANO] u jednoj kući i tukli, dok su drugi zatvorenici slušali

¹⁶⁶¹ [BRISANO].

¹⁶⁶² [BRISANO].

¹⁶⁶³ [BRISANO].

¹⁶⁶⁴ [BRISANO].

¹⁶⁶⁵ [BRISANO].

¹⁶⁶⁶ [BRISANO].

¹⁶⁶⁷ [BRISANO].

¹⁶⁶⁸ [BRISANO].

¹⁶⁶⁹ [BRISANO].

¹⁶⁷⁰ [BRISANO].

¹⁶⁷¹ [BRISANO].

¹⁶⁷² [BRISANO].

[BRISANO] jauke.¹⁶⁷³ [BRISANO].¹⁶⁷⁴ [BRISANO].¹⁶⁷⁵ [BRISANO].¹⁶⁷⁶
[BRISANO].¹⁶⁷⁷ [BRISANO].¹⁶⁷⁸ [BRISANO].¹⁶⁷⁹

399. [BRISANO] pripadnici OVK držali su zatvorenog u Klečki do 3. ili 5. aprila 1999.¹⁶⁸⁰ Po naređenju Fatmira Ljimaja, pripadnici OVK¹⁶⁸¹ odveli su [BRISANO] u pravcu planina i ubili ih iz kalašnjikova.¹⁶⁸² [BRISANO].¹⁶⁸³

400. Pripadnici OVK [BRISANO]¹⁶⁸⁴ odveli su [BRISANO] u Klečku oko 9. februara 1999.¹⁶⁸⁵ [BRISANO] držali su [BRISANO] zatvorene u izgorelim kućama u Klečki i ispitivali ih šamarali svaka [BRISANO].¹⁶⁸⁶ Dana 5. aprila 1999, čuvari zatvora u Klečki odveli su [BRISANO], gde su ih po naređenju Fatmira Ljimaja pogubili ¹⁶⁸⁷ u prisustvu Fatmira Ljimaja i drugih pripadnika OVK.¹⁶⁸⁸ [BRISANO] pokopani su [BRISANO].¹⁶⁸⁹ [BRISANO].¹⁶⁹⁰ [BRISANO].¹⁶⁹¹ [BRISANO].¹⁶⁹²

401. Dana 11. aprila 1999, pripadnici OVK su presreli pripadnike [BRISANO],¹⁶⁹³ odvezli ih do jedne izgorele kuće u Klečki i tamo ih zatvorili.¹⁶⁹⁴ Pripadnici OVK

¹⁶⁷³ Vidi gore stav 279 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁶⁷⁴ [BRISANO].

¹⁶⁷⁵ [BRISANO].

¹⁶⁷⁶ [BRISANO].

¹⁶⁷⁷ [BRISANO].

¹⁶⁷⁸ [BRISANO].

¹⁶⁷⁹ [BRISANO].

¹⁶⁸⁰ [BRISANO].

¹⁶⁸¹ [BRISANO].

¹⁶⁸² [BRISANO].

¹⁶⁸³ [BRISANO].

¹⁶⁸⁴ [BRISANO].

¹⁶⁸⁵ [BRISANO].

¹⁶⁸⁶ [BRISANO].

¹⁶⁸⁷[BRISANO].

¹⁶⁸⁸ [BRISANO].

¹⁶⁸⁹ [BRISANO].

¹⁶⁹⁰ [BRISANO].

¹⁶⁹¹ [BRISANO].

¹⁶⁹² [BRISANO].

¹⁶⁹³ [BRISANO].

¹⁶⁹⁴ Vidi gore stav 279 (tačke 4-5). [BRISANO].

[BRISANO, odveli do obližnjeg polja [BRISANO].¹⁶⁹⁵ [BRISANO].¹⁶⁹⁶ Ubrzo pošto su odvedeni na to polje, začuli su se pucnji iz kalašnjikova.¹⁶⁹⁷ [BRISANO].¹⁶⁹⁸ [BRISANO].¹⁶⁹⁹ [BRISANO].¹⁷⁰⁰ Pripadnici OVK [BRISANO].¹⁷⁰¹ [BRISANO].¹⁷⁰² [BRISANO].¹⁷⁰³ [BRISANO] posmrtni ostaci [BRISANO],¹⁷⁰⁴ [BRISANO],¹⁷⁰⁵ [BRISANO],¹⁷⁰⁶ [BRISANO]¹⁷⁰⁷ [BRISANO]¹⁷⁰⁸ pronađeni su [BRISANO].¹⁷⁰⁹ [BRISANO].¹⁷¹⁰ [BRISANO].¹⁷¹¹

(xii) [BRISANO]

402. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života [BRISANO], u [BRISANO], opština Uroševac, oko [BRISANO] 1999.

403. [BRISANO] nalazili su se u zatočeništvu OVK od početka [BRISANO] 1999. [BRISANO].¹⁷¹² Na kraju su dovedeni u [BRISANO] Uroševca.¹⁷¹³ [BRISANO] pretukli su zatvorenike i zatim su ih [BRISANO] držali zaključane

¹⁶⁹⁵ [BRISANO].

¹⁶⁹⁶ [BRISANO].

¹⁶⁹⁷ [BRISANO].

¹⁶⁹⁸ [BRISANO].

¹⁶⁹⁹ [BRISANO].

¹⁷⁰⁰ [BRISANO].

¹⁷⁰¹ [BRISANO].

¹⁷⁰² [BRISANO].

¹⁷⁰³ [BRISANO].

¹⁷⁰⁴ [BRISANO].

¹⁷⁰⁵ [BRISANO].

¹⁷⁰⁶ [BRISANO].

¹⁷⁰⁷ [BRISANO].

¹⁷⁰⁸ [BRISANO].

¹⁷⁰⁹ [BRISANO].

¹⁷¹⁰ [BRISANO].

¹⁷¹¹ [BRISANO].

¹⁷¹² Vidi gore stav 178 (tačke 2-3), stav 283 (tačke 4-5).

¹⁷¹³ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁷¹⁴ [BRISANO].¹⁷¹⁵ [BRISANO] pripadnicima OVK¹⁷¹⁶ [BRISANO],¹⁷¹⁷ su zatvorenike jednog po jednog izveli iz prostorije u kojoj su bili zatvoreni i pretukli ih.¹⁷¹⁸ [BRISANO].¹⁷¹⁹ [BRISANO].¹⁷²⁰ [BRISANO].¹⁷²¹ [BRISANO] više nikad niko nije video.¹⁷²²

(xiii) Kukeš, Albanija

404. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su [BRISANO]. pripadnici OVK lišili života [BRISANO] u fabrici metala u Kukešu, u oblasti Kukeš, u Albaniji.

405. Dana 3. juna 1999. ili približno tog datuma, pripadnici OVK, [BRISANO], pretukli su [BRISANO] i pucali na njega iz automatskog oružja.¹⁷²³ Dana 4. juna 1999. ili približno tog datuma, izvesni pripadnici OVK, [BRISANO],¹⁷²⁴ pucali su na njega i ranili ga,¹⁷²⁵ [BRISANO].¹⁷²⁶ [BRISANO].¹⁷²⁷ [BRISANO],¹⁷²⁸ [BRISANO]¹⁷²⁹ [BRISANO].¹⁷³⁰ [BRISANO] je izdahnuo [BRISANO] od ranjavanja.¹⁷³¹

¹⁷¹⁴ [BRISANO].

¹⁷¹⁵ [BRISANO].

¹⁷¹⁶ [BRISANO].

¹⁷¹⁷ [BRISANO].

¹⁷¹⁸ [BRISANO].

¹⁷¹⁹ [BRISANO].

¹⁷²⁰ [BRISANO].

¹⁷²¹ [BRISANO].

¹⁷²² Vidi dole stav 434 (Count 10). [BRISANO].

¹⁷²³ Vidi gore stav 291 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁷²⁴ [BRISANO].

¹⁷²⁵ [BRISANO].

¹⁷²⁶ [BRISANO].

¹⁷²⁷ [BRISANO].

¹⁷²⁸ [BRISANO].

¹⁷²⁹ [BRISANO].

¹⁷³⁰ [BRISANO].

¹⁷³¹ [BRISANO].

(xiv) Bivša zgrada MUP-a, Prizren

406. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su 17. ili 18. juna 1999. pripadnici OVK ubili [BRISANO] u bivšoj zgradi MUP-a u Prizrenu, u opštini Prizren.

407. [BRISANO]¹⁷³² [BRISANO].¹⁷³³ Dana 17. juna 1999, dva pripadnika OVK su ga odvela u bivšu zgradu MUP-a na saslušavanje.¹⁷³⁴ Sutradan je pronađen mrtav, [BRISANO] u [BRISANO] bivše zgrade MUP-a, [BRISANO].¹⁷³⁵ Utvrđeno je da je smrt nastupila otprilike 18. juna 1999. ili ranije.¹⁷³⁶ [BRISANO]¹⁷³⁷ [BRISANO] imao ožiljke i modrice [BRISANO],.¹⁷³⁸ [BRISANO].¹⁷³⁹ [BRISANO].¹⁷⁴⁰

(xv) Orahovac

408. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života: (i) [BRISANO], u opštini Orahovac, otprilike [BRISANO] ili nešto kasnije; (ii) [BRISANO], u Orahovcu, opština Orahovac, otprilike [BRISANO] juna 1999. ili nešto kasnije; i (iii) [BRISANO], u Orahovcu, opština Orahovac, otprilike [BRISANO]. ili nešto kasnije.

¹⁷³² [BRISANO].

¹⁷³³ [BRISANO].

¹⁷³⁴ [BRISANO].

¹⁷³⁵ Vidi gore stav 315 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁷³⁶ [BRISANO].

¹⁷³⁷ [BRISANO].

¹⁷³⁸ [BRISANO].

¹⁷³⁹ [BRISANO].

¹⁷⁴⁰ [BRISANO].

409. Dana [BRISANO],¹⁷⁴¹ [BRISANO] naoružana pripadnika OVK, [BRISANO], došla su u stan [BRISANO],¹⁷⁴² tražila mu da preda oružje¹⁷⁴³ i pretukla ga.¹⁷⁴⁴ Pošto su mu oduzeli oružje,¹⁷⁴⁵ [BRISANO] su počeli da guraju, uperili su puške u njega i povelili ga iz stana,¹⁷⁴⁶ rekavši da ga vode na saslušavanje u [BRISANO] u Orahovcu i da će ga vratiti.¹⁷⁴⁷ Međutim, [BRISANO] više nikad niko nije video¹⁷⁴⁸ i pretpostavlja se da je mrtav.¹⁷⁴⁹ [BRISANO] su isprebijala¹⁷⁵⁰ i silom odvela¹⁷⁵¹ [BRISANO] naoružanih¹⁷⁵² pripadnika OVK, [BRISANO];¹⁷⁵³ iz njegove kuće u Orahovcu¹⁷⁵⁴ [BRISANO].¹⁷⁵⁵ Ostali pripadnici OVK su mu zapalili kuću.¹⁷⁵⁶ [BRISANO] pronađeni su posmrtni ostaci [BRISANO].¹⁷⁵⁷

410. Dana [BRISANO] juna 1999. ili približno tog datuma, [BRISANO] naoružana muškarca koja su nosila maske i kamuflažne uniforme OVK napala su [BRISANO] u njegovoj kući u Orahovcu.¹⁷⁵⁸ Dva naoružana pripadnika OVK u uniformama su ga zatim odvela, rekavši [BRISANO] da [BRISANO] vode u policijsku stanicu i da će ga vratiti za 15 minuta.¹⁷⁵⁹ [BRISANO] više nikad niko nije video.¹⁷⁶⁰

¹⁷⁴¹ [BRISANO].

¹⁷⁴² [BRISANO].

¹⁷⁴³ [BRISANO].

¹⁷⁴⁴ Vidi gore stav 326 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁷⁴⁵ [BRISANO].

¹⁷⁴⁶ [BRISANO].

¹⁷⁴⁷ [BRISANO].

¹⁷⁴⁸ [BRISANO].

¹⁷⁴⁹ [BRISANO].

¹⁷⁵⁰ [BRISANO].

¹⁷⁵¹ [BRISANO].

¹⁷⁵² [BRISANO].

¹⁷⁵³ [BRISANO].

¹⁷⁵⁴ [BRISANO].

¹⁷⁵⁵ Vidi gore stav 326 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁷⁵⁶ [BRISANO].

¹⁷⁵⁷ [BRISANO].

¹⁷⁵⁸ [BRISANO].

¹⁷⁵⁹ [BRISANO].

¹⁷⁶⁰ [BRISANO].

411. Dana [BRISANO] 1999,¹⁷⁶¹ [BRISANO] naoružana pripadnika OVK, koji su imali crne uniforme i na rukavu amblem "UCK" sa crvenim orlom, otela su [BRISANO] iz njegove kuće u Orahovcu.¹⁷⁶² [BRISANO].¹⁷⁶³ Jedan od pripadnika OVK [BRISANO] predstavio se kao vođa grupe na albanskom;¹⁷⁶⁴ [BRISANO].¹⁷⁶⁵ [BRISANO] su rekli da [BRISANO] vode na informativni razgovor u [BRISANO] i da će ga potom vratiti.¹⁷⁶⁶ Kad se [BRISANO] usprotivila njegovom odvođenju, pripadnici OVK su ih odgurivali silom i oštetili im neke stvari.¹⁷⁶⁷ Narednih dana [BRISANO], pripadnici OVK koji su odveli [BRISANO].¹⁷⁶⁸ [BRISANO].¹⁷⁶⁹ [BRISANO].¹⁷⁷⁰ Posmrtni ostaci [BRISANO] nikada nisu pronađeni.¹⁷⁷¹

(xvi) [BRISANO]

412. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života [BRISANO], u [BRISANO], opština Uroševac, otprilike [BRISANO] 1999. ili nešto kasnije.

413. Dana [BRISANO] 1999, desetak pripadnika OVK odvelo je [BRISANO] u [BRISANO]; rekli su mu da će ga poslati kod [BRISANO] na razgovor.¹⁷⁷² [BRISANO] u [BRISANO], [BRISANO] OVK je saslušao [BRISANO].¹⁷⁷³

¹⁷⁶¹ [BRISANO].

¹⁷⁶² Vidi gore stav 326 (tačke 4-5). [BRISANO].

¹⁷⁶³ [BRISANO].

¹⁷⁶⁴ [BRISANO].

¹⁷⁶⁵ [BRISANO].

¹⁷⁶⁶ [BRISANO].

¹⁷⁶⁷ [BRISANO].

¹⁷⁶⁸ [BRISANO].

¹⁷⁶⁹ [BRISANO].

¹⁷⁷⁰ [BRISANO].

¹⁷⁷¹ [BRISANO].

¹⁷⁷² [BRISANO].

¹⁷⁷³ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁷⁷⁴ [BRISANO].¹⁷⁷⁵ [BRISANO].¹⁷⁷⁶ [BRISANO] više nikad niko nije video.¹⁷⁷⁷

(xvii) [BRISANO]

414. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK lišili života jednog neidentifikovanog starijeg Srbina u [BRISANO], opština Priština, u julu ili avgustu 1999.

415. U julu ili avgustu 1999, pripadnik OVK [BRISANO] dovezli su [BRISANO] Srbina u [BRISANO] smeštenu u [BRISANO].¹⁷⁷⁸ Taj stariji čovek, Srbin, stigao je u [BRISANO] vidno isprebijan.¹⁷⁷⁹ Doveden je zato što je Srbin i zadržan je u [BRISANO] dana.¹⁷⁸⁰ Pripadnici OVK, [BRISANO] i jedan drugi pripadnik OVK [BRISANO], su ga tokom tog vremena tukli.¹⁷⁸¹ [BRISANO].¹⁷⁸² [BRISANO] je odlučeno da tog starijeg čoveka, Srbina, treba ubiti kako se ne bi otkrilo da su ga zlostavljali.¹⁷⁸³ [BRISANO].¹⁷⁸⁴ Pripadnici OVK [BRISANO] ubili su ga [BRISANO].¹⁷⁸⁵ Tog starijeg Srbina pokopala su [BRISANO] pripadnika OVK [BRISANO].¹⁷⁸⁶

¹⁷⁷⁴ [BRISANO].

¹⁷⁷⁵ [BRISANO].

¹⁷⁷⁶ [BRISANO].

¹⁷⁷⁷ [BRISANO].

¹⁷⁷⁸ Vidi gore stav 227 (tačke 2-3). [BRISANO].

¹⁷⁷⁹ [BRISANO].

¹⁷⁸⁰ [BRISANO].

¹⁷⁸¹ [BRISANO].

¹⁷⁸² [BRISANO].

¹⁷⁸³ [BRISANO].

¹⁷⁸⁴ [BRISANO].

¹⁷⁸⁵ [BRISANO].

¹⁷⁸⁶ [BRISANO].

(b) Subjektivna obeležja

416. U pogledu subjektivnih obeležja ovog krivičnog dela, propratni materijal ukazuje na to da su zatvorenici OVK zlostavljani i pogubljeni smišljeno, o čemu, između ostalog, svedoči i sledeće: stepen nasilja i vrsta predmeta koji su korišćeni za fizičko zlostavljanje;¹⁷⁸⁷ odbijanje da se ukaže lekarska nega uprkos tome što su to tražile žrtve, druga lica zatvorena s njima, članovi porodice, odnosno uprkos savetu lekara;¹⁷⁸⁸ priznanje pripadnika OVK da su izvršili ubistva¹⁷⁸⁹ i druge izjave u vezi s likvidacijama;¹⁷⁹⁰ okolnosti pod kojima su žrtve odvođene i činjenica da nisu otpuštane iz pritvora OVK;¹⁷⁹¹ okolnosti pod kojima su žrtve stradale ili pod kojima su poslednji put viđene žive,¹⁷⁹² i odbijanje pripadnika OVK da porodicama žrtava saopšte gde se žrtve nalaze.¹⁷⁹³ Sve to pokazuje da su pripadnici OVK koji su učestvovali u navedenim radnjama činjenja, odnosno nečinjenja, hteli da žrtve ubiju, ili bar da im nanesu teške povrede ili osakaćenje, mada su imali osnova da znaju da te povrede mogu dovesti do njihove smrti.

(c) Zaključak

417. Ispitavši propratni materijal kao celinu u odnosu na pomenuta obeležja, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da je nad licima koja su uhapšena i/ili zatvorena na gore navedenim mestima širom Kosova i severne Albanije u periodu približno od aprila 1998. do avgusta 1999

¹⁷⁸⁷ [BRISANO].; IT-04-84bis P484.E, str. 2, 5-6 ([BRISANO]); [BRISANO].

¹⁷⁸⁸ [BRISANO].

¹⁷⁸⁹ [BRISANO].

¹⁷⁹⁰ [BRISANO]; IT-04-84bis P119, str. 81 (4255); [BRISANO].

¹⁷⁹¹ [BRISANO].

¹⁷⁹² [BRISANO].

¹⁷⁹³ [BRISANO].

izvršeno ubistvo, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(a) Zakona i kao ratni zločin prema članu 14(1)(c)(i) Zakona.

5. Tačka 10: prisilni nestanci lica

418. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo tvrdi da je tokom inkriminisanog perioda u zatvoreničkim objektima na mestima navedenim u nastavku ili u vezi sa njima, nad licima koja su uhapšena ili oteta izvršeno krivično delo prisilnih nestanaka lica, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(i) Zakona.¹⁷⁹⁴

(a) Objektivna obeležja

(i) *Likovac*

419. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u Likovcu, opština Srbica, pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak: (i) [BRISANO] [BRISANO] 1998; i (ii) [BRISANO], u januaru 1999.

420. Iako je OVK neke od zatvorenika oslobodila [BRISANO] 1998, [BRISANO] i [BRISANO] zadržala je u zatočeništvu.¹⁷⁹⁵ [BRISANO] kasnije, [BRISANO] otišli su u Likovac da se [BRISANO], raspitaju o [BRISANO] ¹⁷⁹⁶ [BRISANO].¹⁷⁹⁷ Pripadnik OVK [BRISANO] im je rekao da [BRISANO] nalaze u [BRISANO].¹⁷⁹⁸ [BRISANO].¹⁷⁹⁹ [BRISANO] pronađena tela tih [BRISANO] nestalih

¹⁷⁹⁴ Revidirana optužnica, stavovi 172, 174 [68], tabelarni prikaz C uz optužnicu.

¹⁷⁹⁵ Vidi gore stav 235 (tačke 4-5), stav 363 (tačke 8-9).

¹⁷⁹⁶ [BRISANO].

¹⁷⁹⁷ [BRISANO].

¹⁷⁹⁸ [BRISANO].

¹⁷⁹⁹ [BRISANO].

muškaraca.¹⁸⁰⁰ Dok se [BRISANO] nalazilo u zatočeništvu OVK, pripadnici OVK su prikrivali njihovu sudbinu i nisu pokušali da utvrde gde se ona nalaze.

421. Dana [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma, pripadnici OVK su uhapsili i zatvorili [BRISANO].¹⁸⁰¹ Porodica [BRISANO] je pokušala da dođe do njega [BRISANO].¹⁸⁰² [BRISANO].¹⁸⁰³ Nakon [BRISANO] poseta Likovcu, pripadnik OVK [BRISANO]¹⁸⁰⁴ upozorio je [BRISANO] da se više ne vraćaju u Likovac, [BRISANO].¹⁸⁰⁵ [BRISANO].¹⁸⁰⁶ [BRISANO].¹⁸⁰⁷ [BRISANO].¹⁸⁰⁸ [BRISANO].¹⁸⁰⁹ Posmrtni ostaci [BRISANO] nikada nisu pronađeni.¹⁸¹⁰

(ii) *Jablanica*

422. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u Jablanici, opština Đakovica, [BRISANO] 1998. pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak [BRISANO].

423. [BRISANO] 1998, [BRISANO] su zatvorili u kasarni u Jablanici koja je bila pod stražom OVK.¹⁸¹¹ Otprilike u to vreme porodica [BRISANO] je počela da se raspituje za njega.¹⁸¹² Porodici [BRISANO] je rečeno da je otišao u [BRISANO], iz čega su zaključili da je nestao.¹⁸¹³ Kasnije, [BRISANO], razgovarali su sa

¹⁸⁰⁰ Vidi gore stav 363 (tačke 8-9).

¹⁸⁰¹ Vidi gore stav 365 (tačke 8-9).

¹⁸⁰² [BRISANO].

¹⁸⁰³ [BRISANO].

¹⁸⁰⁴ [BRISANO].

¹⁸⁰⁵ [BRISANO].

¹⁸⁰⁶ [BRISANO].

¹⁸⁰⁷ [BRISANO].

¹⁸⁰⁸ [BRISANO].

¹⁸⁰⁹ [BRISANO].

¹⁸¹⁰ [BRISANO].

¹⁸¹¹ Vidi gore stav 368 (tačke 8-9).

¹⁸¹² IT-04-84bis P00050, str. 48-49 (4817-4818), 53 (4822).

¹⁸¹³ IT-04-84bis P00050, str. 48-49 (4817-4818), 53-56 (4822-4825).

[BRISANO], dvojicom pripadnika OVK,¹⁸¹⁴ i rečeno im je da [BRISANO] nije bio u Jablanici.¹⁸¹⁵ Porodica [BRISANO] je razgovarala i sa [BRISANO],¹⁸¹⁶ koji im je rekao da je [BRISANO] bio kod OVK do [BRISANO] 1998.¹⁸¹⁷ [BRISANO] je obećao da će im se javiti sazna nešto više, ali to nikad nije učinio. Kad je porodica [BRISANO] ponovo pokušala da se sastane s njim, stražari ih nisu pustili da uđu i rekli su im da idu kući i da više ne dolaze.¹⁸¹⁸

(iii) *Drenovac*

424. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, u Drenovcu, opština Orahovac, pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak: (i) [BRISANO], u [BRISANO] 1998; i (ii) [BRISANO], u [BRISANO] 1998.

425. [BRISANO] u Drenovac [BRISANO] 1998. i posle toga je zadržan u pritvoru do [BRISANO] 1998. ili približno tog datuma, kad [BRISANO] silom odvedeni [BRISANO].¹⁸¹⁹ [BRISANO] i [BRISANO] dočekali su [BRISANO] u Drenovcu.¹⁸²⁰ Nekoliko dana po njegovom hapšenju porodica je došla u Drenovac da ga traži; pripadnici OVK u Drenovcu potvrdili su da je tu, ali nisu dozvolili porodici da ga vidi.¹⁸²¹ Nedelju dana kasnije porodica [BRISANO] je ponovo došla u Drenovac; rekli su im da je [BRISANO].¹⁸²² [BRISANO].¹⁸²³ Posle toga porodica [BRISANO] nije uspeła da prođe do Drenovca, jer su pripadnici

¹⁸¹⁴ IT-04-84bis P00050, str. 10-11 (4776-4777).

¹⁸¹⁵ IT-04-84bis P00050, str. 10-12 (4776-4778), 32-35 (4801-4804).

¹⁸¹⁶ IT-04-84bis P00050, str. 13 (4779).

¹⁸¹⁷ IT-04-84bis P00050, str. 17-18 (4783-4784).

¹⁸¹⁸ IT-04-84bis P00050, str. 13-16 (4779-4782).

¹⁸¹⁹ Vidi gore stav 150 (tačke 2-3).[BRISANO].

¹⁸²⁰ [BRISANO].

¹⁸²¹ [BRISANO].

¹⁸²² [BRISANO].

¹⁸²³ [BRISANO].

OVK imali instrukcije da ih ne puštaju preko kontrolnog punkta.¹⁸²⁴ Od 1999. [BRISANO], porodica [BRISANO] se kod [BRISANO],¹⁸²⁵ [BRISANO]¹⁸²⁶ i [BRISANO]¹⁸²⁷ raspitivala o tome šta se [BRISANO] desilo i gde se nalazi, ali nisu dobili nikakav odgovor.¹⁸²⁸ [BRISANO].¹⁸²⁹ [BRISANO].¹⁸³⁰ [BRISANO], porodica [BRISANO] se sastala sa [BRISANO] pripadnicima OVK [BRISANO], koji su im rekli da im nije poznata sudbina [BRISANO], [BRISANO].¹⁸³¹ [BRISANO].¹⁸³² [BRISANO].¹⁸³³

426. [BRISANO] 1998;¹⁸³⁴ od tada ga porodica više nikada nije videla.¹⁸³⁵ [BRISANO] nakon nestanka [BRISANO], pripadnici OVK, [BRISANO], saopštili njegovoj porodici [BRISANO] ali im nisu dali nikakve konkretne informacije [BRISANO].¹⁸³⁶ [BRISANO].¹⁸³⁷ U [BRISANO] 1998, porodica [BRISANO] , ali u odgovor nije dobila nikakve informacije.¹⁸³⁸ U [BRISANO] 1999, na raspitivanja [BRISANO] je odgovorio da ne raspolaže konkretnim informacijama o tome gde se nalazi [BRISANO].¹⁸³⁹ U [BRISANO] 1999, porodica [BRISANO] je tražila informacije [BRISANO] od [BRISANO].¹⁸⁴⁰ [BRISANO] ali više nisu dobili

¹⁸²⁴ [BRISANO].

¹⁸²⁵ [BRISANO].

¹⁸²⁶ [BRISANO].

¹⁸²⁷ [BRISANO].

¹⁸²⁸ [BRISANO].

¹⁸²⁹ [BRISANO].

¹⁸³⁰ [BRISANO].

¹⁸³¹ [BRISANO].

¹⁸³² [BRISANO].

¹⁸³³ [BRISANO].

¹⁸³⁴ Vidi gore stav 150 (tačke 2-3).[BRISANO].

¹⁸³⁵ [BRISANO].

¹⁸³⁶ [BRISANO].

¹⁸³⁷ [BRISANO].

¹⁸³⁸ [BRISANO].

¹⁸³⁹ [BRISANO].

¹⁸⁴⁰ [BRISANO]

nikakve informacije .¹⁸⁴¹ [BRISANO] ¹⁸⁴² [BRISANO] ¹⁸⁴³ [BRISANO].¹⁸⁴⁴
[BRISANO].¹⁸⁴⁵ [BRISANO];¹⁸⁴⁶ [BRISANO], okolnosti nestanka [BRISANO]
ostale su nerazjašnjene.¹⁸⁴⁷

427. [BRISANO] je uhapšen u [BRISANO] 1998. od strane pripadnika OVK, [BRISANO], a potom zatvoren u Drenovcu.¹⁸⁴⁸ Par dana po hapšenju [BRISANO], njegova porodica je išla u Drenovac da se raspita gde je; [BRISANO].¹⁸⁴⁹ [BRISANO].¹⁸⁵⁰ Pripadnik OVK [BRISANO] im je takođe rekao da se [BRISANO] nalazi u [BRISANO], ali je porodica [BRISANO] verovala da je time samo hteo da stavi tačku na njihovo raspitivanje.¹⁸⁵¹ [BRISANO].¹⁸⁵² [BRISANO].¹⁸⁵³ [BRISANO].¹⁸⁵⁴ [BRISANO].¹⁸⁵⁵ Porodica na kraju nije ništa saznala o sudbini [BRISANO].¹⁸⁵⁶

428. Pripadnici OVK uhapsili su [BRISANO] [BRISANO] 1998. i odveli ga u Drenovac.¹⁸⁵⁷ Nakon toga, porodica [BRISANO] je odlazila u Drenovac [BRISANO].¹⁸⁵⁸ [BRISANO] kada su članovi porodice [BRISANO] bili u Drenovcu da se raspitaju rečeno im je da idu kući.¹⁸⁵⁹ [BRISANO].¹⁸⁶⁰

¹⁸⁴¹ [BRISANO].

¹⁸⁴² [BRISANO].

¹⁸⁴³ [BRISANO].

¹⁸⁴⁴ [BRISANO].

¹⁸⁴⁵ [BRISANO].

¹⁸⁴⁶ [BRISANO].

¹⁸⁴⁷ [BRISANO].

¹⁸⁴⁸ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5), stav 377 (tačke 8-9).

¹⁸⁴⁹ [BRISANO].

¹⁸⁵⁰ [BRISANO].

¹⁸⁵¹ [BRISANO].

¹⁸⁵² [BRISANO].

¹⁸⁵³ [BRISANO].

¹⁸⁵⁴ [BRISANO].

¹⁸⁵⁵ [BRISANO].

¹⁸⁵⁶ [BRISANO].

¹⁸⁵⁷ Vidi gore stav 247 (tačke 4-5), stav 378 (tačke 8-9).

¹⁸⁵⁸ [BRISANO].

¹⁸⁵⁹ [BRISANO].

¹⁸⁶⁰ [BRISANO].

[BRISANO].¹⁸⁶¹ [BRISANO],¹⁸⁶² [BRISANO].¹⁸⁶³ [BRISANO].¹⁸⁶⁴ Negde [BRISANO] 1998, porodica [BRISANO] je došla da se o njemu raspita kod pripadnika OVK [BRISANO] u Drenovcu; [BRISANO] je jednostavno rekao da će ispitati stvar.¹⁸⁶⁵ U [BRISANO] 1998, članovi porodice [BRISANO] da se raspitaju o sudbini [BRISANO], ali nisu dobili nikakve nove informacije.¹⁸⁶⁶ [BRISANO] su otišli i u [BRISANO], ali nisu uspjeli da se sastanu sa njim [BRISANO].¹⁸⁶⁷ [BRISANO] posmrtnih ostataka [BRISANO] pronađen je [BRISANO].¹⁸⁶⁸

(iv) Mališevo

429. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak [BRISANO] u Mališevu, opština Mališevo, otprilike 26 ili 27. jula 1998. ili nešto kasnije.

430. [BRISANO] su držali zatvorenog u Drenovcu od 7. juna 1998. sve dok ga nisu prebacili, zajedno sa drugim zatvorenicima, u zatvor u Mališevu 19. ili 20. jula 1998. ili približno tog datuma.¹⁸⁶⁹ Od njegovog hapšenja, porodica [BRISANO] je u više navrata dolazila u Drenovac.¹⁸⁷⁰ [BRISANO] rekao je porodici [BRISANO] da [BRISANO] nije ništa skrivio [BRISANO].¹⁸⁷¹ [BRISANO].¹⁸⁷² [BRISANO].¹⁸⁷³ Dana [BRISANO], pripadnik OVK [BRISANO] je

¹⁸⁶¹ [BRISANO].

¹⁸⁶² [BRISANO].

¹⁸⁶³ [BRISANO].

¹⁸⁶⁴ [BRISANO].

¹⁸⁶⁵ [BRISANO].

¹⁸⁶⁶ [BRISANO].

¹⁸⁶⁷ [BRISANO].

¹⁸⁶⁸ Vidi gore stav 378 (tačke 8-9). [BRISANO].

¹⁸⁶⁹ Vidi gore stavovi 247, 251 (tačke 4-5), stav 381 (tačke 8-9).

¹⁸⁷⁰ [BRISANO].

¹⁸⁷¹ [BRISANO].

¹⁸⁷² [BRISANO].

¹⁸⁷³ [BRISANO].

porodici [BRISANO] rekao da on nije u Drenovcu.¹⁸⁷⁴ [BRISANO].¹⁸⁷⁵ [BRISANO] odbili su da daju porodici [BRISANO] bilo kakve druge informacije.¹⁸⁷⁶ Članovi porodice [BRISANO] su se [BRISANO] sastali sa [BRISANO], i tražili puštanje [BRISANO]; on im je rekao da je nestanak [BRISANO] i da to nije smelo da se dogodi.¹⁸⁷⁷ [BRISANO], članovi porodice [BRISANO] su se raspitivali i kod pripadnika OVK [BRISANO], koji je obećao da će ispitati stvar, ali više nisu dobili nikakve informacije.¹⁸⁷⁸ Posle sastanka sa pripadnicima OVK [BRISANO] u [BRISANO] 1999, porodici [BRISANO] je rečeno da budu srećni što su preživeli i da ne treba loše da govore o OVK.¹⁸⁷⁹ [BRISANO] je članovima porodice rekao da izađu iz njegove kancelarije i odbio da im da bilo kakvo objašnjenje u vezi sa njegovom sudbinom i mestom gde se nalazi kada su kazali da će uporno nastaviti da traže [BRISANO].¹⁸⁸⁰ U [BRISANO], porodica [BRISANO] se raspitivala u [BRISANO] OVK [BRISANO], ali nisu dobili nikakve informacije.¹⁸⁸¹ Porodica je takođe pokušala da se sastane sa [BRISANO], ali im to nije pošlo za rukom.¹⁸⁸² Posmrtni ostaci [BRISANO] pronađeni su [BRISANO].¹⁸⁸³

¹⁸⁷⁴ [BRISANO].

¹⁸⁷⁵ [BRISANO].

¹⁸⁷⁶ [BRISANO].

¹⁸⁷⁷ [BRISANO].

¹⁸⁷⁸ [BRISANO].

¹⁸⁷⁹ [BRISANO].

¹⁸⁸⁰ [BRISANO].

¹⁸⁸¹ [BRISANO].

¹⁸⁸² [BRISANO].

¹⁸⁸³ Vidi gore stav 381 (tačke 8-9). [BRISANO].

(v) Zlaš

431. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su 19. aprila 1999. ili približno tog datuma, u Zlašu, opština Priština, pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak [BRISANO].

432. [BRISANO] je uhapšen od strane pripadnika OVK [BRISANO] i zatvoren u štali na imanju u Zlašu koje je OVK koristila za zatvaranje lica otprilike od [BRISANO] aprila 1999.¹⁸⁸⁴ Približno [BRISANO], članovi porodice [BRISANO] razgovarali su sa [BRISANO].¹⁸⁸⁵ [BRISANO].¹⁸⁸⁶ Jednom prilikom su naišli na [BRISANO].¹⁸⁸⁷ Porodica [BRISANO] je takođe [BRISANO] odlazila kod [BRISANO] u [BRISANO], im je on rekao [BRISANO].¹⁸⁸⁸ U [BRISANO] je pripadnik OVK [BRISANO] rekao [BRISANO] porodice [BRISANO].¹⁸⁸⁹ Posmrtni ostaci [BRISANO] nađeni su [BRISANO].¹⁸⁹⁰

(vi) [BRISANO]

433. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su u [BRISANO], opština Uroševac, pripadnici OVK prouzrokovali prisilni nestanak [BRISANO], [BRISANO] 1999. ili približno tog datuma.

434. Pripadnici OVK su [BRISANO] držali u zatočeništvu [BRISANO] otprilike od [BRISANO] 1999.¹⁸⁹¹ [BRISANO] oko [BRISANO] 1999, [BRISANO] više nikad niko nije video.¹⁸⁹² Pripadnici OVK su prikrivali sudbinu [BRISANO] i nisu ništa

¹⁸⁸⁴ Vidi gore stav 165 (tačke 2-3), stav 267 (tačke 4-5).

¹⁸⁸⁵ [BRISANO].

¹⁸⁸⁶ [BRISANO].

¹⁸⁸⁷ [BRISANO].

¹⁸⁸⁸ [BRISANO].

¹⁸⁸⁹ [BRISANO].

¹⁸⁹⁰ Vidi gore stav 395 (tačke 8-9). [BRISANO].

¹⁸⁹¹ Vidi gore stav 178 (tačke 2-3), stav 283 (tačke 4-5).

¹⁸⁹² Vidi gore stav 403 (tačke 8-9).

preduzeli da bi utvrdili gde se oni nalaze. [BRISANO], porodica [BRISANO] se [BRISANO] raspitivala kod pripadnika OVK [BRISANO],¹⁸⁹³ koji im je rekao da je [BRISANO].¹⁸⁹⁴ Pripadnik OVK [BRISANO] ¹⁸⁹⁵ rekao je [BRISANO] porodice [BRISANO] da je [BRISANO] odveden na informativni razgovor pošto se sumnjalo da je kolaboracionista, [BRISANO].¹⁸⁹⁶ Na insistiranje [BRISANO] da mu se kaže gde, [BRISANO] mu je rekao, [BRISANO].¹⁸⁹⁷ Porodica se kod [BRISANO] mnogo puta raspitivala gde se nalazi [BRISANO] , ali nije uspela ništa da dozna.¹⁸⁹⁸

(b) Subjektivna obeležja

435. Prpratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK: (i) lica lišavali slobode sa umišljajem i bili svesni da će po njihovom lišavanju slobode uslediti odbijanje da se to lišavanje slobode prizna ili odbijanje da se pruže informacije o sudbini žrtava ili o tome gde se nalaze; ili (ii) s umišljajem su odbijali da otkriju informacije o sudbini tih lica i mestu gde se ona nalaze, a pri tome su znali da su pre njihovog odbijanja da otkriju te informacije, ili uporedo s njim, ta lica bila lišena slobode.¹⁸⁹⁹

¹⁸⁹³ [BRISANO].

¹⁸⁹⁴ [BRISANO].

¹⁸⁹⁵ Vidi gore stav 403 (tačke 8-9).

¹⁸⁹⁶ [BRISANO].

¹⁸⁹⁷ [BRISANO].

¹⁸⁹⁸ [BRISANO].

¹⁸⁹⁹ U vezi sa umišljajnim lišavanjem lica slobode, ili saznanja o tome, vidi gore: stav 140 (tačke 2-3), stavovi 363, 365 (tačke 8-9) [BRISANO]; stav 144 (tačke 2-3), stav 368 (tačke 8-9) [BRISANO]; stav 151 (tačke 2-3), stavovi 375, 377-378 (tačke 8-9) [BRISANO]; stavovi 151, 154 (tačke 2-3), stav 381 (tačke 8-9) [BRISANO]; stav 166 (tačke 2-3), stav 395 (tačke 8-9) [BRISANO]; stav 179 (tačke 2-3), stav 403 (tačke 8-9) [BRISANO]. U vezi sa umišljajnim odbijanjem da se prizna lišavanje lica slobode ili daju informacije o sudbini žrtava i mestu gde se nalaze, ili svešču o tome, vidi: [BRISANO].; IT-04-84bis P00050, str. 10-12 (4776-4778), 32-35 (4801-4804) ([BRISANO]); [BRISANO].

(c) Zaključak

436. Ispitavši propratni materijal kao celinu u vezi sa navedenim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da su u zatvoreničkim objektima ili u vezi sa njima pripadnici OVK u periodu približno od aprila 1998. do marta 1999 prouzrokovali prisilni nestanak lica nakon njihovog hapšenja ili odvođenja, što predstavlja zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(i) Zakona.

6. Tačka 1: Progon

437. U revidiranoj optužnici, Specijalno tužilaštvo tvrdi da je tokom inkriminisanog perioda u više opština na Kosovu, kao i u oblastima Kukeš i Has u severnoj Albaniji, nad protivnicima izvršeno krivično delo progona na političkoj i/ili nacionalnoj osnovi, kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(h) Zakona.¹⁹⁰⁰

(a) Objektivna obeležja

438. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da su, krivičnim delima iz tačaka 2-10 optužnice, kao i drugim radnjama jednake težine, pripadnici OVK grubo i flagrantno uskraćivali osnovna prava ljudi širom Kosova i severne Albanije, između ostalog na mestima navedenim u gorepomenutim tačkama optužnice, što je za posledicu imalo razne vidove diskriminacije.

439. Kako se navodi u tačkama 2-10, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK izvršili krivično delo zatvaranja/proizvoljnog lišavanja

¹⁹⁰⁰ Revidirana optužnica, stavovi 57-58, 174 [68].

slobode,¹⁹⁰¹ druge nehumane postupke/surovo postupanje,¹⁹⁰² krivična dela mučenja,¹⁹⁰³ ubistva¹⁹⁰⁴ i prisilnih nestanaka lica,¹⁹⁰⁵ koja predstavljaju grubo i flagrantno kršenje/uskraćivanje prava na život, prava lica da ne bude podvrgnuto mučenju ili surovom, nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, prava na slobodu i prava lica da ne bude podvrgnuto proizvoljnom hapšenju ili zatvaranju.¹⁹⁰⁶

440. Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK učestvovali i u: (i) nezakonitom prisvajanju i/ili razaranju privatne imovine;¹⁹⁰⁷ (ii) nezakonitim postupcima, [BRISANO];¹⁹⁰⁸ i (iii) drugim restriktivnim merama, kao što su prinudni rad,¹⁹⁰⁹ proizvoljni pretresi,¹⁹¹⁰ zastrašivanje i/ili uznemiravanje¹⁹¹¹ i iznuđivanje izjava i priznanja.¹⁹¹² Te radnje su se po pravilu dešavale u opštem kontekstu proizvoljnih hapšenja i zatvaranja, kao i teškog zlostavljanja i ubistava, a preduzimane su protiv lica koja su bila žrtve jednog

¹⁹⁰¹ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3).

¹⁹⁰² Vidi gore stavovi 233-349 (tačke 4-5).

¹⁹⁰³ Vidi gore stavovi 351-360 (tačke 6-7).

¹⁹⁰⁴ Vidi gore stavovi 362-417 (tačke 8-9).

¹⁹⁰⁵ Vidi gore stavovi 419-436 (tačka 10).

¹⁹⁰⁶ Pravo na život zajemčeno je članom 3 UDLjP, članom 6(1) MPGPP i članom 2(1) EKLjP. Pravo da se ne bude podvrgnut mučenju ili surovom, nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju zajemčeno je članom 5 UDLjP, članom 7 MPGPP i članom 3 EKLjP. Pravo na slobodu i pravo da se ne bude podvrgnut proizvoljnom hapšenju ili zatvaranju zajemčeno je članovima 3 i 9 UDLjP, članom 9 MPGPP i članom 5 EKLjP.

¹⁹⁰⁷ Jablanica: [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Orahovac: [BRISANO].

¹⁹⁰⁸ [BRISANO], vidi Cahan, Albanija: [BRISANO], [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], [BRISANO]; [BRISANO], vidi Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁹⁰⁹ Likovac: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. Orahovac: [BRISANO].

¹⁹¹⁰ Jablanica: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]. Novo Brdo: [BRISANO].

¹⁹¹¹ Mališevo: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Orahovac: [BRISANO]. Novo Brdo: [BRISANO].

¹⁹¹² Jablanica: IT-04-84bis P00119, str. 4256. Lapušnik: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO].

ili više krivičnih dela iz tačkaka 2-10, odnosno protiv članova njihovih porodica. S obzirom na njihovu prirodu, kao i kontekst i vreme u kojima su izvršene, te radnje dostižu isti stepen težine kao krivična dela iz člana 13 Zakona i predstavljaju grubo i flagrantno kršenje prava na privatnu imovinu, prava na pravično suđenje, zabrane prisilnog rada, zabrane proizvoljnih pretresa, prava na slobodu i prava na poštovanje dostojanstva i bezbednosti.¹⁹¹³

441. Propratni materijal takođe ukazuje na to da su gore navedene radnje ciljale i pogađale prvenstveno Srbe, Rome, Albance katolike i one Albance za koje se zbog njihovih političkih stavova smatralo da su protiv OVK, kao i članove porodica takvih lica, te su one po njih imale za posledicu razne vidove konkretne diskriminacije.

(b) Subjektivna obeležja

442. Propratni materijal ukazuje na to da su pripadnici OVK gore navedene zločine i radnje progona vršili ili su u njima učestvovali smišljeno.

443. Povrh toga, propratni materijal ukazuje na to da su gore navedeni zločini i druge radnje progona učinjeni sa posebnim umišljajem da se vrši diskriminacija na nacionalnoj, verskoj i/ili političkoj osnovi. Konkretno, pojedinci su bili na meti zbog toga što su: (i) bili srpske nacionalnosti;¹⁹¹⁴ (ii) pripadali romskoj ili

¹⁹¹³ Pravo na imovinu zajemčeno je članom 17 UDLjP i članom 1 Protokola iz 1952. uz EKLjP. Pravo na pravično suđenje zajemčeno je članom 10 UDLjP, članom 9(3) MPGPP i članom 6(1) EKLjP. Zabrana prisilnog rada zajemčena je članom 8(3)(a) MPGPP i članom 4(2) EKLjP. Zabrana proizvoljnog pretresa obuhvaćena je pravom na privatnost, koje je zajemčeno članom 12 UDLjP, članom 17 MPGPP i članom 8 EKLjP. Prava na slobodu i bezbednost zajemčena su članom 9 MPGPP i članom 5(1) EKLjP. Pravo na dostojanstvo zajemčeno je članom 1 UDLjP i članom 10(1) MPGPP.

¹⁹¹⁴ Jablanica: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Klečka: [BRISANO], [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. Uroševac: [BRISANO]. Dom učenika, Gnjilane: [BRISANO]. Novo Brdo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]; [BRISANO], [BRISANO].

aškalijskoj nacionalnoj manjini;¹⁹¹⁵ (iii) bili katoličke vere;¹⁹¹⁶ (iv) bili članovi ili simpatizeri DSK ili drugih stranaka za koje se smatralo da su protiv OVK;¹⁹¹⁷ (v) zato što se nisu priključili ili nisu podržavali OVK;¹⁹¹⁸ (vi) zbog stanovišta da lice zbog svog trenutnog ili ranijeg zaposlenja mora biti protiv OVK;¹⁹¹⁹ i/ili (vii) navodne saradnje sa srpskim vlastima ili prijateljstvo, odnosno veze, sa Srbima.¹⁹²⁰

(c) Zaključak

444. Ispitavši prpratni materijal kao celinu u vezi sa navedenim obeležjima, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da je približno od aprila 1998. do avgusta 1999. vršeno krivično delo progona kao zločin protiv čovečnosti prema članu 13(1)(h) Zakona, nad licima širom Kosova i severne Albanije, uključujući mesta navedena u tačkama 2-10 optužnice, na nacionalnoj, verskoj i/ili političkoj osnovi.

¹⁹¹⁵ Jablanica: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Orahovac: [BRISANO]; [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁹¹⁶ Kukeš, Albanija: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO].

¹⁹¹⁷ Likovac: [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]. Zlaš: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO], [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. [BRISANO]: Cahan, Albanija: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁹¹⁸ Likovac: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Cahan, Albanija: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁹¹⁹ Likovac: [BRISANO]. Jablanica [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Kukeš, Albanija [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO].

¹⁹²⁰ Likovac: [BRISANO]. Jablanica: IT-04-84bis P00119, str. 4249-4250, 4255-4256, 4265; [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO]. Zlaš: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Cahan, Albanija: [BRISANO]. Kukeš, Albanija: [BRISANO]. [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: [BRISANO]. [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. Bivša policijska stanica in Suva Reka: [BRISANO].

7. Dodatne pravne pretpostavke za postojanje zločina protiv čovečnosti i ratne zločine

445. Sudija za prethodni postupak će u nastavku izneti svoje konstatacije u vezi sa dodatnim pravnim pretpostavkama za postojanje zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina.

(a) Zločini protiv čovečnosti

446. Kad je reč o vezi između događaja navedenih u tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10 optužnice i napada na civilno stanovništvo, konstatacije iznete u odeljcima VI.B.1 do VI.B.6 pokazuju da su meta pripadnika OVK bile određene kategorije lica, tj. lica koja su definisana kao protivnici OVK,¹⁹²¹ a ne slučajno odabrane osobe. Treba istaći da su se ti događaji odigrali u toku kampanje nasilja i zlostavljanja civila koje su pripadnici OVK smatrali protivnicima. Prema tome, događaji navedeni u tačkama 1, 2, 4, 6, 8 i 10 predstavljali su deo napada na civilno stanovništvo.¹⁹²²

447. Kad je reč o svesti optuženih da je u toku napad na civilno stanovništvo, sudija za prethodni postupak podseća na činjenicu da je rukovodstvo OVK uvelo policijske i obaveštajne strukture u cilju otkrivanja protivnika i vođenja istrage o njima.¹⁹²³ Neki od protivnika su bili navedeni u izjavama Glavnog štaba OVK,¹⁹²⁴ a neki su bili stavljeni na spiskove navodnih kolaboracionista i osumnjičenih lica, te su u skladu s tim protiv njih preduzimane mere.¹⁹²⁵ Osim

¹⁹²¹ Vidi gore stav 126 (Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹²² Vidi gore stav 126 (Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹²³ Približno u junu 1998, Glavni štab OVK formirao je Direkciju za obaveštajne poslove G2, čiji je zadatak bio, između ostalog, da [BRISANO] i otkriva [BRISANO]. u vojsci i van nje. Vidi dole stavovi 455-456 (udruženi zločinački poduhvat). [BRISANO].

¹⁹²⁴ [BRISANO].

¹⁹²⁵ [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO], Prizren [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO].

toga, starešine OVK koje su imale ovlašćenje za oslobađanje zatvorenika odlučivali su o njihovom oslobađanju na osnovu informacija koje su dobijali od svojih podređenih koji su neposredno učestvovali u hapšenju, odnosno zatvaranju lica.¹⁹²⁶ Konstatacije iznete u odeljku VI.C u vezi sa vidovima odgovornosti navedenim u optužnici pokazuju da su osumnjičeni bili svesni da je u toku vršenje nasilja po određenom obrascu.¹⁹²⁷ Povrh toga, u nekim slučajevima osumnjičeni su lično učestvovali u hapšenju i zatvaranju protivnika¹⁹²⁸ ili su bili prisutni na mestima gde su protivnici zlostavljani.¹⁹²⁹ Sve ovo valja staviti u širi kontekst izjava za javnost, propisa, direktiva i naređenja koje je u relevantno vreme izdavalo rukovodstvo OVK, uključujući osumnjičene, što je podsticalo napade na protivnike.¹⁹³⁰

(b) Ratni zločini

448. Kad je reč o zaštićenom statusu žrtava iz tačaka 3, 5, 7 i 9 optužnice, konstatacije iznete u odeljcima VI.B.1 do VI.B.4 pokazuju da su pripadnici OVK višili pritvaranje (proizvoljno lišavanje slobode)¹⁹³¹ ili imali kontrolu (surovo postupanje, mučenje, ubistvo)¹⁹³² nad žrtvama od onog trenutka kada su se ove našle u njihovim rukama. Prema tome, u vreme kada su krivična dela izvršena, lica protiv kojih su ta dela bila usmerena nisu neposredno učestvovala u

¹⁹²⁶ [BRISANO].

¹⁹²⁷ Vidi dole stav 473 (udruženi zločinački poduhvat I), stav 477 (udruženi zločinački poduhvat III), stav 481 (pomaganje), stavovi 489, 496, 503, 510 (odgovornost pretpostavljenog).

¹⁹²⁸ [BRISANO].

¹⁹²⁹ Vidi dole stavovi 457, 462, 466, 470 (udruženi zločinački poduhvat I).

¹⁹³⁰ Vidi dole stavovi 125-128 (kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹³¹ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3).

¹⁹³² U vezi s tačkom 5, vidi Likovac: gore stav 235. Mališevo: gore stav 251. Lapaštica i [BRISANO]: gore stav 263. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stav 303. [BRISANO]: gore stav 307. [BRISANO], Prizren: gore stav 311. Bivša zgrada MUP-a, Prizren: gore stav 315. [BRISANO], Prizren: gore stav 319. [BRISANO], Prizren: gore stav 323. Orahovac: gore stav 326. Uroševac: gore stav 330. Bivša škola/dom učenika, Gnjilane: gore stav 338. Novo Brdo: gore stav 346. U vezi s tačkom 9, vidi [BRISANO]. (u vezi s neidentifikovanim Romom u [BRISANO].); [BRISANO].

neprijateljstvima i bila su zaštićena međunarodnim humanitarnim pravom sve vreme dok su se nalazila u pritvoru ili pod kontrolom pripadnika OVK.

449. Kad je reč o vezi između događaja navedenih u tačkama 3, 5, 7 i 9 optužnice i nemeđunarodnog oružanog sukoba, konstatacije iznete u odeljcima VI.A i VI.B.1 do VI.B.4 pokazuju da je tokom inkriminisanog perioda jedan od ciljeva OVK bio sprečavanje protivnika da deluju na štetu OVK.¹⁹³³ U skladu s tim, hapšenja, zatvaranja, ubistva i radnje surovog postupanja i mučenja često su vršeni na osnovu spiskova osumnjičenih kolaboracionista i drugih sumnjivih lica, na kojima su se redovno nalazili Srbi, Romi, Aškalije ili lica za koja se sumnjalo da imaju lične ili poslovne veze sa srpskim vlastima ili institucijama¹⁹³⁴ koje su predstavljale protivničku stranu u oružanom sukobu.¹⁹³⁵ Prema tome, krivična dela za koja se optuženi terete dogodila su se u kontekstu oružanog sukoba koji se vodio između srpskih snaga i OVK.

450. Na kraju, kad je reč o svesti o činjeničnim okolnostima na osnovu kojih se izvodi zaključak o postojanju oružanog sukoba i statusu žrtava, sudija za prethodni postupak podseća na konstatacije iznete u odeljcima VI.A i VI.B.1 do VI.B.4, koje, između ostalog, pokazuju sledeće: (i) vršena je diseminacija strategije OVK i poruka da se [BRISANO] koji Srbija vodi protiv nje treba suprotstaviti ciljanim preduzimanjem radnji protiv protivnika;¹⁹³⁶ (ii) izdavana su saopštenja, politički proglosti i izjave sa informacijama o stanju neprijateljstava;¹⁹³⁷ (iii) u zatvoreničkim objektima bili su prisutni jedan ili više starešina OVK koji su upravljali tim objektima;¹⁹³⁸ (iv) o merama protiv protivnika referisano je Glavnom štabu OVK;¹⁹³⁹ i (v) oslobađanje ili

¹⁹³³ [BRISANO].

¹⁹³⁴ [BRISANO].

¹⁹³⁵ Vidi gore stav 132 (Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹³⁶ Vidi takođe [BRISANO].

¹⁹³⁷ Vidi gore stav 132 (Kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹³⁸ [BRISANO].

¹⁹³⁹ [BRISANO].

premeštanje zatvorenika na drugo mesto često je imalo veze s vojnim dejstvima srpskih snaga.¹⁹⁴⁰ Prema tome, pripadnici OVK su bili svesni činjenice da je u toku nemeđunarodni oružani sukob i znali su da protivnici koje hapse, zatvaraju, ubijaju ili na neki drugi način zlostavljaju nisu neposredni učesnici u neprijateljstvima, budući da se nalaze u pritvoru ili pod kontrolom OVK.

C. VIDOVI ODGOVORNOSTI PREMA KOJIMA SE OPTUŽENI TERETE

1. Udruženi zločinački poduhvat I

451. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo iznosi da su optuženi učinili, kao članovi UZP-a, krivična dela iz tačaka 1-10.¹⁹⁴¹

(a) Objektivna obeležja

(i) *Delovanje više lica*

452. Sudija za prethodni postupak konstatuje da propratni materijal ukazuje na to da je više lica, uključujući g. Tačija, g. Veseljija, g. Seljimija i g. Krasnićija, učestvovalo u krivičnim delima izvršenim na lokacijama navedenim u tačkama 1-10. Među drugim učesnicima bili su Azem Silja,¹⁹⁴² Ljahi Brahimaj,¹⁹⁴³ Fatmir Ljimaj,¹⁹⁴⁴ Sulejman Seljimi,¹⁹⁴⁵ Rustem Mustafa,¹⁹⁴⁶ Šukri Buja,¹⁹⁴⁷ Ljatif Gaši,¹⁹⁴⁸

¹⁹⁴⁰ [BRISANO].

¹⁹⁴¹ Revidirana optužnica, stavovi 32-33, 35-51, 173.

¹⁹⁴² [BRISANO].

¹⁹⁴³ IT-04-84bis P00064, str. 5074-5075; [BRISANO]. Jablanica: IT-04-84bis P00119, str. 4262, 4264-4265; [BRISANO].

¹⁹⁴⁴ [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. [BRISANO]. [BRISANO]. Klečka[BRISANO]. Kukeš: [BRISANO].

¹⁹⁴⁵ IT-05-87 6D00067, str. 14 (U003-9097). Likovac: [BRISANO].

¹⁹⁴⁶ [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO].

¹⁹⁴⁷ [BRISANO].

¹⁹⁴⁸ Bare i Bajgora: [BRISANO]; Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO].

Sabit Geci,¹⁹⁴⁹ kao i drugi pripadnici OVK, uključujući komandante zona i zamenike komandanata.¹⁹⁵⁰

(ii) *Zajednički cilj*

453. Propratni materijal dalje ukazuje na to da su gore navedeni pojedinci delovali u okviru zajedničkog cilja tokom perioda od najkasnije marta 1998. do septembra 1999. kako bi ostvarili i sprovodili kontrolu nad celim Kosovom,¹⁹⁵¹ između ostalog, protivpravnim zastrašivanjem, zlostavljanjem, vršenjem nasilja nad onima koje su smatrali svojim protivnicima i njihovim uklanjanjem.¹⁹⁵²

454. Taj zajednički cilj obuhvatao je izvršenje krivičnih dela progona, zatvaranja, proizvoljnog lišavanja slobode, drugih nehumanih postupaka, surovog postupanja, mučenja, ubistva i prisilnih nestanaka. Na njegovo postojanje i obeležja ukazuju: (i) izjave za javnost OVK iz ranih dana, pre perioda na koji se odnose optužbe;¹⁹⁵³ (ii) saopštenja za štampu i politički proglasi Glavnog štaba OVK,¹⁹⁵⁴ izjave za javnost članova Glavnog štaba OVK,¹⁹⁵⁵ kao i druge publikacije OVK¹⁹⁵⁶ iz inkriminisanog perioda; (iii) propisi, strukture, uputstva i naredbe koje su osumnjičeni sastavljali, izdavali ili odobraval;¹⁹⁵⁷ (iv) obrazac krivičnih dela izvršenih na lokacijama navedenim u tačkama 1-10,¹⁹⁵⁸ i (v) lično

¹⁹⁴⁹ [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Cahan: [BRISANO]. Kukeš: [BRISANO].

¹⁹⁵⁰ Likovac: gore stav 235. Lapušnik: gore stav 148. Mališevo: gore stav 384. Bare i Bajgora: gore stav 161. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stavovi 169, 271, 359. [BRISANO]: gore stav 275. Klečka: gore stavovi 397, 401. [BRISANO]: gore stavovi 403, 434. Cahan: gore stavovi 183, 287. Kukeš: gore stavovi 291, 359. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO], Prizren: gore stavovi 207, 319. [BRISANO]: gore stav 216. Novo Brdo: gore stav 346. [BRISANO]: gore stav 413. [BRISANO]: gore stav 415.

¹⁹⁵¹ [BRISANO].

¹⁹⁵² Vidi gore stav 125 (kontekstualna obeležja zločina protiv čovečnosti).

¹⁹⁵³ [BRISANO].

¹⁹⁵⁴ [BRISANO].

¹⁹⁵⁵ [BRISANO].

¹⁹⁵⁶ [BRISANO].

¹⁹⁵⁷ [BRISANO].

¹⁹⁵⁸ Vidi gore tačke 1-10.

učesće osumnjičenih i drugih viših zvaničnika OVK/Privremene vlade Kosova u izvršenju krivičnih dela.¹⁹⁵⁹

(iii) Značajan doprinos

a. Gospodin Tači

455. Prpratni materijal ukazuje na to da je g. Tači značajno doprineo zajedničkom cilju UZP-a. Gospodin Tači je jedan od osnivača Glavnog štaba OVK.¹⁹⁶⁰ Otprilike od juna 1998, g. Tači je takođe bio na čelu Direkcije OVK za informisanje¹⁹⁶¹ i na čelu Direkcije OVK za politička pitanja.¹⁹⁶² Po osnivanju Privremene vlade Kosova, krajem marta 1999, g. Tači je postao predsednik vlade Kosova¹⁹⁶³ i takođe obavljao dužnost vrhovnog komandanta OVK.¹⁹⁶⁴ U tom svojstvu, g. Tači je: (i) direktno učestvovao u formulisanju, odobravanju, diseminaciji i implementaciji planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanje zajedničkog cilja; (ii) lično učestvovao ili na drugi način doprineo izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10; (iii) koordinirao ili na drugi način doprinosio naporima da se opovrgnu, ili pak daju netačne informacije međunarodnim posmatračima i javnosti o izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, i (iv) na drugi način davao informacije i političku, logističku, vojnu ili

¹⁹⁵⁹ Vidi gore stav 452. Vidi takođe npr., Likovac: gore stav 235. Lapušnik: gore stav 148. Drenovac: gore stavovi 150, 375, 425. Mališevo: gore stavovi 153, 251, 384, 430. Bare i Bajgora: gore stav 161. Zlaš: gore stav 267. [BRISANO]: gore stavovi 169, 271, 359. [BRISANO]: gore stav 275. Klečka: gore stavovi 175, 279, 359, 397, 401. [BRISANO]: gore stavovi 403, 434. Cahan: gore stavovi 183, 287. Kukeš: gore stavovi 291, 359. [BRISANO]: gore stav 299. [BRISANO], Prizren: gore stavovi 207, 319. [BRISANO]: gore stav 216. Novo Brdo: gore stav 346. [BRISANO]: gore stav 413. [BRISANO]: gore stav 415.

¹⁹⁶⁰ [BRISANO].

¹⁹⁶¹ [BRISANO].

¹⁹⁶² [BRISANO].

¹⁹⁶³ [BRISANO].

¹⁹⁶⁴ [BRISANO].

finansijsku podršku učesnicima u UZP-u, kao i koordinirao i uspostavljao vezu između njih, radi ostvarivanja zajedničkog cilja.

456. Kad je reč o ulozi g. Tačija u razradi planova, principa i prakse radi ostvarivanja zajedničkog cilja, propratni materijal ukazuje na to da je njegova vlast u OVK bila očita i da su se drugi članovi Glavnog štaba priklanjali g. Tačiju prilikom donošenja odluka.¹⁹⁶⁵ On je takođe imao ovlašćenje da imenuje lica na ključne položaje u vlasti, da unapređuje, smenjuje, izdaje pohvale i ukore kao i da uvodi ili ukida disciplinske mere protiv pripadnika OVK.¹⁹⁶⁶ Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su odluke Glavnog štaba OVK donošene jednoglasno i da su njegovi članovi, uključujući g. Tačija, formulisali ili odobravali saopštenja i izjave za javnost OVK.¹⁹⁶⁷ U mnogima od tih izjava, uključujući gore navedene, neprekidno i javno se podsticalo ili odobravalo nasilje nad protivnicima,¹⁹⁶⁸ od kojih su neki konkretno imenovani i predstavljeni kao [BRISANO].¹⁹⁶⁹ Osim toga, približno u junu 1998, Glavni štab OVK obrazovao je Direkciju za obaveštajne poslove (takođe poznatu kao [BRISANO]) koja je, između ostalog, imala zaduženje da [BRISANO] i otkriva [BRISANO] u vojsci i van nje.¹⁹⁷⁰ U julu 1998, g. Tači, kao član Glavnog štaba OVK, odobrio je Privremene interne propise u vojsci (u daljem tekstu: Privremeni propisi) u kojima se kaže, između ostalog, da vojna policija OVK [BRISANO].¹⁹⁷¹ Glavni štab OVK, uključujući g. Tačija, nije definisao pojam [BRISANO], čime su omogućene zloupotrebe. U stvari, Glavni štab OVK je [BRISANO] smatrao koji zaslužuju kaznene mere, uključujući likvidaciju.¹⁹⁷² Gospodin Tači, kao član

¹⁹⁶⁵ [BRISANO]; IT-05-87 6D00067, str. 23 (U003-9108) (“Vodili smo rat. Hašimovo prisustvo je bilo važno za moral”).

¹⁹⁶⁶ Vidi dole stavovi 485-486 (odgovornost pretpostavljenog).

¹⁹⁶⁷ [BRISANO].

¹⁹⁶⁸ Vidi gore fusnote 1953, 1954, 1955, 1956.

¹⁹⁶⁹ [BRISANO].

¹⁹⁷⁰ [BRISANO; vidi takođe gore stav 259 (tačke 4-5) [BRISANO].

¹⁹⁷¹ [BRISANO]. Vidi takođe [BRISANO].

¹⁹⁷² [BRISANO].

Glavnog štaba OVK, bio je, dakle, informisan o [BRISANO].¹⁹⁷³ Propratni materijal dalje ukazuje na to da je, tokom 1998-1999, na Kosovu bilo opštepoznato, a samim tim i g. Tačiju, da se likvidiraju lica optužena za saradnju sa Srbima.¹⁹⁷⁴

457. Kad je reč o učešću i doprinosu g. Tačija krivičnim delima iz tačkama 1-10, propratni materijal ukazuje na to da je on lično učestvovao u tim krivičnim delima [BRISANO]. [BRISANO].¹⁹⁷⁵ [BRISANO].¹⁹⁷⁶ [BRISANO].¹⁹⁷⁷ [BRISANO], propratni materijal ukazuje na to da je g. Tači tokom inkriminisanog perioda posetio više drugih lokacija navedenih u tačkama 1-10.¹⁹⁷⁸

458. Kad je reč o doprinosu g. Tačija naporima da se poreknu ili dostave netačne informacije u pogledu krivičnih dela, propratni materijal ukazuje na to da je, u najmanje dva navrata, g. Tači lično dostavio neistinite informacije. [BRISANO].¹⁹⁷⁹ [BRISANO].¹⁹⁸⁰ Propratni materijal takođe ukazuje na druge slučajeve kada je g. Tači doprineo širenju netačnih ili nepotpunih informacija o aktivnostima OVK.¹⁹⁸¹

459. Kad je reč o podršci g. Tačija članovima UZP-a i koordinaciji između njih, propratni materijal ukazuje na to da je on: (i) nastojao da obezbedi finansijsku podršku za OVK;¹⁹⁸² (ii) bio je glavna veza za pojedine komandante zona;¹⁹⁸³

¹⁹⁷³ [BRISANO].

¹⁹⁷⁴ [BRISANO].

¹⁹⁷⁵ Drenovac: gore stavovi 150, 375, 425.

¹⁹⁷⁶ [BRISANO]: gore stavovi 169, 271, 359.

¹⁹⁷⁷ [BRISANO].

¹⁹⁷⁸ IT-05-87 6D00067, str. 14, 23 (U003-9097, U003-9104) (tokom 1998, g. Tači i g. Veselji su često obilazili područje Drenovca); [BRISANO]; vidi takođe stav 142 (tačke 2-3), stav 239 (tačke 4-5) i stav 368 (tačke 8-9) [BRISANO]; vidi takođe stav 153 (tačke 2-3), stav 251 (tačke 4-5) i stavovi 380-384 (tačke 8-9) [BRISANO]; vidi takođe stav 184 (tačke 2-3), stav 291 (tačke 4-5) i stav 405 (tačke 8-9) [BRISANO].

¹⁹⁷⁹ [BRISANO].

¹⁹⁸⁰ [BRISANO]; vidi takođe stav 172 (tačke 2-3) i stav 275 (tačke 4-5) [BRISANO].

¹⁹⁸¹ [BRISANO].

¹⁹⁸² [BRISANO].

¹⁹⁸³ [BRISANO].

(iii) održavao redovan kontakt sa operativnim zonama,¹⁹⁸⁴ i (iv) često posećivao više lokacija navedenih u tačkama 1-10 kako bi nadzirao organizovanje jedinica, održavao vezu i dostavljao materijal,¹⁹⁸⁵ kao i da bi im pružio druge informacije, uključujući informacije o [BRISANO].¹⁹⁸⁶

b. Gospodin Veselji

460. Propratni materijal ukazuje na to da je g. Veselji značajno doprineo zajedničkom cilju UZP-a. Gospodin Veselji je jedan od osnivača Glavnog štaba OVK.¹⁹⁸⁷ Najkasnije od juna 1998. g. Veselji je takođe bio član Direkcije OVK za politička pitanja i načelnik Direkcije za obaveštajne poslove.¹⁹⁸⁸ Po osnivanju Privremene vlade Kosova, krajem marta 1999, g. Veselji je imenovan za načelnika Obaveštajne službe Kosova (u daljem tekstu: SHIK) i raportirao je g. Tačiju.¹⁹⁸⁹ U tom svojstvu, g. Veselji je: (i) direktno učestvovao u formulisanju, odobravanju, diseminaciji i implementaciji planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanje zajedničkog cilja; (ii) lično učestvovao ili na drugi način doprineo izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, i (iii) na drugi način davao informacije i političku, logističku, vojnu ili finansijsku podršku učesnicima u UZP-u, kao i koordinirao i uspostavljao kontakte između njih, radi ostvarivanja zajedničkog cilja.

461. Kad je reč o ulozi g. Veseljija u razradi planova, principa i prakse radi ostvarivanja zajedničkog cilja, propratni materijal ukazuje na to da je njegova

¹⁹⁸⁴ [BRISANO].

¹⁹⁸⁵ [BRISANO]; vidi gore fusnota 1978.

¹⁹⁸⁶ [BRISANO].

¹⁹⁸⁷ [BRISANO].

¹⁹⁸⁸ [BRISANO].

¹⁹⁸⁹ [BRISANO].

vlast u OVK bila očita.¹⁹⁹⁰ Gospodin Veselji je bio bliski saradnik g. Tačija¹⁹⁹¹ [BRISANO].¹⁹⁹² Kao član Glavnog štaba OVK, g. Veselji je odobravao gore pomenute izjave za javnost i propise OVK.¹⁹⁹³ Osim toga, g. Veselji je nadzirao rad obaveštajnih službi OVK koje su imale zadatak da identifikuju i vrše istrage o protivnicima, uključujući saradnicima unutar OVK.¹⁹⁹⁴ [BRISANO]¹⁹⁹⁵, dok su [BRISANO] brojnih drugih našla na spiskovima navodnih saradnika.¹⁹⁹⁶ Sektor obaveštajnih zona direktno su izveštavali g. Veseljija o svojim aktivnostima, paralelno sa komandantima zona.¹⁹⁹⁷ S tim u vezi, g. Veselji je potvrdio da je G2 bio usredsređen na „[BRISANO] i [BRISANO].¹⁹⁹⁸

462. Kad je reč o učešću ili doprinosu g. Veseljija u izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, propratni materijal ukazuje na to da je on lično učestvovao u izvršenju tih dela na najmanje tri lokacije. [BRISANO].¹⁹⁹⁹ [BRISANO].²⁰⁰⁰ [BRISANO].²⁰⁰¹ Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da je g. Veselji, tokom inkriminisanog perioda, posetio više drugih lokacija navedenih u tačkama 1-10.²⁰⁰²

463. Kad je reč o koordinaciji između članova UZP-a i podršci koju je g. Veselji pružao u tom smislu, propratni materijal ukazuje na to da je on: (i) bio glavna veza za

¹⁹⁹⁰ [BRISANO].

¹⁹⁹¹ [BRISANO].

¹⁹⁹² [BRISANO].

¹⁹⁹³ [BRISANO].

¹⁹⁹⁴ [BRISANO]; [BRISANO].

¹⁹⁹⁵ [BRISANO].

¹⁹⁹⁶ [BRISANO]. Lapušnik: [BRISANO]. Drenovac: [BRISANO]. Mališevo: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO]. Bare i Bajgora: [BRISANO]. Lapaštica i povezana mesta: [BRISANO]; [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO], Prizren: [BRISANO]. [BRISANO]: [BRISANO].

¹⁹⁹⁷ [BRISANO].

¹⁹⁹⁸ [BRISANO].

¹⁹⁹⁹ Vidi gore stav 457. Drenovac: gore stav 150 (tačke 2-3), gore stav 375 (tačke 8-9).

²⁰⁰⁰ Klečka: [BRISANO].

²⁰⁰¹ Kukeš: [BRISANO].

²⁰⁰² IT-05-87 6D00067, str. 14, 23 (U003-9097, U003-9104) (tokom 1998. godine, g. Tači i g. Veselji su često posećivali područje Drenovca); [BRISANO].; vidi takođe stav 142 (tačke 2-3), stav 239 (tačke 4-5) i stav 368 (tačke 8-9) [BRISANO].

pojedine komandante zona;²⁰⁰³ (ii) pratio g. Tačija na sastanke sa trećim stranama,²⁰⁰⁴ uključujući razgovore sa predstavnicima međunarodne zajednice na kojima su iznošene tvrdnje u vezi sa zatvorenici koje drži OVK,²⁰⁰⁵ i (iii) redovno posećivao lokacije navedene u tačkama 1-10 kako bi održavao vezu i dostavljao materijal učesnicima u UZP-u.²⁰⁰⁶

c. Gospodin Seljimi

464. Propratni materijal ukazuje na to da je g. Seljimi značajno doprineo zajedničkom cilju UZP-a. Gospodin Seljimi je jedan od osnivača OVK i bio je u sklopu Glavnog štaba OVK tokom čitave 1997, 1998. i delom 1999.²⁰⁰⁷ Početkom marta 1998, bio je načelnik Direkcije za operacije [BRISANO] a u julu 1998. je prešao na položaj glavnog inspektora u Glavnom štabu OVK.²⁰⁰⁸ Početkom aprila 1999, g. Seljimi je postao ministar za javni red u Privremenoj vladi Kosova.²⁰⁰⁹ U tom svojstvu, g. Seljimi je: (i) direktno učestvovao u formulisanju, odobravanju, diseminaciji i implementaciji planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanje zajedničkog cilja; (ii) lično učestvovao ili na drugi način doprineo izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, i (iii) na drugi način davao informacije i političku, logističku, vojnu ili finansijsku podršku učesnicima u UZP-u, kao i koordinirao i uspostavljao kontakte između njih, radi ostvarivanja zajedničkog cilja.

465. Kad je reč o ulozi g. Seljimija u razradi planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanja zajedničkog cilja, propratni materijal ukazuje na to da je g.

²⁰⁰³ [BRISANO].

²⁰⁰⁴ [BRISANO].

²⁰⁰⁵ [BRISANO].

²⁰⁰⁶ [BRISANO]. Vidi takođe gore stav 462.

²⁰⁰⁷ [BRISANO].

²⁰⁰⁸ [BRISANO].

²⁰⁰⁹ [BRISANO].

Seljimi, kao član Glavnog štaba OVK, odobravao gore navedene izjave za javnost i propise OVK.²⁰¹⁰ On je takođe radio na učvršćivanju političkog autoriteta Glavnog štaba.²⁰¹¹ Osim toga, g. Seljimi je učestvovao u obrazovanju struktura unutar zona, vršio koordinaciju između operativnih zona, učestvovao u regrutovanju i obuci vojnika, prisustvovao imenovanjima komandanata²⁰¹² i potpisivao ili učestvovao u donošenju odluka o drugim imenovanjima.²⁰¹³ Gospodin Seljimi je bio [BRISANO] komandantima zona i prisutan na terenu uključujući u zonama Dukadžin/Dukagjin, Drenica, Paštrik, Nerodimlje/Neredime, Šalja i Lab.²⁰¹⁴ Glavnom štabu je podnosio izveštaje o zbivanjima u zonama.²⁰¹⁵

466. Kad je reč o učešću ili doprinosu g. Seljimija izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, prpratni materijal ukazuje na to da je on lično učestvovao u izvršenju tih krivičnih dela [BRISANO]. [BRISANO].²⁰¹⁶ [BRISANO].²⁰¹⁷ [BRISANO].²⁰¹⁸ [BRISANO].²⁰¹⁹ [BRISANO].²⁰²⁰ [BRISANO].²⁰²¹ Pored toga, prpratni materijal ukazuje na to da je, tokom inkriminisanog perioda, g. Seljimi [BRISANO]²⁰²² i obišao druge lokacije navedene u tačkama 1-10.²⁰²³ Pored toga, g. Seljimi je učestvovao u nizu sastanaka između komandanata zona i članova Glavnog

²⁰¹⁰ Vidi gore stav 454 i fusnote 1953, 1954, 1955, 1956 i 1957.

²⁰¹¹ [BRISANO].

²⁰¹² [BRISANO].

²⁰¹³ [BRISANO].

²⁰¹⁴ [BRISANO].

²⁰¹⁵ [BRISANO].

²⁰¹⁶ [BRISANO]. Vidi takođe gore stav 150 (tačke 2-3).

²⁰¹⁷ Vidi gore stav 375 (tačke 8-9). [BRISANO].

²⁰¹⁸ [BRISANO].

²⁰¹⁹ [BRISANO]. Vidi takođe stav 169 (tačke 2-3), stav 271 (tačke 4-5).

²⁰²⁰ [BRISANO].

²⁰²¹ [BRISANO]. Vidi takođe stav 279 (tačke 4-5) i stav 359 (tačke 6-7).

²⁰²² [BRISANO].

²⁰²³ [BRISANO]; vidi takođe stav 153 (tačke 2-3), stav 251 (tačke 4-5) i stavovi 380-384 (tačke 8-9) [BRISANO]; IT-05-87 6D00067, str. 14 (U003-9097) (g. Seljimi je „uvek bio prisutan“ na području Drenice).

štaba na kojima su izdata naređenja da se zatvore kolaboracionisti i u tu svrhu uspostave zatvorenički objekti.²⁰²⁴ Komandanti zona su izvršili te naredbe.²⁰²⁵

467. Kad je reč o koordinaciji između članova UZP-a i podršci koju je g. Seljimi pružao u tom smislu, propratni materijal ukazuje na to da je g. Seljimi: (i) nastojao da obezbedi finansijsku podršku za OVK;²⁰²⁶ (ii) bio glavna veza za pojedine komandante zona i održavao redovan kontakt sa operativnim zonama,²⁰²⁷ i (iii) često posećivao više lokacija navedenih u tačkama 1-10 kako bi nadzirao organizovanje jedinica, održavao vezu i dostavljao materijal,²⁰²⁸ kao i da bi im pružio druge informacije, uključujući informacije o [BRISANO].²⁰²⁹

d. Gospodin Krasnići

468. Propratni materijal ukazuje na to da je g. Krasnići značajno doprineo zajedničkom cilju UZP-a. Gospodin Krasnići je bio član Glavnog štaba OVK od kraja 1996. ili početka 1997.²⁰³⁰ Najkasnije u junu 1998, postao je portparol OVK i načelnik Direkcije za lokalnu samoupravu.²⁰³¹ Gospodin Krasnići je takođe bio član Direkcije OVK za politička pitanja,²⁰³² na čijem je čelu bio g. Tači.²⁰³³ Najkasnije od novembra 1998, g. Krasnići je postavljen na položaj zamenika komandanta OVK za podršku a istovremeno je i dalje bio jedan od političkih predstavnika OVK i njen portparol; kad je komandant bio odsutan, on ga je zamenjivao i preuzimao sva ovlašćenja i dužnosti.²⁰³⁴ U tom svojstvu, g. Krasnići

²⁰²⁴ [BRISANO].

²⁰²⁵ [BRISANO].

²⁰²⁶ [BRISANO].

²⁰²⁷ [BRISANO].

²⁰²⁸ [BRISANO]; vidi takođe stav 142 (tačke 2-3), stav 239 (tačke 4-5) i stav 368 (tačke 8-9) [BRISANO]. Vidi takođe fusnota 2023.

²⁰²⁹ [BRISANO].

²⁰³⁰ IT-04-84 P340, str. 21 (3305); [BRISANO].

²⁰³¹ [BRISANO].

²⁰³² [BRISANO].

²⁰³³ [BRISANO].

²⁰³⁴ [BRISANO].

je: (i) direktno učestvovao u formulisanju, odobravanju, diseminaciji i implementaciji planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanje zajedničkog cilja; (ii) lično učestvovao ili na drugi način doprineo izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10; (iii) koordinirao ili na drugi način doprinosio naporima da se opovrgnu, ili pak daju netačne informacije međunarodnim posmatračima i javnosti o izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, i (iv) na drugi način davao informacije i političku, logističku, vojnu ili finansijsku podršku učesnicima u UZP-u, kao i koordinirao i uspostavljao vezu između njih, radi ostvarivanja zajedničkog cilja.

469. Kad je reč o ulozi g. Krasnićija u razradi planova, principa i prakse usmerenih na ostvarivanje zajedničkog cilja, prpratni materijal ukazuje na to da je ta uloga bila sastavni deo položaja g. Krasnićija kao portparola OVK i člana Direkcije OVK za politička pitanja. Konkretno, g. Krasnićij je sastavio gore pomenute Privremene propise²⁰³⁵ i takođe je bio zadužen za komunikaciju sa domaćim i međunarodnim delegacijama²⁰³⁶ i oglašavanje politike Glavnog štaba.²⁰³⁷ Na osnovu odluke Glavnog štaba, samo je portparol OVK bio ovlašćen da obznanjuje njegove političke stavove;²⁰³⁸ to naređenje je preneto komandama zona.²⁰³⁹ Kao član Glavnog štaba OVK i portparol OVK, g. Krasnićij je učestvovao u razvoju i diseminaciji strategija OVK sastavljanjem i/ili izdavanjem saopštenja Glavnog štaba i političkih izjava.²⁰⁴⁰ [BRISANO] ²⁰⁴¹ i komandanti zona su ih koristili kao političke smernice za njihovu organizaciju.²⁰⁴²

²⁰³⁵ Vidi gore stav 456. Vidi takođe [BRISANO].

²⁰³⁶ [BRISANO].

²⁰³⁷ [BRISANO].

²⁰³⁸ [BRISANO].

²⁰³⁹ [BRISANO].

²⁰⁴⁰ [BRISANO].

²⁰⁴¹ [BRISANO].

²⁰⁴² [BRISANO].

470. Kad je reč o učešću ili doprinosu g. Krasnićija u izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, propratni materijal ukazuje na to da je on lično posetio više lokacija na područjima pod kontrolom OVK, uključujući Likovac,²⁰⁴³ Jablanicu,²⁰⁴⁴ Mališevo,²⁰⁴⁵ Klečku,²⁰⁴⁶ operativne zone Šalja i Lab,²⁰⁴⁷ i Kukeš, Albanija.²⁰⁴⁸ Pored gore navedenog doprinosa, g. Krasnići je učestvovao na više sastanaka komandanata zona sa članovima Glavnog štaba na kojima su data naređenja za zatvaranje kolaboracionista i osnivanje zatvoreničkih objekata za te potrebe.²⁰⁴⁹ Te naredbe su izvršavali komandanti zona .²⁰⁵⁰

471. Kad je reč o doprinosu g. Krasnićija naporima da se opovrgnu, ili pak daju netačne informacije o izvršenju krivičnih dela, propratni materijal ukazuje na to da je g. Krasnići nastojao da opravda radnje koje je OVK preduzela protiv lica koja su označena kao [BRISANO].²⁰⁵¹ [BRISANO].²⁰⁵² Gospodin Krasnići je takođe izjavio: [BRISANO].²⁰⁵³ Uprkos takvim izjavama, na sastancima lice u lice sa [BRISANO], članovi Glavnog štaba, uključujući g. Krasnićija, koji su redovno obaveštavani o odvođenju, ubijanju i kidnapovanju Srba, kao i o ubijenim i nestalim Albancima, naročito višim članovima DSK-a, odlučno su odbacivali optužbe o ubijanju kolaboracionista.²⁰⁵⁴

472. Kad je reč o koordinaciji između članova UZP-a i podršci koju je g. Krasnići pružao u tom smislu, propratni materijal ukazuje na to da je g. Krasnići: (i) bio glavna veza za pojedine komandante zona, koji su njegovim posredstvom

²⁰⁴³ [BRISANO].

²⁰⁴⁴ [BRISANO].

²⁰⁴⁵ [BRISANO].

²⁰⁴⁶ [BRISANO].

²⁰⁴⁷ [BRISANO].

²⁰⁴⁸ [BRISANO].

²⁰⁴⁹ [BRISANO].

²⁰⁵⁰ [BRISANO].

²⁰⁵¹ [BRISANO].

²⁰⁵² [BRISANO].

²⁰⁵³ [BRISANO].

²⁰⁵⁴ [BRISANO].

primali naređenja, uputstva i informacije;²⁰⁵⁵ (ii) bio u redovnom kontaktu sa operativnim zonama,²⁰⁵⁶ uključujući u svrhu predlaganja komandanata na različite položaje,²⁰⁵⁷ primanja izveštaja o ishodu operacija,²⁰⁵⁸ rešavanja sporova između komandanata²⁰⁵⁹ i izdavanja naređenja, uključujući naređenja koja se odnose na disciplinu²⁰⁶⁰ i puštanje zatvorenika na slobodu,²⁰⁶¹ i (iii) često obilazio brojne lokacije navedene u tačkama 1-10 kako bi nadzirao organizovanje jedinica, održavao vezu i dostavljao materijal,²⁰⁶² kao i da bi im pružio druge informacije, uključujući informacije o [BRISANO].²⁰⁶³

(b) Subjektivna obeležja

473. Prpratni materijal dalje ukazuje na to da su osumnjičeni delovali u okviru zajedničkog umišljaja da se izvrše krivična dela iz tačaka 1-10, koja su bila obuhvaćena zajedničkim ciljem UZP-a. Shodno tome, njihov umišljaj je očigledan na osnovu: (i) ličnih izjava osumnjičenih;²⁰⁶⁴ (ii) izjava za javnost Glavnog štaba OVK i/ili rukovodstva Privremene vlade Kosova, kao i propisa, struktura, direktiva i naređenja koje su sastavljali, izdavali ili odobravali osumnjičeni,²⁰⁶⁵ i (iii) njihovih individualnih postupaka, kao što je gore navedeno.²⁰⁶⁶

²⁰⁵⁵ [BRISANO].

²⁰⁵⁶ [BRISANO].

²⁰⁵⁷ [BRISANO].

²⁰⁵⁸ [BRISANO].

²⁰⁵⁹ [BRISANO].

²⁰⁶⁰ [BRISANO].

²⁰⁶¹ [BRISANO].

²⁰⁶² IT-04-84bis T675-T771, str. 681-685; [BRISANO].

²⁰⁶³ [BRISANO].

²⁰⁶⁴ [BRISANO].

²⁰⁶⁵ Vidi gore stav 454 i fusnote 1953, 1954, 1955, 1956 i 1957.

²⁰⁶⁶ Vidi gore stavovi 455-472.

(c) Zaključak

474. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji dobro utemeljena sumnja da su osumnjičeni izvršili, kao članovi UZP-a, krivična dela navedena u tačkama 1-10, u smislu člana 16(1)(a) Zakona.

2. Udruženi zločinački poduhvat III

475. U revidiranoj optužnici, Specijalizovano tužilaštvo alternativno iznosi da, ukoliko neka od krivičnih dela iz tačaka 1-10 nisu bila obuhvaćena gore navedenim UZP-om, osumnjičeni ipak snose odgovornost za izvršenje tih dela na osnovu člana 16(1)(a) Zakona budući da su mogli predvideti da su ta krivična dela moguća posledica ostvarivanja zajedničkog cilja UZP-a i da su voljno pristali na taj rizik.²⁰⁶⁷

476. Sudija za prethodni postupak alternativno razmatra ovaj vid odgovornosti u slučaju da neka od krivičnih dela iz tačaka 1-10 prevazilaze okvir zajedničkog cilja pomenutog UZP-a. U skladu s tim, u pogledu objektivnih obeležja ovog vida odgovornosti, sudija za prethodni postupak upućuje na gore iznete konstatacije: da je postojao UZP kako bi se zauzela i ostvarila kontrola nad celim Kosovom putem protivpravnog zastrašivanja, zlostavljanja, nasilja nad protivnicima i njihovog uklanjanja i da su osumnjičeni bili članovi tog UZP-a.²⁰⁶⁸ Osim toga, zbog organizovanog načina sprovođenja UZP-a, posebno obrasca zastrašivanja, zatvaranja, zlostavljanja i ubijanja protivnika²⁰⁶⁹ svako krivično delo iz tačaka 1-10 bilo je objektivno predvidiva posledica ostvarivanja zajedničkog cilja UZP-a.

²⁰⁶⁷ Revidirana optužnica, stavovi 34-35.

²⁰⁶⁸ Vidi gore stavovi 452-474 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁶⁹ Vidi gore stavovi 139-444 (tačke 1-10) i stavovi 455-472 (udruženi zločinački poduhvat I).

477. U pogledu subjektivnih obeležja ovog vida odgovornosti, sudija za prethodni postupak je gore konstatovao da su osumnjičeni imali nameru da doprinesu i učestvuju u ostvarivanju zajedničkog cilja.²⁰⁷⁰ Pored toga, propratni materijal ukazuje na to da su osumnjičeni mogli da predvide da bilo koje od krivičnih dela iz tačaka 1-10 može biti izvršeno prilikom ostvarivanja zajedničkog cilja UZP-a. Konkretno, osumnjičeni su: (i) stalno javno podržavali ili pozivali na nasilje nad protivnicima putem ličnih izjava i izjava za javnost rukovodstva OVK/Privremene vlade Kosova,²⁰⁷¹ i (ii) uspostavili, održavali ili imali saznanja o obaveštajnim i policijskim strukturama koje su bile zadužene da identifikuju, istraže i neutrališu protivnike.²⁰⁷² Osim toga, osumnjičeni su bili spremni da preuzmu rizik da će možda biti izvršena krivična dela izvan okvira zajedničkog cilja, što se može zaključiti na osnovu: (i) njihovog znanja da se regruti OVK raspoređuju na položaje iako su prošli minimalnu obuku uz zanemarljive ili nikakve informacije o obavezama na osnovu međunarodnog humanitarnog prava;²⁰⁷³ (ii) njihove svesti o tome da rukovodstvo OVK nije jasno definisalo pojam [BRISANO] niti postupak za utvrđivanje takvog statusa, čime su omogućili zloupotrebe,²⁰⁷⁴ i (iii) činjenice da su, iako su toga bili svesni i mada je bilo opštepoznato da se na Kosovu vrše krivična dela nad protivnicima,²⁰⁷⁵ nastavili da podržavaju nasilje nad protivnicima i lično učestvovali ili doprineli izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10.²⁰⁷⁶

478. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak konstatuje da, kao alternativa za odgovornost osumnjičenih na osnovu UZP-a I, postoji dobro utemeljena sumnja da su g. Tači, g. Veselji, g. Seljimi i g. Krasnići

²⁰⁷⁰ Vidi gore stav 473 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁷¹ Vidi gore fustens 1953, 1954, 1955, 1956 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁷² Vidi gore stavovi 455-472 (udruženi zločinački poduhvat I); [BRISANO].

²⁰⁷³ [BRISANO].

²⁰⁷⁴ Vidi gore stav 456 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁷⁵ [BRISANO].

²⁰⁷⁶ Vidi gore stavovi 455-472 (udruženi zločinački poduhvat I).

izvršili krivična dela iz tačaka 1-10, budući da su mogli predvideti da su ta krivična dela moguća posledica ostvarivanja zajedničkog cilja UZP-a i da su voljno pristali na taj rizik, u smislu člana 16(1)(a) Zakona.

3. Pomaganje

479. Dalje, i kao alternativa odgovornosti za izvršenje, Specijalizovano tužilaštvo u revidiranoj optužnici iznosi da su osumnjičeni krivično odgovorni za pomaganje u izvršenju krivičnih dela iz tačaka 1-10, shodno članu 16(1)(a) Zakona.²⁰⁷⁷

480. U pogledu objektivnih obeležja ovog vida odgovornosti, propratni materijal ukazuje na to da su radnje činjenja i nečinjenja osumnjičenih predstavljale praktičnu pomoć, podsticanje ili moralnu podršku u vršenju tih krivičnih dela. Konkretno, osumnjičeni su: (i) učestvovali u formulisanju i odobravanju izjava za javnost Glavnog štaba OVK kao i propisa, struktura, direktiva i naređenja usmerenih protiv protivnika;²⁰⁷⁸ (ii) lično učestvovali u nekim od krivičnih dela iz tačaka 1-10,²⁰⁷⁹ i (iii) obilazili brojne lokacije navedene u tačkama 1-10 i pružali različite oblike praktične i moralne podrške.²⁰⁸⁰ Budući da su sva četvorica osumnjičenih bili na visokim rukovodećim položajima u OVK i članovi Glavnog štaba OVK, čija je vlast bila široko priznata,²⁰⁸¹ njihov pomenuti doprinos je imao značajan uticaj na izvršenje krivičnih dela.

481. U pogledu subjektivnih obeležja ovog vida odgovornosti, propratni materijal ukazuje na to da su osumnjičeni bili svesni osnovnih obeležja krivičnih dela

²⁰⁷⁷ Revidirana optužnica, stavovi 52, 173.

²⁰⁷⁸ Vidi gore stavovi 456, 461, 465, 469 i fusnote 1953, 1954, 1955, 1956, 1957 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁷⁹ Vidi gore stavovi 457, 462, 466, 470 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁸⁰ Vidi gore stavovi 459, 463, 466, 472 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁸¹ Vidi gore stavovi 455, 460, 464, 468 (udruženi zločinački poduhvat I).

koja su na kraju izvršena, kao i da su znali da su svojim ponašanjem pomogli u njihovom izvršenju. Konkretno, osumnjičeni su do tih saznanja došli zahvaljujući: (i) ličnom učešću u izvršenju nekih od tih krivičnih dela i posetama lokacijama navedenim u tačkama 1-10;²⁰⁸² (ii) političkoj, logističkoj, finansijskoj i vojnoj podršci koju su pružali članovima UZP-a;²⁰⁸³ (iii) izveštajima upućenim Glavnom štabu OVK i redovnim kontaktima sa komandantima zona;²⁰⁸⁴ (iv) sastancima s predstavnicima međunarodne zajednice,²⁰⁸⁵ i (v) javno dostupnim informacijama.²⁰⁸⁶

482. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak konstatuje da, pored odgovornosti osumnjičenih za izvršenje krivičnih dela i kao alternativa za taj vid odgovornosti, postoji dobro utemeljena sumnja da su g. Tači, g. Veselji, g. Seljimi i g. Krasnići pomagali izvršenju dela iz tačaka 1-10, u smislu člana 16(1)(a) Zakona.

4. Odgovornost pretpostavljenog

483. Dalje, i alternativno u odnosu na vidove odgovornosti prema članu 16(1)(a) Zakona, Specijalizovano tužilaštvo u revidiranoj optužnici iznosi da osumnjičeni snose krivičnu odgovornost pretpostavljenog, shodno članu 16(1)(c) Zakona, za sva krivična dela navedena u tačkama 1-10.²⁰⁸⁷

²⁰⁸² Vidi gore stavovi 457, 462, 466, 470 (udruženi zločinački poduhvat I).

²⁰⁸³ SITF00243018-00243022-ET Revised, str. 3; [BRISANO].

²⁰⁸⁴ [BRISANO].

²⁰⁸⁵ [BRISANO].

²⁰⁸⁶ [BRISANO].

²⁰⁸⁷ Revidirana optužnica, stavovi 53-55, 173, 174 [68].

(a) Gospodin Tači

484. Kad je reč o odnosu pretpostavljeni-potčinjeni, sudija za prethodni postupak podseća da propratni materijal ukazuje na to da je g. Tači bio jedan od osnivača Glavnog štaba OVK²⁰⁸⁸ i bio njegov član tokom celokupnog inkriminisanog perioda.²⁰⁸⁹ Glavni štab je bio organ u čijem je sastavu bio veoma mali broj ljudi i funkcionisao je po principu podele zaduženja i odgovornosti među članovima.²⁰⁹⁰ Otprilike od juna 1998, g. Tači je takođe bio na čelu Direkcije OVK za informisanje²⁰⁹¹ i Direkcije OVK za politička pitanja.²⁰⁹² Na osnovu Propisa o disciplini u Oslobodilačkoj vojsci Kosova (u daljem tekstu: propisi o disciplini u OVK), načelnici direkcija su u suštini imali ista ovlašćenja kao i komandanti na najvišim položajima.²⁰⁹³ Po osnivanju Privremene vlade Kosova, krajem marta 1999, g. Tači je postao predsednik vlade, nakon što su komandanti zona dali svoje odobrenje.²⁰⁹⁴ Kao predsednik vlade, g. Tači je takođe bio vrhovni komandant OVK²⁰⁹⁵ i u tom svojstvu je 21. juna 1999. potpisao Izjavu OVK o prihvatanju obaveze demilitarizacije i transformacije.²⁰⁹⁶

485. Propratni materijal ukazuje na to da je prema propisima o disciplini u OVK, u svojstvu načelnika dve direkcije g. Tači imao formalno ovlašćenje, između ostalog, da izdaje pohvale, unapređenja, ukore, uvodi i ukida disciplinske mere (uključujući pritvor do 25 dana) ili razrešava dužnosti pripadnike OVK.²⁰⁹⁷ Drugi primeri ovlašćenja koja je g. Tači imao na raznim dužnostima tokom inkriminisanog perioda uključuju: (i) rukovođenje razmeštanjem regruta OVK na

²⁰⁸⁸ [BRISANO].

²⁰⁸⁹ [BRISANO].

²⁰⁹⁰ [BRISANO].

²⁰⁹¹ [BRISANO].

²⁰⁹² [BRISANO].

²⁰⁹³ [BRISANO].

²⁰⁹⁴ [BRISANO]. Vidi takođe [BRISANO].

²⁰⁹⁵ [BRISANO].

²⁰⁹⁶ [BRISANO]. Vidi takođe gore stav 134 (kontekstualna obeležja ratnih zločina).

²⁰⁹⁷ [BRISANO].

Kosovu u proleće 1998;²⁰⁹⁸ (ii) dočekivanje i raspoređivanje regruta na zadane položaje;²⁰⁹⁹ (iii) izdavanje naređenja komandantima u ime Glavnog štaba OVK u vezi sa operativnim pitanjima (poput koordiniranja lanca snabdevanja oružjem i municijom) ²¹⁰⁰ ili drugim civilnim i administrativnim pitanjima;²¹⁰¹ (iv) lično intervenisanje, zajedno sa drugim članovima Glavnog štaba OVK, prilikom rešavanja sporova između komandanata o podeli odgovornosti,²¹⁰² i (v) učešće u imenovanju komandanata.²¹⁰³ Prpratni materijal takođe ukazuje na to da je bilo vidljivo da je g. Tači bio na vodećem položaju vlasti u OVK i da su mu se drugi članovi Glavnog štaba OVK priklanjali prilikom donošenja odluka.²¹⁰⁴

486. Prema propratnom materijalu, g. Tači je u svojstvu predsednika vlade imao ovlašćenje, između ostalog, da imenuje lica na ključne položaje u vlasti,²¹⁰⁵ poput ministra odbrane (direktno podređenog predsedniku vlade),²¹⁰⁶ načelnika štaba OVK,²¹⁰⁷ komandanta nacionalne garde²¹⁰⁸ i načelnika obaveštajne službe (direktno podređenog predsedniku vlade).²¹⁰⁹

487. To pokazuje da je g. Tači imao stvarnu mogućnost da spreči vršenje krivičnih dela i kazni svoje potčinjene u vreme kada su ta dela izvršena. Na osnovu gore navedenog sledi da je tokom inkriminisanog perioda postojao odnos

²⁰⁹⁸ [BRISANO].

²⁰⁹⁹ [BRISANO].

²¹⁰⁰ [BRISANO].

²¹⁰¹ [BRISANO].

²¹⁰² [BRISANO].

²¹⁰³ [BRISANO].

²¹⁰⁴ [BRISANO]; IT-05-87 6D00067, str. 23 (U003-9108) ("Vodili smo rat. Hašimovo prisustvo je bilo važno za moral").

²¹⁰⁵ [BRISANO].

²¹⁰⁶ [BRISANO].

²¹⁰⁷ [BRISANO].

²¹⁰⁸ [BRISANO].

²¹⁰⁹ [BRISANO].

pretpostavljeni-potčinjeni između g. Tačija i pripadnika OVK na lokacijama obuhvaćenim revidiranom optužnicom,.

488. U pogledu izvršenih krivičnih dela, sudija za prethodni postupak upućuje na zaključke koje je izneo o krivičnim delima iz tačaka 1-10 koja su izvršila lica potčinjena g. Tačiju.²¹¹⁰

489. U pogledu saznanja g. Tačija, propratni materijal ukazuje na to da je on bio prisutan na više lokacija na kojima su izvršena krivična dela za koja se tereti, uključujući u periodima navedenim u revidiranoj optužnici.²¹¹¹ On je takođe bio svedok kada su pripadnici OVK zlostavljali žrtve na terenu.²¹¹² Gospodin Tači je imao saznanja i na osnovu informacija iz drugih izvora. Na primer, kao član Glavnog štaba OVK i vrhovni komandant, g. Tači se sastajao sa komandantima operativnih zona na terenu.²¹¹³ Izveštaji su slati i Glavnom štabu OVK, uključujući g. Tačiju, a održavan je i redovan kontakt sa komandantima zona.²¹¹⁴ Na osnovu propratnog materijala, tokom celokupnog inkriminisanog perioda, g. Tači je takođe imao više sastanaka sa predstavnicima međunarodne zajednice na kojima je eksplicitno upozoren na zločine koje vrše ili su izvršili pripadnici OVK.²¹¹⁵ Štaviše, g. Tači i drugi pripadnici OVK na rukovodećim položajima, konkretno članovi Glavnog štaba, imali su pristup sredstvima veze, poput kurira, voki-tokija i satelitskih telefona, zahvaljujući kojima su oni pripadnici OVK u operativnim zonama bili u svakodnevnom kontaktu.²¹¹⁶ Sve gore

²¹¹⁰ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 351-360 (tačke 6-7), stavovi 362-417 (tačke 8-9), stavovi 419-436 (tačka 10) i stavovi 438-444 (tačka 1).

²¹¹¹ Likovac: [BRISANO]; šira operativna zona Drenica: IT-05-87 6D00067, str. 14, 21, 23 (U003-9097, U003-9104, U003-9106); Jablanica: [BRISANO]; Drenovac: [BRISANO]; Mališevo: [BRISANO]; Klečka: [BRISANO]; Bare i Bajgora: [BRISANO]; operativne zone Šalja i Lab: [BRISANO]; Kukeš: [BRISANO]; Orahovac: [BRISANO].

²¹¹² Vidi gore stav 271 (tačke 4-5), stav 457 (udruženi zločinački poduhvat).

²¹¹³ [BRISANO].

²¹¹⁴ [BRISANO].

²¹¹⁵ [BRISANO].

²¹¹⁶ [BRISANO].

navedeno se odvijalo tokom inkriminisanog perioda, u situaciji u kojoj je bilo opštepoznato da pripadnici OVK vrše zlostavljanje civila, uključujući otmice, zatvaranja, premlaćivanja i ubistva.²¹¹⁷ Iz toga sledi da je g. Tači znao ili imao osnova da zna da njegovi potčinjeni nameravaju da izvrše krivična dela ili su ih već izvršili.

490. U pogledu propusta g. Tačija da preduzme neophodne i razumne mere, propratni materijal ukazuje na to da je na svim položajima, bilo kao član Glavnog štaba OVK, načelnik Direkcije za informisanje, načelnik Direkcije za politička pitanja, kao predsednik vlade ili vrhovni komandant OVK, g. Tači bio dužan da spreči vršenje krivičnih dela na lokacijama navedenim u revidiranoj optužnici i da kazni potčinjene za krivična dela koja su izvršili u inkriminisanom periodu. Međutim, u propratnom materijalu nema ničega što ukazuje na to da je g. Tači preduzeo neophodne i razumne mere koje je bio dužan da preduzme kao pretpostavljeni. Naprotiv, g. Tači je povremeno odobravao radnje svojih potčinjenih svojim prisustvom na licu mesta i nepreduzimanjem mera kada je bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK.²¹¹⁸

491. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak zaključuje da, alternativno u odnosu na vidove odgovornosti prema članu 16(1)(a) Zakona, postoji dobro utemeljena sumnja da g. Tači snosi krivičnu odgovornost pretpostavljenog, u smislu člana 16(1)(c) Zakona, za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine iz tačaka 1-10, kao što je potvrđeno ovom odlukom.

²¹¹⁷ [BRISANO].

²¹¹⁸ Vidi gore stav 271 (tačke 4-5), stav 457 (udruženi zločinački poduhvat); [BRISANO].

(b) Gospodin Veselji

492. Kad je reč o odnosu pretpostavljeni-potčinjeni, sudija za prethodni postupak podseća da propratni materijal ukazuje na to da je g. Veselji bio jedan od osnivača Glavnog štaba OVK²¹¹⁹ i član Direkcije OVK za politička pitanja [BRISANO].²¹²⁰ U periodu najkasnije od juna 1998. do marta 1999, bio je na čelu G2 [BRISANO] da bi krajem marta 1999, po osnivanju Privremene vlade Kosova, postao načelnik SHIK-a.²¹²¹ Gospodina Veseljija je na taj položaj postavio g. Tači,²¹²² kome je bio podređen.²¹²³ Na osnovu propisa o disciplini u OVK, načelnici direkcija su u suštini imali ista ovlašćenja kao i komandanti na najvišim položajima.²¹²⁴

493. Propratni materijal ukazuje na to da je prema propisima o disciplini u OVK, u svojstvu načelnika direkcije g. Veselji imao formalno ovlašćenje, između ostalog, da izdaje pohvale, unapređenja, ukore, uvodi i ukida disciplinske mere (uključujući pritvor do 25 dana) ili razrešava dužnosti pripadnike OVK.²¹²⁵ Drugi primeri ovlašćenja koja je g. Veselji imao na raznim dužnostima tokom inkriminisanog perioda uključuju: (i) rukovođenje razmeštanjem regruta OVK na Kosovu u proleće 1998;²¹²⁶ (ii) dočekivanje i raspoređivanje regruta na zadane položaje;²¹²⁷ (iii) vođenje istraga;²¹²⁸ (iv) lično intervenisanje, zajedno sa drugim članovima Glavnog štaba OVK, prilikom rešavanja sporova između komandanata o podeli odgovornosti;²¹²⁹ (v) prebacivanje²¹³⁰ i puštanje na

²¹¹⁹ [BRISANO].

²¹²⁰ [BRISANO].

²¹²¹ [BRISANO].

²¹²² [BRISANO].

²¹²³ [BRISANO].

²¹²⁴ [BRISANO].

²¹²⁵ [BRISANO].

²¹²⁶ [BRISANO].

²¹²⁷ [BRISANO].

²¹²⁸ [BRISANO].

²¹²⁹ [BRISANO].

²¹³⁰ [BRISANO].

slobodu²¹³¹ zatvorenika, i (vi) rešavanje zahteva da se Ramuš Haradinaj disciplinski kazni zbog načina na koji se odnosio prema svojim vojnicima.²¹³² Propratni materijal takođe ukazuje na to da je g. Veselji, kao osoba na visokom rukovodećem položaju, imao vlast i ugled u OVK.²¹³³

494. To pokazuje da je g. Veselji imao stvarnu mogućnost da spreči vršenje krivičnih dela i kazni svoje potčinjene u vreme kada su ta dela izvršena. Na osnovu gore navedenog sledi da je tokom inkriminisanog perioda postojao odnos pretpostavljeni-potčinjeni između g. Veseljija i pripadnika OVK na lokacijama obuhvaćenim revidiranom optužnicom.

495. U vezi sa izvršenim krivičnim delima, sudija za prethodni postupak upućuje na zaključke koje je izneo o krivičnim delima iz tačaka 1-10 koja su izvršila lica potčinjena g. Veseljiju.²¹³⁴

496. U pogledu saznanja g. Veseljija, propratni materijal ukazuje na to da je on bio prisutan na više lokacija na kojima su izvršena krivična dela za koja se tereti, uključujući u periodima navedenim u revidiranoj optužnici.²¹³⁵ On je takođe bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK na terenu.²¹³⁶ Gospodin Veselji je imao saznanja i na osnovu informacija iz drugih izvora. Na primer, kao član Glavnog štaba OVK, g. Veselji se sastajao sa komandantima operativnih zona na terenu.²¹³⁷ Izveštaji su slati i u Glavni štab OVK, uključujući g. Veseljiju, a održavan je i redovan kontakt sa komandantima zona.²¹³⁸ Važno

²¹³¹ [BRISANO].

²¹³² [BRISANO].

²¹³³ [BRISANO].

²¹³⁴ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 351-360 (tačke 6-7), stavovi 362-417 (tačke 8-9), stavovi 419-436 (tačka 10) i stavovi 438-444 (tačka 1).

²¹³⁵ Likovac: [BRISANO]; šira operativna zona Drenica: IT-05-87 6D00067, str. 14 (U003-9097); Jablanica: [BRISANO]; Drenovac: [BRISANO]; Mališevo: [BRISANO]; Klečka: [BRISANO]; Kukeš: [BRISANO]; Orahovac: [BRISANO].

²¹³⁶ [BRISANO].

²¹³⁷ [BRISANO].

²¹³⁸ [BRISANO].

je istaći da je kao načelnik obaveštajne službe, g. Veselji, zajedno sa drugim članovima Glavnog štaba, imao neposredan pristup informacijama u pogledu identifikovanja protivnika koje su stizale direktno od pripadnika u operativnim zonama.²¹³⁹ Štaviše, u julu 1998, g. Veselji je, zajedno sa g. Tačijem, prisustvovao sastanku sa predstavnicima međunarodne zajednice na kome je eksplicitno upozoren na zločine koje vrše ili su izvršili pripadnici OVK.²¹⁴⁰ U načelu, kao pripadnik OVK na visokom položaju, g. Veselji je raspolagao sredstvima veze, poput kurira, voki-tokija i satelitskih telefona, zahvaljujući kojima je bio u svakodnevnom kontaktu sa pripadnicima OVK u operativnim zonama.²¹⁴¹ Sve gore navedeno se odvijalo tokom inkriminisanog perioda, u situaciji u kojoj je bilo opštepoznato da pripadnici OVK vrše zlostavljanje civila, uključujući otmice, zatvaranja, premlaćivanja i ubistva.²¹⁴² Iz toga sledi da je g. Veselji znao ili imao osnova da zna da njegovi potčinjeni nameravaju da izvrše krivična dela ili su ih već izvršili.

497. U pogledu propusta g. Veseljija da preduzme neophodne i razumne mere, propratni materijal ukazuje na to da je na svim položajima, bilo kao član Glavnog štaba OVK, član Direkcije OVK za politička pitanja ili načelnik obaveštajne službe, g. Veselji bio dužan da spreči vršenje krivičnih dela na lokacijama navedenim u revidiranoj optužnici i dužnost da kazni potčinjene za krivična dela koja su izvršili u inkriminisanom periodu. Međutim, u propratnom materijalu nema ničega što ukazuje na to da je g. Veselji preduzeo neophodne i razumne mere koje je bio dužan da preduzme kao pretpostavljeni. Naprotiv, g. Veselji je povremeno odobravao radnje svojih potčinjenih svojim

²¹³⁹ [BRISANO].

²¹⁴⁰ [BRISANO].

²¹⁴¹ [BRISANO].

²¹⁴² [BRISANO].

prisustvom na licu mesta i nepreduzimanjem mera kada je bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK.²¹⁴³

498. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak konstatuje da, alternativno u odnosu na vidove odgovornosti prema članu 16(1)(a) Zakona, postoji dobro utemeljena sumnja da g. Veselji snosi krivičnu odgovornost pretpostavljenog, u smislu člana 16(1)(c) Zakona, za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine iz tačaka 1-10, kao što je potvrđeno ovom odlukom.

(c) Gospodin Seljimi

499. Kad je reč o odnosu pretpostavljeni-potčinjeni, sudija za prethodni postupak podseća da propratni materijal ukazuje na to da je g. Seljimi bio jedan od osnivača Glavnog štaba OVK i ostao njegov član čitave 1998. godine i tokom 1999.²¹⁴⁴ Približno u martu 1998, g. Seljimi došao na čelo G3,²¹⁴⁵ a od jula 1998. bio je na položaju glavnog inspektora GŠ OVK.²¹⁴⁶ Početkom aprila 1999, g. Tači je postavio g. Seljimija na položaj ministra za javni red u Privremenoj vladi Kosova.²¹⁴⁷ Na osnovu propisa o disciplini u Oslobodilačkoj vojsci Kosova, načelnici direkcija su u suštini imali ista ovlašćenja kao i komandanti na najvišim položajima.²¹⁴⁸ Dalje, kao glavni inspektor, g. Seljimi je bio zadužen da ocenjuje spremnost jedinica OVK u operativnom smislu kao i da utvrđuje da li postoji manjkavost u disciplini, o čemu je izveštavao nadležnog komandanta.²¹⁴⁹

²¹⁴³ Vidi gore stav 175 (tačke 2-3), stav 291 (tačke 4-5) i stav 462 (udruženi zločinački poduhvat I). [BRISANO].

²¹⁴⁴ [BRISANO].

²¹⁴⁵ [BRISANO].

²¹⁴⁶ [BRISANO].

²¹⁴⁷ [BRISANO].

²¹⁴⁸ [BRISANO].

²¹⁴⁹ [BRISANO].

Uopšteno gledano, g. Seljimi je sve vreme smatran osobom od autoriteta u OVK²¹⁵⁰ koja je najčešće obilazila komandante na terenu²¹⁵¹ i jednim od retkih članova Glavnog štaba OVK koji je ostao na Kosovu do kraja oružanog sukoba, kad je većina drugih bila u Albaniji.²¹⁵²

500. Propratni materijal ukazuje na to da je prema propisima o disciplini u OVK, u svojstvu načelnika direkcije g. Seljimi imao formalno ovlašćenje, između ostalog, da izdaje pohvale, unapređenja, ukore, uvodi i ukida disciplinske mere (uključujući pritvor do 25 dana) ili razrešava dužnosti pripadnike OVK.²¹⁵³ Drugi primeri ovlašćenja koja je g. Seljimi imao na raznim dužnostima tokom inkriminisanog perioda uključuju: (i) razmeštanje regruta OVK;²¹⁵⁴ (ii) učešće u imenovanju komandanata zona;²¹⁵⁵ (iii) učešće u istragama u vezi sa pitanjima discipline;²¹⁵⁶ (iv) ispitivanje o razlozima hapšenja i razoružavanja pojedinaca,²¹⁵⁷ i (v) donošenje odluka o puštanju zatvorenika na slobodu.²¹⁵⁸

501. To pokazuje da je g. Seljimi imao stvarnu mogućnost da spreči vršenje krivičnih dela i kazni svoje potčinjene u vreme kada su ta dela izvršena. Na osnovu gore navedenog sledi da je tokom inkriminisanog perioda postojao odnos pretpostavljeni-potčinjeni između g. Seljimija i pripadnika OVK na lokacijama obuhvaćenim revidiranom optužnicom.

²¹⁵⁰ [BRISANO].

²¹⁵¹ [BRISANO].

²¹⁵² [BRISANO].

²¹⁵³ [BRISANO].

²¹⁵⁴ [BRISANO].

²¹⁵⁵ [BRISANO].

²¹⁵⁶ [BRISANO].

²¹⁵⁷ [BRISANO].

²¹⁵⁸ [BRISANO].

502. U vezi sa izvršenim krivičnim delima, sudija za prethodni postupak upućuje na zaključke koje je izneo o krivičnim delima iz tačaka 1-10 koja su izvršila lica potčinjena g. Seljimiju.²¹⁵⁹

503. U pogledu saznanja g. Seljimija, propratni materijal ukazuje na to da je on bio prisutan na više lokacija na kojima su izvršena krivična dela za koja se tereti, uključujući u periodima navedenim u revidiranoj optužnici.²¹⁶⁰ Zapravo, smatralo se da je g. Seljimi [BRISANO] i bio je prisutan na terenu, uključujući u zonama Dukađin, Drenica, Paštrik, Nerodimlje, Šalja i Lab.²¹⁶¹ Sam g. Seljimi je priznao da je znao da pripadnici OVK drže zatvorena lica koja nisu borci, barem u periodu pre 28. novembra 1998, iako nije znao tačno mesto gde su bili zatvorena.²¹⁶² On je takođe bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK na terenu ili je odobravao takvo zlostavljanje dok je učestvovao u ispitivanjima.²¹⁶³ Gospodin Seljimi je imao znanja i na osnovu informacija iz drugih izvora. Na primer, kao član Glavnog štaba OVK, g. Seljimi se sretao na terenu sa komandantima operativnih zona.²¹⁶⁴ Takođe, Glavnom štabu OVK, uključujući g. Seljimija, upućivani su izveštaji i održavana je redovna veza sa komandantima zona.²¹⁶⁵ U načelu, kao pripadnik OVK na visokom položaju i član Glavnog štaba, imao je pristup sredstvima veze, poput kurira, voki-tokija i satelitskih telefona, zahvaljujući kojima je bio u kontaktu sa pripadnicima OVK u operativnim zonama.²¹⁶⁶ Sve gore navedeno se odvijalo tokom inkriminisanog perioda, u situaciji kada je bilo opštepoznato da

²¹⁵⁹ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 351-360 (tačke 6-7), stavovi 362-417 (tačke 8-9), stavovi 419-436 (tačka 10) i stavovi 438-444 (tačka 1).

²¹⁶⁰ Likovac: [BRISANO]; šira operativna zona Drenica: IT-05-87 6D00067, str. 14 (U003-9097); Jablanica: [BRISANO]; Drenovac: [BRISANO]; Klečka: [BRISANO]; Bare i Bajgora: [BRISANO]; operativne zone Šalja i Lab: [BRISANO]; Orahovac: [BRISANO].

²¹⁶¹ [BRISANO].

²¹⁶² [BRISANO].

²¹⁶³ [BRISANO].

²¹⁶⁴ [BRISANO].

²¹⁶⁵ [BRISANO].

²¹⁶⁶ [BRISANO].

pripadnici OVK vrše zlostavljanje civila, uključujući otmice, zatvaranja, premlaćivanja i ubistva.²¹⁶⁷ Iz toga sledi da je g. Seljimi znao ili imao osnova da zna da njegovi potčinjeni nameravaju da izvrše krivična dela ili su ih već izvršili.

504. U pogledu propusta g. Seljimija da preduzme neophodne i razumne mere, propratni materijal ukazuje na to da je na svim položajima, bilo kao član Glavnog štaba OVK, načelnik Direkcije za operacije, glavni inspektor ili ministar za javni red, g. Seljimi je imao dužnost da spreči vršenje krivičnih dela na lokacijama navedenim u revidiranoj optužnici i dužnost da kazni potčinjene za zločine koje su izvršili u inkriminisanom periodu. Međutim, u propratnom materijalu ništa ne ukazuje na to da je g. Seljimi preduzeo neophodne i razumne mere koje je bio dužan da preduzme kao pretpostavljeni. Naprotiv, g. Seljimi je povremeno odobravao radnje svojih potčinjenih svojim prisustvom na licu mesta i nepreduzimanjem mera kada je bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK.²¹⁶⁸

505. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak konstatuje da, alternativno u odnosu na vidove odgovornosti prema članu 16(1)(a) Zakona, postoji dobro utemeljena sumnja da g. Seljimi snosi krivičnu odgovornost pretpostavljenog, u smislu člana 16(1)(c) Zakona, za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine iz tačaka 1-10, kao što je potvrđeno ovom odlukom.

²¹⁶⁷ [BRISANO].

²¹⁶⁸ Vidi gore stavovi 271, 279 (tačke 4-5), stav 359 (tačke 6-7), stav 466 (udruženi zločinački poduhvat I). [BRISANO].

(d) Gospodin Krasnići

506. Kad je reč o odnosu pretpostavljeni-potčinjeni, sudija za prethodni postupak podseća da propratni materijal ukazuje na to da je g. Krasnići bio član Glavnog štaba OVK od kraja 1996. ili početka 1997.²¹⁶⁹ Tokom 1998, bio je član Direkcije OVK za politička pitanja,²¹⁷⁰ načelnik Direkcije za lokalnu samoupravu²¹⁷¹ a od juna te godine bio je zvanični portparol OVK.²¹⁷² U novembru 1998, g. Krasnići je takođe zvanično postavljen na dužnost zamenika komandanta za podršku i nastavio da bude jedan od političkih predstavnika OVK i njen portparol.²¹⁷³ Na osnovu propisa o disciplini u Oslobođilačkoj vojsci Kosova, načelnici direkcija su u suštini imali ista ovlašćenja kao i komandanti na najvišim položajima.²¹⁷⁴

507. Na osnovu propratnog materijala, kao načelnik direkcije i kasnije zamenik komandanta, prema propisima o disciplini u OVK g. Krasnići je imao formalno ovlašćenje, između ostalog, da izdaje pohvale, unapređenja, ukore, uvodi i ukida disciplinske mere (uključujući pritvor do 25 dana) ili razrešava dužnosti pripadnike OVK.²¹⁷⁵ Propratni materijal takođe ukazuje na to da je tokom inkriminisanog perioda g. Krasnići bio zadužen da u ime Glavnog štaba prenosi sva naređenja, uputstva i informacije;²¹⁷⁶ shodno tome, komandanti zona su bili u vezi sa Glavnim štabom i koordinirali svoj rad posredstvom g. Krasnićija jer je on bio jedini član Glavnog štaba koji je bio poznat u javnosti.²¹⁷⁷ Istaknuti položaj g. Krasnićija, kao jedinog opštepoznatog člana Glavnog štaba OVK, obezbedio mu je poštovanje i

²¹⁶⁹ IT-04-84 P00340, str. 21 (3305).

²¹⁷⁰ [BRISANO].

²¹⁷¹ [BRISANO].

²¹⁷² [BRISANO].

²¹⁷³ [BRISANO].

²¹⁷⁴ [BRISANO].

²¹⁷⁵ [BRISANO].

²¹⁷⁶ [BRISANO].

²¹⁷⁷ [BRISANO].

uvažavanje pripadnika OVK²¹⁷⁸ i predstavnika međunarodne zajednice.²¹⁷⁹ Primeri ovlašćenja koja je g. Krasnići imao na raznim dužnostima tokom inkriminisanog perioda uključuju: (i) lično intervenisanje, zajedno sa drugim članovima Glavnog štaba OVK, prilikom rešavanja sporova između komandanata o podeli odgovornosti;²¹⁸⁰ (ii) izdavanje naloga za hapšenje jednog pripadnika OVK [BRISANO];²¹⁸¹ (iii) izdavanje naloga da se zatvorenici puste na slobodu,²¹⁸² i (iv) učestvovanje u odlukama o imenovanju komandanata i drugih visokih rukovodilaca.²¹⁸³

508. To pokazuje da je g. Krasnići imao stvarnu mogućnost da spreči vršenje krivičnih dela i kazni svoje potčinjene u vreme kada su ta dela izvršena. Na osnovu gore navedenog sledi da je tokom inkriminisanog perioda postojao odnos pretpostavljeni-potčinjeni između g. Krasnićija i pripadnika OVK na lokacijama obuhvaćenim revidiranom optužnicom.

509. U vezi sa izvršenim krivičnim delima, sudija za prethodni postupak upućuje na zaključke koje je izneo o krivičnim delima iz tačaka 1-10 koja su izvršila lica potčinjena g. Krasnićiju.²¹⁸⁴

510. U pogledu saznanja g. Krasnićija, propratni materijal ukazuje na to da je on bio prisutan na više lokacija na kojima su izvršena krivična dela za koja se tereti, uključujući u periodima navedenim u revidiranoj optužnici.²¹⁸⁵ Gospodin Krasnići je imao saznanja i na osnovu informacija iz drugih izvora. Na primer, g. Krasnići je primao izveštaje komandanata zona o ishodu vojnih operacija,

²¹⁷⁸ [BRISANO].

²¹⁷⁹ [BRISANO].

²¹⁸⁰ [BRISANO].

²¹⁸¹ [BRISANO].

²¹⁸² [BRISANO].

²¹⁸³ [BRISANO].

²¹⁸⁴ Vidi gore stavovi 139-231 (tačke 2-3), stavovi 233-349 (tačke 4-5), stavovi 351-360 (tačke 6-7), stavovi 362-417 (tačke 8-9), stavovi 419-436 (tačka 10) i stavovi 438-444 (tačka 1).

²¹⁸⁵ Likovac: [BRISANO]; Jablanica: IT-04-84bis P00064, str. 135-136 (5075-5076); [BRISANO]; Klečka: [BRISANO]; operativne zone Šalja i Lab: [BRISANO]; Mališevo: [BRISANO]; Kukeš: [BRISANO].

uključujući o zarobljenim licima²¹⁸⁶ ili kako postupiti s njima.²¹⁸⁷ On je takođe lično bio upozoren da se vrše krivična dela, uključujući kidnapovanja, ubistva i nestanci lica.²¹⁸⁸ Osim toga, kao član Glavnog štaba OVK i s obzirom na posebnu ulogu koju je imao kao portparol OVK, g. Krasnići se sastajao i održavao blizak kontakt sa komandantima operativnih zona na terenu.²¹⁸⁹ Takođe, Glavnom štabu OVK, uključujući g. Krasnićija, upućivani su redovni izveštaji i održavana je redovna veza sa komandantima zona.²¹⁹⁰ U načelu, kao pripadnik OVK na visokom položaju i član Glavnog štaba, imao je pristup sredstvima komunikacije poput kurira, voki-tokija i satelitskih telefona, zahvaljujući kojima su on i pripadnici OVK u operativnim zonama bili u svakodnevnom kontaktu.²¹⁹¹ Sve gore navedeno se odvijalo tokom inkriminisanog perioda, u situaciji u kojoj je bilo opštepoznato da pripadnici OVK vrše zlostavljanje civila, uključujući otmice, zatvaranja, premlaćivanja i ubistva.²¹⁹² Iz toga sledi da je g. Krasnići znao ili imao osnova da zna da njegovi potčinjeni nameravaju da izvrše krivična dela ili su ih već izvršili.

511. U pogledu propusta g. Krasnićija da preduzme neophodne i razumne mere, propratni materijal ukazuje na to da je na svim položajima, bilo kao član Glavnog štaba OVK, član Direkcije OVK za politička pitanja, načelnik Direkcije za lokalnu samoupravu, zvaničan portparol OVK ili zamenik komandanta, g. Krasnići bio dužan da spreči vršenje krivičnih dela na lokacijama navedenim u revidiranoj optužnici i dužnost da kazni potčinjene za zločine koje su izvršili u inkriminisanom periodu. Međutim, u propratnom materijalu nema ničega što ukazuje na to da je g. Krasnići preduzeo neophodne i razumne mere koje je bio

²¹⁸⁶ [BRISANO].

²¹⁸⁷ [BRISANO].

²¹⁸⁸ [BRISANO].

²¹⁸⁹ [BRISANO].

²¹⁹⁰ [BRISANO].

²¹⁹¹ [BRISANO].

²¹⁹² [BRISANO].

dužan da preduzme kao pretpostavljeni. Naprotiv, g. Krasnići je povremeno odobravao radnje svojih potčinjenih svojim prisustvom na licu mesta i nepreduzimanjem mera kada je bio očevidac zlostavljanja žrtava od strane pripadnika OVK.²¹⁹³ Gospodin Krasnići je takođe prisustvovao nizu sastanaka između komandanata zona i članova Glavnog štaba na kojima je naređeno da se kolaboracionisti privedu i da se u tu svrhu osnuju zatvorenički objekti.²¹⁹⁴

512. Ispitavši propratni materijal kao celinu, sudija za prethodni postupak zaključuje da, alternativno u odnosu na vidove odgovornosti prema članu 16(1)(a) Zakona, postoji dobro utemeljena sumnja da g. Krasnići snosi krivičnu odgovornost pretpostavljenog, u smislu člana 16(1)(c) Zakona, za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine iz tačaka 1-10, kao što je potvrđeno ovom odlukom.

VII. PRATEĆI ZAHTEVI ZA ČUVANJE TAJNOSTI

513. U načelu, pravilom 88(1) Pravilnika predviđeno je da se optužnica po potvrđivanju stavlja na uvid javnosti. Pored toga, prema pravilima 95(1) i (2)(b) i 102(1)(a) Pravilnika, sav materijal, uključujući imena svedoka i žrtava, obelodanjuje se nakon što optuženi čija je optužnica potvrđena prvi put pristupi sudu. Međutim, u izuzetnim okolnostima, shodno pravilima 88(2) i 105(1) Pravilnika, tužilaštvo može da zatraži da mere privremenog neobelodanjivanja optužnice, povezanih dokumenata i identiteta žrtava i svedoka ostanu na snazi i posle potvrđivanja optužnice, odnosno prvog pristupanja optuženog sudu. Treba naglasiti da mere iz pravila 105(1) imaju privremeni karakter i

²¹⁹³ Vidi gore stav 251 (tačke 4-5), stav 470 (udruženi zločinački poduhvat). [BRISANO].

²¹⁹⁴ [BRISANO].

obezbeđuju zaštitu posebno osetljivih svedoka i žrtava do podnošenja zahteva za zaštitne mere.

514. U pogledu opasnosti od bekstva osumnjičenih, sudija za prethodni postupak smatra da okolnost: (i) da znaju za optužbe sadržane u optužnici koja će im biti uručena i da su svesni mogućih kazni; (ii) da znaju za osuđujuće presude koje su za slična krivična dela javno izrečena bivšim visokim rukovodiocima OVK i imenovanim učesnicima u UZP-u;²¹⁹⁵ (iii) da su bili ili se još uvek nalaze na visokim položajima u OVK i/ili vladi Kosova,²¹⁹⁶ što bi im omogućilo da aktiviraju široku mrežu pristalica i državnih službenika;²¹⁹⁷ (iv) da imaju mogućnost da otputuju u jurisdikcije koje nemaju obavezu da ih izruče Specijalizovanim većima, i (v) da raspolazu značajnim finansijskim sredstvima i resursima pokazuje da imaju motiva i načina da pobjegnu.²¹⁹⁸

515. U vezi sa uticanjem na žrtve, svedoke i saučesnike, sudija za prethodni postupak uzima u obzir uticajan položaj i vlast koji osumnjičeni imaju na Kosovu i mogućnost da aktiviraju pristalice kako bi se omeli istraga i postupak protiv njih.²¹⁹⁹ Sudija za prethodni postupak dalje uzima u obzir da su osumnjičeni, kako se tvrdi, već pokušali da ospore legitimitet Specijalizovanih veća Kosova,²²⁰⁰ kao i da ometaju ranije²²⁰¹ i sadašnje²²⁰² sudske postupke.

516. U vezi sa vršenjem novih krivičnih dela, sudija za prethodni postupak ima u vidu tvrdnje da su osumnjičeni deo udruženog zločinačkog poduhvata

²¹⁹⁵ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 19-24, 31.

²¹⁹⁶ Vidi gore stavovi 455, 460, 464, 468 (udruženi zločinački poduhvat I).

²¹⁹⁷ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 4-5, 32.

²¹⁹⁸ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stav 32.

²¹⁹⁹ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 4-5, 34.

²²⁰⁰ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stav 7; prilog 2 podneska u vezi s pratećim nalozima, deo 1A, deo II.

²²⁰¹ Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 8-9.

²²⁰² Podnesak u vezi s pratećim nalozima, stavovi 10-17; prilog 3 podneska u vezi s pratećim nalozima, str. 8.

usmerenog protiv protivnika OVK.²²⁰³ Kada se imaju u vidu tvrdnje o pokušajima ometanja sudskog postupka²²⁰⁴ i opšta klima zastrašivanja koja je bacila senku na postupke protiv bivših pripadnika OVK,²²⁰⁵ sudija za prethodni postupak konstatuje da postoji značajan rizik da nad licima koja osumnjičeni vide kao svoje protivnike mogu biti izvršena nasilna krivična dela.

517. S obzirom na faktore pobrojane u stavovima 514-516, sudija za prethodni postupak konstatuje da je tužilaštvo valjano potkrepilo postojanje izuzetnih okolnosti koje, shodno pravilu 88(2) Pravilnika, opravdavaju da se privremeno ne obelodane sledeći dokumenti, odnosno prilozi, u zavisnosti od slučaja: (i) potvrđena optužnica, i (ii) F00002, F00003, F00005, F00006, F00008, F00011, F00012, F00014, F00018, F00022, F00024 (u daljem tekstu: povezani dokumenti).

518. S obzirom na faktore pobrojane u stavovima 515-516, sudija za prethodni postupak takođe konstatuje da je tužilaštvo potkrepilo postojanje izuzetnih okolnosti koje, shodno pravilu 105(1) Pravilnika, opravdavaju da se privremeno ne obelodani identitet svedoka i žrtava, do izdavanja naloga za izricanje odgovarajućih zaštitnih mera.

519. Stoga će i mera neobjavlivanja potvrđene optužnice²²⁰⁶ ostati na snazi do daljeg naloga sudije za prethodni postupak, ali najkasnije do prvog pristupanja optuženog sudu, kao što je predviđeno pravilom 88(2) Pravilnika. Potvrđena optužnica će se optuženima uručiti kao strogo poverljiva i sa eventualnim redakcijama, u skladu sa pravilima 87(1) i 105(1) Pravilnika. Iako je potvrđena optužnica poverljiva, na osnovu pravila 88(3) Pravilnika, Specijalizovano tužilaštvo i Sekretarijat, u zavisnosti od slučaja, mogu redigovanu verziju

²²⁰³ Revidirana optužnica, stav 32.

²²⁰⁴ Vidi gore stav 515.

²²⁰⁵ Podnesak u vezi s pratećim nalogima, stavovi 18-26.

²²⁰⁶ Za potrebe ove odluke, pod javnošću se podrazumevaju sva lica, organizacije, pravna lica, treće države, klijenti, udruženja i grupe, uključujući medije, sa izuzetkom sudija Specijalizovanih veća (i njihovog osoblja), Sekretarijata, Specijalizovanog tužilaštva i optuženih.

optužnice ili neki njen deo da obelodane vlastima Kosova, treće države ili drugom telu, ukoliko to smatraju potrebnim u cilju istrage ili krivičnog gonjenja.

520. Mera neobelodanjivanja povezanih dokumenata i propratnog materijala uz potvrđenu optužnicu takođe ostaje na snazi sve do daljeg naloga sudije za prethodni postupak, kako je predviđeno pravilom 88(2) Pravilnika. Međutim, odgovarajuće redigovan propratni materijal mora biti stavljen na raspolaganje optuženima u roku od 30 dana od njihovog prvog pristupanja sudu, kao što je predviđeno pravilima 102(1)(a) i 105(1) Pravilnika.

VIII. DISPOZITIV

521. S obzirom na gore navedeno, sudija za prethodni postupak:

- a. **POTVRĐUJE** sledeće optužbe protiv g. Tačija, g. Veseljija, g. Seljimija i g. Krasnićija:
 - i. progon (tačka 1), zatvaranje (tačka 2), drugi nehumani postupci (tačka 4), mučenje (tačka 6), ubistvo (tačka 8) i prisilni nestanci lica (tačka 10), kao zločini protiv čovečnosti kažnjivi po članovima 13 i 16(1)(a) Zakona, i
 - ii. proizvoljno lišavanje slobode (tačka 3), surovo postupanje (tačka 5), mučenje (tačka 7) i ubistvo (tačka 9), kao ratni zločini kažnjivi po članovima 14(1)(c) i 16(1)(a) Zakona;
- b. **NALAŽE** specijalizovanom tužiocu da u roku od nedelju dana od obaveštenja o ovoj odluci podnese dodatno revidiranu optužnicu, uzimajući u obzir zaključke iz stava 226, koja će se smatrati "potvrđenom optužnicom";
- c. **ODOBRAVA** Specijalizovanom tužilaštvu da iz potvrđene optužnice, povezanih dokumenata i propratnog materijala izbriše imena i sve podatke koji bi mogli ukazati na identitet svedoka ili žrtava i dodeli im privremene pseudonime koje će za njih koristiti;

- d. **NALAŽE** Specijalizovanom tužilaštvu da u roku od nedelju dana od obaveštenja o ovoj odluci podnese strogo poverljivu, redigovanu verziju potvrđene optužnice;
- e. **NALAŽE** Sekretarijatu da u konsultaciji sa Specijalizovanim tužilaštvom optuženima uruči strogo poverljivu, redigovanu verziju potvrđene optužnice;
- f. **ODOBRAVA** Specijalizovanom tužilaštvu i Sekretarijatu, u zavisnosti od slučaja, da strogo poverljivu, redigovanu, potvrđenu optužnicu ili njene delove obelodani vlastima Kosova, treće države ili drugom telu, ukoliko smatra da je to potrebno za istragu, odnosno krivično gonjenje;
- g. **NALAŽE** da se ne obelodanjuju povezani dokumenti i propratni materijal do sledećeg naloga;
- h. **NALAŽE** da se ne objavljuje potvrđena optužnica do sledećeg naloga, i
- i. **NALAŽE** Specijalizovanom tužilaštvu da podnese zahtev za eventualno izricanje zaštitnih mera za žrtve i svedoke koji se navode u potvrđenoj optužnici, povezanim dokumentima i propratnom materijalu u roku od nedelju dana nakon prvog pristupanja optuženih sudu.

/potpis na originalu/

sudija Nikola Giju

sudija za prethodni postupak

U Hagu, Holandija

Ponedeljak, 26. oktobar 2020.